57. møde

Tirsdag den 9. maj 2023 kl. 13.00

Dagsorden

1) Spørgsmål om fremme af forespørgsel nr. F 17:
Forespørgsel til beskæftigelsesministeren om bedre forhold for seniorerne på arbejdsmarkedet.
Af Morten Messerschmidt (DF) m.fl.
(Anmeldelse 03.05.2023).

2) Fortsættelse af forespørgsel nr. F 4 [afstemning]:
Forespørgsel til udlændinge- og integrationsministeren om asylbehandling af asylansøgerne i Rwanda eller et andet land uden for Europa.
Af Pia Kjærsgaard (DF) m.fl.
(Anmeldelse 14.03.2023. Fremme 16.03.2023. Forhandling 04.05.2023. Forslag til vedtagelse nr. V 12 af Mikkel Bjørn (DF). Forslag til vedtagelse nr. V 13 af Kasper Sand Kjær (S), Mads Fuglede (V) og Mohammad Rona (M). Forslag til vedtagelse nr. V 14 af Peter Skaarup (DD), Steffen Larsen (LA) og Brigitte Klintskov Jerkel (KF). Forslag til vedtagelse nr. V 15 af Rosa Lund (EL) og Nanna Høyrup (ALT). Forslag til vedtagelse nr. V 16 af Christian Friis Bach (RV)).

3) 3. behandling af lovforslag nr. L 34:
Forslag til lov om ændring af universitetsloven, lov om erhvervsakademiuddannelser og professionsbacheloruddannelser og forskellige andre love. (Regulering af beløb, som studerende kan modtage som en erkendtlighed under ulønnede projektorienterede forløb og ulønnet praktik m.v., harmonisering af regler om strategiske rammekontrakter og ingen prækvalifikation ved overdragelse af uddannelser inden for samme geografiske område).
Af uddannelses- og forskningsministeren (Christina Egelund).
(Fremsættelse 08.02.2023. 1. behandling 22.02.2023. Betænkning 25.04.2023. 2. behandling 04.05.2023).

4) 3. behandling af lovforslag nr. L 61:
Forslag til lov om ændring af lov om et indkomstregister, opkrævningsloven og skatteindberetningsloven. (Sanktionstiltag omfattet af tredje etape af reform af skattekontrollen).
Af skatteministeren (Jeppe Bruus).
(Fremsættelse 15.03.2023. 1. behandling 30.03.2023. Betænkning 26.04.2023. 2. behandling 04.05.2023).

5) 3. behandling af lovforslag nr. L 54:
Forslag til lov om ændring af færdselsloven. (Undtagelse til hegningspligt i områder med udsatte dyr m.v.).
Af transportministeren (Thomas Danielsen).
(Fremsættelse 01.03.2023. 1. behandling 23.03.2023. Betænkning 25.04.2023. 2. behandling 02.05.2023. Lovforslaget optrykt efter 2. behandling).

6) 3. behandling af lovforslag nr. L 82:
Forslag til lov om ændring af lov om valg til Folketinget. (Ændring af reglerne om efteruddannelse m.v. for folketingsmedlemmer).
Af Søren Gade (V), Leif Lahn Jensen (S), Jeppe Søe (M), Karsten Hønge (SF) og Karina Adsbøl (DD).
(Fremsættelse 29.03.2023. 1. behandling 11.04.2023. Betænkning 26.04.2023. 2. behandling 04.05.2023).

7) 3. behandling af lovforslag nr. L 72 A:
Forslag til lov om ændring af udlændingeloven, hjemrejseloven og straffeloven og ophævelse af lov om videreførelse af visse rettigheder i forbindelse med Det Forenede Kongeriges udtræden af Den Europæiske Union uden en aftale. (Ændring af visse regler om hjælp til hjemrejse, adgang til hjemrejsestøtte og administrativ frihedsberøvelse, gennemførelse af rådsafgørelse om Kroatiens fulde optagelse i Schengensamarbejdet og ophævelse af lov om videreførelse af visse rettigheder i forbindelse med Det Forenede Kongeriges udtræden af Den Europæiske Union uden en aftale).
Af udlændinge- og integrationsministeren (Kaare Dybvad Bek).
(2. behandling 04.05.2023. Lovforslaget optrykt efter 2. behandling).

8) 3. behandling af lovforslag nr. L 72 B:
Forslag til lov om ændring af lov om dansk indfødsret. (Implementering af bestemmelse i statsborgerretskonventionen).
Af udlændinge- og integrationsministeren (Kaare Dybvad Bek).
(2. behandling 04.05.2023. Lovforslaget optrykt efter 2. behandling).

9) 3. behandling af lovforslag nr. L 72 C:
Forslag til lov om ændring af forskellige ændringslove på Udlændinge- og Integrationsministeriets område. (Revision af loven om indførelse af mulighed for overførsel af asylansøgere til asylsagsbehandling og eventuel efterfølgende beskyttelse i tredjelande).
Af udlændinge- og integrationsministeren (Kaare Dybvad Bek).
(2. behandling 04.05.2023. Lovforslaget optrykt efter 2. behandling).

10) 2. behandling af lovforslag nr. L 59:
Forslag til lov om kompensation til naboer omkring Udrejsecenter Kærshovedgård.
Af udlændinge- og integrationsministeren (Kaare Dybvad Bek).
(Fremsættelse 15.03.2023. 1. behandling 23.03.2023. Betænkning 02.05.2023).

11) 2. behandling af lovforslag nr. L 69:
Forslag til lov om et midlertidigt solidaritetsbidrag.
Af skatteministeren (Jeppe Bruus).
(Fremsættelse 22.03.2023. 1. behandling 30.03.2023. Betænkning 04.05.2023).

12) 2. behandling af lovforslag nr. L 29:
Forslag til lov for Færøerne om fuldbyrdelse af straf m.v.

Af justitsministeren (Peter Hummelgaard).
(Fremsættelse 26.01.2023. 1. behandling 09.02.2023. Betænkning 03.05.2023).

13) 2. behandling af lovforslag nr. L 30:
Forslag til lov om ændring af straffelov for Færøerne, retsplejelov for Færøerne og lov for Færøerne om retsafgifter. (Ændringer som følge af ikraftsættelse af lov for Færøerne om fuldbyrdelse af straf m.v. og som følge af ikraftsættelse af ændringsanordning om konkursloven for Færøerne).
Af justitsministeren (Peter Hummelgaard).
(Fremsættelse 26.01.2023. 1. behandling 09.02.2023. Betænkning 03.05.2023).

14) 2. behandling af lovforslag nr. L 83:
Forslag til lov om inflationshjælp til økonomisk udsatte børnefamilier.
Af beskæftigelsesministeren (Ane Halsboe-Jørgensen).
(Fremsættelse 29.03.2023. 1. behandling 18.04.2023. Betænkning 03.05.2023).

15) 2. behandling af lovforslag nr. L 84:
Forslag til lov om ansættelsesbeviser og visse arbejdsvilkår.
Af beskæftigelsesministeren (Ane Halsboe-Jørgensen).
(Fremsættelse 29.03.2023. 1. behandling 13.04.2023. Betænkning 03.05.2023).

16) 1. behandling af lovforslag nr. L 121:
Forslag til lov om ændring af lov om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov. (Flere rettigheder og bedre tilrettelæggelse af særligt tilrettelagt ungdomsuddannelse m.v.).
Af børne- og undervisningsministeren (Mattias Tesfaye).
(Fremsættelse 27.04.2023).

17) 1. behandling af beslutningsforslag nr. B 46:
Forslag til folketingsbeslutning om at ændre afholdelsen af skriftlige eksamener for at undgå eksamenssnyd ved brug af internettet.
Af Alex Ahrendtsen (DF) m.fl.
(Fremsættelse 01.03.2023).

18) Forhandling om redegørelse nr. R 13:
Ministeren for udviklingssamarbejde og global klimapolitiks redegørelse for udviklingen i udviklingssamarbejdet.
(Anmeldelse 27.04.2023. Redegørelse givet 27.04.2023. Meddelelse om forhandling 27.04.2023).

19) 1. behandling af beslutningsforslag nr. B 39:
Forslag til folketingsbeslutning om ligestilling af krav for opstilling til henholdsvis Folketinget og Europa-Parlamentet.
Af Søren Søndergaard (EL) m.fl.
(Fremsættelse 23.02.2023).

20) 1. behandling af lovforslag nr. L 123:
Forslag til lov om ændring af lov om tobaksvarer m.v. og forskellige andre love. (Implementering af dele af delegeret direktiv vedrørende opvarmede tobaksvarer m.v.)
Af indenrigs- og sundhedsministeren (Sophie Løhde).
(Fremsættelse 28.04.2023).

21) 1. behandling af beslutningsforslag nr. B 62:
Forslag til folketingsbeslutning om forbud mod kirurgisk eller medicinsk kønsskiftebehandling af børn under 18 år.
Af Kim Edberg Andersen (NB) m.fl.
(Fremsættelse 14.03.2023).

22) 1. behandling af lovforslag nr. L 128:
Forslag til lov om ændring af lov om en aktiv beskæftigelsesindsats. (Genindførelse af ret til uddannelsesløft med forhøjet dagpengesats på 110 pct. i 2023).
Af beskæftigelsesministeren (Ane Halsboe-Jørgensen).
(Fremsættelse 03.05.2023).

23) 1. behandling af lovforslag nr. L 129:
Forslag til lov om ændring af lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, lov om organisering og understøttelse af beskæftigelsesindsatsen m.v., lov om arbejdsløshedsforsikring m.v. og lov om aktiv socialpolitik. (Øget ansvar til arbejdsløshedskasser for kontaktforløbet i de første 3 måneder, et forenklet kontaktforløb m.v., permanentgørelse af forsøg om jobrettet indsats til unge, forenkling af krav til vejledning m.v.).
Af beskæftigelsesministeren (Ane Halsboe-Jørgensen).
(Fremsættelse 03.05.2023).

24) 1. behandling af lovforslag nr. L 124:
Forslag til lov om opsigelse af dobbeltbeskatningsoverenskomsten mellem Danmark og Rusland og gennemførelse af defensive foranstaltninger mod Rusland.
Af skatteministeren (Jeppe Bruus).
(Fremsættelse 03.05.2023).

Kl. 13:00

Meddelelser fra formanden

Formanden (Søren Gade):
Mødet er åbnet.

Medlemmer af Folketinget Mai Villadsen (EL), Signe Munk (SF), Mona Juul (KF), Samira Nawa (RV) og Theresa Scavenius (ALT) har meddelt mig, at de ønsker at tage følgende forespørgsel om regeringens klimapolitik til klima-, energi- og forsyningsministeren tilbage:

»Hvad vil ministeren på baggrund af Klimarådets vurdering i 2023-statusrapporten gøre for at få en klimapolitik på plads, som anskueliggør, at regeringen vil nå målene i klimaloven, og for at sikre, at Danmark tager større ansvar for at bidrage til at løse den globale klimakrise set i lyset af konklusionerne fra FN's nyeste klimarapport?«
(Forespørgsel nr. F 9).

Forespørgslen er hermed bortfaldet.

Medlemmer af Folketinget Per Larsen (KF) og Søren Pape Poulsen (KF) har meddelt mig, at de ønsker at tage følgende beslutningsforslag tilbage:

Forslag til folketingsbeslutning om at sikre en frivillig elektronisk aldersverificering for butikker, så mindreårige ikke kan købe tobak, alkohol og andre produkter med aldersbegrænsning, og at indføre et forbud mod proxysalg.
(Beslutningsforslag nr. B 65).

Ønsker nogen at optage dette beslutningsforslag?
Da det ikke er tilfældet, er beslutningsforslaget bortfaldet.

Det første punkt på dagsordenen er:
1) Spørgsmål om fremme af forespørgsel nr. F 17:
Forespørgsel til beskæftigelsesministeren om bedre forhold for seniorerne på arbejdsmarkedet.
Af Morten Messerschmidt (DF) m.fl.
(Anmeldelse 03.05.2023).

Kl. 13:01

Formanden (Søren Gade):
Hvis ingen gør indsigelse mod fremme af denne forespørgsel, betragter jeg Tingets samtykke som givet.
Det er givet.

Det næste punkt på dagsordenen er:
2) Fortsættelse af forespørgsel nr. F 4 [afstemning]:
Forespørgsel til udlændinge- og integrationsministeren om asylbehandling af asylansøgerne i Rwanda eller et andet land uden for Europa.
Af Pia Kjærsgaard (DF) m.fl.
(Anmeldelse 14.03.2023. Fremme 16.03.2023. Forhandling 04.05.2023. Forslag til vedtagelse nr. V 12 af Mikkel Bjørn (DF). Forslag til vedtagelse nr. V 13 af Kasper Sand Kjær (S), Mads Fuglede (V) og Mohammad Rona (M). Forslag til vedtagelse nr. V 14 af Peter Skaarup (DD), Steffen Larsen (LA) og Brigitte Klintskov Jerkel (KF). Forslag til vedtagelse nr. V 15 af Rosa Lund (EL) og Nanna Høyrup (ALT). Forslag til vedtagelse nr. V 16 af Christian Friis Bach (RV)).

Kl. 13:01

Afstemning

Formanden (Søren Gade):
Forhandlingen er sluttet, og vi går til afstemning om de fremsatte forslag til vedtagelse. Der foreligger fem forslag.
Der stemmes først om forslag til vedtagelse nr. V 13 af Kasper Sand Kjær (S), Mads Fuglede (V) og Mohammad Rona (M), og afstemningen starter.
Afstemningen slutter.

For stemte 58 (S, V og M), imod stemte 51 (SF, DD, LA, KF, EL, RV, DF, ALT og NB), hverken for eller imod stemte 0.

Forslag til vedtagelse nr. V 13 er vedtaget.

Herefter er forslag til vedtagelse nr. V 12 af Mikkel Bjørn (DF), forslag til vedtagelse nr. V 14 af Peter Skaarup (DD), Steffen Larsen (LA) og Brigitte Klintskov Jerkel (KF), forslag til vedtagelse nr. V 15 af Rosa Lund (EL) og Nanna Høyrup (ALT) og forslag til vedtagelse nr. V 16 af Christian Friis Bach (RV) bortfaldet.

Hermed er forespørgslen afsluttet.

Det næste punkt på dagsordenen er:
3) 3. behandling af lovforslag nr. L 34:
Forslag til lov om ændring af universitetsloven, lov om erhvervsakademiuddannelser og professionsbacheloruddannelser og forskellige andre love. (Regulering af beløb, som studerende kan modtage som en erkendtlighed under ulønnede projektorienterede forløb og ulønnet praktik m.v., harmonisering af regler om strategiske rammekontrakter og ingen prækvalifikation ved overdragelse af uddannelser inden for samme geografiske område).
Af uddannelses- og forskningsministeren (Christina Egelund).
(Fremsættelse 08.02.2023. 1. behandling 22.02.2023. Betænkning 25.04.2023. 2. behandling 04.05.2023).

Kl. 13:02

Forhandling

Formanden (Søren Gade):
Der er ikke stillet ændringsforslag.
Fru Theresa Scavenius fra Alternativet ønsker ordet. Værsgo.

Kl. 13:02

(Ordfører)
Theresa Scavenius (ALT):
Vi vil bare kort gerne sige, at vi stemmer gult, fordi det her er et forslag, der har æbler og pærer i sig, altså hvor noget er godt og noget er dårligt. Og derfor bliver vi nødt til at stemme gult. Vi ville have ønsket, at man ikke blander forskellige slags lovforslag sammen i ét.

Kl. 13:02

Formanden (Søren Gade):
Tak for det.
Ønsker andre at udtale sig?
Da det ikke er tilfældet, går vi til afstemning.

Kl. 13:03

Afstemning

Formanden (Søren Gade):
Der stemmes om lovforslagets endelige vedtagelse, og afstemningen starter.
Afstemningen slutter.

For stemte 104 (S, V, M, SF, DD, LA, KF, EL, RV, DF og NB), imod stemte 0, hverken for eller imod stemte 4 (ALT).

Lovforslaget er vedtaget og vil nu blive sendt til statsministeren.

Det næste punkt på dagsordenen er:
4) 3. behandling af lovforslag nr. L 61:
Forslag til lov om ændring af lov om et indkomstregister, opkrævningsloven og skatteindberetningsloven. (Sanktionstiltag omfattet af tredje etape af reform af skattekontrollen).
Af skatteministeren (Jeppe Bruus).
(Fremsættelse 15.03.2023. 1. behandling 30.03.2023. Betænkning 26.04.2023. 2. behandling 04.05.2023).

Kl. 13:03

Forhandling

Formanden (Søren Gade):
Der er ikke stillet ændringsforslag.
Ønsker nogen at udtale sig?

Da det ikke er tilfældet, går vi til afstemning.

Kl. 13:03

Afstemning

Formanden (Søren Gade):
Der stemmes om lovforslagets endelige vedtagelse, og afstemningen starter.
Afstemningen slutter.

For stemte 99 (S, V, M, SF, DD, KF, EL, RV, DF, ALT og NB), imod stemte 9 (LA), hverken for eller imod stemte 0.

Lovforslaget er vedtaget og vil nu blive sendt til statsministeren.

Det næste punkt på dagsordenen er:
5) 3. behandling af lovforslag nr. L 54:
Forslag til lov om ændring af færdselsloven. (Undtagelse til hegningspligt i områder med udsatte dyr m.v.).
Af transportministeren (Thomas Danielsen).
(Fremsættelse 01.03.2023. 1. behandling 23.03.2023. Betænkning 25.04.2023. 2. behandling 02.05.2023. Lovforslaget optrykt efter 2. behandling).

Kl. 13:04

Forhandling

Formanden (Søren Gade):
Der er ikke stillet ændringsforslag.
Ønsker nogen at udtale sig?
Da det ikke er tilfældet, går vi til afstemning.

Kl. 13:04

Afstemning

Formanden (Søren Gade):
Der stemmes om lovforslagets endelige vedtagelse, og afstemningen starter.
Afstemningen slutter.

For stemte 103 (S, V, M, SF, DD, LA, KF, EL, RV og ALT), imod stemte 5 (DF og NB), hverken for eller imod stemte 0.

Lovforslaget er vedtaget og vil nu blive sendt til statsministeren.

Det næste punkt på dagsordenen er:
6) 3. behandling af lovforslag nr. L 82:
Forslag til lov om ændring af lov om valg til Folketinget. (Ændring af reglerne om efteruddannelse m.v. for folketingsmedlemmer).
Af Søren Gade (V), Leif Lahn Jensen (S), Jeppe Søe (M), Karsten Hønge (SF) og Karina Adsbøl (DD).
(Fremsættelse 29.03.2023. 1. behandling 11.04.2023. Betænkning 26.04.2023. 2. behandling 04.05.2023).

Kl. 13:05

Forhandling

Formanden (Søren Gade):
Der er ikke stillet ændringsforslag.
Ønsker nogen at udtale sig?
Da det ikke er tilfældet, går vi til afstemning.

Kl. 13:05

Afstemning

Formanden (Søren Gade):
Der stemmes om lovforslagets endelige vedtagelse, og afstemningen starter.
Afstemningen slutter.

For stemte 99 (S, V, M, SF, DD, LA, KF, RV, DF og NB), imod stemte 9 (EL og ALT), hverken for eller imod stemte 0.

Lovforslaget er vedtaget og vil nu blive sendt til statsministeren.

Det næste punkt på dagsordenen er:
7) 3. behandling af lovforslag nr. L 72 A:
Forslag til lov om ændring af udlændingeloven, hjemrejseloven og straffeloven og ophævelse af lov om videreførelse af visse rettigheder i forbindelse med Det Forenede Kongeriges udtræden af Den Europæiske Union uden en aftale. (Ændring af visse regler om hjælp til hjemrejse, adgang til hjemrejsestøtte og administrativ frihedsberøvelse, gennemførelse af rådsafgørelse om Kroatiens fulde optagelse i Schengensamarbejdet og ophævelse af lov om videreførelse af visse rettigheder i forbindelse med Det Forenede Kongeriges udtræden af Den Europæiske Union uden en aftale).
Af udlændinge- og integrationsministeren (Kaare Dybvad Bek).
(2. behandling 04.05.2023. Lovforslaget optrykt efter 2. behandling).

Kl. 13:05

Forhandling

Formanden (Søren Gade):
Der er ikke stillet ændringsforslag.
Ønsker nogen at udtale sig?
Da det ikke er tilfældet, går vi til afstemning.

Kl. 13:06

Afstemning

Formanden (Søren Gade):
Der stemmes om lovforslagets endelige vedtagelse. Afstemningen starter.
Afstemningen slutter.

For stemte 104 (S, V, M, SF, DD, LA, KF, EL, RV, ALT og NB), imod stemte 4 (DF), hverken for eller imod stemte 0.

Lovforslaget er vedtaget og vil nu blive sendt til statsministeren.

Det næste punkt på dagsordenen er:
8) 3. behandling af lovforslag nr. L 72 B:
Forslag til lov om ændring af lov om dansk indfødsret. (Implementering af bestemmelse i statsborgerretskonventionen).
Af udlændinge- og integrationsministeren (Kaare Dybvad Bek).
(2. behandling 04.05.2023. Lovforslaget optrykt efter 2. behandling).
Kl. 13:06

Forhandling

Formanden (Søren Gade):
Der er ikke stillet ændringsforslag.
Ønsker nogen at udtale sig?
Da det ikke er tilfældet, går vi til afstemning.
Kl. 13:06

Afstemning

Formanden (Søren Gade):
Der stemmes om lovforslagets endelige vedtagelse. Afstemningen starter.
Afstemningen slutter.

For stemte 104 (S, V, M, SF, DD, LA, KF, EL, RV, ALT og NB), imod stemte 4 (DF), hverken for eller imod stemte 0.

Lovforslaget er vedtaget og vil nu blive sendt til statsministeren.

Det næste punkt på dagsordenen er:
9) 3. behandling af lovforslag nr. L 72 C:
Forslag til lov om ændring af forskellige ændringslove på Udlændinge- og Integrationsministeriets område. (Revision af loven om indførelse af mulighed for overførsel af asylansøgere til asylsagsbehandling og eventuel efterfølgende beskyttelse i tredjelande).
Af udlændinge- og integrationsministeren (Kaare Dybvad Bek).
(2. behandling 04.05.2023. Lovforslaget optrykt efter 2. behandling).
Kl. 13:07

Forhandling

Formanden (Søren Gade):
Der er ikke stillet ændringsforslag.
Ønsker nogen at udtale sig?
Da det ikke er tilfældet, går vi til afstemning.
Kl. 13:07

Afstemning

Formanden (Søren Gade):
Der stemmes om lovforslagets endelige vedtagelse. Afstemningen starter.
Afstemningen slutter.

For stemte 85 (S, V, M, DD, LA, KF, DF og NB), imod stemte 22 (SF, EL, RV og ALT), hverken for eller imod stemte 0.

Lovforslaget er vedtaget og vil nu blive sendt til statsministeren.

Det næste punkt på dagsordenen er:
10) 2. behandling af lovforslag nr. L 59:
Forslag til lov om kompensation til naboer omkring Udrejsecenter Kærshovedgård.
Af udlændinge- og integrationsministeren (Kaare Dybvad Bek).
(Fremsættelse 15.03.2023. 1. behandling 23.03.2023. Betænkning 02.05.2023).
Kl. 13:08

Forhandling

Formanden (Søren Gade):
Der er stillet ændringsforslag.
Ønsker nogen at udtale sig?
Da det ikke er tilfældet, er forhandlingen sluttet, og vi går til afstemning.
Kl. 13:08

Afstemning

Formanden (Søren Gade):
Ønskes afstemning om ændringsforslag nr. 1 og 2, tiltrådt af et flertal (udvalget med undtagelse af NB)?
De er vedtaget.

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg dette som vedtaget.
Det er vedtaget.

Det næste punkt på dagsordenen er:
11) 2. behandling af lovforslag nr. L 69:
Forslag til lov om et midlertidigt solidaritetsbidrag.
Af skatteministeren (Jeppe Bruus).
(Fremsættelse 22.03.2023. 1. behandling 30.03.2023. Betænkning 04.05.2023).

Kl. 13:08

Forhandling

Formanden (Søren Gade):
Der er stillet ændringsforslag.
Ønsker nogen at udtale sig?
Da det ikke er tilfældet, er forhandlingen sluttet, og vi går til afstemning.

Kl. 13:08

Afstemning

Formanden (Søren Gade):
Der stemmes om ændringsforslag nr. 2 af et mindretal (SF, EL og ALT). Afstemningen starter.
Afstemningen slutter.

For stemte 18 (SF, EL og ALT), imod stemte 90 (S, V, M, DD, LA, KF, RV, DF og NB), hverken for eller imod stemte 0.

Ændringsforslaget er forkastet. Herefter er ændringsforslag nr. 1 og 3-14, stillet af det samme mindretal, bortfaldet.

Der stemmes om ændringsforslag nr. 15 af et mindretal (SF, EL og ALT). Afstemningen starter.
Afstemningen slutter.

For stemte 22 (SF, EL, RV og ALT), imod stemte 86 (S, V, M, DD, LA, KF, DF og NB), hverken for eller imod stemte 0.

Ændringsforslaget er forkastet.

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg dette som vedtaget.
Det er vedtaget.

Så holder vi lige en kort pause, så de, der ønsker at forlade salen, får mulighed for det.

Det næste punkt på dagsordenen er:
12) 2. behandling af lovforslag nr. L 29:
Forslag til lov for Færøerne om fuldbyrdelse af straf m.v.
Af justitsministeren (Peter Hummelgaard).
(Fremsættelse 26.01.2023. 1. behandling 09.02.2023. Betænkning 03.05.2023).
Sammen med dette punkt foretages:
13) 2. behandling af lovforslag nr. L 30:
Forslag til lov om ændring af straffelov for Færøerne, retsplejelov for Færøerne og lov for Færøerne om retsafgifter. (Ændringer som følge af ikraftsættelse af lov for Færøerne om fuldbyrdelse af straf m.v. og som følge af ikraftsættelse af ændringsanordning om konkursloven for Færøerne).
Af justitsministeren (Peter Hummelgaard).
(Fremsættelse 26.01.2023. 1. behandling 09.02.2023. Betænkning 03.05.2023).

Kl. 13:11

Forhandling

Formanden (Søren Gade):
Der er stillet ændringsforslag.
Ønsker nogen at udtale sig?
Da det ikke er tilfældet, er forhandlingen sluttet, og vi går til afstemning.

Kl. 13:12

Afstemning

Formanden (Søren Gade):
Der stemmes først om L 29.

Ønskes afstemning om ændringsforslag nr. 1-3, tiltrådt af udvalget?
De er vedtaget.

Der stemmes herefter om L 30.

Ønskes afstemning om ændringsforslag nr. 1, tiltrådt af udvalget?
Det er vedtaget.

Jeg foreslår, at lovforslagene går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg dette som vedtaget.
Det er vedtaget.

Det næste punkt på dagsordenen er:
14) 2. behandling af lovforslag nr. L 83:
Forslag til lov om inflationshjælp til økonomisk udsatte børnefamilier.
Af beskæftigelsesministeren (Ane Halsboe-Jørgensen).
(Fremsættelse 29.03.2023. 1. behandling 18.04.2023. Betænkning 03.05.2023).

Kl. 13:12

Forhandling

Formanden (Søren Gade):
Der er stillet ændringsforslag.
Ønsker nogen at udtale sig?
Da det ikke er tilfældet, er forhandlingen sluttet, og vi går til afstemning.

Kl. 13:12

Afstemning

Formanden (Søren Gade):
Ønskes afstemning om ændringsforslag nr. 1-4, tiltrådt af et flertal (udvalget med undtagelse af DF og NB)?
De er vedtaget.

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling, og hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg dette som vedtaget.

Det er vedtaget.

Det næste punkt på dagsordenen er:

15) 2. behandling af lovforslag nr. L 84:
Forslag til lov om ansættelsesbeviser og visse arbejdsvilkår.
Af beskæftigelsesministeren (Ane Halsboe-Jørgensen).
(Fremsættelse 29.03.2023. 1. behandling 13.04.2023. Betænkning 03.05.2023).

Kl. 13:13

Forhandling

Formanden (Søren Gade):
Der er stillet ændringsforslag.

Ønsker nogen at udtale sig?

Da det ikke er tilfældet, er forhandlingen sluttet, og vi går til afstemning.

Kl. 13:13

Afstemning

Formanden (Søren Gade):
Ønskes afstemning om ændringsforslag nr. 1-7, tiltrådt af et flertal (udvalget med undtagelse af DF og NB)?

De er vedtaget.

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling, og hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg dette som vedtaget.

Det er vedtaget.

Det næste punkt på dagsordenen er:

16) 1. behandling af lovforslag nr. L 121:
Forslag til lov om ændring af lov om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov. (Flere rettigheder og bedre tilrettelæggelse af særligt tilrettelagt ungdomsuddannelse m.v.).
Af børne- og undervisningsministeren (Mattias Tesfaye).
(Fremsættelse 27.04.2023).

Kl. 13:13

Forhandling

Formanden (Søren Gade):
Forhandlingen er åbnet, og jeg giver nu ordet til den første ordfører, hr. Frederik Vad fra Socialdemokratiet.

Kl. 13:14

(Ordfører)
Frederik Vad (S):
Tak for ordet. I dag skal vi behandle et godt lovforslag, som udmønter dele af den aftale, som et bredt flertal af Folketingets partier indgik i maj sidste år, og som skal sikre flere rettigheder til unge med særlige behov og understøtte en bedre tilrettelæggelse af stu. Det er et virkelig, virkelig godt lovforslag inden for den ramme, som aftalekredsen aftalte i forbindelse med aftalen. Konkret står lovforslaget her på flere ben.

For det første skærper vi stu'ens formål, så det tydeligere fremgår, at uddannelsen skal give de unge i målgruppen de bedste forudsætninger for at komme videre i uddannelse eller arbejde, samtidig med at det fastholdes, at stu skal understøtte de unge i at opnå personlige, sociale og faglige kompetencer, så de kan få et så selvstændigt, myndigt og aktivt voksenliv som overhovedet muligt.

For det andet foreslås det at indføre, at de unge som udgangspunkt har ret til at vælge mellem flere uddannelsessteder, og det er vel nok det centrale greb i den her aftale. Det er dog med undtagelse af tilfælde, hvor en ung har behov for et ekstraordinært specialiseret tilbud og kommunalbestyrelsen efter dialog med den unge vurderer, at der kun er ét uddannelsessted, der passer til den unges behov. Det er en vurdering, hvor både faglige og økonomiske hensyn indgår, og som beror på en konkret og individuel vurdering af den unges behov og de uddannelsestilbud, som findes.

For det tredje vil hver ung med lovforslaget her altid have ret til at foreslå et andet uddannelsessted for uddannelsen end det, som kommunalbestyrelsen måtte foreslå. Det ønske vil kommunalbestyrelsen være forpligtet til at imødekomme, såfremt tilbuddet ikke i uforholdsmæssig grad overstiger prisen på kommunalbestyrelsens tilbud. Det skal sikre, at langt flere af de her unge, som jo tilhører den udsatte gruppe, får mulighed for at få større ejerskab over den uddannelse, de får.

For det fjerde forpligtes kommunalbestyrelsen til at orientere om processen for visitation, sammensætningen af et eventuelt visitationsudvalg og opfølgningen på uddannelsesforløbet, ligesom myndighedsansvaret hos kommunalbestyrelsen styrkes, ved at der indføres krav om kvalitetsaftaler, udarbejdelse af et ressourcepapir og et uddannelsesbevis – alt sammen med henblik på en tidligere afklaring og bedre overgang for disse unge.

Der er rigtig mange elementer i det her forslag, og vi i Socialdemokratiet støtter dem alle sammen. Vi er især enormt tilfredse med, at man styrker den unges stilling, og vi er også meget tilfredse med, at vi har lavet nogle justeringer inden behandlingen her i salen, som jo bl.a. betyder, at vi ligestiller tyndt befolkede områder i Danmark med tæt befolkede områder, og at vi har filet på de formuleringer, der lå i lovgivningen, om, at et alternativt uddannelsestilbud til det, kommunen kunne give, skulle koste det samme som det, kommunen kunne tilbyde. Her har vi filet på det og sagt, at det ikke må være uforholdsmæssigt dyrere, og det vil sige, at rigtig mange unge får muligheden for at vælge et tilbud, selv om det også er dyrere end det, kommunen tilbyder.

Så alt i alt er det et rigtig fornuftigt lovforslag, som Socialdemokratiet kan støtte.

Kl. 13:17

Formanden (Søren Gade):
Tak for det. Der er en enkelt kort bemærkning. Fru Charlotte Broman Mølbæk fra Socialistisk Folkeparti. Værsgo.

Kl. 13:17

Charlotte Broman Mølbæk (SF):
Tak for det, og tak for ordførerens tale. Ordføreren var ikke med, da vi lavede aftalen sidste forår. Så det er selvfølgelig også med det forbehold, at det her spørgsmål stilles; det er jeg med på.

Men jeg har lyst til at spørge ordføreren fra Socialdemokratiet, om man har gjort sig nogen overvejelser over, hvad der karakteriserer ekstraordinære udgifter, fordi »ekstraordinære« jo kan fortolkes meget forskelligt, alt efter hvor man står, og hvilken fortolkning man har. Så vil ordføreren kunne knytte lidt flere ord på det?

Kl. 13:18

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 13:18

Frederik Vad (S):
Det er meget svært at skære fuldstændig ud i pap. Der har også været rejst nogle spørgsmål om, om man skulle lave nogle regler for, hvor lang transportafstand der må være osv., men hvis man går ind og konkretiserer de her ting, kan det jo hurtigt blive et loft eller en minimumsstandard for kommunerne. Så hvis man går ind og konkretiserer det her, risikerer man derfor også, at det får sådan en systemets logik. Så går man lige til loftet eller man bevæger sig i hvert fald ikke højere end det, der er grænsen. Derfor synes jeg, at de formuleringer, der ligger nu, giver den nødvendige fleksibilitet.

Der, hvor vi jo kan se en udfordring, er, hvis kommunen kommer med et tilbud og kommunen skal give et alternativt tilbud, så er man f.eks. nødt til at gå ind og oprette en uddannelse, som kun passer til den her enkelte unge. Det er jo et konkret eksempel på et sted, hvor man må sige, at der må økonomi spille en rolle på en eller anden måde.

Kl. 13:19

Formanden (Søren Gade):
Fru Charlotte Broman Mølbæk.

Kl. 13:19

Charlotte Broman Mølbæk (SF):
Men det er vel også den her helt totale grænseløshed, der kan være udfordringen, for det kunne jo være, at for sådan en lille kommune som Læsø Kommune med en meget lille økonomi kan udgifter til mange forskellige slags borgere være ekstraordinære udgifter, hvad det ikke var for andre kommuner. Så spørgsmålet er, om der ikke er et alt for stort fortolkningsrum, og om det bare er op til den enkelte kommune selv at sige, hvad det er, de føler, der er ekstraordinært. Hvordan skal Ankestyrelsen så kunne gå ind og vurdere, om det reelt set er et ekstraordinært tilbud, den her borger har behov for, hvis vi ikke har sat en eller anden form for bundgrænse?

Kl. 13:19

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 13:19

Frederik Vad (S):
Men det må vi jo i Folketinget følge op på. Vi taler meget om frisættelse og frihed i den her Folketingssal, og med den her aftale går vi ind og styrker kommunernes myndighedsansvar, men jeg tror bare, at vi her må begynde med at have tillid til, at kommunerne sørger for, at deres unge kommer i de tilbud, de skal. Jeg har ikke nogen grund til at tro andet. Jeg synes, at de ændringer, vi har lavet, er utrolig fornuftige og giver det rum, som styrker den unges retsstilling i det her system.

Kl. 13:20

Formanden (Søren Gade):
Hr. Kim Edberg Andersen, Nye Borgerlige.

Kl. 13:20

Kim Edberg Andersen (NB):
Tak for det. Jeg vil godt følge lidt op på det, SF siger. For vi har i andre sammenhænge problematiseret, at vi ser en Ankestyrelse, som dybest set ikke forholder sig til tingene. Jeg mener, at SF jo har ret. Hvad er det, Ankestyrelsen skal gøre andet end at sige, at det er uforholdsmæssig dyrt? Så sender de den tilbage, og så står du som borger efter at have fået sendt det tilbage fra Ankestyrelsen, og så siger kommunen: Nu har vi prøvet det.

Idéen med det her, som jeg ellers synes er et udmærket lovforslag, er jo at gøre det her bedre, altså sørge for, at man har nemmere adgang. Jeg er bange for, at systemet kommer til at lukke sig om sig selv, og så bliver det her med, at det er uforholdsmæssig dyrt, sådan noget, som gør, at det bliver til meget lidt nogle steder, hvis ikke lige det passer ind og man ikke har lyst til at give den unge den bestemte uddannelse.

Så kan man på en eller anden måde, eventuelt i udvalgsbehandlingen, kvantificere det her lidt mere, sætte en procentsats på eller gøre et eller andet, sådan at der er noget meget mere konkret, Ankestyrelsen kan forholde sig til i de klagesager, jeg forudser der kommer?

Kl. 13:21

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 13:21

Frederik Vad (S):
Igen vil jeg sige, at hvis man går ind og laver en meget, meget skarp grænse, risikerer man jo også, at nogle meget, meget gode tilbud for de her unge, som måske ligger lige på den forkerte side af grænsen, pr. automatik vil blive skåret væk fra kommunens side.

Derfor synes jeg, at det er fornuftigt, hvad vi gør her med at styrke de unges rettigheder og sige, at man som ung har mulighed for selv at komme med et uddannelsestilbud, og at man kan blive visiteret til uddannelsestilbud i hele landet, og at kommunerne skal give to.

Så tror jeg også bare, at vi må have den tillid til, at man i kommunerne er interesseret i, at de her unge får den hjælp, de skal have. Det er nogle af de svageste eller mest udfordrede unge i vores samfund, og dem tror jeg kommunerne vil gøre alt, hvad de kan, for at løfte. Det har jeg tillid til.

Kl. 13:22

Formanden (Søren Gade):
Hr. Kim Edberg Andersen.

Kl. 13:22

Kim Edberg Andersen (NB):
Det er nok den der ubegrænsede tillid til, at kommunerne ikke tænker i penge, der er noget med. Jeg har siddet i en kommunalbestyrelse, og når vi laver budget, tænker vi i penge. Og dem, der er nemmest at tænke i penge over for, er de allersvageste grupper.

Så jeg kunne stadig væk godt tænke mig, at vi i hvert fald i udvalgsbehandlingen måske alle sammen lige stikker hovederne sammen og så tænker på, hvordan vi kan få lavet det her på en god måde, sådan at vi også sikrer os, at der ikke vil være en enkelt kommune eller to, som vil spekulere i det her, der ikke er til gavn for den studerende – altså at vi finder en eller anden god almindelig løsning, hvor vi får lagt noget mere konkret på bordet.

Kl. 13:22

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 13:22

Frederik Vad (S):
Jeg synes, at det må komme an på en prøve, hr. Kim Edberg Andersen. For hvis vi trækker alt herind i Folketingssalen og gør det til et spørgsmål om, at de brodne kar skal sætte standarden for lovgivningsprocessen herinde, tror jeg bare, at vi får en alt for kompliceret

lovgivning og en alt for firkantet lovgivning, og jeg tror ikke, at det i sidste ende vil gavne nogen af de her stu-elever.

Kl. 13:23

Formanden (Søren Gade):
Tak for det. Der er ikke flere korte bemærkninger. Vi siger tak til hr. Frederik Vad fra Socialdemokratiet. Jeg byder nu velkommen til fru Anni Matthiesen fra Venstre.

Kl. 13:23

(Ordfører)
Anni Matthiesen (V):
Tak for det, formand. Det her lovforslag har jeg arbejdet med i lang tid. Jeg har jo været med til at forhandle den politiske aftale; jeg har – kan jeg også tillade mig at sige – fået sat nogle, også personlige, aftryk i det her lovforslag. For den her gruppe af unge mennesker er en gruppe, som jeg har fulgt, jeg vil næsten sige siden min søns fødsel; i hvert fald kan jeg sige, at jeg selv har en søn, som har taget en stu-uddannelse. Og det gør selvfølgelig også, at der er nogle ting i det her lovforslag, som jeg holder rigtig meget af, og som jeg gerne vil fremhæve.

Noget af det, jeg kan huske jeg fik nogle henvendelser om fra nogle forældre, når vi går et par år tilbage, var, at en datter var kommet og fortalt dem, at de kun kunne få ét tilbud i den kommune, de boede i. Selv om det var en pige, der var rigtig dygtig til at have med børn at gøre, så var det eneste tilbud, hun kunne få, at komme i et køkken og lære at lave mad. Der var nogle forældre der, der var frustrerede, fordi de faktisk så, at her var der en ung pige, som egentlig havde nogle vildt gode kompetencer i forhold til at kunne lære at passe børn. Men det var så ikke muligt dengang.

Jeg har også haft henvendelser fra forældre, som havde en søn, som fik tilbudt at blive pedel, selv om han faktisk havde nogle helt andre ønsker. Men det var så de valgmuligheder, der var i den kommune, altså at blive pedel. Og med ændringen af loven her er jeg glad for, at vi nu giver retten til, at man som ung med særlige behov får flere tilbud.

Ud over det vil jeg også gerne fremhæve, at vi er nået i mål med, at der nu skal laves en fælles portal, hvor de her forskellige tilbud bliver præsenteret. Det kan jeg sige var noget af det, som jeg selv som mor til min søn virkelig havde en opgave med at finde ud af, altså hvad der i det hele taget var af muligheder i nærområdet. Hvad findes der af stu-tilbud? Kunne der være noget i nabokommunen, som faktisk var bedre og passede bedre til mit barn end det, som kommunen tilbød? Når den her portal kommer op at stå, som vi også har fået understreget skal både skrives og præsenteres på en måde, så det også er letforståeligt for den her gruppe af unge mennesker, så tror jeg på, det giver endnu bedre muligheder for, at de reelt ved, hvad der kan være at vælge imellem.

Jeg kunne komme ind på mange forskellige ting, og jeg ved også, at man selvfølgelig har mange ønsker på sin seddel, og der kunne også være flere ting, hvor man tænker: Arh, det kunne også have været, at vi skulle have kigget på det. Men jeg kan sige, at Venstre kommer til at stemme for det her lovforslag – og jeg er rigtig glad for det skridt, vi tager i dag.

Kl. 13:26

Formanden (Søren Gade):
Tak for det. Der er et enkelt ønske om en kort bemærkning. Fru Charlotte Broman Mølbæk, Socialistisk Folkeparti. Værsgo.

Kl. 13:26

Charlotte Broman Mølbæk (SF):
Tak for det. Og tak for ordførertalen. Jeg vil også gerne kvittere for et rigtig godt samarbejde om lige præcis den her aftale. Jeg synes, det faktisk er blevet en rigtig fin aftale, som har en bred forankring – fra den ene ende af salen til den anden. Det synes jeg er ret smukt i sig selv.

Jeg ved også, at ordføreren på mange måder er passioneret på det her område, og derfor vil jeg prøve at følge lidt i hr. Kim Edberg Andersens fodspor i forhold til det her med de uforholdsmæssig større udgifter end det, kommunen fremlægger, eller de ekstraordinære tilbud. Vil det ikke være noget, vi kunne komme lidt nærmere ind på, så vi får en lidt tydeligere afgrænsning, og så vi netop sikrer os, at kommunerne ikke kommer til at sætte standarden for lavt fra starten af ved deres egne tilbud? For derved vil den unge ikke have nogen muligheder for reelt set at få et af de tilbud, som ordføreren også henviste til i forhold til den her unge pige.

Kl. 13:27

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 13:27

Anni Matthiesen (V):
Jeg vil sige så meget, at jeg også kan være nervøs for at gøre det for konkret. Og det kan jeg egentlig ud fra, at jeg så er bange for, at det bliver laveste fællesnævner, der lægger linjen, og at vi dermed egentlig kommer til at skyde os selv i foden i forhold til nogle unge mennesker, som uberettiget får et dårligere tilbud. Jeg vil hellere love SF's ordfører, at vi følger udviklingen – at vi ser, om det, vi har vedtaget nu, reelt kommer til at fungere. Og ellers må vi jo drøfte det igen imellem aftalepartierne.

Kl. 13:28

Formanden (Søren Gade):
Fru Charlotte Broman Mølbæk, værsgo.

Kl. 13:28

Charlotte Broman Mølbæk (SF):
Jo, og det synes jeg i virkeligheden også er en rigtig fin idé at vi alle sammen gør i aftalekredsen, og det håber jeg også at ministeren er indstillet på. Vi kommer til at følge det arbejde, der kommer til at være, og hvad det er for nogle konsekvenser, der er af det.

Det, der bare er problematikken i det her, er, hvordan Ankestyrelsen skal lave nogle indholdsafgørelser på det. Og så bliver det jo endnu sværere for os at følge udviklingen i det, for hvis Ankestyrelsen ikke har en klar ramme at afgøre inden for, vil det være svært at give nogen medhold i noget som helst, og så får vi måske ikke lavet den forandring, vi rigtig gerne vil lave.

Kl. 13:28

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 13:28

Anni Matthiesen (V):
Ja, og jeg kan betrygge ordføreren i, at selvfølgelig kommer vi til at følge det her område – det gør jeg også personligt. Og så må jeg sige igen, at jeg har tillid til, at byrådsmedlemmerne, kommunalbestyrelserne derude selv kan have en stor interesse i, at det her kommer til at fungere. For det er jo deres borgere, og i sidste ende bliver det rent ud sagt for dyrt for kommunen, hvis man ikke behandler sine borgere ordentligt.

Så lad os nu se, om det her ikke kommer til at virke på en god måde.

Kl. 13:29

Formanden (Søren Gade):
Tak for det. Der er ikke flere korte bemærkninger. Vi siger tak til fru Anni Matthiesen fra Venstre. Jeg byder nu velkommen til hr. Rasmus Lund-Nielsen fra Moderaterne.

Kl. 13:29

(Ordfører)
Rasmus Lund-Nielsen (M):
Mange tak, formand. Vi behandler i dag et lovforslag, der først og fremmest er en udmøntning af en aftale indgået for næsten et år siden, den 21. maj 2022, mellem alle af Folketingets daværende partier om flere rettigheder og bedre tilrettelæggelse af ungdomsuddannelsen for unge med særlige behov.

Aftalen indebærer bl.a., at formålet med uddannelsen skærpes, så det bliver tydeligere rettet mod at øge mulighederne for videre uddannelse og beskæftigelse. For dem, hvor *det* ikke er muligt, er der fortsat fokus på, at de unge skal opnå personlige, sociale og faglige kompetencer til et så selvstændigt og aktivt liv som muligt, som det står i aftalen. Aftalen indebærer også, at de unge skal have mulighed for at vælge mellem flere uddannelsessteder, samt en række andre positive ændringer. Alt i alt er det et godt lovforslag, som vi i Moderaterne tilslutter os.

I Moderaterne mener vi, at et samfund skal kendes på, hvordan det behandler sine svageste, og den bedste socialpolitik er altså ikke bare at sende en højere overførselsindkomst til dem, der ikke er i arbejde. Det risikerer nemlig at tilskynde til et passivt liv. Den bedste socialpolitik er snarere en *aktiv* socialpolitik, der understøtter dannelsen af grundlæggende menneskelige kapabiliteter til at leve et værdigt liv for så mange som muligt. Det gør man netop med de her typer af særligt tilrettelagte uddannelser, der kan tilpasses den enkeltes forudsætninger. For her har vi jo at gøre med nogle elever, der har nogle helt andre forudsætninger end gennemsnittet. Så der skal altså være tale om en uddannelse, som passer til den enkelte. Derfor er det kun godt, at vi løbende udvikler og forbedrer den her særligt tilrettelagte ungdomsuddannelse.

Derfor støtter vi altså forslaget. Tak for ordet.

Kl. 13:31

Formanden (Søren Gade):
Der er en enkelt kort bemærkning fra hr. Kim Edberg Andersen, Nye Borgerlige.

Kl. 13:31

Kim Edberg Andersen (NB):
Moderaterne er jo et nyt parti, og i de andre partier har de nok en idé om, hvad de mener med alle de fine ord, men hvordan definerer man »uforholdsmæssig«? Hvad er »uforholdsmæssig« for Moderaterne?

Kl. 13:31

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 13:31

Rasmus Lund-Nielsen (M):
Jeg tænker, at jeg vil lægge mig i forlængelse af de to foregående partier og sige, at det her selvfølgelig er noget, vi skal monitorere løbende. Vi bruger allerede over 1 mia. kr. på stu'er i kommunerne om året, og undersøgelser viser jo faktisk, at de her elever, der går på en stu, trives ret godt. Så jeg tror i hvert fald, det vil være at skyde sig selv i foden, hvis man som kommune tænker, at man skal holde udgifterne så meget nede som muligt, men samtidig må vi jo også operere med en eller anden form for ramme.

Men du har da ret i, at på det område er der noget, der godt kan specificeres nærmere.

Kl. 13:32

Formanden (Søren Gade):
Hr. Kim Edberg Andersen.

Kl. 13:32

Kim Edberg Andersen (NB):
Min bekymring er jo præcis den samme som SF's, nemlig det der med, hvad det er, Ankestyrelsen skal hjælpe med, når der er kommet et ord ind, der er så flyvsk, at det kun sådan lige er tiltalende i et lovforslag herinde. Jeg bliver bare nødt til at sige, at virkeligheden i kommunerne nogle gange er, at de skal spare nogle penge, og ofte bruger de en grønthøstermetode, hvor de bare lige sparer 5 pct. over det hele. Og så er det med det uforholdsmæssige jo noget nemt at sige. Er 4 kr. uforholdsmæssigt? Og hvad med 4.000 kr?

Det er derfor, at jeg simpelt hen har behov for, at Moderaterne bliver lidt mere konkrete.

Kl. 13:32

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 13:32

Rasmus Lund-Nielsen (M):
Jeg synes, at det, spørgeren adresserer her, er relevant, og det er da helt klart noget, vi kan tage med i den videre behandling af det her lovforslag, altså om vi skal specificere det her med »uforholdsmæssig« nærmere, og hvilke rammer vi skal lægge ind over det.

Men jeg vil gerne gentage det her med, at jeg ikke tror, at der er nogen kommuner, der tænker: Vi skal bare gøre alt, hvad vi kan, for at bruge så få penge på det her som muligt. Men man kan selvfølgelig lave en pendant til specialtilbuddene, hvor vi jo også ser kommunale udgifter, der stiger ekstremt meget. Og igen vil jeg sige, at trivslen er høj, og at der er en del fordele ved de her stu'er, som gør, at jeg tror, at man vil investere i det.

Kl. 13:33

Formanden (Søren Gade):
Tak for det. Der er ikke flere korte bemærkninger. Vi siger tak til hr. Rasmus Lund-Nielsen fra Moderaterne. Inden jeg giver ordet til næste ordfører, skal jeg bare give en lille venlig henstilling om, at vi ikke bruger direkte tiltale.

Jeg byder nu velkommen til fru Charlotte Broman Mølbæk fra Socialistisk Folkeparti.

Kl. 13:33

(Ordfører)
Charlotte Broman Mølbæk (SF):
Tak for det. Nu giver vi unge mennesker med særlige behov retten til i højere grad selv at kunne bestemme. De får flere rettigheder, bedre muligheder for at uddanne sig videre.

For SF er det vigtigt, at man, selv om man er ung og har et fysisk eller psykisk handicap, har de samme muligheder som andre unge for et aktivt liv med både uddannelse og job, såfremt det er muligt, men også at den unge har indflydelse på eget liv, ligesom så mange andre unge mennesker har. Og så er det afgørende, at det også tilgodeses, at for at nå dertil er der brug for, at uddannelsesforløbet tager hensyn til den enkelte.

Det handler både om den unges drømme, kompetencer og livsomstændigheder. Derfor skal vi have taget et opgør med, at det udelukkende er kommunen, der kan visitere til uddannelse efter grundskolen, sådan som det har været frem til nu. Unge med særlige behov og handicap skal også have mulighed for at vælge deres ungdomsuddannelse, og det får de med det her lovforslag ret til.

Om end det her lovforslag også kommer med nogle begrænsninger – det kommer jeg ind på senere – vil jeg først lige fremhæve nogle flere af de positive elementer i det. For dem er der en del af.

For det første bliver der skabt en bedre gennemsigtighed i kommunens visitationsprocesser. Det er rigtig vigtigt, både for den unge

og for forældrene, at man får fremlagt fra starten af, hvad det er for en visitationsproces, man kommer ind i. Der bliver lagt op til, at der også bliver lavet en forløbsplan, så man kan se, hvordan ens uddannelsesforløb kommer til at se ud med praktik og fritidstilbud, og at der også lægges vægt på sociale aktiviteter.

Men der bliver også lagt et spor ind i forhold til afklaring, og det synes vi også er rigtig vigtigt. Vi kan jo lige så godt bruge den viden, vi får allerede på det tidspunkt, i forhold til hvad den unge kan magte senere hen. Så kommer der et ressourcepapir på nogle af de oplærte kompetencer og en uddannelsesplan, som også helst skal koordineres med jobcenteret. Og så kommer der i sidste ende et uddannelsesbevis på de kompetencer, man nu engang har fået. Det er faktisk ret vigtigt, at man får noget med sig på, hvad man har lært, og hvad man så kan komme ud og gå videre med.

Vi er også stadig væk optaget af at få en overbygning til stu'en. Den kom ikke med i den her aftale, men det er jo noget af det, vi kan se rykker rigtig mange unge. Der er procenten markant højere end på så mange andre forløb, vi har.

Så er vi enige i nogle af de høringssvar, der er, om, at man 3 måneder før skal kigge på og begynde at planlægge, hvad der skal ske bagefter. Det er lige sent nok. Men i og med at man også har forløbsplanen, ressourcepapiret osv., der starter et år tidligere, håber vi på, at det kan gribe det. Men det er vigtigt, at man kommer i gang i god tid med at planlægge overgangen.

Endnu en ting, som vi også synes er vigtig i SF, er, at der sættes fokus på, at de her unge også får mulighed for vejledning i seksualitet og kønsidentitet. Det synes vi også er vigtigt.

Så vil jeg gå lidt mere til udfordringerne. Nej, jeg skal lige huske at sige noget om portalen. Den blev også fremhævet tidligere her på talerstolen. Vi synes også, det er enormt positivt, at vi får samlet dem alle sammen netop for at skabe bedre overskuelighed for rigtig mange, men også det her med, at der kommer et kvalitetsoverblik; at der kommer kvalitetsaftaler ind.

Vi ønskede også et centralt tilsyn. Det er der også lagt op til fra en del af høringsparterne. Det håber vi på at vi kan få med senere. Men nu er vi i hvert fald i gang med at sætte fokus på, at der skal være en vis kvalitet og stærk faglighed i de her tilbud.

Det kræver selvfølgelig også, at vi har uddannet personale. Der er vi opmærksomme på bl.a. det høringssvar fra Danmarks Lærerforening, der nævner uddannelse som lærer. For vores vedkommende kan det også være andre uddannelser. Det er bare vigtigt, at der også er transparens og gennemsigtighed, i forhold til hvad det er for et uddannelsesniveau, der er på de her uddannelser – netop for at man kan se, hvad det er, man kan forvente at få på sin uddannelse. Det havde vi også med i den aftale, vi lavede her i foråret. Der står der helt præcist, at uddannelsesstedet kan håndtere medicin og har social- og sundhedsfaglige og socialpædagogiske kompetencer. Så jeg vil opfordre til, at det bliver implementeret i udmøntningen.

Så kommer vi til det, der er udfordringerne. Det er der en del af høringssvarene der også peger på. Det gælder både inddragelse af den unge i visitationen og visitationen i den økonomiske virkelighed. Det er også en række af de bekymringer, vi er enige i, og vi håber, vi kan komme tættere på. Vi vil gerne have, at der bliver nogle tydeligere retningslinjer om, at den unge også bliver inddraget i selve visitationsprocessen, og i virkeligheden også, at det vil være noget, man vil kunne klage over til Ankestyrelsen.

Så har jeg jo også tidligere spurgt til ekstraordinære specialiserede tilbud: Hvad søren er det? Der har vi brug for en eller anden nærmere definition af det, så det ikke kan fortolkes i øst og vest. Det samme gælder begrebet uforholdsmæssig dyrere. Det er vigtigt, at vi har det med, men det er også vigtigt, at det ikke bliver sådan en fri bane, hvor kommunen kan sætte det efter den økonomi, man nu engang har.

Så skal jeg huske at sige, at SF selvfølgelig støtter forslaget. Vi sender en række spørgsmål over. Og så skulle jeg hilse fra Enhedslisten og sige, at de også støtter forslaget.

Kl. 13:39

Formanden (Søren Gade):
Tak for det. Der er ingen korte bemærkninger, så vi siger tak til fru Charlotte Broman Mølbæk fra Socialistisk Folkeparti. Jeg byder nu velkommen til fru Karina Adsbøl fra Danmarksdemokraterne.

Kl. 13:39

(Ordfører)
Karina Adsbøl (DD):
Tak for det. Det her lovforslag er jo faktisk et lovforslag, der har været længe undervejs, hvis man sådan tænker tilbage til den evaluering, der kom i 2017, hvor man snakkede om netop forbedringer af stu'en.

Men som der er sagt, er formålet med aftalen, som jo er bredt indgået – vi er så ikke en del af den i Danmarksdemokraterne, fordi vi ikke var opstået på det tidspunkt, men det er en bred aftale – at kommunen skal give de unge mulighed for at vælge mellem flere uddannelsessteder. Og det er jo rigtig godt, for jeg kan huske, da jeg sad som handicapordfører, at vi fik rigtig mange henvendelser på det her område – som fru Anni Matthiesen også sagde – som netop handlede om, at det ligesom var et tilbud, man havde fået, og det var den vare, der var på hylden i den kommune. Det er i hvert fald rigtig godt, at de unge nu får mulighed for selv at fremsætte et alternativt forslag til kommunalbestyrelsens forslag.

Samtidig udvikles der også en digital portal, som skal give unge og deres pårørende, men også kommunerne et overblik over uddannelsessteder. I den forbindelse forpligtes uddannelsesstederne også til uploade kvalitetsaftaler, som de har indgået med kommunen, på portalen. Noget, vi også tidligere har drøftet rigtig meget, er kvalitetssikring i de her uddannelser, og hvordan det sikres.

Men i Danmarksdemokraterne finder vi det vigtigt at investere i unge menneskers uddannelse, og vi støtter også intentionen i den politiske aftale om at give unge med særlige behov bedre muligheder for at få indflydelse på deres eget uddannelsesvalg og også skærpe formålet med uddannelsen, så flere unge med særlige behov får de bedste forudsætninger for at indgå i samfundet på lige fod med alle andre.

Samtidig har vi i Danmarksdemokraterne bemærket, at ministeren har imødekommet nogle af de bekymringer, som vi i Danmarksdemokraterne har gjort opmærksom på og har sendt over til ministeren. Sprogbrugen er skærpet i lovforslaget, så kommunerne *skal* vurdere, at den unges forslag er uforholdsmæssigt meget dyrere end kommunens, før det kan diskvalificeres. Det er jo noget, man også godt kan være bekymret for, hvis man som ung gerne vil på en uddannelse, men så får at vide, at den er for dyr, eller at der måske fra kommunens side bliver sagt: Vi har lige det her tilbud, som passer til dig.

Det er i hvert fald blevet skærpet, ligesom det heller ikke længere fremgår, at kommunalbestyrelsen i tyndt befolkede områder ikke har pligt til at give den unge valgmuligheder, hvis det kun er muligt at tilbyde den unge et uddannelsessted, der matcher den unges behov, og som ikke giver den unge en urimelig lang befordrings- og ventetid.

Det er selvfølgelig også godt, at ministeren har imødekommet nogle af de bekymringer. Dog består bekymringen for, om små økonomiske forskelle kommer til at spænde ben for de unges frie valg. Det er noget, som jeg mener ministeriet skal være særlig opmærksom på.

Samtidig skærper man med forslaget formålet med uddannelsen, således at det tydeliggøres, at den også skal ruste de unge, der har mulighed for det, til at indgå på arbejdsmarkedet, således at de får

mulighed for et så selvstændigt og indholdsrigt og aktivt liv som muligt. Hvis regeringen vil i mål med den vision, som også omfatter rigtig mange andre unge uden for uddannelse og job, kræver det jo, at der investeres i at sikre, at de unge får den rette hjælp og støtte.

Men vi ser også frem til udvalgsbehandlingen. Vi synes, der er rigtig mange gode, positive elementer i det her, og som sagt er det her lovforslag jo faktisk længe ventet. Det var ordene herfra.

Kl. 13:43

Formanden (Søren Gade):
Tak for det. Der er ingen korte bemærkninger. Vi siger tak til fru Karina Adsbøl fra Danmarksdemokraterne. Jeg byder nu velkommen til fru Helena Artmann Andresen fra Liberal Alliance.

Kl. 13:43

(Ordfører)
Helena Artmann Andresen (LA):
Tak. Med det her lovforslag sætter vi fokus på unge med særlige behov – dem, som den særligt tilrettelagte uddannelse, stu, henvender sig til. Der er med det her forslag tale om en udmøntning af en aftale fra maj 2022, som Liberal Alliance er en del af.

I Liberal Alliance mener vi, det er positivt, at det her lovforslag forbedrer uddannelsesmulighederne for de unge med særlige behov. Der foreslås bl.a., at de unge med særlige behov som udgangspunkt skal have muligheder for at vælge mellem flere forskellige uddannelsessteder. Det er positivt, at man giver større valgfrihed til de unge, og at de bliver lyttet mere til. Derudover skal der også oprettes en portal, som giver bedre overblik over uddannelsessteder, som udbyder stu.

Det er fornuftige forslag, som Liberal Alliance støtter. Tak for ordet.

Kl. 13:44

Formanden (Søren Gade):
Tak for det. Der er ingen korte bemærkninger, så vi siger tak til fru Helena Artmann Andresen fra Liberal Alliance. Jeg byder nu velkommen til hr. Per Larsen, Det Konservative Folkeparti.

Kl. 13:44

(Ordfører)
Per Larsen (KF):
Tak for det, formand. Jeg står her på talerstolen i dag som vikar for vores ordfører, Lise Bertelsen, som desværre er forhindret i at være til stede i dag.

I dag tager vi jo stilling til udmøntningen af den aftale, som et flertal af partier indgik i maj måned 2022. Aftalen handler om at sikre unge med særlige behov flere rettigheder og endnu bedre tilrettelæggelse af deres ungdomsuddannelse. Det kan kun være i alles interesse, at vi får tilrettelagt ungdomsuddannelserne på den bedst tænkelige måde, også for de mennesker, der har særlige behov og forskellige funktionsnedsættelser. Danmark har brug for, at alle får de bedste muligheder for at opnå menneskelige, sociale og faglige kompetencer til at kunne få så selvstændigt et liv som overhovedet muligt.

Aftalen vil desuden give de unge et mere frit valg, da den lægger op til, at de unge skal have flere alternative valg mellem uddannelsessteder. Aftalen vil gøre det nemmere og give et bedre overblik og mere gennemsigtighed med hensyn til de uddannelsessteder, der tilbyder særligt tilrettelagte uddannelser. Det er et overblik, der er nødvendigt, når unge skal være med til at træffe det for dem rette valg af uddannelse og beskæftigelse. Ligeledes giver det den unge mulighed for at fremsætte et alternativt forslag til det forslag, som kommunalbestyrelsen er kommet med.

I Det Konservative Folkeparti mener vi, at der med aftalen skabes gennemsigtighed med hensyn til uddannelsen og motivation af de unge ved at sikre dem mere indflydelse på egne valg af uddannelse og beskæftigelse.

Derfor bakker Det Konservative Folkeparti op om forslaget. Tak for ordet.

Kl. 13:46

Formanden (Søren Gade):
Tak for det. Der er ingen korte bemærkninger, og så siger vi tak til hr. Per Larsen fra Det Konservative Folkeparti. Jeg byder nu velkommen til fru Lotte Rod fra Radikale Venstre.

Kl. 13:46

(Ordfører)
Lotte Rod (RV):
Tak for det, formand. Uddannelse skal sætte fri og gøre myndig, og den særligt tilrettelagte ungdomsuddannelse har en helt særlig plads i det radikale hjerte. Marianne Jelved har spillet en stor rolle for uddannelsen gennem årene, og jeg har det præcis ligesom Venstres ordfører, fru Anni Matthiesen, der fortalte det her med, at da vi blev valgt til Folketinget for over 10 år siden, var det stu'en, som var noget af det første, vi kastede os over, fordi vi jo simpelt hen hørte så mange historier om, at nogle steder i landet var der de her fantastiske uddannelsestilbud. Jeg kan huske, vi besøgte en bondegård, hvor de bare lavede det fedeste skoletilbud, og så hørte vi om andre steder, hvor det ikke var særligt tilrettelagt, men måske var det modsatte, nemlig ret ensrettet og i hvert fald ikke det, som den unge gerne ville. Derfor er det jo en diskussion, vi er vendt tilbage til år efter år, og for os i Radikale Venstre er det vigtigt, at også den her gruppe af unge får en god uddannelse, at de får en chance for at få en så selvstændig og aktiv deltagelse i voksenlivet som muligt, og at de har mulighed for at kunne uddanne sig videre eller komme i beskæftigelse. Derfor er det også fuldstændig afgørende, at de har muligheden for at kunne vælge mellem forskellige uddannelser, sådan at de kan vælge den uddannelse, som vil være god for dem.

Jeg tror, vi tager et skridt med den her aftale, og jeg håber, vi faktisk kommer til at løse det. Jeg synes, vi allerede har haft en god snak med ministeren undervejs og har fået skrevet nogle af tingene til. Men jeg har stadig tre ting, når jeg sådan har fået det læst igennem, som jeg håber vi måske kan kigge på her i løbet af udvalgsbehandlingen.

Det første er det her med valgfriheden. Jeg kunne godt tænke mig, at vi måske kunne få præciseret, at der ikke skal være en begrænsning på de unges muligheder, når de har behov for et ekstraordinært specialiseret tilbud, sådan som flere andre ordførere også har været inde på, for hvis man kigger på gruppen af de unge, der tager stu'en, vil man se, at langt de fleste jo vil have et ret specialiseret undervisningsbehov, og derfor synes jeg, der er noget i den formulering, som måske kan komme til at stå i vejen for, at de faktisk får den valgfrihed, som vi prøver at indføre med loven.

Det andet er, at jeg er lidt i tvivl om, om vi har skrevet tydeligt nok, at kommunen har pligt til at oplyse den unge om alternativer, altså sådan at det ikke ligger på den unge selv at skulle finde ud af det, men at det faktisk er fuldstændig tydeligt, hvad kommunens ansvar er for at oplyse om det.

Det tredje og sidste er omkring prisen, som også er noget af det, som vi har diskuteret, og her har vi jo fået det rettet, sådan at der ikke står, at det ikke måtte overstige prisen for kommunalbestyrelsens tilbud, men så der nu står den rigtige formulering, nemlig at det ikke må være uforholdsmæssig dyrere. Og der er nogen, der har hvisket mig i øret, at det måske ikke er konsekvensrettet hele vejen igennem lovforslaget, men jeg må indrømme, at jeg ikke har været helt nede at læse i de allersidste punkter, så bare for at rejse det nu vil jeg sige, at det kan være, at vi i løbet af udvalgsbehandlingen skal have læst alle siderne igennem og være helt sikker på, at der alle steder

står, at man altså gerne må vælge et tilbud, så længe det ikke er uforholdsmæssig dyrere end det kommunale.

Så de tre ting håber jeg vi kan finde ud af, og så vil vi meget gerne være med til at støtte lovforslaget i Radikale Venstre.

Kl. 13:49

Formanden (Søren Gade):
Tak for det. Der er ingen korte bemærkninger, og så siger vi tak til fru Lotte Rod fra Radikale Venstre. Og jeg siger velkommen nu til hr. Alex Ahrendtsen fra Dansk Folkeparti.

Kl. 13:50

(Ordfører)
Alex Ahrendtsen (DF):
Tak, formand. Stu eller den særligt tilrettelagte uddannelse er oprindelig udviklet i det hedengangne Fyns Amt. Dansk Folkeparti bragte det ind i Folketingssalen i forbindelse med et beslutningsforslag, hvorefter der var flertal, og siden har stu været en del af det danske ungdomsuddannelsessystem. Som navnet siger, er det en særligt tilrettelagt uddannelse for unge, der har svært ved at finde sig til rette i det almindelige ungdomsuddannelsessystem. Og fordi uddannelsen er særligt tilrettelagt, er den også dyrere. Den er cirka fire gange så dyr som en almindelig ungdomsuddannelse, og den er ikke betalt af staten, men af kommunen. Og af den grund har kommunen selvfølgelig også en interesse i, at økonomien ikke skrider.

Dansk Folkeparti er med i denne aftale, og aftalen er sådan indrettet, at den på den ene side tager hensyn til kommunens økonomiske interesser og på den anden side tager hensyn til elevens individuelle rettigheder. Og den balance afspejler både aftalen og loven, og jeg synes, man har fundet en god balance: på den ene side hensynet til kommunens økonomi, så den ikke skrider, hvorved det ville blive for dyrt, og på den anden side er der hensynet til den enkelte elevs fleksibilitet og mulighed for at vælge et eller flere uddannelsessteder. Vi opretter også en portal, hvor man kan kigge tingene igennem og så eventuelt vælge. Men da uddannelsen er noget dyrere, har kommunen selvfølgelig også den mulighed gennem lovforslaget at forholde sig til uddannelsesstedet, og der er det jo meget fornuftigt, at man har lagt en vis fleksibilitet ind i lovforslaget gennem den ordlyd, der er, og som flere ordførere også har debatteret.

Dansk Folkeparti står selvfølgelig på mål for den særligt tilrettelagte ungdomsuddannelse, som jo er et barn af Fyn, hvor jeg selv kommer fra, og fordi Dansk Folkeparti i sin tid fik det båret ind i Folketingssalen. Vi er fortsat bag uddannelsen, og vi har været med i løbet af årene til at file på den, justere den, ændre på den, forbedre den. Det er et tilbud, som er nødvendigt for disse unge mennesker. Uden den ungdomsuddannelse ville det være sværere for dem at få et afsæt til eventuel ansættelse senere hen i livet, og vi har selvfølgelig en interesse i, at disse unge menneske også får mulighed for at finde sig til rette på et arbejdsmarked med de hensyn, der nu skal tages, og for at de kan det, skal der tilrettelægges et særligt forløb for dem, og det får de igennem den særligt tilrettelagte ungdomsuddannelse. Dansk Folkeparti kan støtte lovforslaget.

Kl. 13:53

Formanden (Søren Gade):
Tak for det. Der er en enkelt kort bemærkning fra fru Charlotte Broman Mølbæk, Socialistisk Folkeparti. Værsgo.

Kl. 13:53

Charlotte Broman Mølbæk (SF):
Tak for det. Så vil jeg starte med at takke Dansk Folkeparti for at starte stu'en op i sin tid. Det synes jeg var et rigtig godt initiativ, og jeg er rigtig glad for, at Dansk Folkeparti så også vil være med til at styrke det endnu mere.

Grunden til, at jeg trykkede mig ind, var, at ordføreren nævnte balancen imellem kommunens økonomi og den unges ret til og mulighed for uddannelse. Jeg vil bare spørge ordføreren, om han er bevidst om de udgifter, man som kommune sparer ved, at man sikrer, at det unge menneske får det rigtige uddannelsestilbud, således at den unge kan komme videre i noget uddannelse og en form for beskæftigelse. Mange af dem kommer ikke i fuld beskæftigelse, men en del af dem har faktisk et beskæftigelsespotentiale, og dermed er der jo også penge at spare for kommunen. Er man også bevidst om det, når man snakker om kommunens økonomiske interesser?

Kl. 13:54

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 13:54

Alex Ahrendtsen (DF):
For Dansk Folkeparti er al uddannelse investering. Det er ikke udgifter. Når man sender en elev på en særligt tilrettelagt uddannelse, investerer man derfor også i denne elev, så vedkommende siden hen kan bide sig fast i arbejdsmarkedet.

Kl. 13:54

Formanden (Søren Gade):
Tak. Så siger vi tak til hr. Alex Ahrendtsen fra Dansk Folkeparti. Og jeg byder nu velkommen til hr. Noah Sturis fra Alternativet.

Kl. 13:54

(Ordfører)
Noah Sturis (ALT):
Mange tak. Vi behandler L 121, som er en udmøntning af en aftale fra sidste år, som Alternativet er med i. Og vi er som udgangspunkt positive over for ændringen af lov om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov, for vi er meget positive over for, at formålet med ungdomsuddannelsen skærpes, så det bliver tydeligere rettet mod at give unge med forudsætninger for det de bedste muligheder for videreuddannelse, herunder også flere uddannelsessteder at vælge mellem. Altså, en væsentlig ambition med lovudkastet er at give de unge flere rettigheder og mere indflydelse i deres valg af uddannelsestilbud. Og som led heri skal de unge sikres ret til at vælge mellem flere relevante tilbud og have ret til at foreslå et alternativt uddannelsessted, og deres ønsker skal tillægges større vægt, end tilfældet er i dag.

I Alternativet er vi positive over for dette, men vi kan også være lidt bekymrede for, i hvilket omfang det vil blive realiseret i praksis. Det skyldes, som Institut for Menneskerettigheder i deres høringssvar fremhæver, at lovudkastet indeholder flere undtagelsesbestemmelser, og det vil give kommunerne mulighed for at undlade at give den unge flere valgmuligheder og afslå den unges forslag til et alternativt uddannelsessted. Der vil f.eks. være mulighed for, at kommuner vil kunne afvise den unges forslag til et alternativt uddannelsessted, som ellers må anses for at være en central del af retten til flere muligheder og mere indflydelse. Altså, kommunen vil bl.a. kunne afvise den unges forslag, hvis kommunen vurderer, at uddannelsesstedet ikke er relevant i forhold til den unges behov og interesser, eller hvis udgifterne til det alternative tilbud overstiger udgifterne til kommunens eget tilbud, eller hvis det alternative tilbud indebærer en urimelig lang befordrings- eller ventetid for den unge.

De her bekymringer har bl.a. også været vendt i behandlingen i dag, så jeg ser frem til, at vi dykker ned i det under udvalgsarbejdet for at se, om vi kan gøre det bedre. Men som udgangspunkt støtter Alternativet selvfølgelig lovforslaget.

Kl. 13:56

Formanden (Søren Gade):
Tak for det. Der er ingen korte bemærkninger, så vi siger tak til hr. Noah Sturis fra Alternativet. Jeg giver nu ordet til hr. Kim Edberg Andersen fra Nye Borgerlige.

Kl. 13:57

(Ordfører)
Kim Edberg Andersen (NB):
Tak for det, formand. Jeg skal gøre det kort. Jeg har ligesom SF givet udtryk for nogle af de ting, jeg mener i forhold til det med det uforholdsmæssige og i forhold til Ankestyrelsen. Det tror jeg vi skal kigge på. Jeg har stor tillid til både ordførerne og ministeren. Det er et godt forslag, og det støtter Nye Borgerlige.

Kl. 13:57

Formanden (Søren Gade):
Tak for det. Der er ingen korte bemærkninger, så vi siger tak til hr. Kim Edberg Andersen. Jeg giver nu ordet og byder velkommen til børne- og undervisningsministeren.

Kl. 13:57

Børne- og undervisningsministeren (Mattias Tesfaye):
Tak til formanden for ordet og til ordførerne for diskussionen. Med det her lovforslag implementerer vi en politisk aftale, som meget snart fylder et år. Det er en aftale, der handler om at give flere rettigheder til nogle unge og sikre en bedre tilrettelæggelse af den særligt tilrettelagte ungdomsuddannelse. Det er nogle ændringer, som flere partier, herunder mit eget, i Folketinget længe har ønsket sig. Eleverne på stu er unge med nogle særlige behov, og det er derfor vigtigt, at vi sikrer nogle ordentlige vilkår for deres ungdomsuddannelsesmuligheder.

Lovforslaget indebærer bl.a., at kommunerne forpligtes til at give de unge mulighed for at vælge mellem flere forskellige uddannelsessteder. Det er et af de vigtigste elementer i lovforslaget. Vi gør op med, at kommunerne kan nøjes med at tilbyde en stu-elev et enkelt uddannelsessted, og som noget helt særligt for den her ungdomsuddannelse får de unge mulighed for selv at foreslå et alternativt uddannelsessted. Det giver dem større indflydelse på egen uddannelse. For at understøtte det skal der etableres en portal, som giver de unge et overblik over uddannelsessteder, der udbyder stu – det skal man ikke selv ligge og google sig frem til.

Desuden indføres der kvalitetsaftaler, der tydeliggør kommunernes myndighedsansvar både over for uddannelsesstederne, men egentlig også over for eleverne.

Endelig bliver det sikret, at de unge får en bedre overgang til livet efter den særligt tilrettelagte ungdomsuddannelse. Det sker bl.a., ved at de unges fremtidsmuligheder og ønsker afklares og dokumenteres i god tid, inden de afslutter deres særligt tilrettelagte ungdomsuddannelse. Også det er jeg glad for fyldte noget i debatten her i Folketingssalen.

Jeg er også glad for, at der er opbakning fra både højre og venstre side i salen, og jeg synes også, det viser noget fint om folkestyret, at den her gruppe af elever har og i mange år har haft bred opbakning i Folketinget. Men jeg vil også godt sige, at jeg heller ikke er blind for, at nogle også kunne have ønsket sig mere, at vi var gået længere i forhold til kommunernes pligt til at give de unge valget mellem flere uddannelsessteder.

I den aftale, der blev indgået i maj 2022, og i lovforslaget er der indbygget en begrænsning for unge, der har behov for et ekstraordinært specialiseret tilbud, hvis kommunen vurderer, at kun ét uddannelsessted matcher den unges behov. Det er også et led i lovforslaget, at kommunen skal tage både faglige og økonomiske hensyn ved vurderingen af, hvilke tilbud den unge skal have. Men jeg vil godt understrege, at det ikke betyder, at kommunerne kan nøjes med at give tilbud ud fra økonomiske hensyn. Tværtimod skal der foretages en konkret og individuel vurdering af den unges behov. Men i virkelighedens verden er man også nødt til at tage økonomiske hensyn. Lovforslaget er en udmøntning af den økonomi, der er blevet afsat i den politiske aftale fra maj 2022 om at forbedre stu.

Jeg mener, at det fremsatte lovforslag fint balancerer de hensyn, som også ligger i den politiske aftale fra sidste forår. Jeg ser frem til eventuelle spørgsmål under udvalgsbehandlingen og selvfølgelig også her. Tak for ordet.

Kl. 14:01

Formanden (Søren Gade):
Tak for det. Der er en enkelt kort bemærkning fra fru Charlotte Broman Mølbæk fra Socialistisk Folkeparti. Værsgo.

Kl. 14:01

Charlotte Broman Mølbæk (SF):
Tak for det. Jeg vil starte med at takke ministeren for det samarbejde, der har været omkring det her lovforslag. Det har været rigtig konstruktivt, og jeg håber også, at vi kan blive ved med det ved sådan at følge lovforslaget helt til dørs. Jeg er faktisk også enig med ministeren i, at det et langt stykke hen ad vejen flugter rigtig fint med den aftale, vi lavede. Dog var selve ordlyden i forhold til lige præcis det her med økonomien lidt anderledes, og jeg citerer:

»... komme med et alternativt forslag til kommunens foreslåede tilbud, der har samme visitationsniveau, herunder pris«.

Man kan selvfølgelig også sige, at økonomien spiller en rolle, men det her med visitationsniveauet handler jo ikke kun om økonomien, men også om niveauet af det tilbud, den unge får, og det tror jeg godt vi kan komme lidt tættere ind på i den udvalgsbehandling, vi skal i gang med, så vi ikke har så brede rammer for, hvad der er uforholdsmæssig dyrere, hvad der er ekstraordinære udgifter, eller hvad der lige præcis er snittet for dialogen med de unge. Så det vil jeg gerne prøve at høre ministerens overvejelser omkring.

Kl. 14:02

Formanden (Søren Gade):
Ministeren.

Kl. 14:02

Børne- og undervisningsministeren (Mattias Tesfaye):
Lad mig starte med at sige selv tak for interessen for det her lovforslag. Nogle gange synes jeg jo, at Folketinget har en tendens til at interessere sig rigtig meget for den brede middelklasses vilkår, som gælder for store dele af befolkningen, og det er jo også godt, men nogle gange synes jeg også, vi glemmer nogle af dem, som normalt ikke har adgang til de store mikrofoner. Så jeg har været rigtig glad for den interesse, der har været for det her lovforslag, og jeg er enig i, at vi skal følge det helt til dørs.

Jeg vil også godt understrege, sådan som jeg også gjorde i min tale, at det ikke kun kan bero på økonomi, men at der også er nødt til at ligge et fagligt skøn og en konkret og en individuel vurdering af den enkelte borger. Vi har forsøgt at justere lidt i lovforslaget, så det ikke kommer til at fremstå sådan, at et tilbud, hvis det bare er 100 kr. dyrere, kan blive fejet af bordet.

Begrebet uforholdsmæssig dyrere kan jeg også høre giver lidt diskussioner, og det er jo i sidste ende noget, hvor der vil danne sig en praksis i Ankestyrelsen, som kommunerne selvfølgelig skal rette sig efter. Men jeg tror i lighed med flere ordførere her på talerstolen, at vi skal passe på med at sætte en procentsats eller et kronebeløb på. For jeg er egentlig bare bange for, at det vil definere en ny mindstestandard, og at vi vil flytte os væk fra, at det skal være en konkret og en individuel vurdering.

Kl. 14:03

Formanden (Søren Gade):
Fru Charlotte Broman Mølbæk.

Kl. 14:03

Charlotte Broman Mølbæk (SF):
Ja, det kan jeg sådan set også være enig med ministeren i. Jeg er heller ikke hundrede procent sikker på, at det er den rigtige vej at gå, men jeg tror godt, vi kan skærpe det lidt mere ind, så det bliver lidt mere tydeligt, eventuelt ved at bruge ordet visitationsniveau, som vi netop også var enige om i aftalen.

Det, der jo bare er rigtig vigtigt, er, at de gode intentioner ikke smutter væk i detaljer, vi ikke får gjort ordentligt, og det er jo så også derfor, at jeg som ordfører bliver ved med at prøve at se, om vi kan komme helt tæt på, så intentionerne bag lovforslaget også kommer til at være derude. For kommunerne derude har jo nogle svære økonomier, og de skærer også ned på en del af deres egne stu-tilbud, og det kan faktisk utilsigtet være med til at sætte standarden lavere generelt set, og det håber jeg vi kan hjælpe hinanden med at undgå.

Kl. 14:04

Formanden (Søren Gade):
Ministeren.

Kl. 14:04

Børne- og undervisningsministeren (Mattias Tesfaye):
Vi undgår jo nok ikke, at der vil komme sager for Ankestyrelsen i fremtiden. Sådan er det næsten altid, når der kommer ny lovgivning på det her område, altså at vi jo så ligesom skal finde niveauerne. Og når Ankestyrelsen skal træffe afgørelser, vil det også være relevant for dem at se ind i lovbehandlingen, altså ud over lovforslagets bemærkninger også debatten i Folketingssalen og de svar, jeg som minister giver Folketinget, hvis der bliver stillet spørgsmål.

Så hvis der er bestemte elementer, herunder begrebet visitationsniveau, som fru Charlotte Broman Mølbæk har en interesse i at få udboret, så svarer jeg meget gerne på det, så det også kan blive lagt til grund og blive en del af det fortolkningsgrundlag, som Ankestyrelsen skal stå på, når de skal træffe afgørelser.

Kl. 14:05

Formanden (Søren Gade):
Tak for det. Der er ikke flere korte bemærkninger, så vi siger tak til børne- og undervisningsministeren.

Der er ikke flere, der har bedt om ordet, og derfor er forhandlingen sluttet.

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Børne- og Undervisningsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget.

Det er vedtaget.

Det næste punkt på dagsordenen er:
17) 1. behandling af beslutningsforslag nr. B 46:
Forslag til folketingsbeslutning om at ændre afholdelsen af skriftlige eksamener for at undgå eksamenssnyd ved brug af internettet.
Af Alex Ahrendtsen (DF) m.fl.
(Fremsættelse 01.03.2023).

Kl. 14:05

Formanden (Søren Gade):
Jeg giver nu ordet til ordføreren for forslagsstillerne, hr. Alex Ahrendtsen, Dansk Folkeparti. Værsgo.

Kl. 14:05

Begrundelse

Alex Ahrendtsen (DF):
Tak, formand. Jeg er en stor tilhænger af ny viden og ny teknologi. Den vestlige videnskabelige tilgang til verden har beriget os med utallige opfindelser, der har gjort livet lettere, sundere og mere behageligt for menneskeheden. Jeg er også en stor tilhænger af den kunstige intelligens. Den vil hjælpe os med at udvikle nye teknologier og videnskabelige redskaber, der vil forbedre tilværelsen for mange mennesker. Og ja, der er fare forbundet med den kunstige intelligens, den er stadig på forsøgsstadiet, og ja, man er allerede begyndt at fodre chatbotten med politisk korrekthed. Alligevel er kunstig intelligens i mine øjne absolut en opfindelse og et redskab, vi skal omfavne og bruge i menneskehedens tjeneste, sådan som Vesten for det meste altid har brugt sine opfindelser og opdagelser. ChatGPT har taget verden med storm, siden den blev åbnet i 2022. Den er løbende blevet forbedret, og den leverer forrygende resultater. Overalt i samfundet benytter man i dag kunstig intelligens, og vi har kun set den spæde begyndelse. Det er så sandelig fagre nye verden.

Men ét sted er kunstig intelligens ikke nogen ven og hjælper, og det er i undervisningssektoren. Her er den ligefrem kontraproduktiv. Den fremmer den dovne elev, fordi den hjælper ham med at lave opgaver på et niveau, han aldrig ville kunne opnå uden. Vi går i skole for at lære noget og ikke for at blive gode til at snyde og pynte os med lånte fjer. Vi skal kunne stole på, at eksamensbeviset nogenlunde fortæller, hvad vi kan uddannelsesmæssigt. Med chatbotternes indtog kan vi ikke længere være sikre på det. Derfor bør vi gøre alt for at forhindre dens anvendelse ved skriftlige eksamener overalt i uddannelsesverdenen. Dette er hensigten med beslutningsforslaget, og jeg ser frem til debatten. Tak.

Kl. 14:07

Formanden (Søren Gade):
Tak for det. Vi siger tak til ordføreren for forslagsstillerne, hr. Alex Ahrendtsen, Dansk Folkeparti.

Forhandlingen er åbnet, og jeg byder nu velkommen til børne- og undervisningsministeren.

Kl. 14:08

Forhandling

Børne- og undervisningsministeren (Mattias Tesfaye):
Tak til Dansk Folkeparti, som har fremsat beslutningsforslaget. Det er et forslag, der lægger op til, at Folketinget pålægger regeringen at ændre relevante bekendtgørelser, så skriftlige eksamener fremadrettet afholdes enten ved at slukke for internettet eller ved at blive analog med pen og papir.

Jeg er sikker på, at der rundtomkring i landet sidder børn og unge, der oprigtigt undrer sig over, hvorfor det overhovedet er nødvendigt, at man skal lære at skrive en stil om Romerriget, når man bare kan sætte en chatbot til det, og man kan godt have en frygt for, at det ikke længere er nødvendigt at tænke selv; at vi kan få kunstig intelligens til at tænke for os. Og hvis man bladrer lidt i historiebøgerne, kan man også se, at udviklingen af nye teknologiske redskaber altid har fået mennesker til at sætte spørgsmålstegn og udfordre sig selv. De gamle grækere var bange for, at skriftsproget ville ødelægge vores hukommelse, og da telefonen kom frem, kaldte præster det for djævlens værk, og både grækerne og præsterne tog ikke *kun* fejl. Derfor tror jeg også, det er naturligt, at vi diskuterer alt det, som vender op og ned på meget af det, vi kender, og at det selvfølgelig kræver en omstilling.

Jeg er også enig med forslagsstillerne i, at kunstig intelligens grundlæggende set kommer til at berige os som samfund og som mennesker. Men der er ingen tvivl om, at ChatGPT og andre teknologiske redskaber skaber nye udfordringer med eksamenssnyd både i grundskolen, på ungdomsuddannelserne og på de videregående uddannelser. En chatbot kan helt eller delvis løse opgaver. Det kan hindre den faglige udvikling hos eleven eller den studerende, og det gør det svært for skoler og institutioner at bruge de metoder, de plejer, til at kontrollere det faglige niveau, hvilket grundlæggende er formålet med eksamener. Det kan faktisk tage meget kortere tid at lave en opgave, hvis man bruger en chatbot til at snyde, og det kan tage meget længere tid for skolen og underviseren at kontrollere, om der er fusket.

Så jo, jeg og regeringen tror, at der er behov for initiativer på det her område, initiativer, som kan forhindre snyd ved skriftlige eksamener og opgaver, og derfor mener jeg også grundlæggende set, at det er et rigtigt problem, som beslutningsforslaget peger på. Jeg har for ganske nylig også nedsat en ekspertgruppe, der skal afdække ChatGPT og andre digitale hjælpemidlers konsekvenser for prøver og eksamener på grundskoler, ungdomsuddannelser og voksenuddannelser, og bedt dem om at arbejde hurtigt. Men selv om de arbejder hurtigt, kommer de ikke til at kunne præsentere løsninger allerede ved det her forårs eksamener.

Men før vi som regering kommer til at tage initiativer på det her område, vil vi godt vente på ekspertgruppens anbefalinger, og derfor kan vi heller ikke allerede i dag støtte et beslutningsforslag, som pålægger regeringen at slukke for internettet ved eksamener eller at gå tilbage til pen og papir. Jeg skal i øvrigt hilse fra uddannelses- og forskningsministeren og sige, at det på de videregående uddannelser er de enkelte uddannelsesinstitutioners opgave at tage stilling til, hvordan de skal tilpasse deres undervisning og eksamener, når ny teknologi som ChatGPT dukker op. Det vil, bliver jeg oplyst, forventeligt kræve tilpasninger og kræve tid, men det åbner også for en udvikling af nye muligheder, og det er en udvikling, som Uddannelses- og Forskningsstyrelsen løbende følger, og som de er i tæt dialog og har vidensdeling med de videregående uddannelsesinstitutioner omkring.

Med de ord vil jeg sige mange tak for beslutningsforslaget, som jeg synes er rettidig omhu, og som åbner for en relevant diskussion her i Folketinget.

Kl. 14:12

Formanden (Søren Gade):
Tak for det. Der er foreløbig to korte bemærkninger. Først er det fra hr. Alex Ahrendtsen fra Dansk Folkeparti. Værsgo.

Kl. 14:12

Alex Ahrendtsen (DF):
Det er glimrende at nedsætte et udvalg, der skal komme med indspark. Det støtter vi i Dansk Folkeparti. Man skal ikke tale med særlig mange lærere, før de kommer ind på det store problem med ChatGPT. De kan simpelt hen se i opgaverne, at der er flere og flere elever, der bruger det – de kender jo deres elevers niveau.

Mit spørgsmål til undervisningsministeren er: Hvad forestiller han sig selv at man kan gøre? Nu har vi foreslået, at man forbyder det med de to modeller. Ministeren siger, at han vil lade et udvalg komme med et indspark. Men hvordan forestiller undervisningsministeren og dermed også regeringen sig at man kan forhindre snyd ved hjælp af ChatGPT og andre chatbotter under eksamen?

Kl. 14:13

Formanden (Søren Gade):
Ministeren.

Kl. 14:13

Børne- og undervisningsministeren (Mattias Tesfaye):
Jeg har helt uformelt haft nogle forsigtige diskussioner med nogle af mine kolleger i andre europæiske lande, og jeg kan høre, at det her er et problem, alle står med. Og hvis jeg skal være helt ærlig, står jeg ikke lige med den gyldne løsning her. Men vi skal huske på, hvad eksamen er. Det er jo en test af, hvad man har lært i et undervisningsforløb, og derfor har jeg heller ikke selv noget problem med det, hvis vi ender et sted, hvor man skal slukke for internettet eller gå tilbage til pen og papir, sådan som det beskrives i beslutningsforslaget. Jeg har bare lige behov for, at folk med forstand på eksamener, folk med forstand på teknologi og filosofi gør mig selv og forhåbentlig også Folketinget lidt klogere på, hvordan vi kommer klogt igennem den her teknologiske udvikling, så vi, som forslagsstilleren selv siger, får den nye teknologi til at understøtte os og ikke til at undergrave os.

Men jeg er helt enig med forslagsstillerne i, at hvis ikke vi gør noget, så vil vi være bombet tilbage, og vi vil ikke kunne stole på de eksamensbeviser, der kommer ud af vores uddannelsesinstitutioner.

Kl. 14:14

Formanden (Søren Gade):
Hr. Alex Ahrendtsen.

Kl. 14:14

Alex Ahrendtsen (DF):
Tak for det imødekommende og nuancerede svar. Forestiller ministeren sig at indkalde til et oplysende møde, når svaret og indstillingen fra udvalget foreligger? Jeg er i hvert fald på vegne af Dansk Folkeparti meget interesseret i at følge udvalgets arbejde og dermed også i, hvad det måske ender med.

Jeg vil også sige tak for at være forholdsvis forsigtigt åben over for forslagets indhold.

Kl. 14:14

Formanden (Søren Gade):
Ministeren.

Kl. 14:14

Børne- og undervisningsministeren (Mattias Tesfaye):
Jeg kan jo hermed give håndslag på, at jeg meget gerne vil sikre mig, at alle Folketingets ordførere ikke bare får indsigt i anbefalingerne rent skriftligt, men også får mulighed for at være i dialog med ekspertgruppen. Og hvis ikke ordførerne allerede er orienteret om, hvem der sidder i den ekspertgruppe, vil jeg sørge for, at alle ordførere får en orientering om det, og af det vil I også kunne se, at de personer, der er udpeget og deltager som eksperter, også er nogle, som ikke kun har en jubeloptimistisk holdning til det her spørgsmål.

Kl. 14:15

Formanden (Søren Gade):
Fru Karina Adsbøl, Danmarksdemokraterne.

Kl. 14:15

Karina Adsbøl (DD):
Tak. Nu var det, som om ministeren kom mig i forkøbet, for jeg ville netop spørge til, hvem der sidder i den ekspertgruppe. Netop i forhold til det her område synes jeg jo, det er vigtigt, at man er lydhør over for dem, der arbejder med det her, altså lærerne, men også eleverne. Så det går meget på, hvem der sidder i den ekspertgruppe, og hvornår den er færdig, og hvornår den leverer anbefalingerne.

Kl. 14:15

Formanden (Søren Gade):
Ministeren.

Kl. 14:15

Børne- og undervisningsministeren (Mattias Tesfaye):
Tak for spørgsmålet. Nu vil jeg ikke hænges op på, om jeg husker helt rigtigt, men jeg husker det, som om vi kommer til at få nogle anbefalinger til efteråret, og det er jo, med henblik på at vi måske kan nå at lave nogle ændringer til forårseksamenerne 2024. Og hvem sidder der? Det letteste er nok at sige, at man går ind på Undervisningsministeriets hjemmeside. Der må ligge en nyhed omkring det dér, og så vil man kunne se, hvad det er for nogle mennesker, men det er folk med praktisk erfaring i afvikling af eksamener og folk med både en filosofisk indsigt og en teknologisk indsigt i, hvad det egentlig er, kunstig intelligens gør ved vores samfund og ved vores uddannelsessystem.

Jeg vil sige, at mange ting har jeg oplevet, siden jeg blev undervisningsminister, men en positiv oplevelse har været, at jeg faktisk har indtrykket af, at rigtig mange skoleledelser er foran den politiske diskussion i forhold til at forholde sig til skærmenes rolle i skolen og til kunstig intelligens' rolle i undervisningen og i eksamenssituationer. Jeg synes faktisk, at det har været positivt at opleve, hvor mange der tager det her alvorligt og tager opgaven på sig. Og jeg ved f.eks., at allerede efter sommerferien kommer Niels Brock, der er en stor uddannelsesinstitution i København, til at åbne op som en skærmfri uddannelsesinstitution, og det er ikke en skole, der normalt er bagstræberisk; det er faktisk en, som plejer være foran udviklingen. Så det synes jeg er rigtig positivt.

Kl. 14:17

Formanden (Søren Gade):
Tak for det. Der er ikke flere korte bemærkninger. Vi siger tak til børne- og undervisningsministeren. Vi starter nu på rækken af ordførere, og jeg byder velkommen til hr. Kris Jensen Skriver fra Socialdemokratiet.

Kl. 14:17

(Ordfører)
Kris Jensen Skriver (S):
Tak for ordet, formand. Vi skal i dag behandle et beslutningsforslag fra Dansk Folkeparti, der handler om, at der ikke skal være digital adgang i forbindelse med eksamener fra grundskolen til universiteterne fra skoleåret 2028/29. Konkret bliver det foreslået, at alle skriftlige eksamener afholdes lokalt på uddannelsesinstitutionen uden internetadgang eller helt analogt med pen og papir.

Jeg vil gerne takke Dansk Folkeparti for at rejse debatten, for det er vigtigt, at vi får drøftet, hvad kunstig intelligens gør ved vores undervisningssystem. Kunstig intelligens vinder frem på rigtig mange felter, og vi skal være opmærksomme på, hvordan vi griber udviklingen an, ligesom det er vigtigt, at vi tager styringen og ikke lader udviklingen styre os.

Med det sagt er det vigtigt først og fremmest at sige her, at det i dag ikke er tilladt at bruge ChatGPT eksempelvis i forbindelse med afgangsprøverne i folkeskolen, hverken i forbindelse med skriftlige prøver eller som forberedelse til de mundtlige prøver. Derudover er det min overbevisning, at forslaget ikke er helt i tråd med virkeligheden ude i undervisnings- og uddannelsessektoren, hvor eleverne og de studerende f.eks. skal søge information og bruge denne kritisk ved nogle af prøverne.

Der er ingen tvivl om, at den kunstige intelligens udfordrer den måde, som vi laver eksamener på i dag. Da det nuværende skoleår startede, var jeg selv lærer på en folkeskole i Grindsted, hvor jeg bor. Der er ingen tvivl om, at jeg skulle have tænkt nogle andre tanker i forhold til min undervisning med den viden, som vi har i dag. Det, der så er diskussionen, er, hvordan vi skal tackle den udvikling, der foregår, for der er i min verden ingen tvivl om, at ChatGPT og kunstig intelligens m.v. er kommet for at blive, og det er også det, jeg hørte ordføreren for forslagsstillerne nævne i sin tale her.

I den situation er det nødvendigt, at vi også klæder eleverne på til at tackle den virkelighed, som de skal træde ud i. Og hvordan gør vi så det bedst? Gør vi det ved at forbyde det eller ved at arbejde kritisk med det og drøfte de udfordringer, der er, med eleverne? Hvis jeg skulle sidde og forberede prøverne ude i skolen i dag – og det er de jo godt i gang med i øjeblikket – ville jeg netop tænke, at det også handler om at informere om de udfordringer, der er ved det, og også kigge på, hvad vi kan gøre fremadrettet.

En udløber af det her er også, hvilken betydning det vil få for undervisningen, vel at mærke i en tid, hvor nettet og adgangen til dette betyder mere og mere. Internettet er helt naturligt en integreret del af hverdagen for os alle sammen i dag, og derfor vil det i mit perspektiv være lidt et tilbageskridt, hvis vi vedtager det forslag, der ligger her i dag. Det er også min klare opfattelse, at digitale kompetencer er efterspurgt ude på det arbejdsmarked, de unge mennesker skal ud på. Samtidig med det skal vi helt sikkert tænke os om, i forhold til hvordan vi griber undervisningen og prøverne an ude i skolerne. I det arbejde er det helt rigtigt at indkalde eksperter.

Derfor er vi i Socialdemokratiet glade for, at regeringen har taget initiativ til at nedsætte en ekspertgruppe, der netop skal kigge på, hvordan vi fremadrettet kan tilrettelægge prøverne ude i undervisningssektoren. Ekspertgruppen skal således lave anbefalinger til, hvordan digitale hjælpemidler som eksempelvis ChatGPT kan håndteres ude på skolerne og institutionerne i forhold til prøver og eksamener, og der kan også komme bud på, hvad det betyder for undervisningen. Ved at indkalde eksperter og få råd herfra kan vi nemlig være med til at sikre, at vi politisk får taget hånd om den udvikling, der er i gang, som jeg også nævnte indledningsvis.

Helt personligt ville jeg være ked af, hvis eksamen skulle foregå med pen og papir, hvilket jo i hvert fald nogle steder ville være en mulig konsekvens af det her. Min håndskrift er nemlig ikke af en kvalitet, så det ville være formålstjenligt at skulle skrive med pen og papir. Nu skal det ikke være min håndskrift, der er afgørende for mit partis stillingtagen i det her spørgsmål; det skal i stedet være en afvejning af, hvordan vi bedst tackler den udvikling, der foregår lige foran os.

Vi mener i Socialdemokratiet, som det netop er foreslået, at vi skal have eksperterne på banen. Den vej rundt kan vi få nogle bud på, hvordan vi griber det her an sammen med sektoren, der helt naturligt også følger udviklingen tæt og kan se, at udviklingen af kunstig intelligens udfordrer den måde, som vi tænker skole på i dag.

Med baggrund i dette kan Socialdemokratiet ikke støtte beslutningsforslaget. Tak.

Kl. 14:21

Formanden (Søren Gade):
Tak for det. Der er en enkelt kort bemærkning fra hr. Alex Ahrendtsen, Dansk Folkeparti. Værsgo.

Kl. 14:21

Alex Ahrendtsen (DF):
Hvad er Socialdemokratiets eget forslag til at komme dette problem til livs ved eksamener og prøver i uddannelsesinstitutionerne?

Kl. 14:21

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 14:21

Kris Jensen Skriver (S):
Vi ønsker at følge den ekspertgruppe, der nu er nedsat, og vente på, at de kommer med nogle anbefalinger. Fordi den her udvikling foregår så hurtigt, som den gør, er det vigtigt, at vi får kigget på, hvad det er, der foregår, og hvad vi kan gøre for at dæmme op for det. For der er ingen tvivl om – og det er også det, jeg eksempelvis hører gymnasielærernes formand udtale – at det her er en stor udfordring; det udfordrer den måde, vi tænker undervisning på i dag.

Kl. 14:22

Formanden (Søren Gade):
Hr. Alex Ahrendtsen.

Kl. 14:22

Alex Ahrendtsen (DF):
Det er fair nok, at man lytter til eksperter, men jeg kunne godt tænke mig at høre, hvad ordføreren og Socialdemokraterne vil gøre for at komme det til livs.

Kl. 14:22

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 14:22

Kris Jensen Skriver (S):
Jeg vil sige, at vi i første omgang er nødt til at lytte til eksperterne, for vi har brug for at få nogle ordentlige og gennemarbejdede bud på det her, fordi det er en udvikling, der foregår så hurtigt, som den gør.

Kl. 14:22

Formanden (Søren Gade):
Tak for det. Der er ikke flere korte bemærkninger, så vi siger tak til hr. Kris Jensen Skriver fra Socialdemokratiet. Jeg byder nu velkommen til fru Anni Matthiesen fra Venstre.

Kl. 14:22

(Ordfører)
Anni Matthiesen (V):
Tak for det, formand. Tak til Dansk Folkeparti for at rejse en vigtig og meget aktuel debat her i Folketingssalen i dag. Man kan jo sige, at det danske samfund både er moderne og velstående, og på det her område udvikler teknologierne sig jo vildt hurtigt. Det kan godt være, at jeg kommer til at lyde lidt som en gammel dame, men man har næsten en fornemmelse af, at bare man vender ryggen til, så er der allerede sket noget nyt på det her område.

Det giver selvfølgelig også nogle udfordringer nu, især i forhold til prøvesituationer rundtomkring i klasselokalerne, og jeg har også talt med forskellige lærere, som er frustrerede, med hensyn til hvordan de skal håndtere den her situation. De er simpelt hen i tvivl om, om deres elever snyder ved hjælp af internettet.

I Venstre vil vi gerne understrege, at vi jo som udgangspunkt synes, at teknologien er en kæmpe fordel. Der er rigtig mange plusser ved den, og den rummer selvfølgelig ikke kun problemer. Men vi anerkender også, at det nu er vigtigt at få det her undersøgt til bunds og for den sags skyld også få fundet nogle løsninger på, hvordan man skal håndtere det her i eksamenssituationer. Derfor bakker vi selvfølgelig også op om, at ministeren nu har nedsat en ekspertgruppe, som skal komme med nogle anbefalinger, så vi kan træffe nogle gode beslutninger på et oplyst grundlag.

Jeg må være ærlig at sige, at jeg også selv har været inde og prøve at arbejde med ChatGPT for at få stillet min nysgerrighed, med hensyn til hvad den egentlig kan, for jeg synes, at vi som folketingsmedlemmer bør huske at sætte os ind i det, som vi nu skal til eventuelt at gøre noget ved. Og jeg må da sige, at jeg så sent som for 14 dage siden var inde og prøve at stille nogle spørgsmål til ChatGPT, og jeg blev da noget overrasket over, hvad den reelt kan levere af svar på de spørgsmål, man stiller til den.

Så jeg ser frem til, at ekspertgruppen kommer med nogle anbefalinger, så vi forhåbentlig kan komme frem til nogle beslutninger, sådan at vi kan hjælpe ikke mindst de unge mennesker selv, men også de lærere, der står rundtomkring på skolerne og er i tvivl om, hvilke værktøjer de kan tage i brug.

Vi kommer ikke til at tilslutte os Dansk Folkepartis beslutningsforslag, men vi glæder os til at arbejde videre med det her, når vi nu får anbefalingerne.

Kl. 14:25

Formanden (Søren Gade):
Der er en kort bemærkning fra hr. Alex Ahrendtsen fra Dansk Folkeparti. Værsgo.

Kl. 14:25

Alex Ahrendtsen (DF):
Tak til fru Anni Matthiesen. Har Venstre gjort sig nogle overvejelser om, hvad man vil gøre for at komme problemet til livs? Jeg har forstået, at man støtter nedsættelsen af ekspertudvalget, og det gør vi også i Dansk Folkeparti. Det er jo sådan noget, en regering og en minister kan gøre. Men ordføreren er også repræsentant for Venstre, og jeg kunne egentlig godt tænke mig at høre, hvilke overvejelser man har gjort sig for at komme problemet til livs. Hvilke konkrete løsningsforslag vil man komme med? Vil man f.eks. støtte op om indholdet i beslutningsforslaget?

Kl. 14:25

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 14:25

Anni Matthiesen (V):
Altså, jeg kan sige så meget, at jeg og Venstre nok også kommer til at afvente, hvad eksperterne kommer til at anbefale. Det er også, fordi det her er en vildt svær sag, og jeg synes egentlig, vi nu har en forpligtelse til at lytte til de her folk, der er inviteret til at være med i ekspertgruppen, og de kommer forhåbentlig med noget, vi kan bruge til noget. Og ja, så går vi konstruktivt ind i den efterfølgende politiske drøftelse om, hvilke værktøjer vi så skal tage i brug.

Kl. 14:26

Formanden (Søren Gade):
Hr. Alex Ahrendtsen.

Kl. 14:26

Alex Ahrendtsen (DF):
Så lad mig spørge lidt mere direkte: Synes ordføreren, at der skal være adgang til ChatGPT og andre chatbotter under eksamen?

Kl. 14:26

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 14:26

Anni Matthiesen (V):
Jeg kan hvert fald gå så langt som til at sige, at jeg ikke mener, at det skal accepteres, at man kan snyde sig til nogle høje karakterer. Og det, jeg hører fra nogle lærere, er, at de mener, at der, som det er lige nu, foregår snyd. Så det skal vi have sat en stopper for.

Kl. 14:26

Formanden (Søren Gade):
Tak for det. Der er ikke flere korte bemærkninger, så vi siger tak til fru Anni Matthiesen fra Venstre. Jeg byder nu velkommen til hr. Rasmus Lund-Nielsen fra Moderaterne.

Kl. 14:27

(Ordfører)
Rasmus Lund-Nielsen (M):
Mange tak. Tak til Dansk Folkeparti for at fremsætte forslaget om at ændre eksamensformen ved de skriftlige eksamener for at undgå eksamenssnyd ved brug af internettet.

Som mangeårig underviser og beskikket censor deler jeg fuldt ud intentionen bag beslutningsforslaget fra DF. Vi skal bekæmpe eksamenssnyd og sikre, at alle studerende får en retvisende bedømmelse af deres præstation. Og vi skal sikre, at de lærer det nødvendige stof og udvikler de færdigheder, som uddannelsen sigter mod. Vi kan derfor som samfund ikke acceptere eksamenssnyd. Udviklingen i teknologi udgør en reel trussel, hvad det angår.

Den teknologiske udvikling har jo muliggjort en forbedring af vores livskvalitet, øget produktiviteten og givet os lettere adgang til information. Men den teknologiske udvikling har også medført store udfordringer. For meget skærmtid bidrager negativt til børns og unges udvikling, og de risikerer at blive dovne og dvaske. Allerede i december måned var jeg i Go' morgen Danmark for at diskutere farerne ved ChatGPT. Den indfanger nemlig det, man kunne kalde teknologiens janushoved: at det både kan ses som en velsignelse, men altså også som en forbandelse.

Jeg tror ikke, vi kan løse problemstillingen med mulig eksamenssnyd med chatbots ved at gå til tilbage til eksamener med pen og papir. For eksamensformer skal jo gerne afspejle den praksis, som de studerende kommer ud til efter endt uddannelse, og her bruger man meget sjældent pen og papir. Tværtimod vil mange sandsynligvis komme til at bruge ChatGPT i deres arbejde, og derfor bør vi også overveje en hensigtsmæssig anvendelse af den teknologi under uddannelsen i de tilfælde, hvor det er relevant.

Samtidig er der også en masse færdigheder, hvor chatbots ikke har nogen relevans overhovedet, såsom færdigheden i at kunne tænke selv. Her bør vi altså overveje at sætte ind med nogle initiativer, som vi meget gerne vil gå i en debat med Folketingets partier om. Det kunne være sådan noget som flere stedprøver, som beslutningsforslaget jo også rummer et forslag om. Vi skal i hvert fald gribe ind over for den risiko for snyd, som den teknologiske udvikling har medført. Derfor ser jeg også meget frem til, hvad den her nedsatte ekspertgruppe måtte komme frem til.

I Moderaterne mener vi ikke, at et totalforbud mod digitalt understøttede eksamener er vejen frem, og vi kan derfor ikke støtte et beslutningsforslag, der indebærer, om nødvendigt, at omlægge alle eksamener fra grundskole til og med universitetet til pen og papir. Men tak for at rejse en rigtig vigtig debat. Og tak for ordet.

Kl. 14:29

Formanden (Søren Gade):
Tak for det. Der er en enkelt kort bemærkning fra hr. Alex Ahrendtsen fra Dansk Folkeparti. Værsgo.

Kl. 14:29

Alex Ahrendtsen (DF):
Ordføreren er uddannet psykolog og har arbejdet som psykolog. Kunne han fortælle lidt om de psykologiske mekanismer, der går i gang, når nogen i en klasse snyder til eksamen, og når man ved, at de snyder, eller man har en mistanke om, at de snyder, mens andre aldrig kunne finde på det? Hvad er det, der sker? Hvilken udvikling er der, og hvilke konsekvenser har det for en klasse og for en uddannelsesinstitution generelt? Hvad kan man forestille sig der sker, når et så kraftfuldt og simpelt redskab som en ChatGPT bliver anvendt i større grad? Hvad er det, der sker rent psykologisk? Kan ordføreren sige noget om det med den baggrund, som ordføreren har.

Kl. 14:30

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 14:30

Rasmus Lund-Nielsen (M):
Jeg har også været så heldig at bruge min psykologfaglighed til at afholde jobsamtaler, og det er klart, at det jo skaber en ulige konkurrence, hvis man ved, at man er oppe imod nogle kandidater, som har et eksamensbevis, der er baseret på snyd. Og hvis man sidder i en klasse med klassekammerater, som man har en mistanke om også anvender snyd, er det jo klart, at for at kunne indgå ligeværdigt i den konkurrence – det er også det, jeg tænker at spørgeren hentyder til – vil det give en eller anden tilskyndelse til også selv at snyde. Så det er noget, der kan sprede sig, og det er jeg også meget opmærksom på at vi altså skal have gjort noget ved.

Kl. 14:31

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Hr. Alex Ahrendtsen.

Kl. 14:31

Alex Ahrendtsen (DF):
Jeg er enig i analysen, og tak for det. Ud over at være psykolog har ordføreren også undervist i mange år – 10 år, så vidt jeg husker. Men det skaber jo en ulige konkurrence. Hvad foreslår ordføreren så med sin erfaring som underviser at man kan gøre, hvis man ikke vil bakke op om beslutningsforslagets indhold?

Kl. 14:31

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 14:31

Rasmus Lund-Nielsen (M):
Jeg vil sådan set være tilbøjelig til at bakke op om en del af det, der bliver foreslået her, men jeg mener dog, at det er lidt for vidtgående. Men jeg deler fuldstændig intentionen om, at vi må sikre, at der ikke bliver snydt ved eksamenerne, og for mig at se kunne det sagtens indebære, at vi prøver at sigte mod at have flere stedprøver, hvor vi simpelt hen kan monitorere, om eleverne har anvendt internettet og har snydt. Vi kan også overveje noget så vidtgående som at optage skærmene, der bliver anvendt til eksamenerne. Det ved jeg også er muligt at gøre, så det kunne man også overveje. Vi skal også styrke tilsynet.

Så vi skal gøre en hel masse. Der er mange ting, vi kan gøre, og jeg vil meget gerne indgå i en videre debat om det.

Kl. 14:32

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Den debat må I tage på et andet tidspunkt, for der er ikke flere, der har kommentarer i denne omgang. Næste ordfører på talerstolen er fru Astrid Carøe fra Socialistisk Folkeparti. Værsgo.

Kl. 14:32

(Ordfører)
Astrid Carøe (SF):
Tak, og tak til Dansk Folkeparti for at sætte den her problemstilling på dagsordenen. Jeg tror ikke, der er nogen tvivl om, at AI og ChatGPT giver os alle sammen enormt store muligheder, og det var ordføreren sådan set også inde på i sin indledning, men også klart enormt store udfordringer. Og det går rigtig, rigtig hurtigt lige nu. Det handler både om datasikkerhed og alt muligt andet, men selvfølgelig også om, hvordan vi har indrettet vores uddannelsessystemer, og hvordan vi forventer at elever og studerende bruger de her virkemidler, som der kommer flere og flere af i øjeblikket.

Før jeg sådan vil gå i dybden med forslaget, tror jeg måske bare at jeg vil komme med nogle lidt overordnede betragtninger. Altså, for det første er der enormt stor forskel på de uddannelser, beslutningsforslaget omfatter – det er alt fra folkeskole til universiteter. Det er meget forskellige elever og studerende, der går dér, og det er også mange forskellige ting, man skal lære; man er meget forskellige steder i livet og alt muligt andet. Så jeg tror ikke, man kan lave sådan en one size fits all-løsning for hele uddannelsessystemet.

Så tror jeg måske også, at jeg har behov for at sige, at det jo heldigvis er rigtig, rigtig få elever i dag, der snyder til eksamen. De fleste elever er arbejdsomme og flittige, og så er der, ja, en lille procentdel, der snyder, og det skal vi selvfølgelig sætte ind imod så godt som muligt. Ja, jeg tror ikke, der er nogen tvivl om, at med de her virkemidler nytter det ikke noget at afskære eleverne fra at bruge dem. Tværtimod mener jeg, at elever og studerende skal lære at bruge de her virkemidler, som der findes i dag, på en ordentlig måde, og lære, hvordan de kan bruge dem, uden at der er tale om snyd – på samme måde, som man bruger internettet, lommeregnere og alt mulig andet.

Men når det så er sagt, synes jeg også, det er enormt vigtigt, at vi har eksamensformer, der kan sikre, at elever kan vise, hvad de kan uden at bruge ChatGPT, men sådan set også lommeregnere. Det er jo det, man har gjort med blækregning, hvor man både har en eksamensdel i matematik, hvor man ikke må bruge lommeregner, og en eksamensdel, hvor man kan bruge lommeregner, for selvfølgelig skal man også lære at bruge en lommeregner i det samfund, vi lever i i dag. Man kan ikke lære kun at skulle regne i hånden.

Jeg må ærligt indrømme, at jeg synes, at det her beslutningsforslag fra Dansk Folkeparti er lidt den lette løsning, altså at skære alle uddannelser over en kam og sige, at vi bare afskaffer internettet til eksamen. Ja, jeg synes faktisk, at det lidt ville svare til at forbyde lommeregneren til eksamen. Jeg mener, at elever og studerende i dag skal lære at bruge de virkemidler, vi har, på en ordentlig måde.

Faktisk havde jeg tænkt at gå herop på talerstolen i dag og sige, at vi fra SF's side ville foreslå, at man lavede en taskforce om, hvordan AI påvirker vores undervisnings- og uddannelsessystem, og hvilke omlægninger der vil være behov for, efter at vi har fået ChatGPT. Men så kom ministeren mig jo i forkøbet med den her ekspertgruppe, som jeg synes er rigtig fornuftigt, for der er slet ikke nogen tvivl om, at der *er* behov for retningslinjer på det her område.

Jeg tror også, at der kommer til at blive behov for, at flere eksamener bliver omlagt til at være sådan nogle flere dages-eksamener derhjemme i stedet for at komme ind på uddannelsesstedet og tage eksamener. Men jeg tror ikke, at vi kan gøre det her med et fingerknips; vi skal have nogle eksperter ind over til at vurdere, hvordan det skal gøres, når vi har meget forskellige uddannelser, altså lige fra folkeskole til universitet, og man kan gøre det på forskellige måder.

Så svarer beslutningsforslaget heller ikke på, hvad man vil gøre i forhold til nogle af de helt store opgaver, som man jo skriver i løbet af sin uddannelsestid. Det kunne være SRP'en i gymnasiet, og det kan også være de meget store opgaver som bacheloropgave og speciale osv. – skal man så også helt droppe dem? Det er jo også på en måde eksamener, man sidder og laver derhjemme.

Så vi bakker ikke op om det her beslutningsforslag, men går meget gerne ind i diskussionen om, hvordan vi tilrettelægger eksamener i fremtiden med de her nye virkemidler, som eleverne skal lære at bruge på en konstruktiv og god måde i undervisningen, men som de selvfølgelig også til eksamenerne skal vise, at de kan undvære. Så vi bakker ikke op, men vi bakker til gengæld gladeligt op om ekspertgruppen som foreslået af ministeren, og vi glæder os også til at blive inddraget i processen efterfølgende.

Kl. 14:36

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Der er spørgsmål fra hr. Alex Ahrendtsen fra Dansk Folkeparti.

Kl. 14:36

Alex Ahrendtsen (DF):
SF kan ikke støtte beslutningsforslaget, selv om der er rigtig mange, der er begyndt at snyde, op imod en sjettedel, og det er, hvad vi ved ifølge Gymnasieskolen. En sjettedel af alle gymnasieelever bruger chatbotten til at snyde, så det er ikke bare et lille mindretal. Det er virkelig mange, og det er et tal, der vil komme til at stige i de kommende år.

Moderaternes ordfører foreslog flere stedprøver. Vi har foreslået, at man enten lukker ned for internettet under skriftlige eksamener eller, hvis man ikke kan det, går over til pen og papir.

Hvad er Socialistisk Folkepartis forslag til at komme dette problem til livs? Og ordføreren bedes ikke svare med, at man vil have nedsat en ekspertgruppe, for det har ordføreren allerede sagt. Partiet må selv have gjort sig nogle overvejelser om, hvad man kan gøre.

Kl. 14:37

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 14:37

Astrid Carøe (SF):
Tak for det. Der er ingen tvivl om, at vi skal sætte ind mod snyd, og det er ikke meningen, at man skal bruge ChatGPT til at skrive hele stile i gymnasiet – det er klart. Jeg tror, at alle de her virkemidler kommer til at ændre store dele af vores uddannelsessystem, altså hvordan man underviser, og hvordan man afleverer opgaver fra dag til dag, ikke kun til eksamen. Så det er en større diskussion.

Med hensyn til hvad vi vil gøre helt konkret, tror jeg, som jeg også sagde i min tale, at det her kommer til at betyde, at der vil være færre eksamener derhjemme og flere eksamener på uddannelsesinstitutionerne, hvilket Moderaternes ordfører også var inde på. Og jeg ved godt, ordføreren siger, at jeg ikke må sige, at vi skal bruge en ekspertgruppe, men det her er faktisk så seriøst et område, at jeg synes, det er helt fornuftigt inddrage nogle eksperter, der sidder og laver de her eksamener til daglig og kan vurdere, hvad der er fornuftigt, og hvordan vi kan opbygge nogle eksamener, hvor man både kan vise, hvad man kan uden at bruge de virkemidler, vi har i dag, men også kan bruge dem på en konstruktiv måde i andre sammenhænge.

Kl. 14:38

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Spørgeren.

Kl. 14:38

Alex Ahrendtsen (DF):
Hvordan opbygger vi så og laver nogle eksamener, hvor man ikke bruger de her redskaber? Det er jo det, der er det afgørende. Hvad foreslår SF?

Kl. 14:39

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 14:39

Astrid Carøe (SF):
Jeg tror sagtens, det kunne være, at man havde eksamener uden internet, som Dansk Folkeparti foreslår, men jeg tror ikke, at det skal være dem alle sammen. Det er jo det, Dansk Folkeparti foreslår, altså at det skal være dem alle sammen, fra folkeskolen til universitetet, og det synes jeg er meget vidtgående. I stedet mener vi, at vi må kigge på, hvad der er af muligheder – på samme måde, som man har matematikeksamen både med og uden lommeregner. Og så glæder vi os til at se, hvad ekspertgruppen kommer med.

Kl. 14:39

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Dermed tak til ordføreren. Den næste ordfører på talerstolen er fru Karina Adsbøl fra Danmarksdemokraterne.

Kl. 14:39

(Ordfører)
Karina Adsbøl (DD):
Tak for det. Forslagsstillerne foreslår, at alle skriftlige eksamener fremover skal afholdes lokalt på uddannelsesinstitutionen uden internetadgang eller helt analogt med pen og papir, så muligheden for eksamenssnyd med brug af internet og teknologi undgås. Og omlægningen af de skriftlige eksamener skal gælde alle uddannelsesinstitutioner fra grundskolen til universiteterne fra skoleåret 2028-29. Fremover skal eksamenerne foregå fysisk på uddannelsesinstitutionen eller i haller osv., hvor det skal være muligt at sikre, at der ikke er adgang til internettet.

Jeg tror, at vi alle sammen kan blive enige om, at eksamenssnyd er et alvorligt problem, der underminerer værdien og integriteten af vores uddannelsesystem. Der er desværre nogle elever og studerende, der forsøger at snyde sig til en eksamen, og en af de mest effektive måder, de gør det på, er ved at bruge internettet til at finde svar og information. Men eksamenssnyd er jo ikke noget nyt. Det har eksisteret i mange år, men med den digitale tidsalder er der nu flere værktøjer til rådighed end nogen sinde før. I den forbindelse ved vi, at mange lærere har luftet bekymringen om særlig brugen af ChatGPT, som er en kunstig intelligensalgoritme, der kan kommunikere med mennesker i et naturligt sprog. Vi forventer selvfølgelig også, at ministeren er lydhør over for lærernes bekymringer og tager dem alvorligt.

Men det er vigtigt at undersøge, hvordan og i hvilket omfang ChatGPT bruges til eksamenssnyd, men også af snyd generelt, og hvad der kan gøres for at dæmme op for, at elever vælger at snyde. Man kan jo indføre nogle foranstaltninger for at forhindre eksamenssnyd ved hjælp af internettet. Det kan man f.eks. gøre ved at installere software, der blokerer internetadgangen til computeren eller ved at have eksamensvagter til at overvåge elevernes aktiviteter. Men vi deler sådan set forslagsstillernes bekymring, og vi støtter også op om intentionen om at nedbringe mængden af eksamenssnyd, så elever alene bedømmes på deres faglighed og kunnen og deres fremtidige arbejdsgiver kan stole på de eksamenspapirer, de præsenterer til jobsamtalen.

Men det må også være regeringen og ministerens ansvar med inddragelse af lærere, elever og andre parter på området at vurdere, om de nye teknologier udgør en så stor risiko for snyd ved eksamener og for elevernes faglige udvikling, at der er behov for at ændre i prøvebekendtgørelser og rammer for eksamensafholdelse. I den forbindelse går vi i Danmarksdemokraterne gerne ind i drøftelser om, hvordan vi kan give lærerne bedre rammer for at opdage snyd i første omgang samt at begrunde en eventuel mistanke om snyd. I forlængelse af de drøftelser er vi også villige til at se på, om der er eksamener, der skal omlægges eller kan omlægges, så det bliver sværere at snyde, men vi tror ikke, at løsningen er et totalforbud og at forbyde teknologien og gå tilbage til pen og papir. Der vil altid være nogle, der ønsker at hoppe over, hvor gærdet er lavest, og de finder som regel også en vej. Så skal vi selvfølgelig også huske de unge på konsekvenserne ved at gøre netop det.

Jeg har også selv siddet og leget lidt med det der ChatGPT, simpelt hen fordi min bror ringede og sagde, at det var et helt fantastisk redskab, der kunne lave alle mine ordførertaler. Så tænkte jeg, at det skulle jeg da kigge på, og jeg spurgte så robotten: Hvem er Karina Adsbøl? Og robotten svarede simpelt hen fejl i hver sætning. Bl.a. skrev den, at jeg var født i Aalborg. Jeg er født i Kolding, og den skrev faktisk også, at jeg i 2019 blev udnævnt til minister for ældre og boligforhold under Mette Frederiksen. Altså, det er jo lidt interessant, ikke? Men jeg måtte så gå af i 2020 på grund af inhabilitet. Det var sådan noget, den chatrobot skrev, så det var ret komisk. Jeg fik mig i hvert fald et grin over det. Men den kære robot har i hvert fald ikke fakta på plads. Men det handler vel, tror jeg, også om, hvad man giver og fodrer den her robot med, og hvor meget man giver den af redskaber, når man spørger den om nogle ting, i forhold til hvordan den svarer.

Men vi indgår gerne i de her drøftelser. Vi kan ikke støtte forslaget, som det ligger her. Vi har en række bekymringer, hvis man laver et totalforbud. For jeg tror også, at det er godt, at man har teknologiske redskaber til eksamen, om end jeg da håber, at vi kan finde en god vej til – kan man sige – at komme snyden til livs. Tak for ordet.

Kl. 14:44

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Tak til ordføreren. Der er ingen korte bemærkninger. Den næste ordfører på talerstolen er fru Helena Artmann Andresen fra Liberal Alliance.

Kl. 14:44

(Ordfører)
Helena Artmann Andresen (LA):
Jeg vil gerne starte med at sige tak til DF for at rejse den her vigtige debat, og jeg vil også gerne starte med at sige, at Liberal Alliance ser med bekymring på det stigende antal af elever, der snyder til prøverne. Dog mener vi, at der findes bedre løsninger, end at man ikke må bruge internettet til eksamenerne, for det her beslutningsforslag er nok en større omvæltning for skolerne, end det lige umiddelbart lyder til at være.

For i dag er internettet en stor del af undervisningen, heldigvis. De værktøjer, der følger med internettet, har givet mulighed for at hæve niveauet og kompleksiteten af opgaverne, og ofte bliver der, synes jeg, i debatten stillet en falsk præmis op om, at man sagtens kan ændre eksamensformerne uden at ændre noget i undervisningen.

Man kan tage matematik med problemløsning som eksempel. Opgaverne er bygget op om de hjælpeværktøjer, der kræver internet; det ville være en helt anden måde, man skulle undervise på, hvis man ikke måtte bruge internet til eksamenerne. Vi er også en generation, der aldrig nogen sinde har brugt en fysisk ordbog, og den kan man heller ikke bare kaste i hovederne på os til eksamen, og så må vi finde ud af, hvordan man bruger sådan en.

Lige det med ordbogen ville også kræve en ændring i de nuværende regler i eksamensbekendtgørelsen, hvor der i § 15, stk. 2, står, at der fortsat skal være adgang via internet til specifikke hjælpemidler, som der er brugt i undervisningen, som f.eks. ordbøger, artikeldatabaser og statistikker. Liberal Alliance mener, at det ville være den forkerte vej at gå, hvis man ændrer den bekendtgørelse.

Hvis man ønsker en mere analog skole, hilser jeg den debat meget velkommen. Den skal bare udspringe af noget andet end at ville mindske snyd til eksamenerne. Den skal udspringe af mere dannelse i skolen.

I betænkningerne står der også, at hvis man indfører analoge eksamener med papir og blyant, skal der være en overgangsperiode på 5 år, og der skal indføres øget undervisning i håndskrift for eleverne. Det er godt, at der også bliver taget højde for den slags, for – nu kan jeg bare tale for mig selv – jeg skriver ikke særlig pænt, fordi jeg ikke har skrevet en stil i hånden siden 3. klasse, og det er der mange elever der ikke har.

Tilhænger af analoge eksamener bliver jeg nok aldrig. Elever, der er ordblinde f.eks., skal man også huske at tage højde for, for de skal have deres hjælpeværktøjer, som også kræver internet, og måske man også skulle til at kigge på et fag som teknologiforståelse i grundskolen, hvor eleverne også lærer om det etiske og moralske omkring teknologien.

For at begrænse snyd mener Liberal Alliance, at man i højere grad end i dag skal begrænse adgang til ressourcer på internettet via filtrering og registrere elevernes internetbrug ved hjælp af login til eksamenerne, og overvågning af elevernes skærme kunne også godt være en god idé. Det mener vi er den rette vej at gå, og derfor kan vi ikke støtte beslutningsforslaget.

Kl. 14:47

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Der er en kort bemærkning fra hr. Alex Ahrendtsen, Dansk Folkeparti.

Kl. 14:47

Alex Ahrendtsen (DF):
Jeg glæder mig over, at Liberal Alliance er bekymret, for det er vi også, og det er der mange lærere der er. I dag overvåger man computere. Man registrerer også ved hjælp af log. Alligevel er der en stigning i snyderi. Så den vej, som ordføreren og Liberal Alliance foreslår, virker ikke. Har man andre forslag?

Kl. 14:48

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 14:48

Helena Artmann Andresen (LA):
Tak. Jeg ved, at det ikke er alle skoler, der gør det her, og jeg ser også frem til at finde ud af, hvad den arbejdsgruppe, ekspertgruppe, der er nedsat, finder frem til. Men jeg har ikke sådan et genialt svar. Jeg tror også, at det ville være taget i brug derude, hvis der var en nem løsning på den her udfordring.

Kl. 14:48

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Spørgeren.

Kl. 14:48

Alex Ahrendtsen (DF):
Det irriterede mig bare, at ordføreren sagde, at der fandtes bedre løsninger end beslutningsforslaget. Og jeg spørger bare: Hvilke bedre løsninger?

Kl. 14:48

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 14:48

Helena Artmann Andresen (LA):
Det var de løsninger, som jeg nævnte, og som jeg ved, at alle skoler ikke tager i brug. Det kunne f.eks. være det med overvågning af skærme. Det er langtfra alle skoler, der bruger det. Jeg ved også godt, at en del af kritikken af det er, at det er meget omfattende. Men man har jo også scannere derude, der scanner igennem for ChatGPT, og så er der nogle, der slår ud på dem. Der kan eleverne jo så sige: Nej, det har jeg ikke brugt. Og så kan lærerne bare sige: Nå, okay. Men hvis man så overvågede skærmene, kunne man finde frem til det. Men jeg ved godt, at det er mere omfattende.

Kl. 14:49

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Dermed tak til ordføreren. Næste ordfører er fru Helle Bonnesen fra Det Konservative Folkeparti.

Kl. 14:49

(Ordfører)
Helle Bonnesen (KF):
Tak for ordet. Jeg står her som vikar for ordfører fru Lise Bertelsen, som gerne ville have sagt, at i Det Konservative Folkeparti deler vi bekymringen for de udfordringer, kunstig intelligens medfører i forhold til elevernes løsning af afleveringer både i dagligdagen og ved eksamener, men vi ser på ingen måde, at et forbud er løsningen. De studerende er dygtige til at anvende den teknologi, de fremover skal være verdensmestre i at bruge, for at de kan samarbejde og konkurrere på det internationale marked. Og vi mener ikke, at det på nogen måde vil hjælpe på deres fremtidige konkurrenceevne at gå tilbage til papir og pen – tværtimod.

Til gengæld vil vi i Det Konservative Folkeparti være åbne over for sammen med de øvrige partier og sektoren at se på, hvordan vi bedst sikrer os, at de studerende lærer at anvende fremtidens teknologi bedst muligt i undervisningen. Vi er helt enige med både Dansk Folkeparti og sektoren i, at der skal kigges på, hvordan kunstig intelligens bedst håndteres, og hvordan vi tilpasser uddannelsessystemet til de uundgåelige forandringer, der ligger forude. Men vi kommer ikke til at støtte et forbud. Tak for ordet.

Kl. 14:50

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Selv tak, og der er ingen korte bemærkninger. Næste ordfører er fru Lotte Rod, Radikale Venstre.

Kl. 14:51

(Ordfører)
Lotte Rod (RV):
Gennem alle tider har mennesker formentlig stillet sig de store spørgsmål: Hvad er vores forhold til hinanden, til naturen og til teknologien? I dag er vi jo både langt og ikke langt. På den ene side er det jo helt vildt, som andre ordførere før mig også har sagt, hvad man kan få ChatGPT'en til, og på den anden side har vi formentlig nok alle sammen lige været til et eller andet møde, hvor vi ikke engang kunne få PowerPointen til at fungere og alle sidder og tænker: Det var aldrig sket med en overhead. Så på en eller anden måde er der noget mærkeligt i tiden, og i hvert fald tænker jeg, at vi hverken kan eller skal gå tilbage, men at vi skal finde en ny måde at leve med teknologien på og bruge teknologien.

Hr. Alex Ahrendtsen, mine mange første prøver var jo sådan nogle, der foregik på den tyske skole, med kuglepen og papir, så

man ikke kunne snyde. Det kan jo måle nogle meget konkrete færdigheder på en helt bestemt måde, men på den anden side kan den form for eksamener jo ikke sige noget om, hvad man så kan bruge det til i den virkelighed, som der er, når man ikke er til eksamen. Jeg har lige været i gang med at læse Thomas Aastrup Rømers bog om skolens formål, og han har et ret fint citat der, som jeg tænkte, at jeg lige vil tage med her. Han skriver:

En score på en læsetest har intet med kundskaber at gøre. Kun når læsningen knyttes til indhold, og når dette indhold selv åbner sig og inviterer eleven indenfor i samfundets traditioner og objekter via abrupte, rytmiske, risikofyldte og dybe subjektifikationsprocesser, kan man tale om kundskaber. Kundskaber vedrører samfundets fælles historiske og frie omgang med og mellem tingene selv, dvs. samfundets interesse, dets mellemværender.

For det er jo ikke alting, der kan måles, eller der skal måles, og i virkeligheden tror jeg på, at det, der er det vigtigste og fineste i skolen, slet ikke kan måles. Men samtidig må det jo så heller ikke føre til, at vi undervurderer eksamens betydning for, hvordan undervisningen så ser ud, og dermed også for, hvordan dannelsesbegrebet og hele formålet bliver udfoldet i skolen og på vores uddannelser.

Derfor kan jeg jo heller ikke for os i Radikale Venstre se, at vejen frem skulle være, at vi bare slukker for internettet til alle eksamener, eller at vi går helt tilbage til pen og papir. Jeg må også bare sige, at da jeg gik i skole, fandt folk jo også en vej til at snyde. Jeg kan da huske, at flere af mine venner havde sådan et trick med at gå ud på toilettet og sende nogle sms'er til nogen, de kendte, for så at få det rigtige svar, som de så kunne gå ind at skrive med deres kuglepen.

Så der er jo et eller andet i det her, hvor vi jo skal ramme balancen. Der er nogle helt grundlæggende færdigheder, som er vigtige. Jeg synes, det er vigtigt, at man kan finde ud af at sætte komma rigtigt. Jeg synes, det er vigtigt, at man kan forstå de regneprincipper, man bruger. Jeg synes, det er vigtigt, at man kan fortælle en historie, og at man kan sin kildekritik, så man ikke bliver snydt og bare tror på alt, hvad man læser. Men det skal jo være i en balance med nogle eksamensformer, som afspejler den virkelighed, vi lever i, og hvor eleverne jo skal kunne bruge det, vi gerne vil have de også skal lære i skolen. Derfor kan vi i Radikale Venstre ikke støtte Dansk Folkepartis forslag.

Jeg synes, det er en rigtig god idé, at ministeren har nedsat en gruppe. Jeg tror, de får nogle ret heftige diskussioner i den gruppe. Jeg tror, det bliver en ret sjov debat at følge. Og så kunne vi i Radikale Venstre godt tænke os at følge op med at lave et egentlig forsøgs- og udviklingsprogram med nye eksamensformer.

Kl. 14:54

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Der er en kort bemærkning fra hr. Alex Ahrendtsen, Dansk Folkeparti.

Kl. 14:54

Alex Ahrendtsen (DF):
Tillykke med at have gået i en skole, hvor man har brugt kuglepen og papir. Det har jeg selv, og jeg har nydt godt af det. Senest prøvede jeg det i 2016 – det var i Schweiz, et moderne land, der har erkendt, at der foregår snyderi med de moderne redskaber.

Det, jeg godt kunne tænke mig at spørge ordføreren om, er, hvilke løsninger man selv vil pege på, ud over at der skal nedsættes en ekspertgruppe, der skal komme med forslag til løsninger. Hvad forestiller Radikale Venstre sig vi kan gøre for at komme problemet til livs med det omfattende og stigende snyderi, senest i forbindelse med ChatGPT, ved eksamener?

Kl. 14:55

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 14:55

Lotte Rod (RV):
Jeg synes, at Dansk Folkeparti stadig mangler at stille det, der er det vigtigste spørgsmål, nemlig hvad det egentlig er, der er formålet, og hvad det dermed er, vi gerne vil afprøve til eksamen, så vi derudfra kan finde ud af, hvordan det så giver mening at gennemføre eksamenerne. For det er, som om Dansk Folkeparti er låst i, at der er nogle, der har fundet ud af, at man kan snyde ved eksamenerne, som de ser ud nu, og at det er et problem, og at vi så hellere må få lukket det ned, så eksamenerne kan være, som de plejede at være.

Jeg tror, vi har brug for at tænke over, hvad det egentlig er, vi gerne vil måle til eksamenerne. Så kan det være, der er nogle snævre færdigheder, som godt kan afprøves med pen og papir, og så kan der være nogle andre ting, som vi i dag skal finde en ny og mere virkelighedsnær måde at afprøve.

Kl. 14:56

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Spørgeren.

Kl. 14:56

Alex Ahrendtsen (DF):
Forstår jeg fru Lotte Rod rigtigt, når jeg siger følgende: Radikale Venstre vil gerne indføre nogle eksamener med pen og papir, og andre skal så foregå med fuld brug af internet, ChatGPT m.m.?

Kl. 14:56

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 14:56

Lotte Rod (RV):
Ja, det kan sagtens være, at det er der, vi ender. Jeg synes, det starter med det principielle spørgsmål: Hvad er det egentlig, vi gerne vil måle, og hvad er det, vi gerne vil vurdere til eksamenerne? Hvis vi gerne vil have nogle eksamener, som måler på nogle meget snævre færdigheder, så kan det godt være, at det giver god mening at teste det på den måde, men jeg synes ikke, det vigtige er at starte med at se på, hvordan vi nu bare laver en eksamen, hvor man ikke må bruge internet, eller hvor man bruger pen og papir, men at vi starter med den principielle diskussion om dannelse og formål, og hvad det er, vi gerne vil afprøve, og at vi så laver eksamensformerne ud fra det.

Kl. 14:57

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Dermed siger vi tak til ordføreren. Den næste ordfører er hr. Noah Sturis fra Alternativet.

Kl. 14:57

(Ordfører)
Noah Sturis (ALT):
Tak for ordet. I Alternativet støtter vi ikke beslutningsforslaget, men vi forstår egentlig godt intentionen med det. For det ville være trist, hvis vores børn og unge gik glip af den læring, som vores uddannelsesinstitutioner tilbyder dem, ved at bruge kunstig intelligens til eksamener, hvor det ikke er hensigtsmæssigt.

Jeg er faktisk selv i gang med at tage en ingeniøruddannelse i menneskeorienteret kunstig intelligens ude på DTU, og i løbet af min studietid som softwareingeniørstuderende er jeg selvfølgelig gået til en del eksamener. Nogle er foregået i en sal uden internet, nogle har været med internet, hvor man så indrettede eksamen sådan, at den studerende blev opfordret til at bruge det som det værktøj, som det er. Jeg har også været til en eksamen med pen og papir – det var i programmering – og det var ikke min yndlingseksamen.

Men i Alternativet mener vi, at uddannelsesinstitutionerne kender sig selv bedst, så de kan også vurdere risikoen ved at tillade adgang til internet under eksamenen. Man kan have eksamensvagter, der holder øje med elevernes computere, man kan give adgang til en filtreret del af internettet, eller man kan helt fjerne internetadgang til eksamener, hvis man som skole eller universitet ønsker dette. Eller man kan selvfølgelig også afholde en programmeringseksamen eller en eksamen i kunstig intelligens med pen og papir. Men i Alternativet mener vi, at vi skal uddanne vores børn unge til at blive en del af den virkelighed, som de træder ind i, så jeg så hellere, at vi lavede nogle specifikke eksamener, hvor man havde adgang til alt, også ChatGPT og lignende redskaber.

Så Alternativet kan ikke støtte forslaget, men takker for at rejse en god debat.

Kl. 14:59

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Der er en kommentar fra hr. Alex Ahrendtsen, Dansk Folkeparti.

Kl. 14:59

Alex Ahrendtsen (DF):
Det er jo altid spændende, når der kommer politikere i Folketingssalen, som kommer lige fra det pulserende liv, herunder også fra universitetslivet – så tak for det.

Nogle fakulteter på DTU har jo slukket for internettet under eksamen. Hvorfor tror ordføreren, at disse fakulteter har gjort det?

Kl. 14:59

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 14:59

Noah Sturis (ALT):
Det er, for at man kan lave eksamener ud fra det formål, som eksamener er designet til. Jeg har været til en kemieksamen, hvor der ikke var adgang til internettet, men jeg havde downloadet Wikipedia, for det var fuldt ud tilladt. Så det handler jo om, at man tilrettelægger en eksamen ud fra det formål, som eksamenen gerne skal opfylde.

Kl. 15:00

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Spørgeren.

Kl. 15:00

Alex Ahrendtsen (DF):
Så ordføreren erkender og anerkender, at det faktisk kan være en god ting, at man slukker for internettet, for at den studerende og eleven kan blive afprøvet uden mulighed for snyd, som vi kender det i dag?

Kl. 15:00

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 15:00

Noah Sturis (ALT):
Jeg anerkender absolut, at det sagtens kan være hensigtsmæssigt at gøre, men ligesom andre, der har været inde på at lave et totalforbud på alle uddannelsesinstitutioner for alle eksamener, mener jeg ikke, det virker hensigtsmæssigt, for vi har også eksamener, hvor det faktisk er rigtig gavnligt at bruge internettet. Og i virkeligheden ville det måske også være gavnligt at prøve at bruge ChatGPT og andre former for kunstig intelligens som værktøjer. I øvrigt løser det heller ikke, som fru Astrid Carøe jo også var inde på tidligere, problematikkerne omkring specialer eksempelvis eller de her større opgaver, og der er vi virkelig nødt til at tænke os om, i forhold til hvordan vi løser det.

Kl. 15:01

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Tak til ordføreren. Næste ordfører er hr. Kim Edberg Andersen, Nye Borgerlige.

Kl. 15:01

(Ordfører)
Kim Edberg Andersen (NB):
Tak for det. Vi har ikke hørt nogen ordførere herinde sige, at det er en god idé at snyde til en eksamen, så der er vi i hvert fald enige. Og jeg er faktisk enig i DF's præmis om, at der kan være nogle problemstillinger med ChatGPT. Jeg synes ikke løsningen med at lære eleverne formskrift og så om 5 år sige, at de skal tage eksamenen skriftligt, er løsningen. Både hr. Alex Ahrendtsen og jeg selv er jo gamle nok til at kunne huske, at vi lærte at regne ud fra tabeller. Jeg er fra en skole, hvor vi måtte have nogle typer lommeregnere med, og andre måtte man ikke have med. Vi havde diktat, fordi vi ikke havde andre måder at lære at stave på end diktat. Og det har udviklet sig; i dag bruger unge menneskers skærme, de bruger internettet – de bruger det i måden, de lærer på.

Jeg anerkender fuldt ud, at ChatGPT også bliver brugt til at snyde med, og jeg anerkender også fuldt ud, at der er masser af lærere, der bekymrer sig rigtig, rigtig meget over, om de kan opdage det her snyd, og om de på nogen måde kan sørge for at eksaminere eleverne i den viden, man håber de har opnået. Men jeg tror, at inden et meget analogt Folketing får lavet regler for, hvad ChatGPT kan, så er virkeligheden, at så er der noget andet, der går endnu stærkere, endnu hurtigere, og så skal vi til at forholde os til det. Vi er stadig væk analoge, og vi kan ikke følge med.

Jeg tror, vi bliver nødt til at omfavne, at virkeligheden er, at kunstig intelligens, som dybest set bare indtil videre er gode søgerobotter, udvikler sig, og at det på sigt nok bliver en mere hurtigttænkende og ekstrem kunstig intelligens, vi skal forholde os til. Og der tror jeg, vi skal til at tænke meget mere grundlæggende over det, vi gør her, ved at sige: Jamen måske skal vi gentænke, hvad skolen gør, altså hvordan den inkorporerer kunstig intelligens, sådan at det er noget, vi bliver gode til. For virkeligheden er, at hvis man kommer ud efter skolen og der er en fordel i at være god til kunstig intelligens, så er dem, der er gode til at bruge den, inklusive dem, der er gode til at snyde med den, dem, der bliver attraktive. Jeg tror, det er den nye virkelighed, bliver jeg nødt til at sige til ordføreren for Dansk Folkeparti.

Men jeg deler bekymringen over, hvordan vi får et uddannelsessystem, hvor vi rent faktisk kan skrive under på, at vores elever ved det, som der gives karakterer efter, og som de påstår at de kan. For jeg tror ikke, at vi på sigt kan komme til at fange dem i det – jeg tror, det kommer til at gå så stærkt. Så måske skulle man gentænke hele systemet. Måske er det ikke dine karakterer, der skal være adgangsgivende, for dem kan man ikke stole på. For hvis det bliver så nemt at snyde sig til det og vi ikke har nogen mulighed for at kontrollere det, så kan man jo netop ikke stole på karaktererne.

Så jeg bliver nødt til at sige til ordføreren, at jeg ikke kan støtte det her forslag. Men jeg ser meget, meget velvilligt på at være behjælpelig med sammen med ordføreren at finde ud af, hvad der skal gentænkes, sådan at vi igen får muligheden for i et analogt Folketing at bygge et system, der gør, at vores unge mennesker hele vejen igennem kommer videre i systemet og bliver bedømt ud fra noget, vi kan stå ved at vi har målt på på en måde, der virker. Om det skal være ordførerens måde med skriftlighed, eller om det dybest set skal være mundtlige eksamener, hvor det nok – endnu – er svært at have ChatGPT med, ved jeg ikke. Jeg kender ikke løsningen. Jeg anerkender præmissen, men lige nøjagtig den løsning, der er blevet

fremlagt her, kan jeg desværre ikke bakke op om. Så Nye Borgerlige kan ikke støtte forslaget.

Kl. 15:04

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Hr. Alex Ahrendtsen, Dansk Folkeparti.

Kl. 15:04

Alex Ahrendtsen (DF):
Tak for at causere over emnet og indrømme, at man er lidt usikker. Men som jeg hører ordføreren, siger han, at vi på sigt kommer til at undvære karakterer, vi kommer til at undvære skriftlig eksamener, og vi kommer til at få flere mundtlige eksamener. Vil det så også betyde, at der ved uddannelsesinstitutioner skal være optagelsesprøver, ligesom man kender det i fra Frankrig?

Kl. 15:05

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 15:05

Kim Edberg Andersen (NB):
Jeg tror i hvert fald, at vi kommer til helt grundlæggende at se på det system, vi har, og sige, at det nok ikke er det, der kan løse det. Jeg er jo fra håndværksbranchen, og jeg har aldrig spurgt nogen om et svendebrev, for jeg ville kunne se, om de kunne noget, lige så snart de gik ud og lavede noget første gang. Så det kan faktisk være løsningen, som ordføreren kommer med, altså at man simpelt hen har samtaler eller test som det første, hvis man kommer ind på universitetet. Det kunne f.eks. være en mundtlig test, hvor der bliver stillet et spørgsmål i forbindelse med en forventning, man kan have til en elev fra et gymnasium, der søger ind som læge, så man får tjekket op på det og får set på det. Jeg tror, at bliver nødvendigt herinde at diskutere en anden form for kontrol. For snyd, det ved ordføreren også, foregik også, dengang vi var unge og det stadig væk sneede og vi altid gik rundt i bare fødder. Det har altid foregået, og det vil altid foregå. Det er ikke, fordi vi på nogen måde synes, det er en god idé, men det er bare virkeligheden, at det altid har eksisteret.

Kl. 15:06

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Spørgeren.

Kl. 15:06

Alex Ahrendtsen (DF):
På mange måder er jeg enig i, at ChatGPT og kunstig intelligens kommer til at ændre på rigtig mange ting. Jeg synes, det er meget interessant, at Nye Borgerlige på sin vis er lidt enig med Radikale Venstre, som ikke bryder sig så meget om karakterer og aldrig har gjort det. Nye Borgerlige stiller sig åben over for at fjerne dem på grund af truslen fra ChatGPT. Det var bare en kommentar, som jeg synes er meget interessant, og det viser jo noget om, hvilke udfordringer der er med ChatGPT og kunstig intelligens, også for et borgerligt parti.

Kl. 15:06

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 15:06

Kim Edberg Andersen (NB):
Nye Borgerlige ser ikke ChatGPT som en trussel, vi ser al teknologi som noget, vi bliver et bedre og stærkere samfund af. Men vi anerkender samtidig, at hvis vi har bygget et analogt system op til, hvordan vi kontrollerer vores elevers viden, og der kommer teknologi, som er så banebrydende, som kunstig intelligens uden tvivl kan risikere at blive, skal vi jo heller ikke være dumstædige herinde og så sige, at vi holder fast i det. Der er vi åben over for at diskutere, selv med Radikale Venstre, men jeg er da ikke sikker på, at vi af den grund kommer til julefrokost sammen alt for tit.

Kl. 15:07

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Tak til ordføreren. Og så er det ordføreren for forslagsstillerne, hr. Alex Ahrendtsen, Dansk Folkeparti.

Kl. 15:07

(Ordfører for forslagsstillerne)
Alex Ahrendtsen (DF):
Tak, formand. Man fristes næsten til med en lille omformulering at citere hr. Christian Friis Bach: Er der to, der står sammen i dansk politik, er det Radikale Venstre og Nye Borgerlige. Tak for debatten, som jeg faktisk synes har været usædvanlig nuanceret, åben og afsøgende, hvilket jeg godt kan lide. Først en tak til ministeren for at nedsætte en ekspertgruppe. Jeg tror, det er det rigtige at gøre, når man er i regering, for der har man jo selvfølgelig brug for nogle sagkyndige. Alligevel er det lidt skuffende, når man som minister har et stort apparat og en masse embedsmænd, at man ikke har lidt flere løsningsforslag, men afventer nogle eksperter. Der havde jeg håbet på nogle politiske udmeldinger. Ministeren skal dog have tak for at være forsigtigt positiv og ikke på forhånd at ville afvise beslutningsforslagets indhold. Jeg vil også rette en tak for at udvise rettidig omhu, sådan som forslaget også lægger op til.

Hvad angår de øvrige partier, vil jeg sige, at Socialdemokratiet og Venstre ikke har nogen forslag og afventer ekspertgruppen, hvilket også er meget skuffende. Til gengæld synes jeg, det var interessant at høre Moderaternes ordfører, som qua sin uddannelse, sit arbejde og sin undervisningserfaring foreslog flere stedprøver, hvilket faktisk giver god mening. Det lægger beslutningsforslaget også op til. SF vil heller ikke helt afvise, at man kunne lave eksamener uden netadgang, hvilket Radikale Venstre jo også foreslår. Jeg synes faktisk, det var meget spændende, hvad fru Lotte Rod talte om, nemlig to søjler: eksamener uden internetadgang, eventuelt med pen og papir som i den gode gamle tyske skole, og så en mere moderne eksamen med internetadgang, fuld adgang til ChatGPT og alle de redskaber, der findes. Det er måske en vej, vi skal gå.

Liberal Alliance var bekymret, men ikke bekymret nok til at foreslå andre løsninger end overvågning og registrering. Det gør vi allerede i dag, men det virker ikke så godt, for snyderiet er stigende. Jeg tror ikke, at overvågning er nok til at håndtere kunstig intelligens. Alternativet indrømmer, at det kan være nødvendigt med pen og papir, og Nye Borgerlige omfavner den nye teknologi. Det gør vi så sandelig også, men vi gør det bare ikke i undervisningssituationen, fordi det er kontraproduktivt. Nye Borgerlige vil endda gå så vidt som til at overveje, at det kan medføre afskaffelse af karakterer. Jeg er faktisk enig i, at det kan være konsekvensen af den teknologiske udvikling, hvis vi ikke på en eller anden måde griber ind. Jeg er jo tilhænger af karakterer, for det er et supergodt redskab, jeg er tilhænger af prøver, mundtlige såvel som skriftlige, og jeg er også tilhænger af optagelsesprøver. Tak for den åbne, søgende tilgang. Det synes jeg er vældig godt. Konservative støtter heller ikke forslaget. Deres indlæg var lidt kort, det er også o.k., for det er et svært område.

Men det er et nødvendigt område at diskutere, for kunstig intelligens er altså, selv om det på mange områder er et fantastisk redskab, et dårligt redskab i uddannelses- og undervisningssektoren. Det bliver jeg bare nødt til at understrege. Det er en revolution, der er i gang, og vi ser bare den spæde begyndelse. Det er en lille baby; om nogle få år er det en teenager, og om 20 år er det en fuldvoksen, der sidder på så mange områder. Det er omkalfatrende, og det er

forandrende på et område i et omfang, som vi måske skal 200 år tilbage for at opleve.

Så vi bliver nødt til at gøre noget, og derfor ser jeg selvfølgelig også frem til, hvad ministerens ekspertgruppe finder frem til. Det kan godt være, det ender med fru Lotte Rods løsning om, at vi har nogle eksamener med pen og papir – det vil jeg glæde mig over – og andre, hvor vi afsøger redskabets anvendelighed, altså ChatGPT, internet, og hvad vi ellers kan bruge. Det løser dog ikke den udfordring, vi har i selve undervisningssituationen. Alternativets ordfører pegede også på, at der er opgaver, der bliver lavet derhjemme. Jeg talte for nogle dage siden med en gymnasielærer, og vedkommende kunne fortælle, at halvdelen af opgaverne nu var lavet af ChatGPT. Hun kunne simpelt hen se det, for de elever, der afleverede, havde normalt ikke det niveau.

Kl. 15:12

Så i undervisningssituationen kommer vi også til at tage hånd om det, og det må den enkelte skole jo gøre noget ved, for ellers kommer vi til at gøre det, og ellers må den enkelte lærer gøre det. Den gode lærer bruger pen og papir for at afprøve sine elever, og den gode lærer sørger selvfølgelig også for at inddrage den nye teknologi på en måde, så man bliver dygtigere. Men tag ikke fejl, den nye teknologi kan man ret hurtigt lære. Det er straks sværere at svare ved hjælp af pen og papir og til en mundtlig eksamen, for der skal man have øvet sig. Man skal have læst op, man skal have lavet sine lektier, man skal have studeret, og man skal have forberedt sig. I bund og grund er jeg bange for, at de gode gamle dyder om indlæring går tabt på grund af den nye teknologi, og det vil på sigt være Vestens undergang. Tak for debatten.

Kl. 15:13

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Der er ønsker om samtale her. Fru Astrid Carøe fra Socialistisk Folkeparti begynder.

Kl. 15:13

Astrid Carøe (SF):
Tak for det, og tak for en virkelig fin opsamling på, hvad jeg også synes har været en meget konstruktiv debat om et svært emne, som jeg er helt enig med ordføreren i er en baby lige nu, og jeg tror, at det kommer til at gå lynhurtigt; der sker en udvikling dag til dag lige nu. Jeg synes jo egentlig, at ordføreren meget fint rammer ind, hvordan vi faktisk nærmest alle sammen siger, at det nok er en eller anden form for kombi, der skal laves, hvilket der jo også er i dag. Der er jo også eksamener i dag både uden internet og uden hjælpemidler og med internet og med hjælpemidler.

Men kan ordføreren ikke også se det? Mener ordføreren helt seriøst, at der bare over hele uddannelsessektoren skal være intet internet – ikke ingen hjælpemidler; man kan selvfølgelig godt have hjælpemidler uden internet? Kan ordføreren ikke godt se, at der nogle steder er et behov, f.eks. når man skal skrive et speciale? Hvad tænker ordføreren at man kan gøre, hvis det også skal tælle med som en eksamen? Jeg synes, det har meget omfattende konsekvenser at være så konsekvent med ikke at have noget internet nogen steder. Hvad tænker ordføreren om det?

Kl. 15:14

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 15:14

Alex Ahrendtsen (DF):
Det er jo et radikalt forslag. Det er relativt let at gøre, og så vender man tilbage til århundreders tradition. Det er velafprøvet, og vi ved, at det fungerer. Men det, vi skal i gang med, har vi ikke prøvet før. Det er nyt, det kommer til at tage tid, og i mellemtiden vil vi udklække en masse studerende og elever, som har snydt, og som pynter sig med lånte fjer, hvilket ikke er til gavn for det danske samfund eller for Vesten i det hele taget. Og med hensyn til specialer og opgaver er det allerede et problem nu, og den gode lærer sørger selvfølgelig for at tage forholdsregler, nemlig ved løbende at have prøver med pen og papir. Det er den eneste måde, man kan aflure snyderi på.

Kl. 15:15

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Spørgeren.

Kl. 15:15

Astrid Carøe (SF):
Jamen det var jo ikke helt et svar på det her med, hvad man gør med de store opgaver, altså når man skal skrive et speciale gennem et helt semester. Og det er ikke kun specialer; der er rigtig mange universitetsopgaver, hvor en meget stor del af det er at fejlfinde i koder, og der skal man bruge internettet til det. For at blive en dygtig medarbejder på den anden side skal man jo også vide, hvordan man bruger virkemidlerne, og det viser man så også at man kan til eksamen. Derfor er der jo nok behov for, at man laver en eller anden form for vekselvirkning, ligesom man har på universiteterne i dag, altså hvor man måske især i starten af sit studie har eksamener uden hjælpemidler, sådan at man kan vise, hvad man kan, og lære de helt basale ting og så efterfølgende bygge ovenpå.

Kl. 15:16

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 15:16

Alex Ahrendtsen (DF):
Jeg tror, det ender med en italiensk model, og i Italien er det sådan, at når du går op til eksamen, så bliver du overhørt mundtligt uden hjælpemidler af professorer. Det er selvfølgelig radikalt, men så vil det også blive godtgjort, om du kan det, du siger du kan. Jeg tror, ligesom hr. Kim Edberg Andersen sagde, at de store skriftlige opgaver nok med tiden vil forsvinde.

Kl. 15:16

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Så er det hr. Kim Edberg Andersen, Nye Borgerlige.

Kl. 15:16

Kim Edberg Andersen (NB):
Det er dejligt, at DF kan se kærligheden blomstre mellem De Radikale og Nye Borgerlige, og man kan sige, at vi jo allerede har infiltreret Dansk Folkeparti med folk, der er opdraget i Nye Borgerlige også, så I skal da nok være velkomne til middagen.

Jeg vil godt vende tilbage til det her med karakterer. For Nye Borgerlige har ikke et problem. Det, vi anerkender i Nye Borgerlige, er dybest set, at det her går så voldsomt stærkt, altså den ChatGPT, jeg har hørt nævnt tidligere, er typisk den her, der hedder ChatGPT-3; så har vi 3.5 – den kan også være med; og 4'eren er allerede bedre end de fleste mennesker.

Virkeligheden er, at det her kommer til at gå så stærkt. Så jeg er enig, og det er derfor, vi i Nye Borgerlige er åbne over for at tale om, hvordan man eksaminerer, og jeg er ikke uenig i, at skriftlige eksamener ville være rigtig gode, i hvert fald i mange fag.

Men er Dansk Folkeparti ikke også enig i, at vi ikke skal være bange for teknologien, men at vi skal finde en måde at løse det på, sådan at vores undervisningssystem inkorporerer det her, sådan at vi også, når AI bliver fremtiden, får nogle studerende, som også er uddannet og er i toppen på deres felt ved brug af kunstig intelligens?

Kl. 15:18

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 15:18

Alex Ahrendtsen (DF):
Det var nu en drilsk bemærkning med Radikale Venstre sagt i al kærlighed. Det, der er interessant, er, at de mennesker, der har udviklet kunstig intelligens, jo ikke har brugt kunstig intelligens, mens de studerede; de er blevet dygtigere af egen kraft.

Jeg frygter egentlig bare, at der er så mange mennesker, der kommer til at snyde, at vi skyder os selv i foden og undergraver det, som altid har været Vestens særkende, nemlig excellens, videnskab og søgen efter – hvad skal man sige – det perfekte.

Kl. 15:18

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Spørgeren.

Kl. 15:18

Kim Edberg Andersen (NB):
Jamen jeg anerkender, og jeg kender ordføreren som en, der brænder for det her, især det her med dannelse, hvor vi ligesom får noget grundviden. Og der er jeg enig med ordføreren i, at det ville mundtlige eksamener være rigtig gode til, altså simpelt hen en overhøring, for der er det svært at snyde – i hvert fald sådan som teknologien er lige nu, er det umuligt.

Men jeg er også positivt indstillet over for, at kunstig intelligens bliver fremtiden, og det bliver en omkalfatring, tror jeg, af mange af samfundets funktioner. Og derfor er det også noget, der kræver, at vores uddannelser tager sigte på det her og bliver gode til at udnytte det, som følger med. Så det var bare mere en kommentar, end det var et spørgsmål.

Kl. 15:19

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 15:19

Alex Ahrendtsen (DF):
Som jeg indledte den her debat med at sige, er jeg jo en stor tilhænger af kunstig intelligens, og jeg er en stor tilhænger af teknologi og videnskab. Jeg er bare ikke tilhænger af kunstig intelligens og ChatGPT i undervisningssektoren, fordi det er kontraproduktivt.

Kl. 15:19

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Dermed tak til ordføreren.

Der er ikke flere, der har bedt om ordet, så forhandlingen er nu sluttet.

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Børne- og Undervisningsudvalget. Og hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget.

Det er vedtaget.

Det næste punkt på dagsordenen er:

18) Forhandling om redegørelse nr. R 13:
Ministeren for udviklingssamarbejde og global klimapolitiks redegørelse for udviklingen i udviklingssamarbejdet.
(Anmeldelse 27.04.2023. Redegørelse givet 27.04.2023. Meddelelse om forhandling 27.04.2023).

Kl. 15:21

Forhandling

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Jeg tror, vi er klar. Velkommen. Forhandlingen er åbnet, og første ordfører er hr. Jesper Petersen fra Socialdemokratiet.

Kl. 15:21

(Ordfører)
Jesper Petersen (S):
Tak for det. På forskellige områder har vi jo i Folketinget det sådan, at regeringen afgiver en redegørelse, der så sættes til diskussion her i Folketingssalen, og som noget nyt blev det med den nuværende udviklingspolitiske strategi »Fælles om Verden« fra 2021 indført, at der også hvert år redegøres for udviklingssamarbejdet og danske indsatser i den forbindelse. I år præsenterer ministeren for udviklingssamarbejde og global klimapolitik – sådan en med den portefølje har vi jo fået – så den anden redegørelse for udviklingen i Danmarks udviklingssamarbejde, og det giver altså en god anledning til her at drøfte udviklingspolitikken.

Jeg vil starte med at sige, at der jo fortsat er et massivt behov i verden for, at der er en ambitiøs udviklingspolitik fra dansk side, men jo altså også fra andre landes side; og flere burde tage det så alvorligt, som Danmark gør, og også løfte det ansvar, som Danmark f.eks. gør rent finansielt. Vi har en lang tradition for at tage globalt ansvar, og vi afsætter som et af ganske få lande i verden fortsat årligt 0,7 pct. af vores bni til udviklingsbistand i overensstemmelse med FN's målsætning. I år svarer det så til 20,2 mia. kr. Det er et substantielt, flot bidrag fra danskerne, som der i de her tider jo også er hårdt brug for, måske mere end nogen sinde, både i Ukraine, som vi selvfølgelig har støttet massivt – og betydningen af den invasion præger jo også den redegørelse, der er afgivet her – men jo også mange andre steder i verden.

Vi lever fortsat i en verden, hvor mere end 700 millioner mennesker lever i fattigdom. Mere end 100 millioner mennesker verden over er i dag på flugt på grund af forfølgelse, konflikter, vold, brud på menneskerettigheder osv. Det er et svindende antal af verdens befolkning, der lever i fuldbyrdede demokratier, desværre. Lidt afhængigt af hvordan det gøres op, kan man jo få forskellige procentsatser for det, men det er jo i hvert fald bedrøvelig få og færre. Og de kriser, vi har set de seneste år – coronapandemien, klimaforandringer, der tager til, og Ruslands angreb på Ukraine, som jeg lige var inde på – har alt sammen haft afledte konsekvenser, og de har også mange steder i verden forværret de problemer, man i forvejen kæmpede med.

Danmark har, synes vi, som et højtudviklet, velstående land et ansvar for at bidrage til verdens udvikling, støtte lande og arbejde for, at værdier som menneskerettigheder også udbredes til mennesker i andre dele af verden. Men vi har også en egeninteresse i at bidrage til kampen mod fattigdom og undertrykkelse såvel som at bekæmpe klimaforandringer, både med humanitær støtte i verdens brændpunkter og med langsigtet udviklingshjælp, men også med andre former for udenrigspolitisk og sikkerhedspolitisk arbejde gennem vores forsvar, vores diplomati osv. Men det, der er temaet i dag, er jo altså udviklingspolitikken, hvor det at mindske ustabilitet også er med til at give mindre migration og bedre muligheder for at arbejde for fremgang for almindelige mennesker over hele verden.

Noget af det, der selvfølgelig præger redegørelsen, er, at Danmark nu igen er et nærområde til en krig, altså den i Ukraine. Mens vi er her, holder de parader i Rusland osv. Jeg synes ikke, de har meget at være stolte af i den aktuelle situation, når det kommer til Ukraine. Tværtimod har de jo altså foretaget et eklatant brud på folkeretten og overfaldet et demokratisk og frit naboland.

Det skaber selvfølgelig også nogle store behov inden for det humanitære, civile område. Opgørelsen i redegørelsen her siger, at vi samlet set har bidraget med 1,2 mia. kr. til forskellige typer af civile hjælpeindsatser. Til det kan jo så lægges de forsvarspolitiske og militære donationer. Men vi har altså hjulpet på en lang række punkter med at afbøde den situation, der er i Ukraine for civilbefolkningen. Vi har jo også en stor opgave med at tage imod flygtninge, og det har vi gjort. Og vi har bidraget til modtagelse af flygtninge. Det er beløb, som også indgår i den redegørelse og i det budget, vi taler om her.

Endelig er verden jo så forbundet, at det, at der er den krig, jo også har store konsekvenser for fødevaresituationen andre steder i verden. Når man ved, hvor stor en eksportør af korn, solsikkeolie og andre landbrugsprodukter Ukraine er, fører det jo også til en forværring af fødevaresituationen andre steder. Her er Danmark så også med til at afbøde det, eksempelvis gennem FN, ved at forsøge at opretholde eksporten fra Ukraine, så godt som man kan, og altså mindske de problemer, der følger af, at eksporten af korn, solsikkeolie og andet rammes og begrænses på grund af krigen.

Kl. 15:26

Ud over Ukraine er der selvsagt et stort fokus på Afrika, og den største gruppe af modtagerlande ligger i Afrika. 8 ud af de 11 udvidede partnerskaber, vi har, er med lande i Afrika. Danmark er også en betydelig donor igennem internationale organisationer, f.eks. igennem FN. Regeringens fokus på klima afspejles jo i redegørelsen her, ved at en væsentlig del af bistanden vil være i form af forskellige klimarettede projekter, klimatilpasning jo ikke mindst, og en erkendelse af, at problemerne hænger sammen, og at andre dele af udviklingsproblematikkerne forværres af klimaforandringerne og gør det i stor stil nu.

Jeg vil godt gentage, hvad ministeren har sagt i mange andre sammenhænge, nemlig at det her med at have sådan en idé om, at klimaforandringer og deres påvirkninger er noget, der ligger fremme i tid, er absolut forkert. Vi mærker det i nogen grad selv, men det mærkes i høj grad i de lande, som vi taler om her, og som er genstand for Danmarks udviklingspolitik; først og fremmest er der jo allerede enorme konsekvenser af klimaforandringerne mange steder. Det svækker de landes stabilitet; det svækker muligheden for et godt liv og en god fremtid for de mennesker, der bor i de lande, og det udfordrer stabiliteten i de lande. Vi er selvfølgelig tilbage ved den situation, vi søger at undgå, nemlig at der pustes endnu mere til den migration, der sker, men det er også en svækkelse af muligheden for at have stater, der kan sikre demokrati og menneskerettigheder.

Jeg vil ikke gennemgå de mange gode eksempler, der er i redegørelsen – dem kan man selv gå ind at læse. Jeg synes, de er fremlagt fint i redegørelsen, hvor der også gives nogle meget konkrete og letforståelige eksempler, som jeg håber mange vil orientere sig i for at se en meget konkret værdi af dansk udviklingsbistand. Men det at bidrage med myndighedssamarbejde, styrke civilsamfund, engagere private virksomheder og fonde, understøtte uddannelse og jo endelig det at bidrage til, at der er frie medier og kritisk journalistik i lande ude i verden, altså at beskytte journalister og andet, er alt sammen med til at understøtte den dagsorden om demokrati og menneskerettigheder, som vi jo synes rent politisk bør gælde for mennesker i hele verden, og som også er en meget væsentlig del af udviklingspolitikken.

Det undrer måske ikke så meget, når vi som parti og jo som regeringsparti ikke vil føje masse kritisk til, men har prøvet at gå igennem nogle af de vigtigste temaer; og jeg vil sige, at man som dansker og som skatteyder ved at læse om dem kan sige, at vi gør en god indsats i verden på mange forskellige punkter. Vi går foran, og det bør vi også. Forhåbentlig følges vi af andre lande, som har ressourcerne og niveauet rent teknologisk og udviklingsmæssigt til at kunne bidrage med de samme midler, som vi gør, og som også engagerer deres virksomheder og civilsamfund endnu mere i at, ja, skabe en bedre verden for de mennesker, det handler om, og dermed jo i sidste ende også sikre den stabilitet, som vi har gavn af som land. Dermed kan vi tage redegørelsen til efterretning.

Kl. 15:30

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Der kommer en kort bemærkning fra hr. Christian Friis Bach fra Radikale Venstre.

Kl. 15:30

Christian Friis Bach (RV):
Mange tak for en god, synes jeg, og også inspirerende tale. Jeg vil holde lidt fast i det med pengene. Det betyder jo noget. Ordføreren, hr. Jesper Petersen, anfører, at det er vigtigt med et fokus på Afrika, og vi ser desværre det modsatte på grund af det pres, der er på pengene, ikke mindst fra Ukraine. Og der tænker jeg bare at spørge ordføreren: Kan vi vende den udvikling, og kan vi gøre det allerede i år?

Kl. 15:31

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 15:31

Jesper Petersen (S):
Det kan jeg jo ikke på regeringens vegne give tilsagn om, men jeg kan bare sige, at jeg synes, det er rigtigt, at Danmark som naboland og nu som nærområde til en konflikt selvfølgelig anvender en væsentlig del af de midler, vi har at gøre med her, på at hjælpe i den situation. Det er sådan for den del af midlerne, der drejer sig om omkostninger til flygtningemodtagelse herhjemme, at det jo er noget, der kun er for en begrænset periode, så alene af den grund kan det godt være, at tingene udvikler sig på anden vis. Men når man kigger på kurven, ja, så er det rigtigt, at det går lidt ned i år med midlerne til Afrika, fordi så meget handler om Ukraine. Men det er stadig væk et højt niveau og er i en periode jo kun gået opad. Og forhåbentlig vil situationen i Ukraine og håndteringen af flygtningestrømmene også tilsige, at det kan bevæge sig den anden vej igen.

Kl. 15:32

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Spørgeren.

Kl. 15:32

Christian Friis Bach (RV):
Men lad mig være endnu mere konkret. Der er jo rapporter om, at vi har et efterslæb tilbage fra 2021, og alt tyder på, at vi får et meget, meget stort efterslæb, dvs. penge, der ikke er blevet brugt i 2022. Vi kan måske tale om flere milliarder kroner. Vil Socialdemokratiet bakke op om, at vi så meget hurtigt i 2023 får indhentet det forsømte, så vi når op på de 0,7 pct., som vi har lovet hinanden, og dermed faktisk allerede i år måske kunne bruge de penge til et betydeligt merbidrag til det internationale samarbejde med særligt fokus på Afrika? Er det noget, Socialdemokratiet vil bakke op om?

Kl. 15:32

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 15:32

Jesper Petersen (S):
Vi har jo mekanismer til at udligne de ting, men jeg kan ikke give et tilsagn om det her i dag. Men jeg kan bekræfte, at det er rigtigt læst af hr. Christian Friis Bach.

Kl. 15:32

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Så er det fru Trine Pertou Mach fra Enhedslisten.

Kl. 15:32

Trine Pertou Mach (EL):
Tak, og også tak fra mig til ordføreren for en inspirerende tale. Jeg vil gerne tage tråden op fra hr. Christian Friis Bach. Anerkender ordføreren, at det er udtryk for et politisk valg, at man har valgt at bruge af de midler, der var afsat til udviklingsbistand, til at modtage ukrainske flygtninge her, men at de penge, hvis man rent faktisk havde fundet dem et andet sted, så stadig væk kunne have været opført som udviklingsbistand med det til følge, at den samlede udviklingsbistand i virkeligheden ville være steget?

Kl. 15:33

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 15:33

Jesper Petersen (S):
Jeg er glad for, at det tilsyneladende har været en inspirerende tale. Det var også et forsøg på at sætte scenen så meget og sige tilpas meget om redegørelsen til, at vi her kan have en debat, uden at alle ordførere sådan behøver at gå den igennem, men at de vigtigste tematikker er nævnt. Men jeg er glad, hvis det er lykkedes.

Ellers vil jeg sige, at det jo er rigtigt, at man altid kan skrue mere op, og det kan man jo gøre i alle år. Uanset om der er en konflikt i Ukraine eller ej, er det jo en politisk beslutning, hvor meget vi anvender på udviklingsbistand. Vi anvender de regler, hvad andre lande også gør, og hvad også tidligere regeringer har gjort, der altså gør, at man inden for vores udviklingsbistand kan anvende midler til flygtningemodtagelse i Danmark. Det er jo som en konsekvens af en situation i vores nærområde, der fører til en flygtningestrøm, at vi så anvender de midler til det. Det valg har jeg ikke noget imod.

Kl. 15:34

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Spørgeren.

Kl. 15:34

Trine Pertou Mach (EL):
Tak. Men et opfølgende spørgsmål vil jo naturligvis være: Anerkender ordføreren så også, at det er udtryk for et politisk valg, at man på den ene side siger, at man har et stærkt fokus på Afrika med den danske udviklingspolitik og udviklingsbistand, men at det faktisk ikke desto mindre også er på tallene for bistanden til Afrika, man kan se, at der er sket en reduktion, og hvor pengene er flyttet til at blive anvendt til modtagelse af flygtninge fra Ukraine?

Kl. 15:34

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 15:34

Jesper Petersen (S):
Ja, det tror jeg faktisk allerede jeg har sagt i et tidligere svar. Det er jo sådan, hvis man kigger på kurven, at den så også vil vise, at der over de senere år har været en løbende og klar vækst i, hvilke midler vi bruger på at lave forskellige former for udviklingsbistand i afrikanske lande. Vi får jo markant ros i internationale sammenhænge for Danmarks linje her. Så vi har ikke noget som helst at skamme os over. Tværtimod er der andre velstående lande på niveau med Danmark, der burde bidrage mere.

Kl. 15:35

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Dermed tak til ordføreren for Socialdemokratiet. Næste ordfører er hr. Michael Aastrup Jensen fra Venstre.

Kl. 15:35

(Ordfører)
Michael Aastrup Jensen (V):
Tak for det, formand, og også fra Venstres side skal der lyde en tak til ministeren for redegørelsen. Det er ikke mindst også en rigtig god anledning til, at vi diskuterer udviklingspolitik og -strategi i Folketingssalen. Det er ikke hver dag, for at sige det meget mildt, at vi får lejlighed til det, og det synes jeg faktisk kun er rigtig positivt.

Fra Venstres side er der jo ikke nogen tvivl om, at udviklingspolitik er et rigtig, rigtig vigtigt element i vores udenrigs- og sikkerhedspolitiske tanker. Det kan vi jo tydeligt se, i forhold til hvordan og hvorledes krigen i Ukraine har haft voldsomt stor påvirkning, og derfor er jeg rigtig stolt af, at vi så massivt, reelt hele Folketinget, har bakket op omkring, at vi skulle hjælpe Ukraine. Der er rigtig meget fokus på den militære støtte, vi har givet Ukraine, men vi har jo også gjort så meget andet, og derfor er det rigtig godt, at vi også er gået langt i forhold til at bakke op, både med massiv nødhjælp på den korte bane, men også med massiv hjælp i forhold til at genopbygge landet, for det er jo den fase, vi skal ind i nu.

Når ukrainerne heroisk har forsvaret Kyiv og er i gang med at få russerne klemt mere og mere tilbage, jamen så skal vi selvfølgelig også have tænkt over, hvordan landet kan komme på fode og udvikle sig på den fremtidige bane. Derfor er jeg også meget stolt af, at vi i Danmark har taget den opgave på os, som præsident Zelenskyj bad os om, nemlig at Mykolaiv igen skal være en blomstrende storby, en pulserende storby. Her går danske virksomheder hånd i hånd med danske skattekroner, så vi virkelig kan få vores gode projekter op at stå. Så allerede den dag i dag er der jo kommet adgang til rent vand, adgang til strøm og lignende, og det er noget, Danmark har stået bag.

Så ved jeg jo godt, at der er nogle, som sådan taler om, at det med den massive støtte, vi giver til nærområderne, selvfølgelig også har nogle konsekvenser, og det er jo rigtigt. Men jeg synes bare, at vi en gang imellem også skal prøve at holde fast i, hvad det egentlig er, vi tidligere har sagt er vigtigt i forhold til nødhjælp. Der er egentlig to ting, groft sagt.

Den ene ting er, at vi bør bruge 0,7 pct. af vores bni på udviklingsstøtten som et minimumsmål, og som er det, FN anbefaler. Det siger vi ja til. Det er der faktisk cirka kun fem lande i verden der gør. Fem lande i verden bruger 0,7 pct. af bni. Vi gør det; vi gør det, og vi har faktisk gjort det i i hvert fald alle de år, jeg har siddet i Folketinget, som nu er 18 år, og man har også gjort det før. Så det er mål nr. 1.

Mål nr. 2 har jo været, som vi også hele tiden har sagt i alle de forskellige konflikter, der har været – og der har været mange igennem alle de år, jeg i hvert fald har haft noget med politik at gøre – at vi gerne går ind og giver hjælp til et område, men at det er endnu vigtigere, at landene, der er i naboområderne, bakker massivt op. Hvor mange gange har vi ikke diskuteret både i pressen og i Folketingssalen, hvor sørgeligt det er, at f.eks. de rige golfstater ikke hjalp mere til i forhold til Irak, i forhold til Syrien og alt muligt andet? Derfor er mål nr. 2, at når der er en konflikt i et nærområde, er det selvfølgelig også nærområdet, som må træde til og hjælpe massivt, og det er præcis det, vi gør, og det er jeg stolt af.

Men selv om vi kan være stolte af den massive støtte, vi giver til vores ukrainske venner, er det jo ikke det eneste sted i verden, der sker noget. Noget, som vi derfor også skal prioritere, er, hvordan vi får den nye udviklingspolitiske strategi til at fokusere på bl.a. ungeinddragelse. Jeg synes jo, det er rigtig godt, at vi har haft et naboskabsprogram igennem efterhånden mange år under skiftende regeringer, for naboskabsprogrammet og støtten i forhold til de lande, der er voldsomt presset af Rusland og bliver det mere og mere, er vigtigt, men noget af det, som vi virkelig også har brug for i naboskabsprogramsregi, er ung til ung-kontakten og at sørge for, at den fremtidige generation, som gerne skulle bære den europæiske fakkel og ild i sig, også ved, at der er nogle i Danmark, som faktisk gerne vil være med dem og vil bakke dem op – vil bakke dem op i at få deres land, som bliver presset af Rusland, til at være et bedre demokrati, være et bedre land, være et europæisk land.

Derfor er det arbejde, som f.eks. DUF udfører, essentielt vigtigt, og derfor er det en kerneinteresse for Venstre, at vi bakker op omkring det, DUF gør, og at vi ikke mindst også bakker det endnu mere op, sådan at DUF får nogle flere muskler i forhold til at bakke de forskellige medlemsorganisationers arbejde op i f.eks. nabolandene til Rusland.

Kl. 15:40

Det leder mig jo hen til, at vi oplever mere og mere misinformation. Vi oplever jo misinformation på alle mulige måder i afrikanske lande, og så sent som den dag i dag oplever vi det endda også rettet mod Danmark. Ifølge DR er der jo ligefrem et kontor i den russiske militære efterretningstjeneste, som har til hensigt at skabe misinformation i Danmark. Så det er et globalt problem. Og det er jo ikke kun Rusland; det er også andre statslige aktører. Der bliver vi også nødsaget til at gå ind at bakke op om, at de mennesker, som går rundt i deres helt almindelige hverdag i et afrikansk land, i et asiatisk land, i et europæisk land, hvor end i verden det er, ikke kun får sandheden om verden ét sted fra, nemlig fra de russiske misinformationsmedier, men også får den rigtige sandhed, nemlig sandheden, fra uafhængige medier. Det er altså også en af de opgaver, vi skal have i fremtiden, og vi skal investere mere i fremtiden.

En af de ting, som der ikke bliver talt så meget om, men som jo er et globalt problem, der desværre er stigende, er forfulgte minoriteter, og her mener jeg især forfulgte kristne. Kristne er den største religiøse minoritet, som bliver forfulgt. Det er noget, som vi i Venstre har haft på dagsordenen igennem lang tid, og vi er glade for, at der er et program i Udenrigsministeriets regi, sådan at der er en lang række forskellige foreninger, som faktisk gør et rigtig godt stykke arbejde i interreligiøs dialog og i at hjælpe de her forfulgte kristne og andre. Nogle af os havde selv lejlighed til at se et af projekterne, da Det Udenrigspolitiske Nævn besøgte Indonesien, og jeg synes i hvert fald, at det – det er jo desværre tydeligt for enhver, tallene lyver ikke – er et område, som vi bør og skal prioritere mere i fremtiden.

Så er der også et område mere, som er rigtig vigtigt. Når jeg taler om alle de forskellige lande, om ungeinddragelse og om alt muligt andet, må vi samtidig erkende, at verden bliver mere ustabil, for vi oplever jo også, at den demokratiske forståelse, de uafhængige medier og generelt alt det, der er fundamentet i et land, i hvert fald i et velfungerende land, har det hårdt. Der har vi jo faktisk et ret spændende projekt, og ja, disclaimeren, sagt på nudansk, er, at jeg tidligere – ikke nu – har været næstformand for projektet, nemlig DIPD, som alle partier, og det er på finansloven, er bag, og som jo den dag i dag stadig væk gør et rigtig, rigtig godt stykke arbejde med at prøve at lave parti til parti-samarbejde, som har til opgave at skabe den her demokratiske forståelse i lande, hvor demokratisk forståelse måske ikke er så top of mind.

Så der er nok at tage fat på, men der er jo også desværre endnu et område, som jeg synes vi bør prioritere rigtig meget, og det er Afrika som kontinent. For noget af det, som vi jo også hørte lige før under debatten med min socialdemokratiske kollega og min radikale kollega, er, at det globale syd og især Afrika som kontinent har kolossale udfordringer i en lang række lande. Der er alt for mange krige og konflikter militært. Der er alt for mange problemer i forhold til hungersnød osv. Der er det, jeg i hvert fald ser, og vi fra Venstres side ser, at vi må bakke Den Afrikanske Union mere og mere op. Den Afrikanske Union må få de nødvendige muskler til at kunne håndtere problemerne mere på vegne af alle de afrikanske lande. Så lidt poppet sagt: Den Afrikanske Union må bygges op til at være en slags EF, men altså ikke en slags EU, så de interne handels- og toldbarrierer og alt muligt andet, som der er voldsomt store problemer med i de afrikanske lande, bliver nedbrudt, og så vi får landene til at stå mere på egne ben.

Så konklusionen er: Der er nok at tage fat på, og redegørelsen viser jo heldigvis, at vi i Danmark har taget førertrøjen på, og hvis alle andre lande bare tilnærmelsesvis gjorde halvt så meget, som vi fra dansk side gør, jamen så ville vi kunne nå så meget længere. Tak for ordet.

Kl. 15:45

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Hr. Christian Friis Bach, Radikale Venstre.

Kl. 15:45

Christian Friis Bach (RV):
Tak for det, og tak for en meget engageret tale. Det var jo under en stor statsmand og tidligere Venstreformand, udenrigsminister Uffe Ellemann-Jensen, at man tilbage i slutningen af 1980'erne indså, at der var store, nye udfordringer i Europa og verden. Miljøkrisen blev tydelig for alle, og det krævede flere midler. Konflikterne begyndte at fylde meget mere i det danske udviklingssamarbejde, og det blev særlig aktuelt med krigene i Jugoslavien. Der var Uffe Ellemann-Jensen jo fremsynet nok til at sige, at vi var nødt til at skabe en ramme oven i den traditionelle udviklingsbistand til at løse de nye problemer. Kunne man forestille sig, at Venstre tænkte det samme i dag og med tilsvarende udsyn og visioner tænkte, at vi bliver nødt til at have en ramme for at løse de udfordringer, der ligger, med klimakrisen og igen i dag konflikt i Europa?

Kl. 15:46

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 15:46

Michael Aastrup Jensen (V):
Det er et rigtig godt spørgsmål, for jeg er jo enig i præmissen om, at der er stigende udfordringer på en lang række parametre. Derfor handler det også om den måde, hvorpå du opgør de her forskellige ting. Tag kampen mod klimaforandringer. Det er jo ikke kun udviklingsstøtten, vi tager fra til det. Der er et hav af forskellige nationale programmer og andet, som går til det. I forhold til militær støtte til Ukraine er det jo også noget, der tages et andet sted fra osv. Så præmissen er jeg enig i, men jeg er samtidig ikke enig, hvis resultatet så er, at vi skal have en stigende udviklingsstøtte, som jeg næsten gætter er, hvad Radikale Venstre ønsker.

For det, jeg egentlig også prøvede at sige og indirekte gav udtryk for i mit indlæg, er, at jeg faktisk er hamrende stolt af, at vi bruger 0,7 pct. af bni, og det mener jeg vi skal gøre, men jeg har samtidig også en rigtig dårlig smag i munden over, hvor mange lande der ikke bruger 0,7 pct. Tag et land som Canada. Premierminister Trudeau rejser land og rige rundt og bryster sig af at være den store et eller andet, men de er halvvejs i forhold til at nå det mål. Der er en lang række lande, der burde gøre det bedre.

Kl. 15:47

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Spørgeren.

Kl. 15:47

Christian Friis Bach (RV):
Derfor er det jo godt, at der er nogle, der går foran. Men så lad mig komme det lidt nærmere i mit næste spørgsmål. Nu var hr. Michael Aastrup Jensen i Folketinget allerede under klimatopmødet i København, så vidt jeg ved og husker, og derfor kunne jeg godt tænke mig at spørge ind til det her begreb om det additionelle, som blev stadfæstet i København. Jeg anerkender fuldt ud, ligesom redegørelsen gør, at man skal tænke klima og udvikling sammen, men når det gælder pengene, anerkender ordføreren så, at begrebet om det additionelle ude i verden godt kunne blive tolket sådan, at man til klimaindsatsen skulle lægge ekstra penge oven i den udviklingsbistand, man allerede havde lovet?

Kl. 15:48

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 15:48

Michael Aastrup Jensen (V):
Altså, jeg tør næsten ikke indrømme det, fordi Københavnmødet gik, som det gjorde, men jeg var faktisk en af de parlamentariske deltagere i mødet i København, og det var en særpræget oplevelse. Jeg vil sige det sådan, at jeg igen er enig i præmissen. Selvfølgelig skal vi bruge flere penge på klimaindsatsen, og det er vi også klar til. Vi mener bare, de skal tages et andet sted fra i forhold til udviklingsstøtten.

Kl. 15:48

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Tak til ordføreren for Venstre. Den næste ordfører på talerstolen er hr. Lean Milo fra Moderaterne.

Kl. 15:49

(Ordfører)
Lean Milo (M):
Tak for ordet, formand, og tak til ministeren for redegørelsen om udviklingssamarbejdet. Der er ingen tvivl om, at vi befinder os i en global brydningstid. Der er svære udfordringer, vi har teknologier, vi skal forholde os til, manipulerende nyheder, klimaforandringer, stigende fattigdom, flygtninge og militære konflikter. Det hele står for døren, det banker på – eller også har det allerede sparket døren fuldstændig ind. Der er ingen tvivl om, at verden i dag er i ubalance.

I Danmark har vi skabt et velstående og fredeligt samfund, og trods vores beskedne geografiske størrelse har vi meget at bidrage med i forhold til at løse de internationale udfordringer, vi globalt står over for. Danmark har viden og teknologi, vi har et stærkt civilsamfund og et bæredygtigt erhvervsliv, der skaber stærke forudsætninger, så vi kan gå forrest og skabe de forandringer i verden, der er brug for. Som et lille land i en globaliseret verden er vi tæt forbundet med andre på tværs af kloden, og vi passer derfor også på Danmark, når vi engagerer os i et globalt samarbejde.

Som redegørelsen viser, har Danmark i 2022 haft rigtig mange gode indsatser ude i verden med afsæt i vores udviklingspolitiske strategi »Fælles om verden«. Kort sagt er Danmarks udviklingssamarbejde en central brik i forhold til at skabe balance og stabilitet, bekæmpe fattigdom og fremme bæredygtig vækst i verden. Det støtter vi i Moderaterne op om, og i 2023 skal Danmark fortsætte med at løfte vores internationale ansvar igennem udviklingssamarbejdet.

Den russiske invasion af Ukraine, som vi nu også har snakket om et par gange, er naturligvis meget tragisk. Det har sat rigtig dybe spor i hele verden. Den ukrainske befolkning lider død og ødelæggelse – det er konsekvensen af Putins invasion – og i Afrika har krigen medført, at bl.a. adgangen til fødevarer og priser på energi er hårdt ramt. I en svær tid vil jeg opfordre til, at vi minder hinanden om de sejre, der opnås, såsom at invasionen har skabt et styrket sammenhold på tværs af den frie verden, hvor vi i Europa er rykket sammen i bussen og har ydet bidrag til Ukraine både militært og humanitært med genopbygningen af krigsramte områder. Det er også blevet nævnt her i dag, at vi i Danmark bl.a. har påtaget os et særligt ansvar for at genopbygge byen Mykolaiv.

Som det fremgår af redegørelsen, er Danmarks udviklingssamarbejde fokuseret på de lande, hvor vi kan gøre mest for flest, hvor behovet er størst, samt hvor der er betydelige danske interesser på spil, naturligvis. Danmarks udviklingsbistand til lande i Afrika har været støt stigende gennem flere år, men på grund af den akutte situation i forbindelse med Ruslands angreb på Ukraine har fokus i 2022 været på at hjælpe den ukrainske befolkning. I den forbindelse er regeringen sammen med et bredt flertal i Folketinget blevet enige om at etablere Ukrainefonden med en samlet ramme på 7 mia. kr. i 2023. Det er med til at fokusere retningen for Danmarks fremtidige indsatser. Det er noget, jeg mener vi skal være stolte af som land, fordi vi skaber håb og muligheder for mennesker, hvis liv bogstavelig talt ligger i ruiner.

Udviklingssamarbejdet handler om at tage ansvar for hinanden og vores klode gennem internationalt samarbejde, hvilket den udviklingspolitiske strategi »Fælles om verden« helt klart lægger op til. Derudover vil jeg gerne fremhæve redegørelsens pointe om, at kampen mod klimaforandringer også er en kamp mod fattigdom. Klimaforandringer er en direkte årsag til, at flere mennesker har stærkt brug for hjælp. Den eneste måde, hvorpå vi kan løse klimaudfordringerne, er at handle i fællesskab, og vi skal handle nu. Vores handlinger i dag er afgørende for, om vi når målene i 2030 og opfylder Parisaftalens klimaambitioner.

Gennem myndighedssamarbejde med eksempelvis afrikanske lande kan Danmark være med til at fremme fælles globale klimaambitioner og åbne døre for en bredere dialog om den grønne omstilling. Grøn omstilling og socioøkonomisk udvikling kan gå hånd i hånd, og det kan skabe en positiv udvikling overalt i verden. Derfor har regeringen lavet en grøn reform af udviklingsbistanden, således at målsætningen for 2023 omfatter, at bl.a. 25 pct. af bistanden til udviklingslandene skal målrettes klimabistand. Det er netop i Danmarks interesse at fremme den grønne omstilling og skabe bæredygtig vækst i verden. Her spiller dansk erhvervsliv naturligvis en kæmpe rolle med at understøtte grøn vækst i samarbejde med civilsamfundet i udviklingslandene. Danske virksomheder kan bidrage med teknologi og grønne løsninger til klimaudfordringerne. Grønne partnerskaber med udviklingslandene kan samtidig skabe international opmærksomhed på vores virksomheder og facilitere vækst for erhvervslivet. Den danske udviklingspolitik skal engagere dansk erhvervsliv i den grønne omstilling og skabe de bedste forudsætninger for, at danske virksomheder kan bidrage, men samtidig også få udbytte af deltagelsen.

Kl. 15:53

Danmarks udviklingspolitik kan bedst skabe de største resultater og være med til at løse tidens store udfordringer, når vi samarbejder med vores partnere. Partnerskaberne med bl.a. FN og EU er vigtige, så Danmark har større rækkevidde, naturligvis på tværs af udviklingslandene. FN er samtidig med til at sikre, at hele verden har fælles spilleregler, hvilket har stor betydning for, at vi som lille land kan skabe forandring i verden og fremme vores udviklingspolitiske mål. Det nordiske værdifællesskab er også vigtigt, særlig i forhold til at stå vagt om menneskerettigheder og demokratiske værdier,

som jeg tror vi alle sammen er enige om at vi er rigtig gode til her i Norden. Gennem udviklingssamarbejde kan Danmark fremme disse værdier og spille en stor rolle i det internationale samfund. Med udviklingssamarbejde vil vi forebygge og bekæmpe ulighed og fattigdom og dermed skabe håb og muligheder for mennesker i nød.

Danmark går forrest i kampen mod klimaforandringer gennem netop udviklingssamarbejde, hvor det er vigtigt at øge fælles klimaambitioner, også i udviklingslandene. Dermed kan vi nå indfrielse af Parisaftalen. I Moderaterne mener vi, at Danmark skal leve op til vores internationale klimaforpligtelser, herunder klimafinansieringen. I forlængelse heraf er det vigtigt, at den grønne omstilling går hånd i hånd med bæredygtig udvikling og vækst for verdens fattigste.

Som regeringens redegørelse pointerer, vil regeringen fortsætte udviklingssamarbejdet, som er en hjørnesten i Danmarks samlede globale engagement sammen med udenrigs- og sikkerhedspolitikken. Med diplomatiske kræfter kan Danmark få indflydelse og skabe forandring ude i verden, og derfor er denne redegørelsesdebat yderst relevant. Tak for ordet.

Kl. 15:55

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Tak til ordføreren for Moderaterne. Den næste ordfører på talerstolen er fru Marianne Bigum fra Socialistisk Folkeparti.

Kl. 15:56

(Ordfører)
Marianne Bigum (SF):
Mange tak, og tak til ministeren for redegørelsen. I SF er vi glade for, at vi har den her lejlighed til at tage bestik af, om vores udviklingspolitiske strategi nu også holder i mødet med virkeligheden, om den bliver implementeret i praksis, og om vores erfaringer giver anledning til nytænkning af strategien og dens midler. Denne anden redegørelse om strategien fortæller om utrolig mange indsatser, Danmark bidrager til, og den fremhæver gentagne gange Danmarks store rolle og resultater.

I SF er vi selvfølgelig rigtig glade for det gode danske arbejde og for, hvor meget vi udretter med den udviklingsbistand, Danmark giver, men vi synes også, at redegørelsen er blevet en tand for rosenrød. Vi så gerne, at redegørelsen nuancerede og reflekterede analytisk over den strategi, vi nu behandler: Hvor holder den, hvor halter den, hvor er der behov for opdatering og nytænkning, er principperne blevet fulgt, og i hvilken udstrækning er målene nået?

Der er i disse år opbrud og store forandringer i de internationale relationer. Klimaforandringerne accelererer og rammer de mindst udviklede lande hårdest. Vi ser fattige lande, som ikke har kapaciteten til at overvåge deres havområder og derfor ikke kan stoppe andre landes overfiskning. Det er med store konsekvenser for både den nationale fødevareforsyning og den globale fiskebestand, og måske havde den unge mand, som hellere ville have været fisker som sin far, så ikke været nødt til at emigrere. Vi har hullede globale skattesystemer, der betyder, at udviklingslandene ikke selv genererer indtægter, der kan finansiere fremskridt og udvikling i stedet for at fastholde dem i afhængighed af den internationale bistand.

Redegørelsen svarer ikke på, om Danmark gør nok, og om vi gør det rigtige med bistanden og de andre måder, vi understøtter et bæredygtigt verdenssamfund på. Mit indlæg bliver lidt af en hockeystav med konstruktive kritiske bemærkninger, som dog til sidst laver en opadgående kurve og peger på løsningerne.

Hvilken betydning har den nye situation med krig i Ukraine og den store omallokering af midler til Ukraine og flygtningemodtagelse i Danmark haft for at kunne gennemføre strategien? Hvor har vi måttet omprioritere, og hvilken betydning har det haft? Den type redegørelse kræver, at vi har partnere ude i verden. Det kræver, at vi har danske organisationer og et dansk erhvervsliv, der opererer for danske midler. Det må vi også kræve af os selv og af ministeren, hvad angår den helt overordnede strategi, som vi i forligskredsen blev enige om for blot 2 år siden.

Er der overvejelser om og begrundelser for, at nogle områder fylder mindre i redegørelsen, end de gør i strategien? Lad os få dem på bordet og op til debat i forligskredsen bag strategien. Ligestilling og kvinders seksuelle reproduktive rettigheder har været et dansk fokusområde i årtier, og selv om det nævnes, er der få vurderinger af effekt og nye udfordringer.

Det er godt, at redegørelsen slår fast med syvtommersøm, at klima, fattigdom og udvikling hænger uløseligt sammen. Vi er nået derhen, hvor vi skal huske, at der også er væsentlige fattigdomsproblematikker, der ikke har en direkte kobling til klima, og som stadig kræver dansk indsats og fokus, såsom uddannelse og rettigheder; det må ikke glemmes. Dansk fokus på klima og grøn omstilling må ikke betyde, at vi reducerer vores succesfulde bidrag til uddannelse, sådan som det ser ud til at ske lige nu. For blot 3 år siden gav vi over 500 mio. kr. til Global Partnership for Education og Education Cannot Wait, men i 2023 er vi nede på lige over 300 mio. kr. Det er den forkerte vej efter en pandemi, der har afbrudt og kastet hundredtusinder af børn ud af skolen. Redegørelsen burde analysere, hvordan det går med koblingen.

Er Parisaftalen on track? Bidrager Danmark med de aftalte additionelle midler til klima og især til at dække udviklingslandenes tab og skader? Danmark gik jo faktisk foran i 2022 og sendte et meget vigtigt signal forud for COP27 ved som et af de allerførste lande at sikre de additionelle 100 mio. kr. til tab og skader. Det tager vi i SF gerne en del af æren for at have skubbet i gang. Dermed er der sat gang i en global proces med at dække tab og skader. Det er en vigtig diskussion. Men vi skal ikke hvile på laurbærrene. Der skal mere til, og der skal flere additionelle midler i årene fremover, både for Danmark og særlig globalt.

Kl. 16:00

Den største kritik er dog, at der ikke redegøres ærligt for det svigt af strategien, der er sket med underforbruget af den grønne bistand i 2022. Redegørelsen fremlægger tal for 2021 og ikke de 2022-tal, som Udenrigsudvalget er blevet præsenteret for under den tekniske gennemgang. Der er brugt 1,5 mia. kr. mindre end besluttet i finansloven for 2022. Kun 2 mia. kr. ud af et budget på 3,5 mia. kr. er kommet ud for at fremme grøn udvikling. SF stemte imod den her omallokering, da den blev forelagt Finansudvalget lige før jul i 2022, og vi vil hele året følge op på, at der nu sættes alt ind på den grønne bistand, altså at vi opfylder egne mål og budgetter, og at en væsentlig del heraf målrettes klimatilpasning, som er så påkrævet i de mest klimaudsatte lande.

Danmark har ydet en stor indsats, men der er også et efterslæb. Skal vi hente det efterslæb og komme videre og fokusere mere på kvaliteten end på kvantiteten af klimabistanden? Nye undersøgelser viser, at det i det offentlige kun er en meget lille del af de globale midler til klimatilpasning, der når ud til de mest lokale og sårbare kontekster. SF vil gerne bidrage til, at Danmark går foran og viser, hvordan en større del af midlerne går til de mest berørte lokalsamfund og mest udsatte befolkningsgrupper.

Redegørelsen bekræfter, at de udvidede landepartnerskaber, der tidligere udgjorde den største del af dansk bistand, nu kun modtager under 3 mia. kr., hvis vi undtager den største modtager, Ukraine, som ikke før krigen var tiltænkt et partnerskab. SF er bekymret for, at de mange forskellige indsatsområder er sket på bekostning af det fokuserede og langsigtede partnerskab med de særlig udsatte og fattige lande, og vi er særlig bekymrede for, at regeringens, både den i 2022 og den nuværende, vilje til at fokusere på Afrika ikke realiseres – igen, fristes jeg til at sige. For når vi ser på kurven for bistanden til Afrika, peger den nedad, hvor det skulle gå skarpt opad.

Det må vendes, og Afrika skal i fokus for både dansk bistand, men også igennem EU.

Vi er enige med regeringen i, at EU skal have en klar plan for et større fokus på Afrika og på at fremme grøn omstilling, beskæftigelse og klimatilpasning. I mange afrikanske lande er et af de største problemer, at de unge hjerner og hænder emigrerer. De flygter, når de ikke kan se en fremtid der, hvor de bor. Løsninger med øget grænseregulering, pushback- og skrub af-politik er ineffektive og kortsigtede løsninger. Vi må prioritere langsigtet, stabil støtte til udvikling og til en løsning på udfordringerne. I en ikke så fjern fortid var Danmark kendt som en stabil og trofast partner, der indgik og overholdt langvarige aftaler, men nu ændres planer og bevillinger, når uventede flygtninge søger til Danmark. I 2022 nåede udgiften, der dækkes af dansk udviklingsbistand, til det historisk højeste niveau bortset fra i 2015 og 2016.

Redegørelsens visuelle fremstilling af migrationsstrømmene viser kun pile, der går fra Afrika med pile mod Europa, men så langt når pilene i den virkelige verden jo ikke. De fleste fordrevne bliver i nærområderne, i andre fattige lande, og udgør en kæmpe udfordring på det afrikanske kontinent.

Vi skal tage godt imod flygtninge, der fordrives fra krig og besættelse i vores nærområde; selvfølgelig skal vi det. Men det bør ikke være verdens fattigste eller den grønne omstilling, der finansierer det. En del af løsningen er at bruge Danmarks formandskab for OECD, DAC, til at arbejde for at ændre de regler om, at de første 12 måneders ophold for flygtninge i donorlandet må konteres som udviklingsbistand, for så tages de også fra den.

På et andet punkt er redegørelsen klar, men også bekymrende. Danmarks bidrag til multilaterale organisationer er skrumpet. Vi giver nu en større øremærket støtte, som vi bestemmer hvordan vi skal anvende, og det kan der være gode grunde til, især hvis evalueringer peger på gode resultater. Men Danmark har været kendt for at yde ikkeøremærkede bidrag til især FN-organisationer, så de kunne fungere på egne betingelser. Redegørelsen viser, at den multilaterale bistand, der tidligere skulle udgøre halvdelen af den danske bistand, er svundet til en fjerdedel. Hvad betyder det for de multilaterale organisationer og for dansk status og indflydelse i den?

SF vil foreslå, at vi gennemfører en grundig evaluering af den såkaldte multi-bi-bistand, hvor vi giver bidrag til, at de multilaterale organisationer gennemfører indsatser, som vi har øremærket midlerne til. Hvornår fungerer det godt? Hvornår fungerer det skidt? Hvad betyder det for de multilaterale organisationer, at de ikke selv bestemmer, men arbejder på opdrag fra donorerne?

Til sidst vil jeg sige, at som formand for Folketingets 2030-netværk er jeg forundret og bekymret over at se, at det stærke gennemgående fokus på verdensmålene, som var en rød tråd i strategien, er udvisket og blegnet her i den anden redegørelse for strategien. De nævnes, bevares, men jeg vil bede ministeren, som nu også har ansvaret for verdensmålene, om at svare på, om verdensmålene ikke mere er rettesnoren for det danske udviklingsarbejde, også i forhold til Danmarks arbejde med det helt centrale princip »leave no one behind«, som heller ikke er nævnt i redegørelsen. Hvordan sikrer vi, at alle løftes – mennesker med handicap, etniske minoriteter og oprindelige folk, som heller ikke nævnes i redegørelsen?

Efter covid-19, inflation og fødevarekrise som følge af krigen i Ukraine, og som konsekvens af at klimaforandringerne rammer de fattigste lande langt hårdere, går det for første gang i årtier tilbage med fattigdomsbekæmpelse, bekæmpelse af sultkatastrofer og flere mål. Vi har brug for verdensmålene mere end nogen sinde før. Den gode nyhed er, at der i de kommende år vil være store beløb til udviklingsbistand på grund af en efterregulering på 1,2 mia. kr. fra 2021, forventeligt også fra 2022. SF vil arbejde og presse på for, at de bruges målrettet på at rette op på nogle af de kritikpunkter, jeg har nævnt, og således peger hockeystaven opad til sidst. Tak for ordet.

Kl. 16:05

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Der er ingen korte bemærkninger. Tak til fru Marianne Bigum, SF. Den næste ordfører er fru Charlotte Munch, Danmarksdemokraterne.

Kl. 16:06

(Ordfører)
Charlotte Munch (DD):
Tak til ministeren for redegørelsen om udviklingssamarbejde. Ikke overraskende fylder krigen i Ukraine meget i redegørelsen. Danmark har allerede i 2022 ydet civil støtte til Ukraine for mere end 1,1 mia. kr., og der er ingen tvivl om, at støtten kommer til at stige i de kommende år. Ikke mindst den lovede hjælp til genopbygningen af byen Mykolaiv vil komme til at lægge beslag på meget af udviklingsbistanden i de kommende år. Ukraine er et nærområde til Danmark, og det skal vi naturligvis være med til at tage hånd om, når freden forhåbentlig snart indfinder sig i Ukraine.

En vigtig vinkel på dansk udviklingsbistand i Afrika må ud over nødhjælp og hjælp til udvikling af landene også være at forhindre migrationsstrømme mod Europa. Mange mennesker i landene syd for Sahara har et ønske om at komme til Europa, og udviklingen i disse lande må også have øje for at skabe nogle vilkår, så folk bliver boende og ikke søger mod Europa.

For et par måneder siden var Udenrigsudvalget i Uganda. Det var min første udvalgsrejse, og det var meget udbytterigt at se, hvordan konkret udviklingshjælp bliver rullet ud.

Der er mange udviklingsprojekter rundtom i verden og specielt i Afrika. Der bliver selvfølgelig en udfordring med at øge en støtte til Ukraine i de kommende år, og det må nødvendigvis blive på bekostning af nogle projekter i Afrika. Jeg håber, at det må lykkes at finde en rigtig balance i de mange udviklingsprojekter, set i lyset af at Ukraine i de kommende år kommer til at suge rigtig mange midler. Tak for ordet.

Kl. 16:08

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Der er ingen korte bemærkninger. Tak til fru Charlotte Munch, Danmarksdemokraterne. Den næste ordfører er hr. Henrik Dahl, Liberal Alliance.

Kl. 16:08

(Ordfører)
Henrik Dahl (LA):
Tak for ordet, og tak til regeringen og til ministeren for redegørelse nr. R 13 om Danmarks udviklingssamarbejde, og jeg vil også sige tak til de ordførere, der er gået ned i detaljer med forskellige dele af redegørelsen. Det er en stor hjælp, når vi behandler den. Vi tager selvfølgelig redegørelsen til efterretning, og vi er ligesom de tidligere ordførere også godt tilfredse med, at Folketinget og borgerne får den her redegørelse med et overblik over, hvordan de 0,7 pct. af bruttonationalindkomsten, som vi årligt anvender på udviklingsbistand, fordeler sig på forskellige indsatsområder.

Fakta er jo den bedste medicin imod myter, og derfor er jeg glad for den store dosis af fakta, der er i rapporten her. Men jeg er sådan set også enig med SF i, at der måske nok på en eller anden måde mangler en analytisk del, så man kan se de lidt større linjer og få et lidt større overblik over, hvordan tingene bevæger sig, og derfor har jeg også nogle overvejelser til den næste redegørelse, som jeg gerne vil dele med salen i dag. Hvis man interesserer sig for de diskussioner, der er af international politik, så er der et begreb, som tit dukker op, og jeg ved ikke, hvad det helt nøjagtigt hedder på dansk, så jeg siger det lige hurtigt på engelsk, inden jeg forsøger at oversætte det. Det er democratic backsliding, som jo altså dækker over en udvikling fra det mere veludviklede demokrati til det mindre

veludviklede. Og man kan jo ikke lade være med at tænke på, at der i mange af de lande, som vi samarbejder med, faktisk sker sådan nogle demokratiske tilbageskridt, ikke mindst på det afrikanske kontinent og f.eks. i landet Mali. Det er jo ikke for at hænge Mali ud; det er faktisk, fordi det er et land, jeg interesserer mig for. Landet Mali har efterhånden bevæget sig meget langt væk fra noget, man kan kalde for demokrati, og det er sådan set mere antidemokratisk og mere antivestligt, end det har været i mange, mange årtier.

Jeg kunne godt tænke mig, at fremtidige redegørelser på en eller anden måde satte den danske bistand i forhold til, hvordan det helt overordnet går i partnerlandene. For det er selvfølgelig godt for de mennesker, vi hjælper, at vi hjælper dem, men der er jo også et eller andet paradoksalt ved, at nogle af de lande, vi hjælper, faktisk er mindre demokratiske og mindre sikre at være i, end de var for 15-20 år siden. Selv om Mali f.eks. i mange, mange år har været et partnerland og der har været en meget bred vifte af projekter, der har været sat i gang, altså både med at opbygge statsinstitutioner og de sådan mere bløde værdipolitiske tiltag af den ene og den anden slags, så er det jo altså desværre, som om det ikke rigtig har båret frugt, og de demokratiske og menneskerettighedsmæssige forhold i landet har igennem mange, mange årtier ikke været dårligere, end de er nu. Der har vi jo også, selv om vi er glade for, at vi bruger 0,7 pct. af bni og sætter mange projekter i gang, brug for at reflektere over, hvorfor der sker de her demokratiske tilbagefald så mange steder, og om der måske er noget, vi kan gøre for at vende den her udvikling.

Der er jo ikke nogen tvivl om – og det er der jo også mange andre end her i redegørelsen der har slået ned på – at klimaforandringer er noget, som sætter mennesker i bevægelse og skaber flugt, men der er jo heller ikke nogen tvivl om, at dårlig regeringsførelse og politiske eliter, der ikke bekymrer sig om borgernes ve og vel, også er et problem. Der har jo i mange år været en kedelig tilbøjelighed til at sige, at det ikke er noget, vi skal blande os i fra Danmarks side, at vi ikke skal komme og være belærende i forhold til politiske eliter, der ikke bekymrer sig om menneskerettigheder. Det synes jeg med sindsro vi kan. For hvis man melder sig ind i FN, tiltræder man FN-charteret, og der står i FN-charteret, at man vil respektere menneskerettighederne. Så vi spørger ikke, hvordan det går med nogle menneskerettigheder, vi har fundet på, vi spørger, hvordan det går med at leve op til nogle forpligtelser, man har skrevet under på. Det er man i sin gode ret til at spørge om. Så jeg glæder mig til at læse nogle mere sådan analytiske og sammenfattende kapitler, når vi i fremtiden skal diskutere de her ting.

Kl. 16:13

Så kan jeg ikke lade være med – uden at det sådan skal være superpolemisk – at sige til SF, der også tager verdensmålene op, at det jo er rigtigt nok, at velfungerende statsinstitutioner og sådan noget er et af verdensmålene. Men respekt for demokrati og menneskerettigheder er jo ikke verdensmål, og mange af verdensmålene har jo, i hvert fald når man er dansker, svært ved at bestå »ikke«-testen. Der er jo ikke nogen, der rigtig er imod dem. Så jeg ved ikke, hvor kritisk det er at omtale verdensmålene, hvis vi snakker om sådan noget som demokratiske tilbagefald, og om redegørelsen ville være blevet meget anderledes, ved at man havde taget dem med, er jeg måske nok lidt skeptisk over for.

Men det er en nyttig redegørelse. Den kan selvfølgelig godt blive mere spændende, når vi mødes igen og snakker om den i 2024, med lidt mere analytisk substans, men det glæder jeg mig til at diskutere til den tid. Tak for ordet.

Kl. 16:14

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Der er en kort bemærkning til hr. Christian Friis Bach, Radikale Venstre.

Kl. 16:14

Christian Friis Bach (RV):
Tak for det, og tak for en også sådan mere reflekterende tale omkring nogle af de svære spørgsmål, der ligger i udviklingssamarbejdet. En af de analyser, der nogle gange har været fremført, er, at grunden til, at demokratiet i nogle lande svinder hen, og at et styre i Afghanistan kan vælte på få uger, er, at vi ikke, om end vi indimellem forsøger at opbygge institutioner, for alvor tager livtag med det, det er at opbygge en stat, der kan skabe en social kontrakt med sin egen befolkning og dermed sikre stabilitet og et langsomt fremadskridende styrket demokrati.

Derfor kunne jeg godt tænke mig at høre, hvad Liberal Alliance egentlig mener om budgetstøtte som et instrument i udviklingssamarbejdet i de situationer, hvor du har en stat, der bevæger sig i den rigtige retning demokratisk.

Kl. 16:15

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Ordføreren.

Kl. 16:15

Henrik Dahl (LA):
Tak for et virkelig godt spørgsmål. Det er selvfølgelig vigtigt at opbygge institutioner, men for at sige det, som det er, er der jo også en eller anden grænse for, hvordan institutioner fungerer, der bliver sat af den politiske elite i de enkelte lande. Der må man jo nok sige, at de politiske eliter ikke altid bærer sig sådan særlig demokratisk ad.

Det der med båndet mellem den politiske elite og befolkningen var jo det, Angus Deaton i 2015 fik Nobelprisen for at undersøge, og det, han siger, er så desværre – og det kan vi nok ikke komme ind på – at udviklingsbistand kan være med til at gøre det bånd svagere. For når man kræver skat ind, skal man også bruge den på en eller anden fornuftig måde, så når man får pengene uden rigtig at have krævet dem ind, har man jo ikke skabt et bånd med befolkningen.

Men jeg tror, det grundlæggende er, at de politiske eliter ofte ikke er så demokratiske.

Kl. 16:16

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Hr. Christian Friis Bach.

Kl. 16:16

Christian Friis Bach (RV):
Det kunne føre til en længere samtale, for budgetstøtte, der udmøntes i konkrete initiativer, hvor pengene faktisk falder i hænderne på befolkningen, muliggør jo netop en social kontrakt på to måder, både i betalingen og i den efterfølgende opkrævning af skat fra et styrket finansieringsgrundlag som følge af den måde at give udviklingsbistand på.

Men så vil jeg gerne lige hurtigt spørge om en anden ting, der interesserer mig – igen er det ikke polemisk. Hr. Henrik Dahl nævnte slet ikke det private erhvervsliv og handel som et vigtigt element. Der ser vi jo en meget nationalistisk, protektionistisk tendens i store dele af verden, og der kunne man frygte, at det faktisk netop kan ramme verdens fattige lande hårdt.

Kl. 16:17

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Ordføreren.

Kl. 16:17

Henrik Dahl (LA):
Jamen det er jeg sådan set enig i. Altså, at frie markeder beskyttes af det frie marked, er jo en meget vigtig del af, at der kan komme

økonomisk vækst og bedre sociale og politiske forhold. Succesen, som er et billede på det, er jo lande i Sydøstasien, som var lige så fattige som landene på det afrikanske kontinent i årene efter anden verdenskrig, og som står et helt andet sted i dag på grund af markedsreformer og markedsadgang. Så svaret er ja, hvis man kan gøre noget ved de her ting. Men det står og falder også med regeringsførelse.

Kl. 16:18

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Der er ikke flere korte bemærkninger. Tak til hr. Henrik Dahl, Liberal Alliance. Næste ordfører er fru Helle Bonnesen, Det Konservative Folkeparti.

Kl. 16:18

(Ordfører)
Helle Bonnesen (KF):
Mange tak til ministeren for redegørelsen. Lad mig også starte med at sige tak for en ualmindelig lærerig studietur her tidligere på året. Jeg tror, jeg taler på vegne af alle deltagere, der var med i Uganda, når jeg siger, at vi blev oplyst, beriget og udfordret på turen, og samtidig vil jeg også gerne sige tak til de organisationer, som fulgte trop og blandede sig i programmet. Det var en berigende og en væsentlig del af det langsigtede arbejde. Vi kom vidt omkring og havde mange forskellige dagsordener, bl.a. noget så jordnært som jordnødder, og da vi stod der i marken og så, hvordan vi havde været med til at fostre programmer, så bønder kunne dyrke jordnødder, at de kunne blive indsamlet, og at produktionsapparat var i gang, var der en kvinde, der sagde: Det her er så nemt, at selv mænd kan finde ud af det. Så fik jeg også øjnene op for, at udviklingspolitik også er ligestilling, og at den ikke altid kommer i de forventelige former.

Nogle af de største erfaringer fra den tur var, dels hvor vigtigt det er, at vi arbejder sammen med de organisationer, vi gør, for at maksimere indsatsen af alle de ressourcer, vi lægger i arbejdet, dels at mange af de indsatser kan udmøntes i nærområdet, som det var tilfældet i Uganda, som selvfølgelig og trods alt er et mere fredeligt område end mange andre steder. Det er en meget effektiv og stærk indsats, hvis vi går sammen om at gøre arbejdet i en fælles retning på de fælles betingelser. Men samtidig afspejlede det tydeligt, hvor skrøbeligt det kan være, og hvor lidt der skal til, for at læsset vælter, både i opgavernes karakter, men også i vores indsats, f.eks. når vi har bygget en skole og der så pludselig mangler finansiering til lærerne. Det er tanker, som jeg konstant vil have i baghovedet fremover.

Nogle af de områder, som vi måske netop bør diskutere dybere, end redegørelsen umiddelbart gør, er skrøbeligheden i arbejdet, den konstante skrøbelighed. Hvordan bliver vi ved med at have fokus på et initiativ i en verden, hvor dagsordenerne kæmper om vores ressourcer, hvor dagsordenerne bliver ændret lige nu og over tid? Man kan godt blive nervøs for den kamp, der er om det fokus. Lige nu er vi i en situation, vi ikke havde troet vi skulle ende i, med udviklingsbistand, nemlig at vi er så engageret i nærområdet, som vi er i Ukraine, og selvfølgelig skal vi være det. Men hvad hvis dagsordenen pludselig ændrer sig, fra at det er Rusland og i Ukraine, til at det bliver Taiwan og Kina, der i stedet for trækker de store linjer? Hvor placerer det os?

Når man læser redegørelsen, giver det umiddelbart god mening, at udviklingssamarbejde og global klimapolitik er samlet i ét ministerium, og redegørelsen sætter da også virkelig fokus på klimaet og behovet for at hjælpe lande med klimatilpasning. Det er også en vigtig sag, også for os som land, for det viser sig jo gang på gang, at klima- og udviklingssamarbejde er to sider af samme sag, i hvert fald meget ofte forbundne, og at denne knude på længere sigt rammer os alle og os selv. Så vidt, så godt. For når vi sætter ind over for klimaudfordringer, får vi positive følger, også her. I forlængelse heraf er det dog vigtigt for mig at sige, at uddannelse samtidig er en helt afgørende nøgle til at forebygge netop klimaforandringer, og umiddelbart handler redegørelsen meget om klima og behovet for klimatilpasning og måske knap så meget om den uddannelse, der skal til, for at vi kan klimasikre. Forsvinder uddannelsessektoren, forsvinder ofte muligheden for at handle, og så forsvinder muligheden for forandring.

Det handler altså om, at vi skal støtte befolkningen til i højere grad at være i stand til at indgå i den grønne omstilling, så jeg ser også frem til at høre, hvilke overvejelser ministeren gør sig om, hvad det kræver af befolkningen i verdens mest udsatte lande at indgå i den grønne omstilling via uddannelsessektoren, hvordan vi kan træde til, og hvilken rolle vi kan spille. Hvis uddannelse er en nøgle til, at Danmark skal lykkes med sine ambitioner om at samtænke klima, udvikling og grøn omstilling, bør uddannelserne også opprioriteres, i takt med at klimaambitionerne hæves.

At uddannelse i det hele taget er vigtig, er også noget, som kom til syne her forleden dag, da vi brugte en dag på at snakke om Afghanistan og vores indsats gennem årene i Afghanistan, hvor det blev tydeligt, at alt, hvad vi har gjort på det forsvarsmæssige område, kan man i dag sætte spørgsmålstegn ved, for var det det rigtige, gjorde vi det rigtige, traf vi det rigtige valg? Men en ting, man i hvert fald ikke kan tage fra os, var netop uddannelsen. De piger, vi nåede at give uddannelse, de piger, der nåede at få uddannelse, tager det med sig. Jeg vil gerne sige tak til dem, der var meget aktive i den paneldiskussion – det var meget interessant.

Endelig hviler redegørelsen her på demokrati og rettigheder. Det er jo et godt fundament, og det bliver også beskrevet godt som et område, der er i fokus. Men som andre også har været inde på, har redegørelsen knap så meget med omkring, hvordan arbejdet skrider frem, hvad analysen bag det er, og hvad vores målsætninger er, og det kunne jeg godt tænke mig vi fremover dykkede endnu mere ned i. Tak for ordet.

Kl. 16:24

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Der er ingen korte bemærkninger. Tak til fru Helle Bonnesen, Det Konservative Folkeparti. Den næste ordfører er fru Trine Pertou Mach, Enhedslisten.

Kl. 16:24

(Ordfører)
Trine Pertou Mach (EL):
Tak for det, og tak for ordet. Tak til ministeren for redegørelsen, og tillykke med hvervet. Man kan godt mærke, at der med redegørelsen og den indledning, der er, med det her stærke fokus på sammenhængen mellem klima og fattigdom er kommet en ny minister. Det kan blive en kæmpe styrke for den måde, som Danmark laver sin udviklingsbistand på, hvis vi formår at gøre det rigtigt.

Som flere af kollegerne har sagt, er det, i hvert fald for de fleste af os, jo forgængere, som i forbindelse med den udviklingspolitiske strategi har vedtaget, at vi skal have den her årlige redegørelsesdebat, så vi faktisk får en grundig diskussion af, hvordan det går med de milliarder, vi anvender, hvordan vi kan gøre det bedre, og om vi i virkeligheden har det rette fokus i forhold til den måde, som verden ser ud på. Jeg har glædet mig utrolig meget til den her debat og synes, at ikke kun den socialdemokratiske ordfører holdt en inspirerende tale – det var lidt uretfærdigt over for de efterfølgende ordførere at sige det – men at alle ordførere gjorde det. Jeg synes, det er vigtigt, at vi får de forskellige perspektiver frem og faktisk får diskuteret med hinanden, hvad det er, vi skal, også selv om vi har et forskelligt blik på statsfinanserne som sådan, at Danmark har et engagement, samt de forskellige hjørner, som vi her kommer ind på.

Man kan jo sige flere ting om selve udformningen af redegørelsen. Det er der kolleger, der har været inde på, og i den snigpremie-

re, som nogle af os deltog i hos Globalt Fokus i går, hvor flere af de organisationer, der i virkeligheden laver en stor del af det her arbejde ude i den store verden for dansk udviklingsbistand, deltog, var vi jo også inde på det her med, hvad redegørelsen kan, og hvad den ikke kan, hvor svaghederne er, og hvor styrkerne er. Det vil jeg komme tilbage til, men jeg vil gerne starte et andet sted, nemlig med tre citater. Det første lyder:

»Den nye dagsorden har lagt vores vision for, hvor vi mener, at verdens skal være i 2030. Historien vil dømme os – og holde os ansvarlige for at opnå de her mål, som vi skylder vores børn. Og deres børn.«

Det er fra Lars Løkke Rasmussen, da han i sin tid var statsminister, i 2015, hvor vi i verdenssamfundet vedtog SDG'erne, altså FN's verdensmål.

Det andet citat er fra ministerens forgænger, som i forbindelse med den udviklingspolitiske strategis vedtagelse sagde:

»Vores mål er en mere tryg og bæredygtig verden fri for fattigdom og med mere frihed og demokrati.«

Videre sagde han:

»Ret til at være den, man er, og udleve det potentiale, man har. Det er så afgørende vigtigt, at langt flere mennesker i verden får mulighed for det.«

Endelig sagde han:

»Ret til uddannelse, ret til sundhed, ret til indflydelse, ret til fred. Ret til frihed.«

Det var hr. Flemming Møller Mortensen, der som udviklingsminister sagde det i sin tid.

Det sidste citat er fra en rapport af Verdensbanken og FN-systemet tilbage fra 2018, som beskriver følgende:

I 2030 forventes halvdelen af de mennesker i verden, der lever under ekstrem fattigdom, at befinde sig i skrøbelige samfund præget af konflikter og vold. De voldelige konflikter vokser i kompleksitet, i omfang, i vedvarenhed og er blandt de største barrierer for en bæredygtig udvikling og for realisering af verdensmålene. Det er nogle dynamikker, der kun bliver accelereret af de klimaforandringer, som vi er vidne til.

Hvorfor er de her citater vigtige? Det er de for mig, fordi de understreger, at verdensmålene er noget, som det er vores pligt at leve op til at virkeliggøre og at samarbejde med andre lande om at virkeliggøre. Vi har forpligtet *os*, ikke bare verdenssamfundet, men også os selv, på, at de her mål skal realiseres, og det kerneprincip, der gennemsyrer det, er jo, at ingen skal lades tilbage. Det fremgår ikke helt af redegørelsen, hvordan vi gør det, og det kan man sige måske er en af de vigtige ting, som man kan håbe fremstår tydeligere næste år.

Det andet er det her med rettigheder, som er det afgørende omdrejningspunkt. Det er, som mine kolleger har været inde på, et fundament i den udviklingspolitiske strategi, og det er det, fordi rettigheder – eller menneskerettigheder – er det, der gør os til samfundsmedlemmer, til mennesker, til borgere og ikke bare til brikker i et system eller statister i en udvikling, som sker på vegne af os, men uden os.

Endelig er det jo helt afgørende, hvis vi gerne vil gøre verden til et bedre sted, ikke i egen interesse, men i erkendelse af at andre mennesker har rettigheder og har ulige adgang til rettigheder, ressourcer, indflydelse og frihed til selv at bestemme, at vi forstår den kontekst og som land med vores penge og vores politiske og økonomiske indflydelse placerer os bedst muligt i forhold til at prioritere og gøre det, som vi fra dansk side er gode og måske er allerbedst til, og som netop adresserer nogle af de bagvedliggende årsager.

I forhold til den foreliggende redegørelse vil jeg sige, at vi sagtens kan rumme, at der er ting, der ikke er med. Sådan vil det være, hvis ikke man – som ministeren var inde på i går – skriver 130 sider, som så kun ganske få mennesker ville læse, og måske ville man endda selv dér stå med den udfordring, at vi ikke var fuldstændig tilfredse. Så det anerkender jeg fuldt ud. Sådan vil det være. Til gengæld vil jeg også sige, at jeg synes, at man skal anerkende, at den redegørelse, der ligger i år, i virkeligheden godt kan læses som en reaktion på noget af den kritik, der blev rejst sidste år, nemlig at redegørelsen sidste år var utrolig fokuseret på, hvad Danmarks interesser var, og ikke, hvad det globale syds interesser var. Der var kritikpunkterne omkring bekæmpelse af migration osv. Den her redegørelse har faktisk nogle forbedringer i forhold til det perspektiv.

Kl. 16:29

Når det er sagt, vil jeg tilslutte mig dem af kollegerne, som har sagt, at der stadig væk er plads til forbedring i formatet her, både i forhold til at det kan være en styrke for den debat, vi har her, men jo også at det kan være en styrke for den debat, man har ude i resten af landet, om, hvad Danmark gør ude i verden. Jeg vil ikke gentage det, som min kollega fra SF sagde, for jeg synes, hendes tale var utrolig grundig i alle dens dele. Jeg vil blot sige, at jeg fuldt ud tilslutter mig det, som ordføreren sagde. Det vil være godt, hvis vi kan være lidt mere ærlige omkring de udfordringer, vi har, med den måde, vi udmønter udviklingsbistanden på, hvor vi støder på nogle udfordringer rundtomkring i verden i det konkrete arbejde.

Endelig tænker jeg, at vi også lidt mere skal bruge den til at spørge, hvad det er, Danmark vil i verden, hvad vi vil med verden, og hvad vi vil for verden, og lidt mindre som – måske lidt frækt sagt – reklamesøjle for en lang række indsatser, som vi gør, og som er lidt mindre analytisk baseret, end man måske kunne ønske.

Så vil jeg komme med et konkret nedslagspunkt for mit vedkommende. Jeg vil gerne tale om det her med menneskerettigheder og demokrati, for jeg synes, at også redegørelsen i år understreger noget af det, som er en iboende udfordring i den udviklingspolitiske strategi, når vi har gjort demokrati og menneskerettigheder til et fundament, men et fundament, som ikke har sine egne mål og ikke har sine egne – hvad kan man sige – målbare indsatser. Hvordan er det egentlig, vi ser at vi gør fremskridt, eller hvor er det, vi ser at der er tilbageskridt? Det synes jeg er fuldstændig afgørende at vi bliver bedre til, for ellers står vi i den situation, at vi faktisk risikerer at glemme det.

Menneskerettigheder, fokus på menneskers rettigheder og menneskers muligheder for at øve indflydelse på den udvikling, som de er og bør være en del af, skal jo være cementen. Som kolleger har sagt, er verdens demokratier under pres, verdens civilsamfund er under pres, menneskerettighederne er under pres. Hvad enten det er i form af civilsamfundsorganisationernes virke, mediernes virke eller noget andet, er det en af de helt voldsomme udviklinger, der er i gang, og som vi fra dansk side skal forstå og navigere i forhold til. Det her må være cementen, og derfor er det vigtigt, at vi herfra og frem mod næste års redegørelse bliver bedre til at spørge, hvad det egentlig er, vi vil opnå på det her område. Hvad er det egentlig, vi gerne vil måle fremskridt på? Hvad er det, vi konkret forestiller os at vi skal, når vi diskuterer civilsamfundets rolle, når vi diskuterer mediernes rolle, udvikling af demokrati og menneskerettigheder og folkeligt engagement osv.? Vi er simpelt hen nødt til at få nogle bedre redskaber til at måle, om vi gør det, vi skal.

Det er rigtigt, at det skal sammentænkes. Udfordringen er set fra vores stol, at vi lige nu tænker klima ind i udvikling, men meget lidt udvikling og menneskerettigheder ind i klima. Det synes jeg er noget af det, der kan blive en fare, i forhold til at det, der kunne blive en styrke, i virkeligheden lidt bliver en af svaghederne. Vi ved jo, at selv om væksten er nok så grøn, øger den ikke automatisk bekæmpelsen af fattigdom, den sikrer ikke automatisk adgang til sundhed og uddannelse, og den styrker ikke automatisk sociale sikkerhedsnet. Det kræver politik, det kræver politisk engagement og politiske spilleregler og indsatser at gøre den grønne vækst socialt retfærdig. Det handler om skattesystemer, der kan generere indtægter, så landene

selv kan tage deres udvikling i egne hænder, skabe bæredygtige uddannelsessystemer og bæredygtige sundhedssystemer. Det er jo et ben i den her finansieringsdiskussion, der også skal være der.

Det leder mig til den anke, som ikke har så meget med redegørelsen som sådan at gøre, men som har at gøre med den diskussion, vi har. Redegørelsen bemærker, at bistanden til Afrika er faldet midlertidigt på grund af krigen i Ukraine. Jeg tror, den store udfordring bliver at sikre, at den her midlertidige nedgang i bistanden til Afrika ikke bliver en permanent nedgang. Det kunne være fint, hvis ministeren lige ville kommentere på, hvordan vi sikrer, at det ikke kommer til at gå den vej. Vi ved alle sammen, at krigen i Ukraine ikke er en dagsorden, der forsvinder. Vi ved også alle sammen, at vi alle har et ønske om, at Danmark skal blive ved med at være stærkt engageret. Derfor er der en grundlæggende finansieringsudfordring i forhold til det fokus på Afrika, hvis ikke vi diskuterer nye midler og andre finansieringskilder. Det gælder vores klimagæld, det gælder innovative finansieringsinstrumenter, osv. Vi bliver nødt til at tage hul på den diskussion lidt mere konkret, for ellers ender vi næste år med en redegørelse, hvor vi også ser, at den midlertidige nedgang i bistanden til Afrika vil være en del af redegørelsen om bistanden i år.

Til allersidst vil jeg sige, at noget af det, som vi fokuserede på i går, var, hvem det egentlig er, der skal eje den her udvikling. Jeg synes, at redegørelsen er udfordret af, at den taler meget om, hvad Danmark gør, og meget lidt om de mennesker, der skal eje udviklingen, nemlig de mennesker i det globale syd, som alt det her i virkeligheden handler om. Tak.

Kl. 16:34

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Der er ingen korte bemærkninger. Tak til fru Trine Pertou Mach. Næste ordfører er hr. Christian Friis Bach, Radikale Venstre.

Kl. 16:34

(Ordfører)
Christian Friis Bach (RV):
Tak for det, og tak til ministeren for en god redegørelse. Jeg håber, at der ikke i redegørelsen næste år står ordet udviklingsbistand, for i virkeligheden tror jeg, tiden er kommet til at rykke videre og tale om det her som en global udligning med henblik på at sikre, at menneskerettighederne kan nås af alle mennesker på jordkloden. For vi har skrevet under på i erklæring efter erklæring, at børnene skal i skole, at man skal kunne komme til lægen, at man skal kunne ytre sig frit, at man skal have tag over hovedet, og at der skal være adgang til rent vand. Det er jo den opgave, vi har skrevet under på og har lovet hinanden at løfte.

I virkeligheden er det her jo en udligningsordning på linje med de danske bloktilskud for at sikre, at vi kan få nogenlunde forhold for mennesker overalt på jordkloden. Så med menneskerettighederne som missionen og verdensmålene som planen er jeg enig med de tidligere ordførere, der har nævnt, at verdensmålene godt kunne have stået lidt stærkere.

Men det her med ligesom at gå væk fra et begreb som bistand, som indimellem kan have en klang af uligeværd, og gå over til at tænke det som et mere ligeværdigt samarbejde er en nødvendig og vigtig opgave, som det også bliver reflekteret i redegørelsen og i ministerens taler.

Jeg var for 2 år siden i Somaliland og mødtes med præsident Muse Bihi Abdi. Han var vred, han var faktisk meget vred, for han sagde:

I kommer her til Somaliland med al jeres eget personale og med alle jeres projekter, og så tager I hjem igen, når I er færdige. Jeg prøver at få et land til at fungere, men vi får intet ud af det.

Derfor var han vred, og derfor var der modstand imod de organisationer og projekter, der var i Somaliland, og det blev en ond spiral. Men vi ser det jo endnu mere tydeligt i lande som Mali og Burkina Faso, hvor modstanden mod vores engagement bliver stærkere, og det kommer vi til at se i resten af verden, i takt med at landene får andre valgmuligheder og Rusland og Kina melder sig på banen. Derfor har vi brug for at udvikle mere ligeværdige partnerskaber, og derfor tror jeg, at vi i det kommende år kommer til at se en markant forandring i det internationale udviklingssamarbejde.

Vi bliver nødt til i langt højere grad at anerkende, at det, staterne og landene ønsker, er at kunne opbygge deres eget velfærdssystem, deres egen evne til at kunne levere til befolkningen i form af skoler og sundhedsklinikker, men også langt bredere i form af grundlæggende sociale velfærdsydelser som dem, vi har opbygget i vores del af verden.

Man ser jo heldigvis en meget inspirerende tendens i verden til, at der nu bliver betalt børnepenge, og at der er lande, der indfører folkepension, f.eks. Uganda. De måtte starte med borgere over 80 år, fordi de ikke havde så mange penge, men i takt med at de får styrket finansieringen, kan flere ældre i Uganda se frem til at kunne få folkepension som belønning for det slid, de har haft igennem et langt liv. Den slags velfærdsydelser skal vi have mere fokus på, og det er godt, det står i redegørelsen.

Det sociale sikkerhedsnet i Etiopien hjælper 8 millioner af de mest udsatte borgere, og det fik særlig styrke og aktualitet under coronakrisen, hvor netop de penge var noget af det, der nåede ud til en befolkning, hvor nedlukninger og indelukninger også satte deres præg.

I Somalia støtter vi kapaciteten hos myndighederne til at levere netop sociale sikkerhedsydelser som kontanthjælp, mad og basale fornødenheder til de mest udsatte.

Men det er vigtigt, at programmerne bliver forankret i staten, så vi samtidig får skabt den sociale kontrakt til befolkningen med den stabilitet, det kan føre med sig. Det er vigtigt, at vi bakker det op herfra, også med et stærkt myndighedssamarbejde. Det er noget af det, der har vist gode resultater, ikke mindst inden for klima og miljø, men også at vi her, måske endda i et nordisk samarbejde, får stillet vores kapaciteter til rådighed for at opbygge konturerne af en velfærdsstat, som kan føre til stærke, stabile og demokratiske samfund.

Det er vigtigt, at vores støtte til civilsamfundet i høj grad også bakker op om den strategi, og at vi sikrer, at der så også, i takt med at vi øger budgetstøtten og støtten til at opbygge velfærdssamfund, er et stærkt, levende og lokalt civilsamfund til stede, som kan holde staten i ørerne, stille krav og sikre, at børnepengene når ud, og at børnene kommer i skole. Det er vigtigt, at vi opbygger institutionerne bredt, så man kan holde øje med staten fra rigsrevision til ombudsmænd, fra medier til ministerier. Det er det, der hedder rettighedsbaseret udvikling. Det virker, og det skaber gode resultater; det viser redegørelsen. Men vi kan gøre det endnu bedre.

Kl. 16:39

Redegørelsen bærer jo præg af et fokus på klima og konflikten i Ukraine, og det fokus er der brug for. Men det fordrer jo ikke et mindre engagement i verden; det fordrer et samlet og større engagement. Vi ser jo netop, at vores engagement i Afrika falder som følge af den nødvendige indsats, vi gør i Ukraine.

Vi så gerne, at der var blevet afsat flere penge. Vi så gerne, at man igen i redegørelsen, som man har gjort tidligere, skabte en vis form for disciplin, en slags global ramme og en udviklingsramme, sådan at vi kunne holde lidt styr på, hvilke penge vi bruger på at løse globale opgaver, og hvilke penge der går til at sikre mere lighed og mindre fattigdom i verden. Vi så gerne, at man lod sig inspirere af det, man gjorde i 90'erne, hvor vi så krigen i Jugoslavien, miljøproblemerne tårnede sig op og man skabte MIFRESTA-rammen. En ny ramme – en klima- og konfliktramme – kunne være et bud, hvor vi så øgede det samlede finansieringsgrundlag til 1 pct. og dermed styr-

kede vores globale engagement, når det gælder klimaudfordringerne og vores indsats i de konflikter, som desværre breder sig, og som er særlig alvorlige midt i Europa.

Men hvis der ikke kommer flere penge, må vi få mere ud af dem, vi har. Vi må få dem til at yngle. Jeg er optaget af, at vi opbygger stærkere, større og flere investeringsmekanismer og investeringsfonde. Danmark leverer jo allerede en del. Som det fremgår af redegørelsen, mobiliserede man mere end 6 mia. kr. gennem IFU og de multilaterale udviklingsbanker i investeringsmekanismer, men det kan blive endnu bedre. Danmark er stadig væk bagud. Vi mangler et meget bredere økosystem af investeringsfonde, impactinvesteringsfonde, som også kan mobilisere de private erhvervsdrivende fonde, som kan mobilisere pensionskasserne, og som kan mobilisere private investorer til at løse de udfordringer i verden, vi står med. Især og ikke mindst kan det bruges på klima og energi.

Jeg kunne også godt ønske mig, at der i redegørelsen havde været endnu mere fokus på det private erhvervsliv. Der er jo her et fokus på nogle af de erhvervsinstrumenter, vi har, men jeg vil sige, at i en række lande, især faktisk i nogle af verdens mest skrøbelige lande, hvor staten nemlig i den grad har slået fejl, kan virksomheder og engagement i forhold til virksomheder spille en langt stærkere rolle. Men det er jo netop i de her lande, vi ser, at vores evne og vilje til at engagere os med det private erhvervsliv er mindst.

I Somalia, som er verdens mest privatiserede land, er det private virksomheder, der leverer til befolkningen, men vi har meget lidt fokus på dem. I Afghanistan må kvinderne ikke arbejde hos ngo'er eller hos FN, men de må gerne arbejde i de private virksomheder, og de arbejder der fortsat. Netop her kan private virksomheder i Afghanistan jo være vores vigtige løftestang til en dialog om kvinders rettigheder i Afghanistan

Men her synes jeg vi skal tænke nyt i forhold til vores erhvervsinstrumenter. Jeg er ikke sikker på, at den måde, vi har skruet det sammen på i dag, er den helt rigtige. Tillad mig at give to eksempler fra min egen virksomhed på, hvordan man måske kunne gøre det anderledes.

Når man ser på Somalia, har de jo fødevarevirksomheder, der kan levere, men deres store problem er, at de ikke kan leve op til de certificeringer, vi har i Europa. Der engagerede vi os og fik fødevarecertificeret en virksomhed i Somalia, og det førte faktisk efterfølgende til en meget stor ordre fra en dansk virksomhed, da de kunne leve op til de her certificeringer. Så kom tørken i Somalia for alvor, og høsten slog fejl. Men hvis man nu i stedet for at lave alle mulige konsulentbårne ordninger simpelt hen sagde til virksomhederne, at hvis de kunne få klimacertificeret virksomhederne, B Corp-certificeret dem, fødevarecertificeret dem, miljøcertificeret dem rundtomkring i verden, så er der et kontant tilskud, og så skal I selv finde ud af, hvordan I gør det.

En af de ting, der har virket i skrøbelige lande, er i høj grad også støtte til transport. Det er klart, at transport ud af Somalia, transport ud af Afghanistan og transport ud af Niger er ekstremt dyrt. Hvis man ringer til Mærsk og spørger, vil en enkelt palle med 500 kg ud af Afghanistan koste omkring 50.000-60.000 kr. Det er helt prohibitivt for nogen form for handel med et land som Niger, men det er det, Niger har brug for. Det er et fødevareproducerende land, og de kunne levere masser af fantastiske råvarer til os – niabébønner, shuffanødder og andre ting – men dér er der brug for nye måder at sætte ind med at støtte transport på, og det er amerikanerne gået i spidsen for.

Til sidst vil jeg bare sige, at det multilaterale område har godt med fokus på kernebidrag. Vi skal også ind at arbejde langt tættere sammen med den afrikanske union. Og så ros for den fortsatte åbenhed i udviklingssamarbejdet. Der går Udenrigsministeriet foran, og det vil jeg gerne anerkende. Tak for ordet.

Kl. 16:45

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Der er ingen korte bemærkninger. Tak til hr. Christian Friis Bach, Radikale Venstre. Næste ordfører er hr. Alex Ahrendtsen, Dansk Folkeparti.

Kl. 16:45

(Ordfører)
Alex Ahrendtsen (DF):
Tak, formand. Udenrigsministeriets og ministerens redegørelse for den danske udviklingsindsats er glimrende. Den er et godt afsæt for en debat i Folketingssalen. Jeg vil ikke komme ind på alle aspekter af den, men nøjes med at koncentrere mig om de mere problematiske indsatser. Undtagelsesvis vil jeg dog ikke undlade at henlede opmærksomheden på, at Vesten i årtier har givet tusindvis af milliarder kroner i udviklingsbistand, og jeg fornærmer nok ingen ved at sige, at denne behjertede indsats ikke har forbedret tilværelsen synderligt for de *lande*, vi har støttet. Dermed ikke sagt, at nogle få har oplevet forbedringer. Faktisk kan man sige, at det nogle steder er værre end nogen sinde. Det er altså ikke udviklingsindsatser, der skaber forbedringer generelt.

Nu til selve redegørelsen. Ved gennemlæsning bliver det klart for læseren, at Danmark støtter: 1) udemokratiske muhamedanske lande, 2) lande, hvor kristne forfølges – stort set alle muhamedanske lande – og 3) lande, hvor befolkningstilvæksten er ude af kontrol. Det er uforståeligt, at Danmark belønner udemokratiske og kristenforfølgende lande med udviklingsbistand. Det må ophøre. Det er også uforståeligt, at Danmark ikke gennem sin udviklingsindsats sætter ind over for den voldsomme befolkningstilvækst i især Afrika. Befolkningstilvæksten er hovedårsagen til sult, tørke, krig og migration. Det må ændres.

Derfor bør der investeres langt mere i Investeringsfonden for Udviklingslande (IFU). Fonden skabte ved hjælp af 1,5 skatteyderbetalte mia. kr. en tilsvarende privatkapital på 1,4 mia. kr. Det vil sige, at 1 skattekrone blev til 1 privat krone. Det er med andre ord langt bedre end at støtte nødhjælpsorganisationerne, som med deres enorme lønninger og administrative bureaukrati har en venstreorienteret, woke dagsorden. Derfor har Dansk Folkeparti også foreslået, at vi ændrer tildelingen af de statslige midler. I dag har Folketingets medlemmer ingen indflydelse på, hvilke organisationer der modtager midler. Vi så gerne, at der blev lavet en fordelingsnøgle efter partiernes størrelse, så de enkelte partier kunne tilgodese organisationer, de kan stå inde for.

Sluttelig vil jeg sige, at redegørelsen giver et glimrende overblik, men også er kendetegnet af overdreven optimisme, som andre også har været inde på. Mørke skyer trækker op over Europa. I takt med forbedrede levevilkår vil de afrikanske befolkningsmasser i de kommende årtier sætte sig i endnu større bevægelse mod de europæiske kyster, fordrevet af krig, sult, tørke og drømmen om et bedre liv. De mange udviklingsmilliarder vil kun forstærke denne proces. Tiden er derfor kommet til at gøre tingene anderledes. Udviklingsstøtten skal omlægges til at være fuldstændig markedsbaseret. Så har vi en chance for, at landene med tiden vil arbejde sig ud af fattigdommen til gavn for det enkelte menneske og til gavn for borgerne i disse lande. Med disse ord takker Dansk Folkeparti for redegørelsen. Tak.

Kl. 16:49

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Der er en kort bemærkning til hr. Christian Friis Bach, Radikale Venstre.

Kl. 16:49

Christian Friis Bach (RV):
Tak for det. Jeg noterede bare, at ordføreren gjorde meget ud af forholdene for kristne mindretal rundtomkring i verden og deres frihed og muligheder. Nu har Dansk Folkeparti jo i løbet af den sidste uge fremsat forslag om at begrænse muligheden for at bygge stormoskéer og kvinders mulighed for at gå med tørklæde – forslag, som entydigt er i strid med en af de mest grundlæggende menneskerettigheder i verden, religionsfriheden, tilbage fra den amerikanske uafhængighedserklæring.

Jeg vil bare høre ordføreren: Når vi begrænser religiøse mindretals muligheder i Danmark, kan det så svække vores kamp for de religiøse mindretals muligheder udeomkring i verden?

Kl. 16:49

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Ordføreren.

Kl. 16:49

Alex Ahrendtsen (DF):
Synes spørgeren virkelig, at det er en tjenlig sammenligning, at man sammenligner mord og forfølgelse i disse lande, hvor kristne dør, hvor de bliver forfulgt, og hvor de bliver voldtaget, med forholdene i et land som Danmark, hvor alle har lige muligheder, men hvor vi vil sætte ind over for ekstreme islamiske miljøer, som vil undergrave det her frie, skønne, dejlige velfærdssamfund? Det synes jeg ikke er en rimelig sammenligning, hr. Christian Friis Bach. Det bliver jeg bare nødt til at sige.

Kl. 16:50

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Spørgeren.

Kl. 16:50

Christian Friis Bach (RV):
Det var heller ikke det, jeg sammenlignede. Jeg spurgte bare, om det, hvis man nu f.eks. forbyder at bygge stormoskéer i Danmark, så vil svække vores kamp for, at kristne mindretal rundtomkring i, lad os sige muslimske lande skal have lov til at bygge kirker, måske endda store kirker. Tænker ordføreren, at det kunne være sværere for os at løfte det, når man begrænser mulighederne for at udtrykke sin religion frit i Danmark?

Kl. 16:50

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Ordføreren.

Kl. 16:50

Alex Ahrendtsen (DF):
Den dag Saudi-Arabien, Afghanistan, Irak og andre lande tillader opførelsen af kirker og katedraler, vil jeg også gå ind for, at de kan gøre det samme i Danmark. Men indtil da vil jeg bekæmpe det, for stormoskéerne er ikke noget, der gavner det danske samfund. Det skaber ekstremisme, det undergraver demokratiet, det undergraver ligestillingen, og det undergraver alt, hvad vi står for.

Kl. 16:51

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Næste korte bemærkning er til hr. Michael Aastrup Jensen, Venstre.

Kl. 16:51

Michael Aastrup Jensen (V):
Jeg må indrømme, at der var noget, jeg blev lidt forundret over. Det er, at Dansk Folkeparti det ene øjeblik siger, at vi intet gør for at forhindre befolkningseksplosionen i Afrika. Altså, hvad i alverden vil man så sige vi gør i forhold til SRSR? Hvad gør vi i forhold til familieplanlægning? Hvad gør vi så i forhold til at sørge for, at man kan få sådan nogle ting som beskyttelse i form af kondomer og alt muligt andet, som Danmark har en ledende rolle i? Det er præcis det formål, men det koster jo penge. Hvis man gør det, at man siger, at befolkningseksplosionen er en rigtig, rigtig vigtig ting at se på, men at vi for resten ikke vil betale noget til det, og at vi håber, det løser det sig selv, hvad er så det eneste, man får ud af det? Det er jo præcis det, som jeg troede Dansk Folkeparti gik op i, nemlig at der så kommer endnu flere migrantbølger rettet mod Europa.

Så det, Dansk Folkeparti er imod, vil bare skabe endnu mere af det, som Dansk Folkeparti også er imod. Kan Dansk Folkepartis ordfører ikke godt selv se det problematiske i det?

Kl. 16:52

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Ordføreren.

Kl. 16:52

Alex Ahrendtsen (DF):
Nej. Kan hr. Michael Aastrup Jensen ikke se, at i disse 40-50 år, hvor man har givet udviklingsbistand, har der bare været en enorm befolkningstilvækst i bl.a. Afrika? Så det har ikke hjulpet. Det, der hjælper på en befolkningstilvækst, er, at uddannelsesniveauet bliver hævet, at velfærdsniveauet bliver hævet, og at indtægtsniveauet bliver hævet. Den bedste måde at gøre det på er gennem markedsbaseret udviklingssamarbejde, og det undrer mig, at et liberalt parti som Venstre ikke kan støtte en markedsbaseret tilgang. Det forstår jeg simpelt hen ikke.

Kl. 16:53

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Spørgeren.

Kl. 16:53

Michael Aastrup Jensen (V):
Vi er jo også i fuld gang. Så derfor, når vi på den ene side bekæmper en befolkningseksplosion, som vi er enige om – vi er så åbenbart ikke enige om, hvordan man bekæmper befolkningseksplosioner; nogle tror, at vi bare gør det ved at håbe, mens vi andre gør det med handling – handler vi jo også i forhold til at få folk ud af fattigdom. Det er jo præcis det, det også handler om i forhold til at få skabt private jobs i en lang række af de afrikanske lande. Som jeg også selv nævnte i min tale, handler det også om sådan noget som toldmure, som er et kæmpeproblem blandt de forskellige afrikanske lande. Hvad kræver det alt sammen? Det kræver penge, det kræver handling, og det kræver danske virksomheder, som er aktive de her forskellige steder. Det kræver en tilstedeværelse og en anerkendelse af behov.

Kl. 16:53

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Hr. Alex Ahrendtsen.

Kl. 16:53

Alex Ahrendtsen (DF):
Den statslige tilgang, som Venstre åbenbart er tilhænger af, fra Vestens side har medført en befolkningseksplosion uden sidestykke i historien. Så det nytter jo ikke; det hjælper jo ikke. Det, der til gengæld hjælper, og det ved vi, for det kan vi jo se, er, at uddannelsesniveauet hæves, at velfærdsniveauet hæves, og at der kommer en markedsbaseret tilgang, så de kan tjene deres egne penge, få stolthed og investere i deres samfund i stedet for at være afhængige af bistandsmidler fra Vesten. Det øger befolkningseksplosionen. Det viser historien, og det viser tallene. Derfor kommer de herop.

Kl. 16:54

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Næste korte bemærkning er til fru Trine Pertou Mach, Enhedslisten.

Kl. 16:54

Trine Pertou Mach (EL):
Tak for det. Jeg vil gerne tage fat i noget andet, som ordføreren siger, nemlig at ordføreren mener, at det er bedre, hvis vi her i Folketingssalen sidder og beslutter os for, hvilke udviklingsorganisationer det er, der så at sige skal udliciteres opgaver til. Mener ordføreren i ramme alvor, at et folketingsvalg, der afgør, hvem der sidder på Christiansborg, er det, der skal afgøre, hvilke organisationer der er bedst til at levere opgaver og løfte den strategi, som vi har vedtaget i fællesskab, eller skal det i virkeligheden være faglige, objektive kriterier udarbejdet et andet sted, men mere end en armslængde væk fra Christiansborg?

Kl. 16:55

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Ordføreren.

Kl. 16:55

Alex Ahrendtsen (DF):
Væk med armslængden. Det, der sker i dag, er oftest ikke fagligt, men i lige så høj grad politisk – altså en politisk, oftest venstreorienteret dagsorden.

Vi tror på, at når 12 partier eller 10 partier eller 8 partier får mulighed for ved hjælp af en fordelingsnøgle at pege på udviklingsprojekter eller organisationer, vil der blive en bredere politisk fordeling. Så ja, det går vi simpelt hen ind for.

Kl. 16:55

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Spørgeren.

Kl. 16:55

Trine Pertou Mach (EL):
Jamen vil ordføreren så ikke fortælle mig, hvad det er for en viden, ordføreren vil stå på, når man skal vælge, hvad det er, der virker? Ender man ikke meget nemt i det, som ordføreren i virkeligheden siger lige nu foregår i Udenrigsministeriet, altså at det bliver rent smagsdommeri og venneaftaler, der kommer til at styre, hvem det er, der skal udføre opgaver ude i den store verden med dansk udviklingsbistand i lommen, hvorimod man rent faktisk, som det er nu, har organisationer, som bliver valgt, fordi de er superdygtige til det, de gør, og leverer de opgaver, som de skal, inden for den strategi, vi her har vedtaget?

Kl. 16:56

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Ordføreren.

Kl. 16:56

Alex Ahrendtsen (DF):
Jo, det vil blive smagsdommeri, men det vil blive smagsdommeri med balance. I dag er der smagsdommeri med slagside, nemlig til venstre. Og jeg kan godt forstå, at Enhedslisten ikke går ind for det her, fordi man i høj grad har et tæt samarbejde med Mellemfolkeligt Samvirke, Folkekirkens Nødhjælp og andre organisationer, som har en venstreorienteret slagside. Vi tror på den markedsbaserede tilgang – det gør de oftest ikke – og derfor tror vi på, at en fordelingsnøgle vil understøtte de organisationer, som arbejder på en markedsbaseret tilgang. Det har vi ingen mulighed for at få indflydelse på nu, og derfor ønsker vi en anden fordeling.

Kl. 16:56

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Næste korte bemærkning er til fru Sascha Faxe, Alternativet.

Kl. 16:56

Sascha Faxe (ALT):
Tak. Det er ikke nogen hemmelighed, at vi i Alternativet også synes, at IFO er en rigtig god måde til at styrke nogle sammenhænge på rundt omkring i verden, fordi vi også går uden om nogle strukturer, som vi ikke har lyst til at støtte. Men når vi så får uddannelse ind i det, kunne jeg godt tænke mig at høre ordføreren redegøre for, hvordan vi igennem privatisering og det private erhvervsliv styrker uddannelse i de dårligst stillede områder i verden.

Kl. 16:57

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Ordføreren.

Kl. 16:57

Alex Ahrendtsen (DF):
Når et land får mulighed for at afsætte sine varer, øger det også sine indtægter, og når det øger sine indtægter, får det også mulighed for at beskatte dem. Når det får øget muligheder for at beskatte, får det også flere indtægter og midler til at investere i uddannelse. Når man får flere midler til at investere i uddannelse, bliver niveauet også hævet på sigt. Så det er en god cirkel, man sætter i gang. Det er det, vi bl.a. har gjort i Danmark. Investeringer i uddannelse er vejen frem.

Kl. 16:57

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Spørgeren.

Kl. 16:57

Sascha Faxe (ALT):
Ja, det er helt rigtigt. Det er bare en relativt langsommelig måde at gøre det på, for vi har jo trods alt været i gang siden slutningen af 1700-tallet med den proces, som vi står oven på i dag, så det er ca. 250 år. Det samme gør sig gældende for befolkningsudviklingen, for den befolkningsudvikling, vi har i Danmark, er jo også en udvikling på baggrund af 250 år. Så derfor kunne jeg godt tænke mig at høre, hvordan ordføreren vil redegøre for, hvordan, som der blev sagt i talen, den befolkningsudvikling, vi ser, adskiller sig dramatisk fra det, vi har set før i verdenshistorien. Og jeg tænker ikke med den baggrund, jeg har som historiker, at der er den store adskillelse, i forhold til hvordan vi har set det i andre dele af verden. Så hvordan adskiller det sig fra vores udvikling mellem ca. 1750 og 1920?

Kl. 16:58

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Ordføreren.

Kl. 16:58

Alex Ahrendtsen (DF):
Altså, det kan faktisk gå relativt hurtigt. Det behøver ikke at tage 200 år. Der er lande, der er områder, hvor der er et fald i befolkningsudviklingen, bl.a. fordi velstandsniveauet er blevet hævet. Jeg kunne nævne Sydkorea, som i 1950'erne var et land på niveau med Ghana, lige så fattigt, og i dag er det et supermoderne land. Men på grund af velfærdsniveauet og velstandsniveauet og uddannelsesniveauet er befolkningstilvæksten blevet til et befolkningsfald.

Kl. 16:59

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Der er ikke flere korte bemærkninger. Tak til hr. Alex Ahrendtsen, Dansk Folkeparti. Næste ordfører er fru Sascha Faxe, Alternativet.

Kl. 16:59

(Ordfører)
Sascha Faxe (ALT):
Jeg vil starte med at takke ministeren for redegørelsen. Jeg er rosinen i pølseenden, så der har været mange takke i dag.

Jeg vil sige, at det gør mig sådan helt grundlæggende glad at se, at Danmark fortsat engagerer sig konstruktivt og langsigtet og lokalt i verdens brændpunkter og udsatte områder. Og det gør mig også glad, at der særlig er fokus på de grønne indsatser, f.eks. på det afrikanske kontinent, hvad vi af gode grunde hilser velkommen i Alternativet. Og vi noterer os også, at ministeren redegør for, at Danmark ønsker at bidrage til, at færre mennesker på sigt har behov for at flygte fra klimaforandringer og ringe fremtidsudsigter mere generelt i deres hjemlande. Så det støtter vi absolut op om.

Fremtiden byder med meget, meget stor sikkerhed på enorme konsekvenser for verdens mest udsatte mennesker, især og ikke mindst på grund af klimakrisen. De mennesker vil som andre i krise før dem ikke bare sidde på deres hænder og vente på, at de ser deres fremtid forsvinde. Mange af dem kæmper allerede nu med alt, hvad de har, både for at tjene til dagen og vejen, men også for at fremtidssikre deres hjemstavn, og ministeren har selv berettet, hvordan der har været en rejse til Mikronesien, de øer, som forsvinder, for at se, hvordan man allerede der knokler for det. Det vil vi jo se meget mere af.

Men mange steder kan man ikke løfte den her opgave selv, ikke så meget på grund af de menneskelige ressourcer. Set fra mit perspektiv og de erfaringer, jeg har med det, tror jeg egentlig, at verdens udsatte nok i kraft af de udfordringer, livet har budt dem, er mere arbejdsomme og opfindsomme, end vi måske er her, hvor vi har levet i mere trygge rammer. Men det er simpelt hen på grund af manglende midler, investeringer og teknisk kunnen. Så derfor står vi jo i Danmark klar til at hjælpe, og det kan vi se i redegørelsen at vi fortsætter med.

Men selv med Danmarks hjælp ser vi, at mange har behov for at forlade deres hjem, og det har mennesker jo gjort helt naturligt gennem hele menneskehedens historie. Det ligger i vores natur. Hvis der er noget, der ikke understøtter det liv, vi har, så søger vi mod et bedre liv. Og det er, fordi vi som art både har en trang til overlevelse, men det er også fordi vi har håb. I en eller anden udstrækning har vi som mennesker håb som en af de ting, der bor dybt inden i os. Vi drømmer, vi tror på noget, der er bedre, og det gælder folk i København, det gælder folk i Afrika, det gælder i Asien, det gælder i Sydamerika, det gælder over hele verden.

Alternativet er også bygget på håb og drømme og på ønsket om en konstruktiv og human, ambitiøs tilgang til at løse verdens problemer. Derfor så hilser vi også Alternativet som sagt regeringens initiativer velkomne, og vi kunne også godt på samme tid, som det er nævnt af flere ordførere før mig, ønske os, at ambitionsniveauet hæves på nogle områder.

Målet og også resultater er i vid udstrækning, også selv om vi ser, at nogle af pengene ikke er blevet udmøntet, at vi bruger 0,7 pct. af bni på vores udviklingsbistand, men vi kunne gøre det bedre. Og vi har også, som det blev nævnt, haft nogle samtaler, bl.a. i går hos Globalt Fokus, om, hvordan vi kan hente pengene andre steder fra. Vi har også i Alternativt været ude og komme med nogle bud på, hvor vi finder de penge, så det hele den grønne indsats og klimaindsatsen ikke bliver taget fra bistanden. Så det er et af de steder, som vi rigtig godt kunne tænke os at rykke rundt på nogle af midlerne. For hver krone, som vi investerer i de lande, der i forvejen har mindst og står til at miste mest, når vi virkelig, virkelig langt, altså meget, meget længere, end vi gør mange andre steder.

Særlig har vi i Alternativet et blødt punkt for de unges fremtid, for ikke blot i Danmark, men også når vi ser rundt omkring i verden, er det egentlig deres livsgrundlag, som det her kommer til at handle om. Så derfor ser vi, at der er en styrkelse af civilsamfund, en styrkelse af uddannelser og grønne jobs. For vi ved godt, at selv om folk, når de bliver presset, ender med at flygte, så ville de allerallerhelst bare blive. Så derfor ser vi, at skolegang er et kæmpe vigtigt fundament for demokrati og fattigdomsbekæmpelse, og som der også er blevet nævnt, er det altså også på den lange bane, når processen har været igennem og man har fået uddannelsen, også en løftestang for klima og miljø.

Bedre uddannelse gør, at vi agerer anderledes, især hvis det er kvinder eller piger, der får den uddannelse, betyder det, at man får færre børn, og at man ved, hvordan man skal fyre op om sin aftensmad. Man har ikke en lille bunke charcoal eller noget brænde et eller andet sted. Men lærer at gøre det i en anden sammenhæng, og så sparer man allerede der. Det er nede i de små, men det går hele vejen op. Derudover er uddannelse også fundamentet for, at unge får den dannelse og det fundament, hvor de føler, at de har en stemme i deres samfund. Det bliver styrket til at mere aktivt samfundsliv, og det er både som frivillige og som professionelle senere.

Kl. 17:05

Nu nævnte ordføreren fra Venstre, at vi også havde DUF, og i sidste uge var der nogle af os, der var sammen med de unge fra DUF, der fortalte om de der oplevelser, de har, altså at når de kommer ud og laver noget ung til ung-samarbejde, oplever de den forandring, der sker i den styrkelse af den demokratiske stemme, som de unge har.

Jeg har selv arbejdet med det i mange år, og jeg kan sige efter mere end 30 år, at jeg kan se, at den styrkelse, man opnår i ungdommen, fortsætter ind i voksenlivet. Det kan jeg se rundtom i de lande, som jeg har arbejdet med. Det sker både på det frivillige niveau – vi har virkelig mange frivillige på det her område i Danmark – men også på et professionelt ngo-niveau og i vores forskellige partnerskabssamarbejder.

Jeg havde egentlig ikke tænkt mig at tage det her op, men jeg syntes alligevel lige, vi skulle tage den op qua det, der blev sagt i den tidligere ordførers tale, nemlig det, som handler om befolkningstilvækst osv. Det handler jo også om uddannelse, det handler om en målrettet indsats i øjenhøjde.

I sidste uge talte jeg med nogle af de unge frivillige fra Sex & Samfund, som fortalte, at de, når de har været af sted – de har et projekt i Kenya – og så kommer tilbage igen efter noget tid, kan se, altså helt aktivt se, at de har været med til at forebygge teenagegraviditeter, været med til at sikre, at der er nogle kvinder, der får en uddannelse, og så synes jeg faktisk, vi lykkes i vores udviklingsbistand for meget, meget få midler. For der er ikke nogen tvivl om, at den indsats, vi har i DUF, er en relativt billig indsats.

Så lad os investere i ungdommen i de mest udsatte områder i verden og i, at de får nogle bedre chancer for det gode liv der, hvor de er, så de ikke skal tage den farefulde og uvisse rejse på tusindvis af kilometer væk fra deres hjem og deres elskede, altså hele deres identitet, for at søge noget, som er en overlevelsesmulighed. Og lad os gøre det på en grøn måde.

En grøn, lokal fremtid bygget på muligheder for unge ambitiøse mennesker er noget, vi i Alternativet gerne vil se mere af. Verdens brændpunkter har problemer nok, og der er også håb, hvis lande som Danmark vil bidrage med penge og viden.

Til trods for det kan det jo ikke gå ubemærket hen fra vores side, at regeringen mener, at Danmark så er et nærområde til krig, og at vi ved behændigt at kategorisere Danmark som sådant har åbnet for at lade Danmark modtage udviklingsbistand. Jeg er helt med på, at

det kan vi godt gøre i forhold til OECD's måde at gøre det på, men i vores ende er vi ikke synderlig begejstrede.

Modtagelse og indkvartering af ukrainere i Danmark, der i øvrigt arbejder og bidrager til den danske økonomi, vil Danmark modtage 2,9 mia. kr. for i udviklingsbistand, og det vil sige, at Danmark faktisk bliver det største udviklingsland – nærområde til et udviklingsland – og enkeltstående modtager af vores egen udviklingsbistand.

Samtidig vurderer Udlændinge- og Integrationsministeriet, at vi forventer at modtage 14.000 ukrainske flygtninge i 2023. Så det er også en relativt dyr indsats, hvis vi holder det op mod de ting, jeg nævnte før fra DUF, hvor de i dag modtager, som jeg husker det – og nu er jeg fuldstændig ude i et slag på tasken – lidt under 20 mio. kr., ikke?

Så det er mere for at se det i relation til 2,9 mia. kr. for 14.000 flygtninge. Jeg er med på, der er ting rundt om det, men det er faktisk tallene, og det skal også lige siges, at jeg har tallene direkte fra ministeriet; jeg har faktisk spurgt om det her, så dem hiver jeg så ikke op af hatten – det kan jeg godt love.

Så de her penge kommer ikke til at blive brugt på de mennesker, altså de millioner af mennesker, der har brug for hjælp, f.eks. gennem grønne initiativer i Bangladesh, på menneskerettigheder i Syrien eller humanitær hjælp i Yemen. De bliver sendt ind i et system, som i forvejen er et af verdens rigeste samfund, nemlig Danmark, og det synes vi ikke er nogen særlig god idé.

Det blev før nævnt, at sloganet for verdensmålene er »Leave No One Behind«, og for mig at se er det egentlig det, der er hele det store hvorfor. Altså, det er derfor, vi er her. Vi er et verdenssamfund, vi er et globalt samfund, vi har en samhørighed, vi er en menneskehed på tværs af planeten, og den enes overlevelse hænger sammen med den andens overlevelse.

Forestillingen om, at vi kan lukke lande, og at vores liv ikke hænger sammen, hører fortiden til. Derfor er det her vigtigt, og jeg tænker faktisk, at når hr. Christian Friis Bach snakker om at kalde det bloktilskud eller at finde nogle andre definitioner på det her, er vi i Alternativet meget åbne over for at tage den snak. For det er supervigtigt, at vi begynder at se det som en måde, hvorpå vi omfordeler og understøtter hinanden som en del af et fællesskab.

Kl. 17:09

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Tak. Der er ingen korte bemærkninger. Tak til fru Sascha Faxe, Alternativet. Den sidste ordfører er hr. Kim Edberg Andersen, Nye Borgerlige. Hr. Kim Edberg Andersen, Nye Borgerlige? (*Kim Edberg Andersen* (NB): Jeg har ellers sagt, jeg ikke ville have ordet). Det skulle vi så opleve – en politiker, der ikke ønsker ordet, men dog er til stede.

Så er turen kommet til ministeren for udviklingssamarbejde og global klimapolitik.

Kl. 17:10

Ministeren for udviklingssamarbejde og global klimapolitik (Dan Jørgensen):
Tak for det. Voltaire skrev engang et brev til en ven, som han indledte: Undskyld, at jeg skriver så langt et brev, jeg havde ikke tid til at skrive et kort. Med det mente han selvfølgelig, at det er ulig meget nemmere bare at skrive alle sine tanker, analyser og argumenter ned, end det er at kondensere dem på færre linjer. Det har også været en udfordring på små 30 sider at beskrive Danmarks udviklingspolitik og ovenikøbet også holde det op imod udviklingen i den store verden og den strategi, som vi udmønter med vores udviklingspolitik. Men vi har forsøgt, og jeg takker for de rosende ord, og jeg noterer de mere kritiske. Næste år vil vi forsøge at gøre det endnu bedre.

Jeg vil også gerne starte med at takke for nogle rigtig, rigtig gode taler. Dem af jer, der kender mig, ved, at jeg aldrig ville sige sådan noget, hvis ikke jeg virkelig mente det. Det er virkelig tydeligt, at vi har nogle ordførere, der ved noget om området, og som er engageret i det, og det er en fornøjelse, når man er minister for området. Så tak for det. Det overrasker mig ikke meget, fordi vi også har gode debatter og diskussioner med hinanden, når vi mødes, specielt i kredsen bag strategien, men også bredere.

I forlængelse heraf vil jeg så også godt sige, at de ting, som ikke er med i redegørelsen, som I med rette siger de godt kunne have været, er I meget velkommen til at bede om at få et deep dive i eller en længere analyse eller diskussion af, enten i udvalget eller Nævnet eller ovre i ministeriet hos mig under lidt mere uformelle former. Det stiller jeg meget gerne op til, som I ved.

Danmark er et lille land med et stort hjerte, og vi har været det i over 40 år. Vi er et af de få lande i verden, som giver 0,7 pct. af vores bni i udviklingshjælp. Det er noget, som de lande, der har haft gavn af vores hjælp, de lande, som betragter os ikke bare som donorer, men som partnere, sætter pris på. Det er faktisk lidt svært at sætte ord på, hvor stolt man bliver på kongerigets vegne, når man har den ære, som der ligger i mit hverv, en gang imellem at komme ud og møde nogle af de mennesker, vi hjælper. Det gælder navnlig dem, vi hjælper umiddelbart – det barn, der får en lille pose med sådan noget pasta, der er lavet af peanuts, fordi det er det allermest næringsrige, man kan give i Afarregionen i det nordlige Etiopien, og hvor man ved, at det er danske penge, der har betalt det her, og havde den lille pige ikke fået det, er det ikke sikkert, at hun havde overlevet.

Det er klart, at vi skal være stolte af at være i stand til at hjælpe så mange mennesker umiddelbart, hvad enten det handler om fødevarer, eller det handler om beskyttelse, eller når man har været udsat for en katastrofe og må flygte, når det handler om et jordskælv i Tyrkiet eller Syrien eller om at få vand eller få sin gård op at køre igen efter en mislykket høst. Alle de der helt umiddelbare, konkrete ting, som hjælper nu og her, skal vi selvfølgelig være stolte af, men vi skal også hele tiden arbejde på at blive endnu bedre til at gøre det mere effektivt, så vi hjælper flere. Det gælder også den anerkendelse, vi får, og den forskel, vi har gjort som land i det lange træk.

Det er virkelig et faktum, at vi i Danmark igennem rigtig mange år, fire årtier, har formået at give en stor hjælp; en hjælp, som altså relativt i forhold til vores rigdom her i landet er stor, men som mange steder også nominelt, altså i kroner og øre, er kæmpestor, og hvor vi også er blandt de største bidragydere, både i de enkelte lande eller på enkelte indsatsområder eller som enkeltdonorer til forskellige FN-institutioner eller andre institutioner.

Så min første grundlæggende pointe er, at vi er et lille land, som gør en stor forskel. Et af de udtryk, jeg hører alleroftest, næsten så meget, at jeg trækker på smilebåndet, fordi det næsten er en kliché, er: You punch above your weight. Det er et udtryk, der er lånt fra boksesporten og handler om, at man i overført betydning simpelt hen bokser i en vægtklasse, der er tungere end den, man egentlig burde være i, når man ser på, hvor meget man vejer. Så langt, så godt.

Kl. 17:15

Men verden forandrer sig, udfordringerne forandrer sig, og derfor er det heller ikke nok bare at sætte nogle penge af, og det er heller ikke nok bare at sige: Vi har noget erfaring, og vi har altid givet penge til dette eller hint. Vi bliver også nødt til løbende at blive klogere, og jeg er enig med dem af jer, der har påpeget, at der er brug for mere analyse af, hvad der egentlig virker og ikke virker.

Der er også brug for flere diskussioner af de dilemmaer, der er, for udviklingspolitikken – og det gælder de fleste politikområder, men udviklingspolitikken i særdeleshed – er fyldt med dilemmaer. Hvad gør man, når et land opfører sig udemokratisk og knægter menneskerettigheder? Fortsætter man så med at hjælpe dem? Ja, man har ikke meget lyst til at hjælpe magthaverne, men trækker man støtten, hvem er det så, det rammer? Ganske ofte vil det være

præcis dem, vi gerne vil beskytte, det rammer. Hvad gør man, når Taleban siger i Afghanistan, som de har gjort lige nu, at kvinder ikke må arbejde, heller ikke for nødhjælpsorganisationer? Jamen det er jo frygteligt. Trækker vi støtten, ved vi bare, at dem, det går ud over, netop er de kvinder, vi gerne vil hjælpe. Omvendt kan vi heller ikke bare lade stå til. Vi bliver nødt til at have en reaktion på den beslutning, som jo er helt horribel.

I Uganda har man lige besluttet at indføre dødsstraf for homoseksualitet. Uganda modtager mange penge fra den danske stat i hjælp til forskellige projekter. Men det er også på den danske ambassade, at lgbt-personerne mødes og samles, og det er bl.a. med støtte fra Danmark, de har mulighed for at organisere sig og få deres stemme hørt. De siger jo ikke til os, at de ville ønske, at vi trak os ud af landet. Tværtimod siger de, at de ville ønske, vi bliver. Omvendt kan vi jo heller ikke bare sige, at det er fint nok, og at vi accepterer det, for der er forskellige kulturelle forhold, der gør sig gældende, og det er jo et demokrati, og de må gøre, hvad de vil. Det kan vi ikke sige, når de så grundlæggende knægter menneskerettighederne. Så det er dilemmafyldt.

Det er også – på et lidt andet abstraktionsniveau – dilemmafyldt at beslutte, hvor mange penge vi skal give til multilateralt samarbejde, og hvor mange vi skal give til bilateralt samarbejde. Når man laver noget bilateralt, har vi selv helt hånd i hanke med, hvad vi laver. Vi får også den goodwill, der følger med, og dermed den politiske indflydelse, der følger med, og vi kan også indrette den fuldstændig efter de forskellige prioriteter og værdier, vi har i vores fælles strategi. Omvendt er det klart, at når vi arbejder sammen med andre via ofte store organisationer, kan vi gøre meget mere, fordi det er meget større programmer, og vi kan også have gavn af andres ekspertise.

Når hr. Christian Friis Bach f.eks. stiller spørgsmålet, om vi skal give mere budgetstøtte, er det også et dilemma, for ja, det er åbenlyst, at det vil der være brug for i rigtig mange lande af de årsager, som er blevet nævnt i debatten her, nemlig primært, at hvis et land skal være velfungerende og skabe mere lighed og bekæmpe klimaforandringer og bekæmpe fattigdom og sult og alt det der, kræver det også, at der er nogle stærke institutioner, et stærkt demokrati og en stærk stat. Omvendt er det noget af det mest sårbare i forhold til korruption, i forhold til måske at komme til at støtte de forkerte – dem, som ikke har de samme værdier, dem, som knægter menneskerettighederne – fordi det er sværere at kontrollere. Det er derfor, jeg måske er en lille smule skeptisk, i forhold til om vi dansk side skal gøre det fra direkte bilateralt. Omvendt har EU de muskler, der skal til for faktisk at lave den her form for støtte, fordi EU også kan gå ind og kontrollere, at pengene så bliver brugt ordentligt. Derfor er det den kanal, vi har valgt at bruge nu til at give den form for støtte.

Det her er bare et par af de dilemmaer, vi står over for, men forhåbentlig er det også eksempler på, at der ikke er mange ting, der er nemme i udviklingspolitikken. Derfor er det os også så godt, at vi har de her debatter, og derfor er det så godt, at vi har det løbende samarbejde, som vi har, hvor vi hele tiden og kontinuerligt tager op til kritisk eftersyn, hvad det er, vi gør.

Når man taler om en redegørelse, der skal give en vurdering af, hvor vi står lige nu, og hvor vi skal hen, er det måske mest rimeligt, at jeg bruger ekstra tid på at beskrive, hvad det er for ting, der har forandret sig. Jeg kan altså heller ikke finde ud af den tid her. Hvor lang tid har jeg tilbage? (*Tredje næstformand* (Karsten Hønge): 10 minutter og 49 sekunder, 48, 47, 46). Godt.

Det er klart, at det er et faktum, at klimaforandringerne nu for alvor er begyndt at sætte ind. For bare få år tilbage kunne man måske stadig væk godt diskutere, om det var noget, der vil komme om 10 år eller 20 år. Selv de mest pessimistiske forskere regnede jo nok med, at der nok gik nogle år, inden det for alvor ramte, men nu ved vi, at der stort set ikke findes et udviklingsland i verden, som ikke er ramt ganske alvorligt af klimaforandringerne allerede nu, og nogle af dem meget alvorligt, og det er altså nu, hvor den globale temperaturstigning er på lidt over 1 grad. Hvad sker der, hvis vi rammer 1,5 grader, hvilket desværre er ganske sandsynligt, hvorefter en masse af de her tipping points vil være nået, hvor mange selvforstærkende effekter vil sætte ind? Hvad sker der så? Ja, det er ikke svært at forestille sig, desværre. Det er langt flere, langt værre ekstreme vejrfænomener.

Kl. 17:20

Allerede nu ser vi forfærdelig tørke på sjette eller syvende år i træk på Afrikas Horn, og når vandet så endelig kommer, kommer det stærkere og oftere i form af storme og orkaner, så de heller ikke kan håndtere det. Nogle, som måske var vant til at skulle håndtere cykloner hvert 5. eller 10. år, eller som kunne huske, at deres forældre havde snakket om, at det var der engang, da de var børn, bliver nu ramt af det med måneders mellemrum. I Stillehavsregionen er det nogle gange med dages mellemrum. Det er altså cykloner, som fuldstændig fejer landsbyer, huse, bygninger – alt – væk.

Det sker nu, og derfor er det at bekæmpe klimaforandringerne og det at tænke klimapolitik ind i udviklingspolitik ikke sådan et eller andet smart politisk greb. Det hører jeg i øvrigt heller ikke nogen af jer antyde at det skulle være, men jeg støder nogle gange på den kritik. Der er også nogle afrikanske lande, har jeg hørt, som har artikuleret en frygt – og jeg vil faktisk sige med rette, for vi skal passe på, at vi ikke tager penge fra fattigdomsbekæmpelse og så bruger dem til at lave nogle vindmølleprojekter, som i øvrigt er så rentable, at de sikkert ville være blevet lavet alligevel.

Den fare skal vi lige have med som en parentes; den er der jo. Den er der ikke i den danske politik, for det er jo ikke det, vi gør. Det, vi gør, er, at vi siger, at vi ved, at stort set alle de traditionelle udviklingspolitiske udfordringer, vi står over for, er påvirket af klimaforandringerne. Jeg har i hvert fald endnu ikke selv kunnet finde en udfordring, der ikke var det. Der er de helt åbenlyse udfordringer som fattigdom – det er klart, det giver sig selv – og der er tørke, orkaner, storme. Alt det her påvirker fødevareproduktionen, det lægger samfund ned, det smadrer arbejdspladser, smadrer boliger, det ødelægger infrastruktur, ødelægger energiinfrastruktur osv. Det er klart. Det tror jeg er den mest basale, grundlæggende sammenhæng, som ingen kan benægte der er.

Men der er også nogle lidt mere indirekte sammenhænge. Tag f.eks. uddannelse. Noget af det første, der sker, når fattigdom rammer, eller når naturkatastrofer rammer – det er ganske velbelyst videnskabeligt – er, at forældrene holder børnene hjemme fra skole. Så er spørgsmålet altså ikke, om der står en skole, hvilket der mange steder i verden heldigvis gør på grund af dansk støtte; spørgsmålet er, om de har råd til at sende børnene i den skole, eller om det er en luksus, de ikke føler de har råd til, fordi de børn skal bruge deres dag på at gå 50 km efter vand eller skal arbejde eller datteren i værste fald skal giftes væk for tidligt eller i allerværste fald skal sælges. Det sker. Dermed jo ikke sagt, at vi ikke skal bruge penge på at bygge skoler og lave sanitet i skolerne; det skal vi også, og det kommer vi også til. Vi har i 2023 sat 440 mio. kr. af til det, men vi bliver jo også bare nødt til at huske på, at det ikke nytter noget, at de skoler er der, og at der er rindende vand, hvis ikke børnene kommer der.

Alt det her skal ikke misforstås sådan, at vi så nu bare skal bruge hele vores udviklingsbistand på at begrænse udledningen af drivhusgasser, alene af den årsag at de lande, vi laver udviklingsbistand i, er dem, der har mindst skyld i, at vi står med et klimaproblem. Verdens mindst udviklede lande står kun for 4 pct. af verdens drivhusgasudledninger. Så det er ikke så meget det, der er formålet. Det primære formål vil være klimatilpasning.

Klimatilpasning kan så betyde mange ting, og de rigtig gode klimatilpasningsprojekter er også projekter, som både begrænser

drivhusgasudledningerne, og som hjælper med at tilpasse og skabe muligheder for vækst og udvikling i landet. Det kunne være at plante skov eller mangrove; det kunne være at hjælpe med at udbrede afgrøder, der er mere resistente over for tørke; det kunne være, sådan som vi gør det i flere afrikanske lande, at vi giver en kontant udbetaling til dem, der har allermest brug for det i et lokalsamfund, altså de fattigste og de svageste. Men de får ikke bare pengene. De får pengene for at udføre et stykke arbejde, og det stykke arbejde, de udfører, er klimatilpasningsprojekter, f.eks. at lave vandreservoirer, så kamelerne kan få vand, også når der er tørke, eller det kan være som i Addis Abeba, hvor vi hjælper med at støtte, at folk kan grave dæmninger, diger og huller, som kan sikre, at vandet ikke skyller byen væk, når det kommer.

Kl. 17:25

Så ikke bare problemerne hænger sammen, men ganske ofte – og heldigvis, kan man sige – hænger løsningerne faktisk også sammen. Og der er ikke én krone af dansk udviklingsbistand – ikke en eneste krone – som kun går til ét formål, når det handler om det grønne. Der er altså ikke én krone, der kun går til at skabe grøn energi, men der er flere af verdensmålene, som vi sigter efter at adressere med den samme krone. Det vil sige, at det de steder, hvor vi f.eks. hjælper med at lave grønne vedvarende energiprojekter, også handler om, at det er et verdensmål at sikre energi til mennesker, elektricitet.

Mange af de steder, hvor vi kan hjælpe, fordi vi har ekspertise fra dansk side i vedvarende energi, er vedvarende energi i øvrigt ikke bare den billigste energiform, ikke bare den energiform, der forurener mindst, selvfølgelig i forhold til drivhusgasser, men også i forhold til lokal forurening, altså luftkvalitet. Det har faktisk også været den praktisk mest gennemførlige måde at levere energi på, fordi man simpelt hen ikke har de forskellige elektricitetsnet, de grid, der er nødvendige, og derfor kan man lave det lokalt. Der er meget nemmere med sol eller vind, end det er med så mange andre energiformer.

Det her er en erkendelse, som vi ikke kun er kommet til i Danmark, men en erkendelse, som lige nu også afspejler sig i debatten om at lave en reform af MDB'erne, herunder specielt selvfølgelig Verdensbanken. Det er et arbejde, vi fra dansk side går ind i med store ambitioner. Det er jo rigtigt, som det også er blevet sagt i debatten i dag, at udviklingshjælp og det at skaffe penge til udviklingshjælp ikke kun handler om at sætte de 0,7 pct. af, men at det også handler om, hvordan vi kan generere flere penge. Uanset hvad for en holdning man måtte have til, om klimabistanden skal være additionel eller ikke additionel, vil jeg bare lige helt personligt i en parentes bemærke, at jeg sådan set tror, vi skal være ret glade for, at det her med, at den skal være additionel, hverken i Danmark eller andre lande bliver tolket særlig krakilsk. For al den stund at der kun er omkring fem lande, der giver 0,7 pct., og ganske få, der giver over 0,7 pct., ville det jo, hvis klimabistanden kun måtte ligge oven i de 0,7 pct., betyde, at der så ikke ville blive givet nogen klimabistand. Men det var bare lige en parentes.

Hvad der er vigtigere, og hvad jeg tror vi har større chancer for at blive enige om, er jo, at der er brug for så mange flere penge. Altså, det er jo ikke milliarder, det er billioner, hvis vi samlet set ser på tab og skader, klimatilpasning, klimaomstilling. Mange af jer har fulgt debatten i COP-forhandlingerne, hvor vi har kæmpet for, at der skal samles 100 mia. dollars fra 2020 til 2025, som verdens rige lande skal give til verdens fattigste lande, og nu ser det endelig ud til, at vi efterhånden er ved at have samlet de penge. Danmark giver jo betragtelig mere, end vores størrelse egentlig tilsiger, men nu ser det så endelig ud til, at vi er ved at være i mål med det, og det er godt. Men det er 100 mia. dollars, og vi ved, at vi har brug for billioner.

Så der er brug for innovative kanaler. Vi har IFU, nogle af jer har nævnt det og rost det, og det er jo rigtigt, at det er en måde at geare vores investeringer på, og det skal vi blive endnu bedre til. Det tror jeg også vi bliver endnu bedre til i Danmark, og vi er i gang med at se på, hvordan man kan gøre det. Det er jo også klart, at når vi vælger at støtte via Verdensbanken, så er det faktisk en endnu højere gearing af pengene, der sker. Så er det også bare vigtigt, at Verdensbanken bliver reformeret i en rigtig retning, sådan at den også begynder at have et klimafokus.

Godt. Det er den ene store forandring, ikke bare i dansk udviklingspolitik, men det er også, hvad jeg vil kalde et paradigmeskifte i international udviklingspolitik, som er under udfoldelse, og på grund af vores rolle som grønt foregangsland har vi også en mulighed for at være med til at forme den politik i fremtiden.

Så er der Ukraine. Det er klart, at Ukraine nu som land er den største enkelte modtager af vores udviklingsbistand, og det er de jo, fordi det er et land, der er i vores nærområde. Derfor har vi et særligt ansvar over for dem, og det handler selvfølgelig også om sikkerhedspolitik. Det handler også om, når nu vi selv igennem årtier har prædiket, at man skal hjælpe ekstra i sit nærområde, at vi så også har en forpligtelse til at gøre det i vores nærområder. Så vil jeg bare lige for en god ordens skyld understrege, at det også *er* udviklingspolitik, og at det også *er* humanitær bistand. Det er mennesker, der har fået deres hjem bombet; det er mennesker, der ikke har vand; det er mennesker, der har behov for sundheds- og sociale indsatser. Det er klassisk udviklingspolitik, og det er mange af de samme redskaber, vi har brugt i Asien, Afrika og andre steder i verden, som vi nu bruger i Ukraine. Tilsvarende er det klart, at det i årene, der kommer, forhåbentlig mere og mere bliver et spørgsmål om genopbygning og udvikling og mindre et spørgsmål om humanitær bistand. Men lige nu vil det være en balance mellem de to. Tak.

Kl. 17:30

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Tak til ministeren. Der er en kort bemærkning til hr. Christian Friis Bach, Radikale Venstre. Værsgo.

Kl. 17:30

Christian Friis Bach (RV):
Tak for det, og også tak for gode refleksioner og i virkeligheden også svar på nogle af de ting, vi har rejst. En ting, jeg er lidt uenig i, er, at budgetstøtte bliver mere sårbart over for korruption. Det mener jeg faktisk ikke der er dokumentation for, tværtimod. For hvis man får tilvejbragt de rigtige vagthunde, revisioner, ombudsmænd og medier, der holder øje med det, er det faktisk meget nemmere at holde øje med budgetstøtte end at holde øje med tusinder af projekter, som bare bliver godkendt af en minister bilateralt med nogle af dem, der kommer og gennemfører projekterne.

Jeg har mødt oppositionen i Burkina Faso engang. De var benhårdt imod regeringen, men de var stærke tilhængere af budgetstøtte, for det var det eneste, der gav dem mulighed for at sidde i et parlament som det her og stille spørgsmål og holde øje med pengene, for det gik gennem finansloven. Derfor kunne den politiske opposition gøre langt mere for at holde øje med pengene, end de kunne med noget af det, der gik uden om regeringen. Så jeg er faktisk af den modsatte opfattelse.

Men det, jeg vil spørge om, er så, om man fra regeringens side ønsker at gå ind aktivt at understøtte og videreudvikle de budgetstøtteinstrumenter og måske styrke den danske finansiering af dem, som EU har.

Kl. 17:31

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Ministeren.

Kl. 17:31

Ministeren for udviklingssamarbejde og global klimapolitik (Dan Jørgensen):
Jeg har to pointer til det. Nu nævner spørgeren et konkret eksempel på, at det ikke var et problem. Jeg tænker, at spørgeren nok også vil give mig ret i, at jeg også kunne nævne konkrete lande, hvor det ville være et problem. Ukraine kan jeg jo nævne som et eksempel, hvor de ministre, vi taler med, siger: Vi vil ikke have budgetstøtte; I må ikke give os penge; I skal lave konkrete projekter, for vi er for bange for korruption, hvis vi får pengene og selv skal administrere dem. Igen er det et eksempel på, at verden er kompleks, for selvfølgelig er det rigtigt, at der vil være andre lande, hvor det nok godt vil kunne lade sig gøre.

Min pointe var nok egentlig også mere en anden, og jeg sagde det også i kontekst af at belyse dilemmaet omkring, hvad man gør bedst multilateralt, og hvad man gør bedst bilateralt. Om det så er en ekstra kontrol eller det er en kontrol, ligesom man har for alle andre penge, vi bruger, kan vi så lade stå hen. Uanset hvad skal der jo være kontrol med pengene, og der har EU altså nogle redskaber, som gør, at de er bedre egnet til det. Men det er en diskussion, jeg meget gerne tager videre.

Kl. 17:32

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Jeg kan ikke se, om spørgeren har trykket sig ind. Ønsker spørgeren den anden korte bemærkning? Ja. Værsgo.

Kl. 17:32

Christian Friis Bach (RV):
Det plejer bare at ske af sig selv.

Jeg vil nu sige, at der går betydelige pengebeløb igennem staten i Ukraine, ellers kunne staten ikke eksistere.

Men så vil jeg bare følge op på det, som fru Marianne Bigum og fru Sascha Faxe rejste, nemlig en iagttagelse af, at støtten til uddannelse faktisk går ned, og det gør den måske også i verden, og at der er behov for langt mere. Hvis det nu viser sig, at der er alle de penge, som ikke er blevet forbrugt i de sidste par år, kunne man så forestille sig, at ministeren virkelig satte ind og styrkede uddannelse? For der kan man jo virkelig nemt få afløb igennem de internationale mekanismer, som i redegørelsen bliver fremhævet som meget effektive.

Kl. 17:33

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Ministeren.

Kl. 17:33

Ministeren for udviklingssamarbejde og global klimapolitik (Dan Jørgensen):
Jeg er faktisk ikke helt sikker på, at jeg forstod spørgsmålet, men jeg forstod det sådan, at der blev spurgt, om der skal føres penge tilbage til uddannelse. Nej? Okay. Nu må vi se, hvordan det går med de her penge til flygtningeudgifter. Det er selvfølgelig klart, at vi håber på, at det beløb går ned, selv om vi selvfølgelig gerne vil tage imod flere flygtninge, og der er også meget, der tyder på det. Hvordan de penge så skal bruges, må vi jo så også forhandle med hinanden i finanslovene.

Så blev der spurgt til det der med uddannelse, og det blev framet, som om vi skærer massivt på uddannelse, og der vil jeg bare sige, at det altså ikke er tilfældet – det gør vi ikke.

Kl. 17:34

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Tak. Så er der en kort bemærkning til fru Trine Pertou Mach fra Enhedslisten. Værsgo.

Kl. 17:34

Trine Pertou Mach (EL):
Tak for det, og tak til ministeren for nogle gode refleksioner her efter vores mange indlæg. Jeg har blot en konkret konstatering af, at anken mod, at vi bruger penge i, til og for Ukraine, ikke handler om, at vi gør det. Det handler om, hvor finansieringen kommer fra, og det er en ret væsentlig forskel. Det er jo et politisk valg, at man ikke har fundet nye penge til det, men at man tager fra verdens fattigste og bruger dem til det formål. Det er det, der er anken i den her sammenhæng.

Men jeg vil egentlig gerne stille et spørgsmål, som handler om noget af det, jeg også prøvede at spørge om i min tale. Den store udfordring er jo, at der er så mange ting, der bliver løftet ind i udviklingspolitikken, at den nærmest er ved at drukne. Altså, der er hele hensynet til fattigdomsbekæmpelse og menneskers rettigheder. Så vil ministeren i sin korte tid til at reflektere nu her sige lidt om: Hvad er det, vi kan gøre fremadrettet for at bevirke, at det stærke fokus på grøn omstilling, klimafinansiering, klimabistand osv. også er fattigdomsbekæmpelse og også giver ejerskab over udviklingen til de mennesker, det hele handler om, og det ikke vedbliver at være noget, vi diskuterer i Danmark?

Kl. 17:35

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Ministeren.

Kl. 17:35

Ministeren for udviklingssamarbejde og global klimapolitik (Dan Jørgensen):
Først vil jeg sige, at det er et stærkt fokus på tilpasning. Altså, når FN's generalsekretær har været ude at fremhæve Danmark og Holland som de lande, andre lande bør kigge på i den henseende, er det, fordi vi har valgt at sætte over halvdelen af vores klimabistand af til tilpasning. For Danmarks vedkommende er det 60 pct.

Danmark er også gået forrest, når det handler om at lave en fond for tab og skader. Nu er der ikke nogen fond endnu, så derfor har vi ikke besluttet, præcis hvor meget der så skal i den, når den kommer. Men det betyder ikke, at vi ikke allerede er i gang med at bruge penge på tab og skaderelaterede ting og indsatser. Det er vi. Det tror jeg skal være den hjørnesten, vi skal bygge vores strategi omkring udvikling og klima på som den primære for at undgå den fare, der ligger. Og i de tilfælde, hvor vi så faktisk bruger pengene på mitigation, altså reduktioner, skal det også have andre formål. Der skal det også netop være at give billig strøm, elektricitet, som mennesker har råd til i de lande, hvor der er behov for det.

Kl. 17:36

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Tak. Spørgeren for sin anden korte bemærkning. Værsgo.

Kl. 17:36

Trine Pertou Mach (EL):
Tak for det. Så vil jeg gerne spørge om noget af det, som vi hørte ved et arrangement med DUF i sidste uge, som flere af mine kollegaer også har talt om. Der er jo det her internationale ungepanel, som ministeren selv har været stærkt engageret i, med hensyn til at inddrage unge i diskussionen af udviklingssamarbejde og klimaindsatser. Hvad er ministerens ambitioner konkret på det område i forhold

til at fastholde det fokus også fremadrettet, når det gælder koblingen mellem klima og udvikling?

Kl. 17:37

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Ministeren.

Kl. 17:37

Ministeren for udviklingssamarbejde og global klimapolitik (Dan Jørgensen):
Det er min intention at fortsætte med at lade mig og regeringen og Folketinget rådgive af de forskellige paneler, vi har, og bruge de forskellige muligheder, vi har for det. Men endnu vigtigere er det også at hjælpe til med at arbejde for, at de unges stemme bliver hørt i forskellige sammenhænge som f.eks. COP-forhandlingerne. Jeg har lige i går haft et møde med FN's særlige udsending for beskyttelse af miljøaktivister. Og det var faktisk noget af det, vi diskuterede: Hvordan kan vi på COP 28 sikre, at unge mennesker faktisk får adgang og bliver hørt?

Kl. 17:37

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Tak. Så er det fru Sascha Faxe, Alternativet. Værsgo.

Kl. 17:37

Sascha Faxe (ALT):
Tak, og tak for refleksionerne og for den åbning, jeg også hører i forhold til samarbejdet med os om det fremadrettede. Jeg tænker lige at følge op på noget af det, der er blevet sagt i forhold til uddannelse og i forhold til tilpasning, for hvis vi siger, vi skal gøre verdens befolkning i stand til at tilpasse sig og forebygge osv., så spiller uddannelse jo en klar rolle i det. Så hvilke overvejelser gør ministeren sig om, hvad det kræver af lokalbefolkningen i verdens mest udsatte lande for at indgå i den her grønne omstilling? Og hvis vi kan blive enige om, at uddannelse er en nøgle til det, hvordan kan Danmark så lykkes med sine ambitioner om at tænke klima, udvikling og grøn omstilling ind i noget, der er uddannelse? Bør det så ikke opprioriteres i forhold til det? Altså, behøver det at være en modstilling i forhold til det her?

Kl. 17:38

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Ministeren.

Kl. 17:38

Ministeren for udviklingssamarbejde og global klimapolitik (Dan Jørgensen):
Nej, det er bestemt ikke modsætninger – jeg håber heller ikke, at jeg har fremstillet det sådan. Min analyse i mine indledende bemærkninger handlede om, at hvis der er så meget fattigdom, bl.a. på grund af at klimaforandringerne rammer, at det betyder, at mennesker holder deres børn ude af skolen, hvilket er et helt reelt problem rigtig mange steder, så nytter det ikke noget, at skolerne står der. Det er så bare heller ikke det samme, som at vi skal stoppe med at støtte skolerne og stoppe med at hjælpe dem. Grundskoleuddannelse er det allervigtigste. Der også andre former for uddannelse, der er vigtige, men det er det allervigtigste, viser al forskning, og det har dansk støtte også altid afspejlet.

Der er ca. 244 millioner børn rundtomkring i verden, som ikke har adgang til en grundskoleuddannelse. Vi har i 2023 sat 440 mio. kr. af, hvilket gør os til en absolut topbidragsyder til den indsats. Derudover har vi andre forskellige uddannelsesstøtteprogrammer rundtomkring i verden. Så det er bestemt en prioritet.

Kl. 17:39

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Spørgeren for sin anden korte bemærkning. Værsgo.

Kl. 17:39

Sascha Faxe (ALT):
Tak. Det er jo også for mig at se vigtigt både at få dem samlet, men også få dem skilt ad i den måde, vi går til det på. Jeg vil tillade mig også at sige, at vi jo heller ikke er imod støtte til Ukraine, men jeg kunne godt tænke mig lige at bore lidt i de tal, som jeg også kom med. For hvis vi siger, at der på den ene side forventeligt er 190 mio. kr., der skal bruges til 14.000 flygtninge med indkvartering af 6.000 flygtninge, hvordan kan det så være, at vi afsætter 2,9 mia. kr.? Altså, hvad skal de resterende 2,71 mia. kr. så bruges til? Hvordan går vi videre med det? Der er et eller andet i det regnskab, jeg ikke kan se.

Kl. 17:40

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Ministeren.

Kl. 17:40

Ministeren for udviklingssamarbejde og global klimapolitik (Dan Jørgensen):
Altså, de penge, der bliver sat af, bliver jo sat af på baggrund af analyser og bedste bud. Ifald at pengene ikke bliver brugt, bliver de tilbageført til 6.3-rammen, og så skal de bruges til udviklingspolitik.

Kl. 17:40

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Tak til ministeren. Der er ikke flere korte bemærkninger.

Da der ikke er flere, der har bedt om ordet, er forhandlingen afsluttet.

Det næste punkt på dagsordenen er:

19) 1. behandling af beslutningsforslag nr. B 39:
Forslag til folketingsbeslutning om ligestilling af krav for opstilling til henholdsvis Folketinget og Europa-Parlamentet.
Af Søren Søndergaard (EL) m.fl.
(Fremsættelse 23.02.2023).

Kl. 17:40

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Jeg giver ordet til ordføreren for forslagsstillerne for en begrundelse. Ordføreren for forslagsstillerne er velkommen her på talerstolen, og så tænker jeg, at vi lige venter et minut, så der er lidt ro, så man også kan høre, hvad ordføreren for forslagsstillerne siger.

Kl. 17:41

Begrundelse

(Ordfører for forslagsstillerne)
Søren Søndergaard (EL):
Jeg generer næppe nogen ved at sige, at Europa-Parlamentet gennem årene har kæmpet med et demokratisk legitimitetsproblem. Nogle gange har det været selvforskyldt, men bestemt ikke altid. Det gælder f.eks. det område, som vi skal behandle her i dag, nemlig landenes regler for, at partier eller lister overhovedet kan opstille til Europa-Parlamentet. Det afgøres nemlig fuldstændig suverænt af de enkelte lande.

I Danmark plejer vi jo at bryste os af, at vi er meget demokratiske. Vi har en relativt lav spærregrænse til folketingsvalg på 2 pct., og selv enkeltpersoner kan opstille til Folketinget. Det sidste kræver blot, at mellem 150 og 200 skriver under på, at de støtter det. Men helt anderledes forholder det sig med opstilling til Europa-Parlamentet. Her har vi nogle af de strengeste krav blandt samtlige 27 medlemslande i EU, hvis man altså ikke lige i forvejen er valgt og repræsenteret i EU eller i Folketinget. Af historiske årsager, som vi måske kan komme ind på senere, kræver det underskrifter – og nu også en besværlig godkendelse af underskrifterne – fra over 70.000 vælgere. Til sammenligning kræver det 4.000 underskrifter i Tyskland, 2.000 underskrifter i Finland og 1.500 underskrifter i Sverige. Det er altså vores nabolande.

Hvorfor har vi gjort det så svært i Danmark? Er der noget, vi er bange for? Muligheden for at stille op ændrer jo ikke på, at det stadig kræver 7 pct. at blive valgt. Vi håber med det her forslag at få flertal for nogle lidt mere demokratiske og inddragende regler, når det gælder valg til Europa-Parlamentet, f.eks. ved at kravene til opstilling til Europa-Parlamentet ligestilles med kravene til opstilling til Folketinget. Vi ser frem til debatten.

Kl. 17:43

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Tak til ordføreren for forslagsstillerne. Forhandlingen er åbnet. Den første, der får ordet, er indenrigs- og sundhedsministeren. Værsgo.

Kl. 17:43

Forhandling

Indenrigs- og sundhedsministeren (Sophie Løhde):
Tak. Beslutningsforslaget her fra Enhedslisten omhandler et forslag om ligestilling af kravene for opstilling til Folketinget og Europa-Parlamentet. Med beslutningsforslaget foreslår Enhedslisten, at regeringen skal ændre reglerne, så det ikke kræver flere vælgererklæringer at stille op til europaparlamentsvalget, end det kræver at stille op til folketingsvalget i Danmark. Enhedslisten fremhæver, at det er vigtigt, at kravene til, hvornår man i Danmark kan stille op til valg, er både rimelige og proportionale. Og til det sidste kan jeg sige, at det er jeg helt enig i.

Hvis et parti i dag ønsker at opstille til Folketinget, skal partiet indsamle 20.195 vælgererklæringer. Det svarer til det antal stemmer, der i snit gik til 1 mandat ved sidste folketingsvalg. Hvis et nyt parti ønsker at stille op til europaparlamentsvalget i dag, skal partiet indsamle 70.680 vælgererklæringer. Det svarer til 2 pct. af samtlige gyldige stemmer ved sidste folketingsvalg. Kravet om de 2 pct. blev i sin tid fastsat, så det svarer til spærregrænsen ved folketingsvalg. Og det giver sådan set god mening, for et parti, der har passeret spærregrænsen og er blevet valgt ind i Folketinget, har også en ret til at stille op til europaparlamentsvalget. Derfor har Enhedslisten jo ret i, at det kræver flere vælgererklæringer at kunne stille op til europaparlamentsvalget, end det kræver at stille op til et folketingsvalg.

Men jeg synes også, der er en god grund til, at der er forskel på kravene. Det kræver nemlig også en langt større andel af stemmerne at opnå et mandat til Europa-Parlamentet, end det gør at opnå et mandat til Folketinget. Mens vi i Danmark fordeler 175 mandater til folketingsvalg, skal der her i landet kun fordeles 14 mandater til europaparlamentsvalget. Det kræver i gennemsnit ca. 7 pct. af stemmerne at opnå 1 af de 14 mandater til Europa-Parlamentet. Det svarer til ca. 197.000 stemmer. Der er alligevel et godt stykke i forhold til de 70.680 vælgererklæringer.

Når et parti skal indsamle vælgererklæringer, er det for at sikre, at et parti også har en eller anden grad af tilslutning fra vælgerne og dermed også en reel chance for at blive valgt. Det er et grundlæggende krav at stille til nye partier, som vi skylder vælgerne. Det er jo især risikoen for stemmespild, som vil være min bekymring, hvis vi fjerner eller slækker på kravene til, at en parti har en eller anden grad af tilslutning blandt befolkningen.

Enhedslisten nævner så reglerne omkring valgforbund som en løsning på den bekymring. Valgforbund har jo til formål at modvirke, at de store partier bliver favoriseret, og at mindske stemmespild. Men jeg synes ikke, det er det rette værktøj i den her sammenhæng. Jeg synes, det er mest fair over for vælgerne, at et parti har en vis opbakning fra vælgerne, før partiet kan stå på stemmesedlen. For når man i sidste ende sætter sit kryds på valgdagen, er det jo med en forventning om, at det pågældende parti kan opnå et mandat, og at stemmen, man har givet et parti med sit kryds, altså ikke lige pludselig går til et helt andet parti.

Enhedslisten nævner også, at andre EU-lande stiller færre krav til at blive opstillingsberettiget til europaparlamentsvalget. Og ja, der gælder forskellige krav fra land til land, for der er forskel på den måde, som EU-landene har indrettet deres valgsystemer på. Derfor synes jeg heller ikke, det er oplagt en til en at sammenligne andre landes krav med de danske krav. For det kan godt være, at det er muligt at opstille til europaparlamentsvalg i Østrig ved f.eks. at indsamle 2.600 vælgererklæringer, som Enhedslisten nævner. Men jeg kan så også forstå, at man samtidig skal stille op og indbetale et bidrag på 3.600 euro, som svarer til 26.800 kr. Det skal man altså ikke i Danmark – det hører jeg heller ikke Enhedslisten foreslå.

Jeg synes ikke, at forslaget, vi behandler her i dag, i sig selv bidrager til at skabe mere opmærksomhed omkring europaparlamentsvalget. Jeg synes generelt, det er positivt, at der er mange, der gerne vil oprette nye partier og ønsker at tage del i vores demokrati, men jeg synes også, at vi i Danmark generelt har nogle rigtig gode rammer for alle, der ønsker at danne et nyt parti. Vi har bl.a. i Danmark en meget velfungerende vælgererklæringsportal, som understøtter nye partier på en, må man sige, meget enkel og meget effektiv måde. Det er ekstremt nemt i Danmark at afgive en vælgererklæring derhjemme i sofaen fra mobiltelefonen. I Østrig skal man fysisk møde op på kommunen for at kunne skrive under for partiet.

Derfor vil jeg blot her afslutningsvis sige, at efter regeringens opfattelse er kravene til at stille op til europaparlamentsvalget rimelige og proportionale, og vi ser derfor heller ikke noget behov for at ændre reglerne, som de er i dag, og vi kan på den baggrund ikke støtte beslutningsforslaget.

Kl. 17:48

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Tak til ministeren. Der er en kort bemærkning til hr. Søren Søndergaard, Enhedslisten. Værsgo.

Kl. 17:48

Søren Søndergaard (EL):
Jeg har to spørgsmål. Det første spørgsmål går på: Hvorfor sammenligner man med folketingsvalg og ikke med det foregående EU-parlamentsvalg? Altså, når man udregner det antal vælgererklæringer, hvorfor tager man så folketingsvalg og ikke EU-parlamentsvalg? Og det andet spørgsmål er: Kan ministeren nævne et eksempel på et land i EU, der har nogle strammere regler på det her område, end Danmark har?

Kl. 17:49

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Ministeren.

Kl. 17:49

Indenrigs- og sundhedsministeren (Sophie Løhde):
Jeg kan ikke alle reglerne i alle de europæiske lande, og jeg tror også, der er oversendt et skriftligt svar på lige præcis det spørgsmål.

Jeg tror ikke, at Folketinget er i besiddelse af et komplet overblik over andres landes krav på det her område.

Hvorfor sammenligner jeg med reglerne i forhold til opstilling til folketingsvalg? Jo, det gør jeg, fordi et mandat til Folketinget kræver de her ungefær 20.000 stemmer. Så er der Europa-Parlamentet. Hvor vi i Folketinget skal fordele 175 mandater, er der kun 14 mandater, der skal fordeles til europaparlamentsvalget. Så er det jo naturligt, at kravet er det større, når der skal fordeles kun 14 mandater op imod de 175 mandater, der skal vælges til Folketinget, hvoraf de sidste 4 bliver valgt blandt de nordatlantiske mandater. For til Europa-Parlamentet svarer det jo til de her ungefær 197.000 stemmer. Og der er altså et godt stykke op til det fra de her cirka 70.000 vælgererklæringer, som det i dag kræves at man skal stille med.

Kl. 17:50

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Spørgeren for sin anden korte bemærkning. Værsgo.

Kl. 17:50

Søren Søndergaard (EL):
Det virker bare, som om det er sådan nogle argumenter, man lige finder på, for logisk hænger det jo ikke sammen. Altså, ministeren argumenterer ved at sige, at grunden til, at man skal indsamle 20.000 underskrifter, er, at man ligesom skal sandsynliggøre, at man kan nå op på de 2 pct. Det er fint nok. Men enhver ved jo, at andelen af folk, der stemmer til et EU-parlamentsvalg, er betydelig lavere, end det er til et folketingsvalg. Hvorfor er det så tallet for folketingsvalget, man bruger, når man skal argumentere for tallet til Europa-Parlamentet? Jeg forstår det simpelt hen ikke.

Kl. 17:50

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Ministeren.

Kl. 17:50

Indenrigs- og sundhedsministeren (Sophie Løhde):
Som jeg var inde på i min besvarelse, er kravet om de 2 pct. jo i sin tid blevet fastsat, så det svarer til spærregrænsen ved et folketingsvalg, hvor der altså skal fordeles 175 mandater, holdt op imod at når vi skal til europaparlamentsvalg i Danmark, skal der alene fordeles 14 mandater. Derfor synes vi, at det giver god mening, at der sådan set er en difference, i forhold til at man skal sandsynliggøre, at man har en eller anden grad af vælgeropbakning. For alternativet til det er sådan set blot, at vi accepterer, at der kommer et markant større stemmespild. Det synes jeg ikke er udtryk for noget mere demokratisk.

Kl. 17:51

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Så er der en kort bemærkning fra hr. Dennis Flydtkjær, Danmarksdemokraterne. Værsgo.

Kl. 17:51

Dennis Flydtkjær (DD):
Tak for det. Det var egentlig et opklarende spørgsmål, for jeg kom til at tænke på, at vi lavede en regel om, at hvis man sidder i Folketinget, kan man også få lov til at stille op til Europa-Parlamentet uden at skulle samle underskrifter ind, og derfor har man jo også den her regel, som ministeren også selv nævnte, at når man er opstillingsberettiget til Folketinget, er det en en hundrede og femoghalvfjerdsindstyvendedel, altså cirka 24.000 stemmer. Hvis man får 20.000 stemmer til et folketingsvalg, får man et kredsmandat, og så er man jo i Folketinget, og så kan man også stille op til Europa-Parlamentet. Er det ikke korrekt forstået? Så giver det ikke god mening, at man ligestiller de to ting? Hvis man kan komme i Folketinget med 20.000 stemmer, er det så ikke meget repræsentativt, at man så også kan stille op til Europa-Parlamentet?

Kl. 17:52

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Ministeren.

Kl. 17:52

Indenrigs- og sundhedsministeren (Sophie Løhde):
Jeg må korrigere, for man kan ikke være medlem af Folketinget og Europa-Parlamentet på samme tid. Men det er korrekt, at hvis man har passeret spærregrænsen som parti og er blevet indvalgt som parti i Folketinget, så har man også ret til at stille op til europaparlamentsvalget.

Kl. 17:52

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Ønskes der en anden kort bemærkning? Ja. Hr. Dennis Flydtkjær, værsgo.

Kl. 17:52

Dennis Flydtkjær (DD):
Undskyld, jeg glemte at trykke mig ind, formand. En anden ting er, at for et par uger siden behandlede vi et beslutningsforslag, også fra Enhedslisten, omkring partistøttereglerne, altså det her med pengeklubber, og hvad beløbsgrænsen skal være på og sådan nogle ting. Og der var regeringen faktisk ret åben og sagde, at man ville indkalde til forhandlinger for at kunne få en bred drøftelse om det. Og der undrer det mig, at man ikke bare har den samme tilgang til det her, altså at man i samme omgang kunne drøfte, hvor mange stillere der skulle være for at stille op til de forskellige valg. Så kunne ministeren ikke genoverveje det? Det er jo fair nok, at man har et eller anden ideologisk imod det, men man kunne måske trods alt sige, at det kunne være, at det kunne være en del af de forhandlinger, vi så har før sommerferien, eller hvornår de kommer.

Kl. 17:53

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Ministeren.

Kl. 17:53

Indenrigs- og sundhedsministeren (Sophie Løhde):
Jeg synes, det er to meget forskellige ting. Men hvis det handler om et behov for bredere drøftelser omkring valg, hvad enten det vedrører lokalvalg til kommuner og regionsråd eller folketingsvalg, planlægger regeringen sådan set at fremsætte et lovforslag med en række forslag til forskellige ændringer på forskellige områder, som vi får rig lejlighed til at drøfte blandt Folketingets partier.

Kl. 17:53

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Tak til ministeren. Der er ikke flere korte bemærkninger, så vi går videre i ordførerrækken til fru Birgitte Vind, Socialdemokratiet. Værsgo.

Kl. 17:53

(Ordfører)
Birgitte Vind (S):
Tak for det, formand. Demokratiet er noget af det fineste, vi har, og vi skal forvalte det med stor omtanke. Jeg plejer at sige, at demokrati er som et træ, der skal gødes og plejes, og hvis det skal være levedygtigt, skal det også have de rette betingelser. Jeg er enig med Enhedslisten i, at det er et væsentligt element i vores folkestyre, at partier og grupper af vælgere har mulig for opstille til valg og dermed søge at spille en rolle i vores demokrati. Det er også i den forbindelse meget vigtigt, at kravene til, hvornår man i Danmark kan

opstille til valg, er både rimelige og proportionale. Og det synes vi i Socialdemokratiet faktisk er tilfældet i dag.

Det er rigtigt, at det kræver en langt større andel af stemmerne at opnå mandat til Europa-Parlamentet end til Folketinget. Mens der i Danmark skal fordeles 175 mandater til et folketingsvalg, skal der her i landet kun fordeles 14 mandater til Europa-Parlamentet. Til et folketingsvalg skal et nyt parti indsamle 20.195 vælgererklæringer for at stille op, og for at blive valgt ind kræver det normalt 2 pct. af stemmerne, hvilket svarer til cirka 70.000 stemmer. Til europaparlamentsvalget skal et nyt parti indsamle 70.680 vælgererklæringer. Faktisk kræver det i gennemsnit 7 pct. af stemmerne at opnå 1 af de 14 mandater, hvilket svarer til 197.000 stemmer. Som ministeren også nævnte i sin tale, er formålet med at indsamle vælgererklæringer jo at sikre, at der er tilslutning til et nyt parti, og at der er en rimelig chance for, at der opnås valg. Hvis for mange oplever, at deres stemme ikke omsættes til et mandat, er vi Socialdemokratiet bange for, at det medfører en manglende interesse for og tro på, at ens eget kryds rent faktisk kan være med til at gøre en forskel. Og det mener jeg ikke er gavnligt for demokratiet. Det kan faktisk blive en trussel for demokratiet.

Når et parti skal indsamle vælgererklæringer, er det jo altså for at sikre, at partiet har en vis tilslutning fra vælgerne og dermed også en reel chance for at blive valgt. Så er det heller ikke uvæsentligt, og det nævnte ministeren også, at partier, der har opnået valg til Folketinget, i hovedreglen også er opstillingsberettiget til Europa-Parlamentet.

Så alt i alt mener vi i Socialdemokratiet ikke, der er brug for at sidestille reglerne for opstilling til Folketinget og Europa-Parlamentet. Men vi hilser det rigtig velkommen at diskutere, om demokratiet har de bedste muligheder. Det er en forpligtelse, vi har, men vi mener som sagt, at de nuværende regler både er rimelige og proportionale, og vi kan ikke støtte beslutningsforslaget. Jeg skulle hilse fra Radikale Venstre og sige, at de heller ikke kan støtte det. Tak for ordet.

Kl. 17:56

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Tak til ordføreren. Der er ikke nogen korte bemærkninger, så vi går videre i ordførerrækken til fru Eva Kjer Hansen fra Venstre. Værsgo.

Kl. 17:56

(Ordfører)
Eva Kjer Hansen (V):
Tak, formand, og tak til Enhedslisten for at fremsætte det her beslutningsforslag, da det jo er en udmærket anledning til at gå vores regler efter og lige få overvejet, om vi nu har den rigtige proportionalitet, om vi har den rigtige sammenskrivning af de regler, som vi synes der skal være i det danske folkestyre. Jeg skal ikke trætte forsamlingen med at gentage, hvordan proportionerne er. Det har både den socialdemokratiske ordfører og ministeren allerede gjort, men jeg vil sige, at vi i Venstre synes, at vi der har fundet en fin afspejling af, hvor mange vælgererklæringer man skal opnå i forhold til de mandater, der er tale om. Der synes vi, det er fuldt ud rimeligt, at der er en forskel på, hvordan vi gør det til Folketinget, og hvordan vi gør det Europa-Parlamentet. Vi synes, der er fundet en udmærket balance, som vi ikke bør ændre på.

Derudover fremgår det af beslutningsforslaget, at det er svært at skabe et folkeligt engagement omkring EU-valgene. Ja, det har forslagsstillerne jo ret i, og også i det hele taget i forhold til hele den europapolitiske diskussion. Her noterer jeg mig så blot, at Danmark er blandt de lande, der jo ikke har stemmepligt og heller ikke giver bøder for ikke at stemme, og vi har faktisk den næsthøjeste valgdeltagelse, når vi ser på det seneste europaparlamentsvalg. Så på den måde, når vi sammenligner os med de andre lande, er vi jo faktisk godt med i forhold til et engagement blandt de danske vælgere.

Det fremgår af beslutningsforslaget, at det i andre lande, f.eks. i Østrig, er nemmere at blive opstillingsberettiget til Europa-Parlamentet, fordi der kræves færre vælgerklæringer. Men sagen er jo, at vi ikke kan sammenligne landene en til en, for f.eks. er der i Østrig også andre krav, som vi ikke har i Danmark. F.eks. kræves der dér en betaling for overhovedet at kunne stille op. Og det er jo så et eksempel på en vej, som vi i Venstre i hvert fald ikke ønsker at gå. Så Venstre synes, vi har et nemt, overskueligt, rimeligt og proportionalt system i Danmark, og derfor kan vi ikke støtte beslutningsforslaget.

Kl. 17:58

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Tak til ordføreren. Jeg skal lige sige til dem nede på de bageste rækker, at skal man diskutere eller snakke højlydt, bedes man gå ud i gemakkerne, for det kan være forstyrrende for ordføreren, der holder tale.

Der er en kort bemærkning til hr. Søren Søndergaard, Enhedslisten. Værsgo.

Kl. 17:59

Søren Søndergaard (EL):
Det er da godt, at forslaget har engageret salen. Tak til ordføreren for Venstre. Jeg har blot en enkelt ting: Det der med, at man skal betale et meget beskedent beløb i Østrig, er jo fuldstændig korrekt. Har ordføreren en idé om, hvad det koster at skulle etablere en kampagne, der skal samle 70.000 underskrifter?

Kl. 17:59

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Ordføreren.

Kl. 17:59

Eva Kjer Hansen (V):
Jeg må sige, at i min research og mit arbejde forud for debatten i dag er det ikke et element, der er indgået, så det kan jeg ikke svare på. Men det kræver i hvert fald rigtig mange timers frivilligt arbejde at opnå så mange vælgererklæringer.

Kl. 17:59

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Spørgeren for den anden korte bemærkning.

Kl. 17:59

Søren Søndergaard (EL):
Ja, det gør det, og det er jo også det, der gør, at nu f.eks. den bevægelse, der hedder Volt, som er en meget proeuropæisk bevægelse – jeg er meget uenig med dem, men det er jo fuldstændig ligegyldigt i den her sammenhæng – og som meget gerne vil opstille til EU-Parlamentet, reelt ikke har en chance. For hvis vi siger, at man kan samle seks, måske syv underskrifter i timen på gaden på en god dag, så kan man jo regne ud, hvor mange timer der skal investeres for at samle 70.000. Så skal de så sendes til vælgerne og retur igen. Så er realiteten ikke i det her, at selv grupper, der er meget interesserede og også har en vis opbakning, f.eks. på 2 pct., ikke er i stand til at samle de her underskrifter?

Kl. 18:00

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Ordføreren.

Kl. 18:00

Eva Kjer Hansen (V):
Vi har jo massevis af historiske eksempler på, at det kan man godt, og at det er muligt. Når jeg og talerne før mig har talt meget om proportionalitet, synes jeg jo faktisk, at vi har fundet en rigtig god dansk løsning ved at sige, at det at stille op til Europa-Parlamentet

ikke skal følge de samme regler, som der er til Folketinget. Det er jo, som både den socialdemokratiske ordfører og ministeren har været inde på, den forskel, der er i, at der er 175 mandater herinde, mens der er 14 til Europa-Parlamentet. Så hvis vi skulle følge samme tilgang, ville det blive et ualmindelig højt antal vælgerunderskrifter, man skulle samle ind. Der har vi jo i virkeligheden lavet et godt kompromis på de 2 pct.

Kl. 18:01

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Tak til ordføreren. Der er ikke flere korte bemærkninger. Vi går videre i ordførerrækken til hr. Mike Villa Fonseca fra Moderaterne. Værsgo.

Kl. 18:01

(Ordfører)
Mike Villa Fonseca (M):
Tak for ordet, formand. Hos Moderaterne ønsker vi, at de danske betingelser for valg er rimelige, og Moderaterne og jeg mener bestemt, at de nuværende regler er udtryk for dette, hvorfor vi må afvise det fremsatte forslag, som er til behandling i dag. Jeg er uenig i hr. Søren Søndergaard og Enhedslistens kritik af de nuværende regler. Jeg mener, de er fair, og at det er rimeligt, at der er forskel imellem de to valg, da der er kæmpe forskel på mandatantallet – 175 mod 14. Så må det være fair, at det også kræver en langt større andel af stemmerne at opnå et mandat til Europa-Parlamentet ved europaparlamentsvalget.

Reglerne er til for netop at sikre, at der er seriøse kandidater med reelle chancer, der kan stille op, hvilket betrygger mig. Jeg ønsker bestemt ikke, at politik skal være en lukket klub, men vi skal sikre, at politikerne forvalter vores samfund og gør det med en seriøs interesse. Reglerne er der, så de agerer sikkerhedssele i den bil, der er vores demokrati. Og jeg ved ikke med Enhedslisten, men jeg foretrækker at køre med sikkerhedssele. Tak for jeres tid.

Kl. 18:02

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Tak. Der er en kort bemærkning til hr. Kim Edberg Andersen, Nye Borgerlige. Værsgo.

Kl. 18:02

Kim Edberg Andersen (NB):
Tak for det. Det lyder jo godt – og nu har jeg hørt det fra tre regeringspartier – det lyder godt, og vi skal tælle til rigtig mange, for det koster rigtig mange stemmer at få et mandat. Det kan jeg forstå er argumentet. Men er virkeligheden ikke, at underskriftsindsamlinger er noget, vi har, sådan at vi mener, at der er en demokratisk opbakning til os i det danske samfund? Danmark vokser jo ikke, bare fordi det er et EU-valg. Så hvorfor kræver det større opbakning i en befolkning, hvis man synes, et parti skal have lov til at stille op til et valg? Jeg er fint med på, at man, når man så er godkendt til at stille op, skal have flere stemmer for at få et mandat, men 25.000 stemmer betaler jo heller ikke for et mandat herindtil som udgangspunkt. Så hvad er problemstillingen? Hvorfor er det, man skal være mere demokratisk eller have større opbakning i befolkningen for at kunne stille op til europaparlamentsvalg, andet end at det måske er rigtig attraktivt for de store partier af dem, der sidder herinde, ligesom at holde en lukket fest?

Kl. 18:03

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Ordføreren.

Kl. 18:03

Mike Villa Fonseca (M):
Jamen jeg mener og synes, at der skal være en vis form for krav om, at et nyt parti har en vis vælgeropbakning. Det synes jeg er rimeligt.

Kl. 18:04

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Spørgeren for sin anden korte bemærkning. Værsgo.

Kl. 18:04

Kim Edberg Andersen (NB):
Der sidder mindst to partier herinde nu, som overraskede de andre partier herinde, ved at de blev valgt ind og havde så stor en opbakning i samfundet – to partier. Det ene parti sidder herovre til venstre for mig, og det andet er jo repræsenteret oppe på talerstolen lige nu. Så hvordan skal vi gøre os til dommere over, hvem de vil have ind? Er det ikke bare, fordi de store partier frygter det? Tænk nu, hvis der kom en udefra og tog en af de eftertragtede EU-pladser, hvor man kan få en god pension.

Kl. 18:04

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Ordføreren.

Kl. 18:04

Mike Villa Fonseca (M):
Jeg tror ikke, det handler om pension, trods alt, for lige at svare på det. Men jeg synes, det er rimeligt, at der er en vis form for opbakning, når det er, at man skal stille op ved et valg som nyt parti. Så er det jo op til demokratiet og op til folket at stemme efter, hvad de mener og tror på.

Kl. 18:04

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Tak. Så er der en kort bemærkning til hr. Dennis Flydtkjær, Danmarksdemokraterne. Værsgo.

Kl. 18:05

Dennis Flydtkjær (DD):
Hvis man skal bruge det argument, at der skal være en vis opbakning – det går jeg ud fra er det, der er spørgsmålet – skal man vel også skal ændre det i forhold til kommunalvalg. I f.eks. Herning Kommune, hvor jeg kommer fra, var der 47.000, der afgav deres stemme sidste gang, og der er 31 pladser i byrådet. Det betyder, at et mandat koster cirka 1.500 stemmer. Men man skal kun have ca. 150 underskrifter for at få lov til at stille op.

Hvis det skal afspejle det, som ordføreren står og siger på talerstolen, og som regeringen også mener, går jeg ud fra, at man også vil ændre valgloven, så man så i Herning Kommune skal have 1.500 underskrifter for at stille op. For ellers er der jo ikke rigtig nogen logik i det; der er ikke nogen linje i det. Sådan har vi det jo heldigvis ikke. For vi vil også gerne have, at det er nemt at stille op i et lokaldemokrati. Derfor er jeg også uforstående over for, hvorfor det ikke også skal være nemt at stille op til et europaparlamentsvalg.

Så skal folk i Herning Kommune fremover kunne stille med 1.500 underskrifter for at kunne få lov til at stille op til et kommunalvalg?

Kl. 18:05

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Ordføreren.

Kl. 18:05

Mike Villa Fonseca (M):
Nu er det her et beslutningsforslag, B 39, om ligestilling af krav for opstilling til europaparlamentsvalget, og nu spørger ordføreren ind til noget kommunalpolitik.

Det, jeg adresserer her, er, at jeg synes, at der skal være en vis vælgermængde, når man opstiller. Der er en forskel imellem folketingsvalget og europaparlamentsvalget, som jeg også adresserede i min tale. Jeg er meget uenig, desværre, i Enhedslistens kritik af de nuværende regler.

Kl. 18:06

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Så er det spørgeren for sin anden korte bemærkning. Værsgo.

Kl. 18:06

Dennis Flydtkjær (DD):
Jeg er med på, at mit spørgsmål handler om noget andet, men i Herning Kommune skal man for at stille op have ca. 10 pct. af det, det koster for at få et mandat, hvilket gør, at man faktisk godt kan stille op uden nødvendigvis at være i nærheden af at få et mandat, når man er kommet på listen.

Det er jo lidt det samme, man er ude i her med debatten om Europa-Parlamentet, altså at hvis man kan få 20.000 stillere, kan man få lov til at stille op. Hvorfor er det urimeligt, at man for at stille op ikke nødvendigvis skal være tæt på at få sit eget mandat fra starten? Er det demokratisk set ikke en god ting, at man kan komme på listen og repræsentere de vælgere derude, som måske er enige? Om man er modstander eller man er tilhænger, er jo i princippet lige meget.

Kl. 18:06

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Ordføreren.

Kl. 18:06

Mike Villa Fonseca (M):
Jeg synes, at der er nogle forskelle her i forhold til de krav, vi stiller til kommunalvalg, regionsvalg, folketingsvalg og for den sags skyld også europaparlamentsvalg, som vi snakker om i dag. Jeg synes ikke, at jeg kan svare ordføreren på det, han spørger om lige nu.

Kl. 18:07

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Tak. Der er en kort bemærkning til hr. Søren Søndergaard fra Enhedslisten. Værsgo.

Kl. 18:07

Søren Søndergaard (EL):
Det var til det der med en lukket fest. Hvorfor skal der være en særlig favorisering af partier, der sidder i Folketinget? Altså, hvad er det, der gør, at det, at man sidder i Folketinget, specielt favoriserer en til at opstille til europaparlamentsvalg, i modsætning til andre partier?

Kl. 18:07

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Ordføreren.

Kl. 18:07

Mike Villa Fonseca (M):
Der kan man sige, at hr. Kim Edberg Andersen også lidt nævnte, at der er to nye partier her i Folketinget, så der kan jo godt komme nye partier ind ved et folketingsvalg. Nu er det jo så europaparlamentsvalget, vi snakker om, og der synes jeg, at der er en forskel på de her mandatfordelinger, der er ved folketingsvalg og europaparlamentsvalg, i forhold til at det er 175 her i Folketinget, og at det er 14 til europaparlamentsvalget. Jeg synes, der skal være en vis forskel mellem de to ting.

Kl. 18:08

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Spørgeren for sin anden korte bemærkning. Værsgo.

Kl. 18:08

Søren Søndergaard (EL):
Jeg synes ikke, ordføreren svarer på spørgsmålet. Altså, ved sidste europaparlamentsvalg var der to folketingspartier, der gratis fik lov til at opstille til europaparlamentsvalget, og som fik mindre end et parti, der ikke var i Folketinget. Hvad er logikken i det? Hvorfor skal de præmieres? Når man nu snakker alt det der med størrelse osv., hvorfor skal de så præmieres, bare fordi de sidder i Folketinget?

Kl. 18:08

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Ordføreren.

Kl. 18:08

Mike Villa Fonseca (M):
Der må jeg være ærlig og sige, at lige det konkrete eksempel, ordføreren fremhæver her, faktisk ikke er noget, jeg er bekendt med. Så det kan jeg ikke svare dig på.

Kl. 18:08

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Tak til ordføreren. Der er ikke flere korte bemærkninger, så vi går videre i ordførerrækken til fru Theresa Berg Andersen, Socialistisk Folkeparti. Værsgo.

Kl. 18:08

(Ordfører)
Theresa Berg Andersen (SF):
Tak for ordet. I SF har vi bakket op om de gældende regler for indsamling af vælgererklæringer. Til et europaparlamentsvalg kræver et mandat ca. 300.000 kr. stemmer, plus/minus afhængigt af valgforbund, og selvfølgelig kræver det sidste mandat lidt færre. Et mandat til Folketinget kræver langt færre stemmer. Der må gerne være forskel på vælgererklæringer, men hvorfor så stor en forskel? Er det rimeligt? Den debat vil vi i SF gerne være med til at tage. Vi anerkender også Enhedslistens forslag her, for der er noget, der er helt skævt, når vi træffer beslutninger om tilsagn til det ene eller det andet.

Det er vælgererklæringer, vi debatterer i dag, men alligevel undres jeg også en smule, når det er sådan, at vi politisk sætter et antal og procenter på forskellige erklæringer. For der skal 50.000 støtteerklæringer til et borgerforslag, for at det kan blive behandlet her i Folketingssalen. Der skal 20.000 vælgererklæringer til for at kunne stille op til et folketingsvalg. Og der skal hele 70.000 vælgererklæringer til for at stille op til et europaparlamentsvalg.

Vi anerkender, at det kan være svært for et ikkeetableret parti at stille op. Vi anerkender fuldt ud, at der er en kæmpe forskel, og vi vil gerne være med til at debattere den her grænse. Men der er også flere nuancer, jeg tænker der skal med ind i debatten her, for igennem tid har vi nemlig set rigtig mange partier stille op til diverse valg. I dag kan vi jo kigge os omkring i Folketingssalen her, hvor der er repræsenteret 12 partier, og det er mange. Jeg lader mig fortælle af mange borgere, som jeg møder på min vej, at de faktisk synes, det er svært at finde rundt i alle de gode budskaber og debatterne, og det kan tit også pulverisere debatten. Det får mig til at tænke på, hvor langt eller hvor vidt vi skal gå, og hvor svært eller hvor let det

skal være at stille op til et folketingsvalg. Måske skal der mere end 20.000 erklæringer til for at kunne stille op til et folketingsvalg.

I SF er vi ikke helt sikre på, at forslaget her er den rigtige vej at gå, altså at ensarte ud fra det laveste antal vælgererklæringer, men vi vil gerne være med til at kigge på en mulighed for at gøre det muligt. Vi vil gerne være med til at lande en beretning og noget, der bidrager til en løsning på det her, og vi er klar til at stille op til at kigge på de muligheder. Tak for ordet.

Kl. 18:11

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Tak til ordføreren. Der er en kort bemærkning til hr. Søren Søndergaard, Enhedslisten. Værsgo.

Kl. 18:11

Søren Søndergaard (EL):
Tak for viljen til at diskutere det. Altså, vi har jo heller ikke lagt os fast på noget. Vi snakker om en ligeberettigelse, og det andet spørgsmål om, om det skal være lidt højere eller lidt lavere, kan man sagtens diskutere.

Men det principielle, som jeg godt kunne tænke mig at høre SF's holdning til, er, om der ikke er noget lidt underligt i, at der sidder en kreds af folketingspartier og siger: Vi skal have nogle særlige fordele i forhold til at opstille til europaparlamentsvalget. For kravet om de 70.000 vælgererklæringer gælder jo ikke for alle. Det gælder kun for dem, der ikke har nået de 2 pct. til Folketinget. Så kan et parti være blevet splittet op fem gange, og der kan være én tilbage – det er sådan set ligegyldigt – og det kan opstille til parlamentsvalget og få ingen stemmer. Det betyder ikke noget. Det er sikret retten til at stille op, bare fordi det på et tidspunkt er kommet i Folketinget.

Altså, er der ikke noget galt i og for meget lukket fest over, at folketingspartierne klapper hinanden på ryggen og sidder og bliver enige med hinanden om, at der ikke er grundlag for at gøre det lettere for andre end dem selv?

Kl. 18:12

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Ordføreren.

Kl. 18:12

Theresa Berg Andersen (SF):
Det anerkender vi i SF fuldt ud. Der er noget, der er hamrende skævt her, og det er også derfor, jeg åbner op for, at vi gerne vil være med til at kigge på det her. Man kan jo se, at det er lykkedes for mange, men man kan jo spørge sig selv, om det var lykkedes, hvis de skulle ud at samle 70.000 vælgererklæringer. Jeg har mine tvivl. Så derfor mener jeg også, det er en debat, der er værd at tage for at finde en mulig løsning på det her.

Kl. 18:12

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Tak. Så er der ikke flere korte bemærkninger, og så siger vi tak til ordføreren og går videre i ordførerrækken til hr. Dennis Flydtkjær fra Danmarksdemokraterne. Værsgo.

Kl. 18:13

(Ordfører)
Dennis Flydtkjær (DD):
Tak. Jeg kan starte med at sige, at vi i Danmarksdemokraterne kommer til at støtte det her beslutningsforslag, hvis det kommer til afstemning. Vi synes egentlig, de argumenter, der bliver fremført i beslutningsforslaget, giver god mening, og de handler om, at det er for svært at blive opstillet til Europa-Parlamentet ved europaparlamentsvalget i Danmark med 70.000 stillere. Det gælder, både når man sammenligner med det antal, man skal bruge til et folketingsvalg, men også sammenlignet med det, man skal bruge i andre lande, som hr. Søren Søndergaard også har nævnt her i debatten; det er virkelig utrolig svært. At gå ud at finde 70.000 stillere er ikke noget, man bare lige gør, og det synes jeg egentlig er ærgerligt.

Jeg køber præmissen om, at det selvfølgelig ikke er det samme som det, der skal til for at få et mandat til et europaparlamentsvalg, som jo ligger langt højere, men jeg synes ikke, det gør, at de mennesker, som faktisk skulle føle sig repræsenteret af et parti, ikke skal have lov til at få det opstillet, så det kan kæmpe for det. Så er det jo i en valgkamp, det kan kæmpe for at komme op på at få et mandat. Så jeg synes egentlig, det er et fornuftigt forslag, at man sidestiller de to ting.

Så vil jeg også godt lige bruge lidt tid på at nævne det forslag, jeg spurgte ministeren om. Vi havde jo et forslag for et par uger siden, også fra Enhedslisten, om partistøtte, altså en grænse for, hvor meget man må donere, brug af pengeklub og alt muligt andet, hvor regeringen faktisk var ret åben og sagde: Lad os indkalde til nogle drøftelser om det og prøve at finde et eller andet kompromis omkring nogle af de der regler, der har været. F.eks. var der blevet brugt en fidus for at skjule, hvor meget man fik igennem de her pengeklubber.

Jeg synes jo, det ville være oplagt at tage sådan en diskussion med her, og det kunne jo også være SF's synspunkt om, at det er for nemt at stille op til Folketinget, man kunne drøfte i sådan en forhandling. Så jeg synes, det er en oplagt mulighed for, at man prøver at sætte sig sammen i partierne og kigger den problematik igennem med pengene, men også det her med, at det er rigtig svært at stille op til Europa-Parlamentet.

Som jeg startede med at sige, er budskabet fra Danmarksdemokraterne, at vi støtter det her beslutningsforslag fra Enhedslisten.

Kl. 18:15

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Tak til ordføreren. Der er ikke nogen korte bemærkninger, og så går vi videre i ordførerrækken til fru Louise Brown fra Liberal Alliance. Værsgo.

Kl. 18:15

(Ordfører)
Louise Brown (LA):
Tak for det, formand. Jeg har fået den fornøjelse at vikariere for min meget gode og afholdte kollega, hr. Lars-Christian Brask, i dag, så I må slå jer til tåls med mig.

Kravet om, at man skal anskaffe sig et givent antal underskrifter for at stille op til et valg, skal trykteste, om et politisk projekt er levedygtigt, før det får lov til at stille op. Der er en demokratisk omkostning ved at have et meget højt krav, da det gør det svært at udfordre de etablerede partier. Men der er også en demokratisk omkostning ved at have et for lavt krav. Hvis det bliver meget let at blive opstillingsberettiget, vil man kunne opleve et meget stort antal partier deltage i valg, selv om de måske reelt ikke rigtig har gang på jord. Det kan være forvirrende for vælgerne, hvis de skal forholde sig til et meget stort antal politiske projekter, som hver især skal gives en rimelig repræsentation i mediedækningen.

Står vi så i en situation med et for lavt eller et for højt krav i forhold til opstillingskravet til Folketinget? LA mener klart, der er tegn på, at kravet er blevet for lavt. I takt med muligheden for digitale underskriftsindsamlinger er en lang række projekter blevet opstillingsberettigede uden at kunne opnå valg. Ved seneste valg drejede det sig om Veganerpartiet, Frie Grønne og Kristendemokraterne. Ved valget før drejede det sig om Klaus Riskær Pedersen, Stram Kurs og Kristendemokraterne.

De danske vælgere oplever et relativt stort menukort af levedygtige projekter, når de går til folketingsvalg. Når man tillader en masse projekter, som ikke har den nødvendige folkelige klangbund

til at deltage på lige fod, skaber det forvirring, og jeg synes egentlig, at den seneste valgkamp er et meget godt eksempel på det. LA er jo et relativt nyt parti, og vi skal selvfølgelig ikke lukke den her dør bag os. Det er afgørende, at frustrationer med Folketingets partier i befolkningen kan udmønte sig i, at status quo udfordres. Det er demokratisk afgørende. Men for os at se nås balancen bedst, hvis man hæver kravet om underskrifter til et folketingsvalg.

I forhold til selve beslutningsforslagets substans er vi enige med forslagsstillerne om, at det er mærkeligt, at man ikke har samme krav til henholdsvis Europa-Parlamentet og Folketinget, når det på begges vedkommende drejer sig om et landsdækkende valg. Men når nu vi synes, at kravet til Folketinget er blevet for lavt, er det svært at sænke det til det her niveau. Vi ønsker os i stedet, at man finder et niveau et sted midt imellem det nuværende for Folketinget og det nuværende for Europa-Parlamentet, som kan gælde for begge valg. På den baggrund kommer vi til at stemme imod beslutningsforslaget.

Kl. 18:17

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Tak til ordføreren. Der er ikke nogen korte bemærkninger, så vi går videre i ordførerrækken til hr. Per Larsen fra Det Konservative Folkeparti. Værsgo.

Kl. 18:18

(Ordfører)
Per Larsen (KF):
Tak for det, og tak til Enhedslisten for at rejse debatten. Jeg er her i dag som substitut for Lise Bertelsen, der er ordfører på området i det daglige. Hun er desværre forhindret i dag.

Det har aldrig nogen sinde været så let at indsamle vælgererklæringer, som det er i øjeblikket. Vi kan bare tage eksemplet med fru Inger Støjberg, der inden for 1 døgn samlede 40.000 vælgererklæringer. Når man sammenligner med tidligere, hvor man skulle ud på gader og stræder i snestorm og regnvejr, og hvad ved jeg, og indsamle vælgererklæringer, var det jo et hestearbejde uden lige at skulle indsamle alle de vælgererklæringer. I dag kan det altså lade sig gøre ganske hurtigt, gelinde og nemt at samle eksempelvis 40.000 inden for 1 døgn, hvis man ellers har en sag, som man kan argumentere for og der er opbakning til. For det er jo det, der skal være. Der skal være opbakning til, at man kan stille op til Europa-Parlamentet, i et omfang, som jeg også mener bør være væsentlig højere end det, der kræves til Folketinget.

Hvis det er sådan, at man i en kreds stiller op til Folketinget, kan man alene blive valgt til Folketinget. Vi har jo set løsgængere blive valgt til Folketinget, og den mulighed synes jeg også der skal være. Hvis det er sådan, at man som privatist eksempelvis skulle vinde et mandat til Europa-Parlamentet, skal der jo i omegnen af et par hundrede tusinde stemmer til. Der er en spærregrænse på ungefær 6 pct. eller noget i den stil.

I Det Konservative Folkeparti synes vi sådan set, at reglerne er okay, som de er. Der er kun de 14 pladser, og der skal altså en vis tilslutning til, for at man kan få lov til at stille op til Europa-Parlamentet, og det synes vi også er rimeligt, også ud fra en betragtning om at undgå stemmespild. For hvis det er sådan, at man sænker det og der kommer alt for mange lister og partier, vil der jo være en stor risiko for at få stemmespild. At de politiske partier har mulighed for at stille op uden at skulle ud at indsamle vælgererklæringer, synes jeg sådan set er ganske naturligt. I øjeblikket er der 12 partier, og det er jo politik, det handler om, og partier, som har en stor tilslutning i befolkningen, behøver nødvendigvis ikke at skulle ud at indsamle vælgererklæringer.

Så i Det Konservative Folkeparti mener vi, at reglerne er acceptable og okay. Tak.

Kl. 18:20

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Tak til ordføreren. Der er ikke nogen korte bemærkninger, så vi går videre i ordførerrækken. Og vi går til hr. Nick Zimmermann, Dansk Folkeparti. Værsgo.

Kl. 18:21

(Ordfører)
Nick Zimmermann (DF):
Tak. Enhedslisten har fremsat det her forslag om at ligestille, hvor mange vælgererklæringer man skal have for at kunne opstillet til Folketinget, og hvor mange vælgererklæringer man skal have for at kunne opstille til Europa-Parlamentet. I Dansk Folkeparti er vi sådan set helt overordnet enige med Enhedslisten i, at det er et meget højt krav, der er sat op for at kunne stille op til Europa-Parlamentet, i forhold til kravet for at kunne stille op til Folketinget. Og så er det selvfølgelig også betydelig sværere at blive valgt ind i Europa-Parlamentet, end det er at blive valgt ind i Folketinget, al den stund der jo kun er 14 pladser mod de 175, som vi fordeler til Folketinget her i den sydlige del af kongeriget.

I mine øjne er det i hvert fald besynderligt, at antallet af underskrifter, som man skal kunne samle for at opstille til europaparlamentsvalget, er hægtet op på det sidste folketingsvalg. Der skal man nemlig samle 2 pct. af de stemmer, der er blevet afgivet til det sidste folketingsvalg, for at blive opstillingsberettiget. I stedet burde man måske kigge på, at antallet af underskrifter kunne være hægtet op på valgdeltagelsen ved europaparlamentsvalget, og det alene vil jo sådan set kunne reducere antallet af underskrifter til ca. 56.000 fra de nuværende 70.680. Og så vil jeg sige, at 56.000 jo selvfølgelig stadig væk er meget højt, men hvis det skal helt ned på et niveau svarende til det, der gælder ved folketingsvalg, er det måske sådan lidt voldsomt i ét hug, al den stund der jo også skal være mulighed for, at det pågældende parti eller den pågældende liste rent faktisk bliver præsenteret i Europa-Parlamentet.

Men til slut vil jeg i hvert fald sige, at vi ser fuldstændig fordomsfrit på Enhedslistens forslag.

Kl. 18:22

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Tak til ordføreren. Der er ikke nogen korte bemærkninger, så vi går videre i ordførerrækken til hr. Noah Sturis fra Alternativet. Værsgo.

Kl. 18:23

(Ordfører)
Noah Sturis (ALT):
Tak for ordet. Og tak til Enhedslisten for at fremsætte forslaget, som har til hensigt at styrke vores demokrati ved at ligestille vilkårene for opstilling til Europa-Parlamentet med vilkårene for opstilling til Folketinget. I Alternativet støtter vi Enhedslistens forslag, for i dag er der nemlig en betydelig forskel mellem kravene til opstilling til Europa-Parlamentet og kravene til opstilling til Folketinget, og det gør det uforholdsmæssig svært for nye partier at deltage i EU-valgene.

Vi mener, at det er problematisk, og at det er med til at skabe en kløft mellem etablerede partier og den brede befolkning i spørgsmål vedrørende EU. Så ved at ligestille kravene for opstilling styrker vi vores demokrati og er med til at skabe en mere inkluderende politisk arena. Så vi synes, det er et helt rigtigt skridt mod et stærkere og mere repræsentativt demokrati i Danmark i forhold til vores repræsentation i Europa. Tak.

Kl. 18:23

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Tak til ordføreren. Der er ikke nogen korte bemærkninger, så vi går videre i ordførerrækken til hr. Kim Edberg Andersen, Nye Borgerlige. Værsgo.

Kl. 18:24

(Ordfører)
Kim Edberg Andersen (NB):
Tak for det. Jeg blev helt rørt, da jeg hørte Konservatives Per Larsen fortælle om, dengang de samlede underskrifter ind i sne og regn, og jeg håber, at hr. Per Larsen, selv om han naturligvis er blevet lidt gråhåret, ikke var med til at samle underskrifter ind, da Konservative stillede op første gang. Det synes jeg alligevel ville være for meget forlangt.

Jeg køber ikke helt præmissen om, at det skal være dyrere, fordi der er færre mandater – det gør jeg ikke. Jeg vil sige, at den præmis lidt gør, at det bliver den lukkede fest, jeg snakkede om. Vi sidder herinde nu og er blevet valgt ind ved at have fået 25.000 eller 22.000 underskrifter – eller hvor meget det er – og lige pludselig skal det være 70.000. Så der er noget i logikken, der ikke giver mening. Det ville give god mening, at et land med x antal borgere krævede x antal underskrifter for opstilling til et valg til Europa-Parlamentet eller Folketinget. Det ville give meget god mening.

Med hensyn til hvor niveauet skal ligge, er vi meget positive over for, at vi kan finde et passende niveau. For jeg er også enig i, at det er blevet nemmere at samle de 25.000 underskrifter, og vi kan se, at det også kan blive udnyttet. Man skal også som parti herinde være opmærksom på, at mange af dem, som hævder, at det skal gøres sværere, er folk, der allerede sad i Folketinget, og som så laver et nyt parti, hvorefter de så siger, at det skal gøres sværere for alle de andre. Demokrati er en smuk ting, og det er det også, hvis der stiller 15 eller 16 partier op.

Det er selvfølgelig træls, når man er i fjernsynet, at der ikke er ret meget taletid, fordi debatten skal afvikles på halvanden time. Men vi skal også prise os lykkelige for, at f.eks. et parti som Nye Borgerlige rent faktisk var ude at få underskrifterne. I havde mistet glæden ved at have mig på talerstolen i dag, hvis ikke det var muligt at stille op med 25.000 underskrifter. Vi ville da være kede af skulle samle 50.000 underskrifter, skoene ville være blevet slidt noget tynde under indsamlingen af den sidste halvdel.

Jeg anerkender præmissen, og jeg har også en fornemmelse af, at det måske er Folkebevægelsen mod EU, man henviser lidt til, og jeg savner også, at de stiller op til et valg til Europa-Parlamentet, for det ville være dejligt som EU-skeptisk højrefløjsparti at have et EU-skeptisk venstrefløjsparti, så man fra begge sider af det politiske spektrum kunne fortælle danskerne, at EU ikke altid er af det gode. Så derfor kommer Nye Borgerlige naturligvis til at bakke op om forslaget. Vi så gerne, at vi fandt en løsning, så tallet måske var en lille smule højere til Folketinget og noget lavere til europaparlamentsvalget, men det er jeg sikker på at hr. Søren Søndergaard også er villig til at tage en snak om.

Kl. 18:26

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Tak til ordføreren. Der er ikke nogen korte bemærkninger, så vi går til ordføreren for forslagsstillerne, hr. Søren Søndergaard, Enhedslisten. Værsgo.

Kl. 18:26

(Ordfører for forslagsstillerne)
Søren Søndergaard (EL):
Tak for det. Det, der lidt er udgangspunktet for debatten, er jo, at Danmark så markant skiller sig ud fra andre EU-lande, ved at vi gør det sværere at opstille til Europa-Parlamentet. Så kan man selvfølgelig sige: Nåh jo, men i Østrig skal man også aflevere 2.000 kr. eller 26.000 kr. osv. Ja, det er fuldstændig rigtigt. Man kan også få én parlamentariker til det. Men det ændrer jo ikke ved, at det er meget besværligere i Danmark, og jeg synes ikke, at de argumenter, der kommer for, at det skal være besværligere, er særlig gode.

Hvis det er de argumenter, som er kommet her, som er de gældende, så må jeg indrømme, at jeg ikke føler mig overbevist. For man veksler hele tiden mellem på den ene side Europa-Parlamentet, og hvor mange mandater der er der, og hvor meget det kræver at komme ind, og så på den anden side nogle tal, der tager udgangspunkt i Folketinget. Hvordan de to ting er oversat til hinanden, er fuldstændig uforståeligt. Altså, det *er* et tilfældigt tal, man har valgt. Det er jo fint, at man har valgt et tilfældigt tal, og at man så siger, at det er det rigtige. Det har man helt lov til at sige at det er, men det er bare ikke logisk funderet.

Derfor kan jeg jo heller ikke komme uden om, at jeg har meget stærkt på fornemmelsen, at det handler om, at etablerede partier – og det kunne også være Enhedslisten – forsvarer deres egne privilegier. Vi har nogle særlige muligheder, og dem udnytter vi. For hvis vi nu ser på det med den folkelige genklang, kan vi jo tage sidste europaparlamentsvalg. Hvor mange stemmer var det, Liberal Alliance fik der? 2,2 pct. Hvorfor skulle Liberal Alliance have lov at opstille? Alternativet fik 3,4 pct., og Folkebevægelsen mod EU fik 3,7 pct. Hvad er præcis grunden til, at dem, der har fået færre stemmer, skal have lov til at opstille til det efterfølgende europaparlamentsvalg, men ikke dem, der fik flere stemmer? I min verden giver det ikke nogen mening, ud over at vi har fået nogle privilegier, i og med vi er blevet valgt til Folketinget, og så holder vi fast ved dem.

Det må jeg indrømme at jeg synes man skal passe på med, og jeg synes måske især, at man skal passe på med det, når vi snakker EU, hvor det jo gang på gang viser sig, at der er nogle understrømme i befolkningen, som går en anden vej – både den ene og den anden vej, vil jeg næsten sige. Det så vi ved den sidste folkeafstemning, hvor der var et fuldstændig eksorbitant flertal for at afskaffe forsvarsforbeholdet – det var næsten større, end det var i Folketinget – men andre gange har vi jo set det stik modsatte, nemlig at det flertal, der var i Folketinget, f.eks. for at afskaffe retsforbeholdet eller for at afskaffe kronen og indføre euroen, bare blev underkendt af befolkningen. Derfor synes jeg, man skal være varsom. Jeg synes, at man skal passe på. Jeg synes, man skal give mulighed for, at de strømninger, vi ved er derude, også får mulighed for at blive repræsenteret, og ikke bare henvise til noget, som i min logik altså ikke hænger sammen.

Jeg vil selvfølgelig sige tak til SF, Danmarksdemokraterne, Dansk Folkeparti, Alternativet og Nye Borgerlige for at stille sig positivt over for det, der ligger her. Jeg vil sige til Nye Borgerlige, at ud over en undren over, hvor meget vi adskiller os fra alle andre lande, så er det, der har været anledningen til, at vi har taget det her op, sådan set en henvendelse både fra Folkebevægelsen mod EU og fra den organisation, der hedder Volt. Det er en organisation, som er meget EU-positiv, og som egentlig ikke rigtig ønsker at komme ind i Folketinget, men ønsker at være repræsenteret i Europa-Parlamentet. Nu har de så stillet op til det hollandske valg, hvor de mig bekendt blev valgt ind i det hollandske parlament.

Jeg bliver da nødt til at sige til dem: Prøv lige at høre, det kan godt være, at I ikke egentlig mener, at I skal være i det danske Folketing, men hvis I vil i Europa-Parlamentet, så er det smarteste, I kan gøre, da at samle underskrifter til at blive opstillet til det danske Folketing; lav endnu et parti, og kom ind og få 2 pct., for hvis I bare får 2 pct., er I sikret retten til at stille op til Europa-Parlamentet. Det synes jeg er en underlig og mærkelig logik, men det er jo det, man bliver nødt til at sige til folk er deres bedste mulighed. For der sidder altså et flertal, ser det ud til, herinde i Folketinget, som ligesom

holder fast ved de privilegier, vi som folketingspartier har i forhold til opstilling til Europa-Parlamentet.

Jeg tror, at vi i udvalgsbehandlingen skal prøve at få en gennemgang af – hvad skal vi sige – logikken i det her. Jeg tror, vi skal prøve at undersøge nogle af de tal, som bliver nævnt, nærmere. Jeg tror også, at det vil være godt, at vi faktisk får et komplet billede af, hvordan situationen er i andre EU-lande, sådan at vi også har det at forholde os til. Så den her diskussion fortsætter, og jeg siger i hvert fald tak for, at der foreløbig er seks partier i Folketinget, som stiller sig positivt over for at gå videre med det. Tak.

Kl. 18:32

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Tak til ordføreren, og der er en kort bemærkning til fru Birgitte Vind, Socialdemokratiet. Værsgo.

Kl. 18:32

Birgitte Vind (S):
Tak for det. Og endnu en gang tak for at rejse den her demokratiske debat; det er altid godt. Jeg er så lidt ked af, at ordføreren på den måde ligesom prøver at insinuere, at de etablerede partier i Folketingssalen, som taler imod forslaget, bare er ude på at bevare egne rettigheder og ikke give nogen rettigheder til andre. Det ærgrer mig rigtig meget.

Men det, jeg gerne vil høre ordføreren om, er: Anerkender ordføreren, at jo flere partier der stiller op til europaparlamentsvalget, jo sværere er det at få et af de 14 mandater?

Kl. 18:33

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Ordføreren.

Kl. 18:33

Søren Søndergaard (EL):
Nej, det er hverken mere eller mindre svært. Altså, de 14 mandater er 14 mandater, og dem, der stiller op, kæmper om mandaterne, og der vil dem, der vil få flest, få flest. Dem, der indgår valgforbund, fordi de indgår valgforbund med nogle, der er beslægtede, præsenterer jo så det for vælgerne, og det tager vælgerne stilling til. Så nej, der er det min opfattelse, at det er fuldstændig ens.

Men må jeg ikke godt lige sige til det der med privilegierne, at jeg jo intet havde imod, hvis nu folk stillede sig op og sagde: Nå men, vi synes egentlig også, at Folketingets partier skal samle 70.000 underskrifter ind. Det er for ikke at komme i den situation, som Liberal Alliance kom i, hvor de jo fik meget få stemmer, i forhold til hvad der var krævet, og var langt fra at få et mandat i Europa-Parlamentet og i den forstand ikke havde nogen berettigelse i forhold til det.

Hvis man er villig til – så at sige – at drikke sin egen medicin, synes jeg det ville være strålende, og så skal jeg da bestemt holde igen med enhver form for antydning af, at der også i det her kan ligge en vis privilegieblindhed. Det er ikke bare rettet mod Socialdemokratiet, det er ikke bare rettet mod Venstre eller Moderaterne; det er lige så meget rettet mod os selv, for det tror jeg vi alle sammen kommer til at lide af.

Kl. 18:34

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Ønskes der en anden kort bemærkning? Ja. Så skal man huske at trykke sig ind. (*Birgitte Vind* (S): Undskyld. Jamen kan jeg nå det?). Ja, værsgo.

Kl. 18:34

Birgitte Vind (S):
Tak. Tak for svaret, som jeg nu heller ikke blev ret meget klogere af. For er der f.eks. 17 partier, der stiller op, og er der kun 14 mandater, så siger det jo sig selv, at der er nogle af de her partier, der ikke opnår et mandat. Men jeg vil egentlig også bare anerkende, at debatten bliver rejst.

Så vil jeg også bare lige høre ordføreren: Anerkender ordføreren, at når man så er herinde, man har stiftet et parti og man er kommet ind i Folketinget, er vejen til Europa-Parlamentet jo sådan set klar? Så kan man jo stille op, og på den måde behøver man ikke at samle over 70.000 underskrifter.

Kl. 18:35

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Ordføreren.

Kl. 18:35

Søren Søndergaard (EL):
Ja, sådan er reglerne, men det er bare ikke nogen garanti for, at man får nogen stemmer. Det, at man sidder i Folketinget, er ikke nogen garanti for, at man er i nærheden af at komme i Europa-Parlamentet. Det har vi jo set konkrete eksempler på.

I forhold til det andet spørgsmål er det jo nøjagtig ligesom til folketingsvalg. Altså, de partier, der opstiller, fordeler de mandater, der er, mellem sig, og det er klart, at jo flere kandidater der er, jo flere kandidater bliver ikke valgt ind, og at jo flere partier der er, jo flere partier bliver ikke valgt ind. Sådan er det, men jeg har den opfattelse, at en valgkamp er meget, meget mere end det at blive valgt ind.

Kl. 18:36

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Tak. Så er der en kort bemærkning til hr. Per Larsen, Det Konservative Folkeparti. Værsgo.

Kl. 18:36

Per Larsen (KF):
Tak for det, og tak for talen. Nu nævnte ordføreren Folkebevægelsen, og Folkebevægelsen har jo tidligere kunnet samle vælgererklæringer selv under mindre gunstige forhold, end der er i dag. Så jeg ville da umiddelbart tro, at der var en god mulighed for, at Folkebevægelsen også i dag, hvis der ellers er liv i dem, ville kunne samle vælgererklæringer.

Men er der en forbindelse, i forhold til at der måske, hvis det var sådan, at Folkebevægelsen stillede op, kunne indgås et valgforbund med Enhedslisten, og at man på den måde kunne stemmeoptimere?

Kl. 18:36

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Ordføreren.

Kl. 18:36

Søren Søndergaard (EL):
Ja, og det kunne være, at Volt ville indgå et valgteknisk samarbejde med Socialdemokratiet og SF og Radikale. Det har jeg ingen anelse om. Men den tanke synes jeg da bestemt er værd at fremføre, så folk kan tage stilling til den. Jeg synes bare ikke, det ændrer ved den principielle diskussion. Og må jeg så ikke godt bare anfægte det der med, at det er blevet lettere at samle underskrifter? Det er det ikke. Altså, hvis man inden for en kort periode har en enorm pressedækning af en sag, er det blevet lettere. Men ellers er det ikke. Så var det faktisk lettere med det gamle knofedt, og vi har jo set det meget tydeligt med forskellige partier, altså at det har været båret af, at der var nogle folk, som virkelig var i pressens søgelys, og

som gjorde det godt, og som var fremme, og som derfor kunne være drivende. For det er faktisk lidt besværligt at få underskrifterne ind, fordi man ikke bare skal have dem samlet ind én gang, men man skal have dem samlet ind to gange.

Kl. 18:37

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Der er ikke flere, der har bedt om ordet, så tak til ordføreren for forslagsstillerne.

Forhandlingen er sluttet.

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Indenrigsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg dette som vedtaget.

Det er vedtaget.

Det næste punkt på dagsordenen er:
20) 1. behandling af lovforslag nr. L 123:
Forslag til lov om ændring af lov om tobaksvarer m.v. og forskellige andre love. (Implementering af dele af delegeret direktiv vedrørende opvarmede tobaksvarer m.v.)
Af indenrigs- og sundhedsministeren (Sophie Løhde).
(Fremsættelse 28.04.2023).

Kl. 18:38

Forhandling

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Forhandlingen er åbnet. Den første ordfører er fru Matilde Powers, Socialdemokratiet. Værsgo.

Kl. 18:38

(Ordfører)
Matilde Powers (S):
Tak for ordet, formand. I 2019 blev der lavet en bred politisk aftale om en national handleplan mod børn og unges rygning. Der blev bl.a. indført krav om neutrale pakninger, prisen blev hævet, og der blev indført røgfri skoletid. De her tiltag var helt nødvendige, fordi vi for første gang i mange år så en stigning i antallet af unge rygere i Danmark.

Men desværre er vi oppe imod en kynisk branche, som ikke lader sig bremse, når vi strammer loven for at beskytte vores børn. I mellemtiden er der derfor poppet nye produkter op, som i øjeblikket ikke er reguleret på samme måde af den eksisterende lov, f.eks. opvarmede tobaksprodukter og nikotinposer. De her produkter må derfor stadig gerne have smag, de må gerne have flotte pakninger, og de er billigere end andre almindelige tobaksprodukter. Så bliver de markedsført massivt på de sociale medier, og det har desværre virket.

Produkterne har vundet kæmpe indpas blandt de unge. De nyeste opgørelser viser, at 35 pct. af alle danske unge fra 15 til 25 år i dag bruger mindst ét nikotinholdigt produkt. Det er en stigning på næsten 10 procentpoint på bare 2 år, men endnu mere bekymrende er det, når vi ser på vores helt unge, nemlig de 15-17-årige. Her er brugen af nikotinprodukter nemlig steget fra 18 pct. i 2020 til 30 pct. i 2022. Altså bruger en tredjedel af alle 15-17-årige i Danmark i dag mindst ét nikotinprodukt, og det til trods for, at det er ulovligt at sælge nikotin- og tobaksprodukter til børn under 18 år. Det er dybt alvorligt, fordi nikotin er meget skadeligt for særlig børn og unge. Hvis man bruger det, imens hjernen endnu ikke er færdigudviklet, kan det give varige kognitive skader, det øger risikoen for stress, angst og depression, og så øger det risikoen for at blive livsvarigt afhængig også af andre rusmidler, f.eks. alkohol og kokain, og derfor skal vi selvfølgelig have stoppet den her skadelige udvikling blandt børn.

Vi i Socialdemokratiet er derfor også rigtig glade for, at vi i dag kan tage et lille skridt i den kamp med et nyt EU-direktiv. Med det delegerede direktiv fjernes der nemlig en række undtagelser for opvarmet tobak fra den nuværende EU-lovgivning. På den måde sidestilles opvarmet tobak i højere grad med røgtobak som f.eks. cigaretter. Det betyder helt konkret, at det fremover vil være forbudt at sælge og markedsføre opvarmede tobaksvarer med smag og duftstoffer. Lovforslaget tydeliggør også, hvilke krav der stilles til alderskontrol på henholdsvis fysiske salgssteder og onlinesalg. Bl.a. etableres der en tydelig lovhjemmel om, at erhvervsdrivende skal etablere et generelt alderskontrolsystem ved onlinesalg af alkohol og tobak.

Jeg er ikke så naiv, at jeg bilder mig ind, at det her EU-direktiv vil bringe os i mål i kampen om at fjerne nikotinprodukter helt fra vores børn og unge, slet ikke. Når man er oppe imod en branche, der er villig til at tage alle midler i brug – lovlige som ulovlige – for at gøre vores børn afhængige af deres produkter, som vi bl.a. så det i dokumentaren på TV 2 for nylig, »Røgsløret fra tobaksindustrien«, så kræver det, at vi også er villige til at tage alle midler i brug for at få dem stoppet. Der skal derfor væsentlig mere til. Men det her EU-direktiv er dog et skridt i den rigtige retning. Socialdemokratiet bakker derfor op, og vi glæder os til snart at kunne tage endnu flere skridt i kampen for at sikre, at den næste ungdomsgeneration bliver nikotin-og tobaksfri. Tak for ordet.

Kl. 18:42

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Tak til ordføreren. Der er ikke nogen korte bemærkninger, så vi går videre i ordførerrækken til fru Eva Kjer Hansen fra Venstre. Værsgo.

Kl. 18:42

(Ordfører)
Eva Kjer Hansen (V):
Tak, fru formand. Rygning er den største dræber i Danmark. Det fremgår af Sundhedsstyrelsens seneste rapport på området, hvor vi kan læse, at mere end 15.000 personer dør af rygning. Det er stærkt bekymrende, og endnu mere bekymrende er det, at tallet er stigende hos unge, der benytter sig af de forskellige nikotinprodukter. Derfor er det så vigtigt, at vi diskuterer med hinanden, hvordan vi allerbedst kan forebygge, at børn og unge overhovedet begynder at bruge nikotinprodukter.

Vi i Venstre er derfor glade for, at vi tager et skridt i den rigtige retning med de her tre konkrete tiltag, der ligger i lovforslaget, nemlig for det første at udvide forbuddet mod markedsføring af tobaksvarer til også at gælde de opvarmede tobaksvarer. Det drejer sig helt konkret om tobaksvarer med kendetegnende aroma eller med aromastoffer i deres bestanddele, såsom filtre, papir, emballage, kapsler og enhver teknisk funktion, der gør det muligt at ændre tobaksvarernes duft, smag eller deres røgudviklingsintensitet, som allerede findes for cigaretter og rulletobak. Og det, der er vigtigt her, er jo, at vi får nogle fælles regler, i og med at det også er på EU-niveau, vi har lavet aftalen. Der kommer også ændrede mærkningskrav for de opvarmede tobaksvarer, såfremt der er tale om røgtobak.

For det andet stiller vi nu krav om alderskontrol ved både fysisk og online salg af en række varer. Det drejer sig helt konkret om tobaksvarer af forskellig slags, som vi bare kan se det er nødvendigt der bliver en stærkere kontrol med. I forbindelse med flere straffesager ved domstolen har man vurderet, at der ikke er tilstrækkelig klar lovhjemmel til at stille krav om et alderskontrolsystem ved onlinesalg af tobaks- og nikotinprodukter, urtebaserede rygeprodukter

og for så vidt også alkohol. Og det er jo den hjemmel, der skal tilvejebringes, sådan at vi kan sikre en mere effektiv alderskontrol. Sundhedsstyrelsen skal også sørge for, at skiltene afspejler de her skærpede krav til alderskontrol, og igen skal det gælde både fysisk og online.

Endelig og for det tredje justerer vi nogle teknikaliteter i form af opdaterede henvisninger til en række love og bestemmelser og skaber forhåbentlig større klarhed over, hvilke produkter der overhovedet er tale om i de enkelte bestemmelser. Det er ikke de store revolutionerende tiltag, men det er nogle konkrete tiltag, der går i den rigtige retning, som er vigtige, og som vi forhåbentlig kan se vil have en betydning i forhold til vores samlede indsats omkring forbruget af tobaks- og nikotinprodukter.

Kl. 18:45

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Tak til ordføreren. Der er ikke nogen korte bemærkninger, så vi går videre i ordførerrækken til hr. Mike Villa Fonseca fra Moderaterne. Værsgo.

Kl. 18:45

(Ordfører)
Mike Villa Fonseca (M):
Tak. Nu er jeg ikke sundhedsordfører for Moderaterne. Det er normalt Monika Rubin, som er ude at rejse med Statsrevisorerne, så derfor må I nøjes med mig i dag. Som I ved, er Monika Rubin læge, og jeg er selv sygeplejerske og brandmand, og lidt ligesom i praksis og i det virkelige liv må sygeplejersken jo træde til, når lægen ikke er til stede. Så tak for ordet, formand.

I Moderaterne mener vi, at det er helt afgørende, at vi får de unge til at stoppe med at ryge. Rygning er noget af det allermest skadelige, vi kan udsætte vores krop for. Det kan både Monika Rubin og jeg genkende – jeg som både sygeplejerske og brandmand. Derfor giver det rigtig god mening, at vi nu sikrer en klar lovhjemmel til en alderskontrol, både på fysiske salgssteder og ved onlinesalg. For det må bare ikke være så nemt for vores børn og unge at købe tobaksvarer, som det er lige nu. Jeg skal dog ikke gøre mig helt hellig; jeg ryger desværre også selv. Så en god ting er også at forebygge. Lad os lade være med at starte med at ryge. Der står på pakken, at det dræber, så lad være med det. Derudover er jeg helt enig i, at tobak, der opvarmes, også skal reguleres som andet tobak. Det virker helt naturligt, at aromastoffer også forbydes i opvarmet tobak, og vi er glade for, at vi ved implementering fra EU nu sikrer, at disse regler også gælder netop opvarmet tobak.

I Moderaterne stemmer vi for lovforslaget, og vi glæder os til at arbejde meget mere med forebyggelse på området. Tak for ordet.

Kl. 18:47

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Tak til ordføreren. Der er en kort bemærkning fra hr. Kim Edberg Andersen fra Nye Borgerlige. Værsgo.

Kl. 18:47

Kim Edberg Andersen (NB):
Der er én ting i lovforslaget, som jeg kan være enig i, og det er det der med, at vi skal have en aldersgrænse og en kontrol af, at man er 18. Så det er super. Vi skal passe på vores børn. Men når det kommer til opvarmet tobak, bliver jeg bare nødt til at sige, at jeg lige har hørt en ordfører sige, at i 2019 lavede vi en masse stramninger, og det har ikke virket. Men nu kommer det her jo fra EU, og så er det jo helt anderledes, kan jeg forstå. Mener ordføreren, at opvarmet tobak er det, som vores børn og unge starter med at ryge?

Kl. 18:48

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Ordføreren.

Kl. 18:48

Mike Villa Fonseca (M):
Det ved jeg faktisk ikke helt konkret. Jeg har ikke den præcise statistik over det. Men jeg synes da, at det er noget, man kan dykke ned i forhold til generelt at forebygge alle former for brug af tobak, om det så er nikotin, eller om det er i form af tyggetobak, eller om det er snus, eller det er røgtobak eller tobak med aromastoffer i. Det synes jeg uanset hvad er vigtigt at vi forebygger, så vores unge aldrig kommer i gang. Vi ved, at nikotin er meget vanedannende, når man først er startet på det. Så jeg synes også, det er vigtigt, at vi får kigget på, hvordan vi så får stoppet brugen af nikotin.

Kl. 18:48

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Spørgeren til anden korte bemærkning. Værsgo.

Kl. 18:48

Kim Edberg Andersen (NB):
Jeg kan så fortælle, at det ikke er førstevalget – det er det måske for 1 pct. Så det er jo ikke voldsomt, vel? Det er jo ikke voldsomt mange, der starter med at ryge det her opvarmede tobak. Mener ordføreren ikke, at vi måske skal holde op med at lave flere love, hver gang der er noget, vi ikke sådan lige kan lide ude i samfundet, og måske tage en tænkepause og sige: Når det ikke virkede i 2019, er det nok heller ikke et forbud, der virker nu? Måske skal vi bare have en snak med vores børn og unge om, at det ikke er ret sundt – f.eks. i form af OBS-information.

Kl. 18:49

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Ordføreren.

Kl. 18:49

Mike Villa Fonseca (M):
Uanset hvilken form for tobak det er, synes jeg, det er vigtigt, at vi kigger ind i at forebygge det, uanset om det lige er det ene eller det andet. Nu nævner ordføreren så, at det kun er 1 pct., som starter på opvarmet tobak, men så kan man jo kigge på almindelig tobak og tyggetobak og forebygge den vej igennem også.

Kl. 18:49

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Tak. Der er ikke flere korte bemærkninger, så vi går videre i ordførerrækken til fru Kirsten Normann Andersen, Socialistisk Folkeparti.

Kl. 18:49

(Ordfører)
Kirsten Normann Andersen (SF):
Tak for ordet. Lad mig først sige, at SF selvfølgelig støtter det her lovforslag. Det gør vi, fordi det lukker nogle huller i lovgivningen, som vi vidste var huller, allerede da vi indgik en tobaksaftale i den tidligere folketingssamling i 2020. Allerede dengang vidste vi godt, at der var nogle EU-regler, der forhindrede, at vi ligesom kunne løse problemerne i forhold til andre nikotinprodukter end cigaretter. Jeg er rigtig glad for, at vi er nået dertil nu, at vi også kan få andre nikotinprodukter omfattet af den her aftale, for det giver ikke mening, at den nuværende lovgivning om tobaksvarer ikke omfatter eksempelvis opvarmede tobaksvarer, og det giver heller ikke mening, at opvarmede tobaksvarer ikke indgår i forbuddet mod markedsføring af tobaksvarer. Det giver heller ikke mening, at fysiske butikker skal sikre, at aldersgrænser er overholdt, når de sælger alkohol og

tobaksprodukter, mens onlinebutikker ikke har været underlagt det her krav. Derfor er det godt, at vi får udfyldt de her huller med det her lovforslag.

Det er vigtigt, at vi hele tiden er opmærksomme på at få lukket huller i lovgivningen, når vi ser, at der kommer nye nikotinprodukter til. Senest så vi i DR's Kontant, at et barn på få minutter kunne få fat i såkaldte puffbars både fra en privat sælger på en mørk parkeringsplads og i en kiosk. Her kunne han i øvrigt også få hjælp til, hvordan man lige anvender de her puffbars. Det er simpelt hen så forargeligt. Og det er endnu mere forargeligt, når både smag og udseende tydeligt appellerer til børn. Nogle af de her tobaksvarer lyser endda op, når man bruger dem.

At det er så let for drengen at få fat i de her puffbars, synes jeg vidner om, at Sikkerhedsstyrelsen også har brug for nogle flere muskler til at stoppe ulovligt salg af både tobak og nikotinprodukter. Når Socialdemokraternes ordfører eksempelvis fremhæver stigningen i antallet af 15-17-årige, der bruger nikotinprodukter, må jeg jo bare også understrege, at det er ulovligt at sælge produkterne til de 15-17-årige, og det vidner om, at vi også har brug for muskler til at stoppe ulovligt salg. Det stillede jeg i øvrigt også spørgsmål til erhvervsministeren om allerede i januar, og det har jeg i øvrigt gjort ved flere lejligheder, og jeg har fremsat forskellige beslutningsforslag om det samme. Der oplyser styrelsen, at man både laver fysiske tilsyn i butikkerne og overvåger hjemmesider og sociale medier. Så må vi bare konstatere, at det ulovlige salg stadig væk foregår, og det tror jeg ikke den her lovgivning kommer til at ændre synderligt, hvis ikke Sikkerhedsstyrelsen får flere muskler til at udføre deres kontrol.

Alternativt skal vi se på, om vi kan begrænse antallet af salgssteder, sådan at det bliver lettere at overholde lovgivningen i forhold til salg til børn og unge. Jeg håber selv, at regeringen vil tage yderligere initiativer for at sikre, at den eksisterende lovgivning bliver overholdt, for det gør den ikke i dag, og jeg synes også, at det er berettiget at have en forventning om, at ministeren vil indkalde aftalepartierne bag den aftale, som vi lavede i 2020, til en opfølgning på aftalen, så vi netop også ligesom kan få videreført det gode arbejde, der blev sat i gang dengang i forhold til forebyggelse, når det handler om børn og unge.

Som sagt stemmer SF for, at vi lukker de her huller i lovgivningen en gang for alle, og jeg håber, at der bliver taget nye initiativer i nær fremtid. Tak for ordet.

Kl. 18:53

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Tak til ordføreren. Der er ikke nogen korte bemærkninger, så vi går videre til den næste ordfører i rækken, som er hr. Jens Henrik Thulesen Dahl fra Danmarksdemokraterne. Værsgo.

Kl. 18:53

(Ordfører)
Jens Henrik Thulesen Dahl (DD):
Tak for det, formand. Man kan diskutere, hvor stort det her forslag er, og om det reelt tager fat i problemer, som er på området. Og man kan sige, at de puffbarer, som lige blev nævnt af den foregående ordfører, jo allerede er forbudt at sælge i dag, men bliver solgt rundtomkring i stor stil og er nok noget af det, som de unge i høj grad bruger.

Så kan man spørge, om det er lige meget med det her forslag. Nej, det tror jeg ikke det er. Jeg tror, at vi er nødt til at tage de små skridt, der nu kan være, og det er også centralt at have nogle regler på tværs af EU, som siger, hvad det er for nogle rammer, der er, for salg af tobaksvarer.

Der ligger sådan set to elementer i det her. Den ene del er det med, at de opvarmede tobaksvarer med duft og smag skal blive omfattet af det samme forbud, som allerede i dag gælder for cigaretter og rulletobak. Og den anden del er en indsats i forhold til at sikre alderskontrollen og sikre hjemmel til at lave aldersverificering og skulle lave aldersverificering ved onlinesalg. Jeg har svært ved helt at se, hvordan det skal kunne lade sig gøre sådan helt i praksis, men det må jo vise sig, og det må være noget af det, man så skal arbejde videre med.

Noget, der er centralt i hele den her diskussion, er jo, at vi skal prøve at få overholdt de grænser, som vi har. Altså, når unge helt ned til 13-14 år ikke har svært ved at få fat på nikotinprodukter, så har vi selvfølgelig et problem. Man kan sige, at det her lovforslag jo også understøtter den aftale, der ligger tilbage fra 2019, den nationale handleplan mod børn og unges rygning. Det var jo, før Danmarksdemokraterne eksisterede, men jeg tror sådan set, at hvis man havde indgået den aftale i dag, så havde vi nok været med i den. For vi synes, det er helt centralt, at man tager fat på at sikre, at børn og unge så vidt muligt ikke kommer i gang med at ryge, altså at hindre det.

Derfor støtter vi selvfølgelig også det her lovforslag.

Kl. 18:55

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Tak til ordføreren. Der er ikke nogen korte bemærkninger, så vi går videre i ordførerrækken til fru Louise Brown, Liberal Alliance. Værsgo.

Kl. 18:56

(Ordfører)
Louise Brown (LA):
Tak, formand. Forbud, forbud, forbud – hvornår har forbud egentlig løst reelle problemer? Når man laver et forbud, sker der ofte bare det, at dem, der vil have den vare, der nu er forbudt, finder den andre steder og gerne steder, hvor der ikke er nær så meget kontrol med indholdsstoffer eller lignende, eller andre steder, hvor de så i stedet holder hånden under et eller andet kriminelt foretagende via det sorte marked.

Jeg voksede op med en mor, der røg Grøn Cecil. Det var smøger uden filter og uden mentolsmag. Det var bare sådan en hardcore havnearbejdersmøg lige ned i lungerne. Min mor røg, fordi hun godt kunne lide det. Hun elskede at ryge. Hun vidste udmærket godt, at det var usundt. Det ved alle jo. Det ved de unge også, og hvis de så alligevel træffer det i min optik fjollede valg at begynde at ryge, er de faktisk klar over konsekvenserne. Det har vi jo formået at gøre dem opmærksom på gennem de sidste mange, mange år. For selv om det er alment kendt, at det er farligt at ryge, så gør vi alligevel alt muligt for at fortælle dem det en gang til, som om de var lidt smådumme, og det tror jeg faktisk ikke er den bedste måde at vinde lydhørhed på.

Og nej, det er selvfølgelig ikke uden risiko at ryge, hverken traditionelle cigaretter eller de her opvarmede tobaksprodukter, men rigtig meget tyder på, at de opvarmede tobaksprodukter er langt mindre skadelige end f.eks. almindelige cigaretter, bl.a. fordi der ikke sker en forbrænding af tobakken og derved frigives mange af de skadelige og kræftfremkaldende stoffer, der er i tobakken, ikke. Det konkluderer i hvert fald de britiske og de hollandske sundhedsmyndigheder. Desuden viser adskillige uafhængige studier, at opvarmet tobak er det tobaks- og nikotinprodukt, der har klart mindst appel til unge. Under 1 pct. har prøvet opvarmet tobak som deres første tobaks- eller nikotinprodukt. Det har Sundhedsstyrelsen netop konkluderet i en rapport fra februar i år.

Derfor mener jeg, at vi i stedet bør se på, om ikke de her nye produkter kan bruges til at flytte de rygere, der ønsker at stoppe, fra de meget sundhedsskadelige, traditionelle tobaksvarer over til de mindre skadelige alternativer. Ja, det ville selvfølgelig være bedst, hvis rygerne helt kvittede tobakken, men der er altså en gruppe mennesker, der enten ikke kan eller vil droppe tobakken helt, og for dem ville det jo være rigtig godt at have muligheden for at bruge et

produkt som det, vi nu skal til at begrænse kraftigt ved at indføre et markedsforbud imod det. Det er da fuldstændig tåbeligt at gøre det endnu vanskeligere for dem, der rent faktisk ønsker at stoppe.

Når det er sagt, er der elementer i lovforslaget, som vi sagtens kan bakke op om, bl.a. forslaget om at stramme alderskontrollen i onlinebutikkerne. Det er vigtigt, at vi holder fast i, at børn og unge ikke skal bruge nikotinprodukter, og generelt mener jeg, at det halter gevaldigt med den her alderskontrol, både i de fysiske og i de digitale butikker. Så lad os tage at gøre noget ved det i stedet. Tak for ordet.

Kl. 18:59

Fjerde næstformand (Karina Adsbøl):
Tak til ordføreren. Der er ikke nogen korte bemærkninger, så vi går videre til den næste ordfører i rækken, som er hr. Per Larsen fra Det Konservative Folkeparti. Værsgo.

Kl. 18:59

(Ordfører)
Per Larsen (KF):
Tak for det, formand. Indledningsvis vil jeg gerne tilkendegive, at vi støtter forslaget. Vi har i Det Konservative Folkeparti i mange år arbejdet for, at børn og unge skal skærmes imod cigaretter og tobak, elektroniske cigaretter og andre ting, men også diverse rusmidler. Og vi fik jo i forrige valgperiode Folketingets opbakning til at hæve prisen på cigaretter fra 40 kr. til 60 kr., netop for at sikre, at børn ikke køber cigaretter. Der ved man nemlig, at prisen har en ret stor og afgørende effekt, i forhold til om de begynder at købe cigaretter. Vi lavede også, som flere ordførere har været inde på, sammen her i Folketinget en handleplan om udfasning af rygning på skoler og uddannelsesinstitutioner, som jo også har haft en rigtig god effekt.

Vi støtter selvfølgelig også initiativet her omkring opvarmet tobak, så reglerne følger de regler, der er for cigaretter og andre tobaksvarer, når det gælder salg og markedsføring. Vi har at gøre med en branche, som har en enorm kreativitet, og som specielt også er rigtig god til at markedsføre produkterne over for børn og unge ... Hvad sker der med teknikken her? Jeg kan ikke se, om min taletid er ved at være udløbet. Nå, men det korte af det lange er, at vi selvfølgelig er nødt til hele tiden at være opmærksomme på, hvad det er, der sker på markedet, fordi de i branchen netop er så kreative, som de er.

Vi har også i flere år haft fokus på at sikre alderskontrol i butikkerne og på internettet. Her er elektronisk aldersverificering jo et glimrende redskab, som vi også har fremsat forslag om i Folketinget tidligere. Det løser flere problemer, for når man har et kort med aldersverificering, gør det jo, at man ikke så let kan købe hverken i butikker eller på nettet.

Vores beslutningsforslag B 65 har vi trukket tilbage, fordi vi har haft en dialog med regeringspartierne om, at regeringen ser positivt på det. Og derfor skal vi prøve at se, om vi ikke kan lande en løsning, sådan at vi får elektronisk aldersverificering i samtlige butikker, hvor der handles varer, som er underlagt lovgivning omkring alder. For vi kan simpelt hen ikke leve med, at børn og unge køber tobak og alkohol og lattergas og håndkøbsmedicin og andre varer, som de ifølge loven ikke er gamle nok til at købe. Så det skal vi selvfølgelig undgå.

Så er der også noget i forhold til strafferammerne. Man kan eksempelvis se, at hvis en slagter kommer til at lave en forkert varedeklaration på en postej, så kan fødevaremyndighederne udstikke en administrativ bøde på 40.000 kr., men når Sikringsstyrelsen opdager, at der foregår noget uregelmæssigt i forhold til salg af de her aldersklassificerede varer til børn og unge, så skal de først henvende sig til politiet og bede dem om at rejse en sag. Det synes jeg er et stort paradoks, i forhold til hvordan man i Fødevarestyrelsen har andre midler at tage i anvendelse.

Det korte af det lange er, at vi støtter det her forslag. Tak for ordet.

Kl. 19:02

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Der er ingen korte bemærkninger, så tak til ordføreren. Næste ordfører på talerstolen er hr. Peder Hvelplund fra Enhedslisten.

Kl. 19:03

(Ordfører)
Peder Hvelplund (EL):
Tak for det, formand. Jeg vil også gerne starte med at sige, at i Enhedslisten støtter vi det her lovforslag, og jeg har lovet at hilse fra Alternativet og sige, at det gør de også.

Der er ikke nogen tvivl om, at hele spørgsmålet om rygning og særlig det, at vi har en tobaksindustri, som meget aggressivt markedsfører, særlig med henblik på at få især børn og unge til at komme ind i et afhængighedsforhold, som det er umådelig svært at komme ud af igen, er en enorm problemstilling. Vi har jo en tobaksindustri, som er meget optaget af at få kunder ind i butikken, for de ved, at det er umådelig svært at finde ud af den igen, selv om man gerne vil. Det er klart, at det er en kilde til en stor ansporing til at kunne tjene penge på det område, og derfor er det også nødvendigt at sikre, at vi regulerer det netop for både at kunne forebygge, at mange kommer ind i et afhængighedsforhold, som de har svært ved at komme ud af igen, men også for at sikre både den enkeltes sundhed, men også folkesundheden generelt. Derfor bakker vi op om det her forslag.

Der er sådan set nogle elementer i det, hvor vi godt kunne ønske man gik videre, f.eks. i forhold til spørgsmålet om smagsstoffer, at man der kunne udvide det til at se på ingredienser i det hele taget, altså ingredienser, som man tilsætter til opvarmet tobak for at gøre det mere attraktivt for især unge at påbegynde et forbrug. Men vi bakker op om lovforslaget, og vi bakker sådan set også op om det med, at man styrker kontrollen. Vi så sådan set også gerne, at man afsatte yderligere ressourcer til Sikkerhedsstyrelsen, og at man også kiggede på de øvrige elementer. Det kunne være det, som den konservative ordfører, hr. Per Larsen, nævnte tidligere om aldersverificering, og det kunne også være det, som flere andre organisationer har foreslået, nemlig spørgsmålet om at bruge mysteryshoppere til at sikre, at de regler, vi reelt har i forhold til det, også bliver overholdt. Jeg synes også, det er et væsentligt element, at vi får styrket hele indsatsen for at hjælpe de mennesker, som er kommet ind i et afhængighedsforhold, som de efterfølgende ønsker at komme ud af, men har umådelig svært ved.

Mange af de forebyggelsesinitiativer, vi kender i dag, er jo forebyggelsesinitiativer, som primært er målrettet den velstillede middelklasse, altså folk med et overskud, som har mulighed for at benytte sig af det, men behovet for at komme ud af nikotinafhængighed er jo akkurat lige så stort for f.eks. socialt udsatte, men det er meget få initiativer, vi har til at kunne hjælpe den målgruppe. Så det er også et af de elementer, vi gerne så man fik styrket.

Men generelt bakker vi op om initiativer, der kan være med til at begrænse tobaksindustriens eller nikotinindustriens umådelige kreativitet i forhold til at lokke mennesker ind i et afhængighedsforhold, som de efterfølgende har et stort ønske om at komme ud af, men som bare er rigtig svært. Derfor bakker vi op om det her lovforslag, og jeg skulle som sagt hilse fra Alternativet og sige, at det gør de også.

Kl. 19:06

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Der er ingen kommentarer til ordføreren. Tak til ordføreren. Dermed er det hr. Stinus Lindgreen fra Radikale Venstre.

Kl. 19:06

(Ordfører)
Stinus Lindgreen (RV):
Mange tak, formand. Tilbage i december 2019 var jeg som dengang relativt nyt folketingsmedlem med til at indgå min første store politiske aftale med en handlingsplan imod børn og unges rygning sammen med flere af de gode kolleger, der sidder her i salen. Deri tog vi en række vigtige skridt i forhold til pris, indpakning, smagsstoffer og en række andre ting. Det er dog ingen hemmelighed, at vi gerne vil gå endnu videre i Radikale Venstre. Rygning er fortsat en hovedårsag til sygdom og forebyggelige dødsfald i Danmark, og nikotin er stadig væk et af de mest vanedannende stoffer, vi kender. Derfor så vi gerne, at prisen kom endnu højere op, og at vi tog flere skridt for at begrænse salget, så børn og unge ikke bliver afhængige. I dag kan vi så læse, at butikskæden Lidl vil stoppe salget af tobaksvarer i alle deres nyåbnede butikker og udfase det i alle de resterende butikker frem mod 2029.

Samtidig har Kræftens Bekæmpelse og Hjerteforeningen forleden foreslået at forbyde cigaretfiltre, fordi det ud over at være en miljømæssig katastrofe også er en sundhedsmæssig fadæse. Det er også et forslag, som vi i Radikale Venstre bakker op om, og som vi endda selv har foreslået tidligere. Det er heller ikke så længe siden, at vi på TV 2 kunne se en dokumentar, der viser, hvordan tobaksindustrien forsøger at opbygge og fastholde unge mennesker i afhængighed. Det her er en industri, der har en helt særlig kreativ kynisme, når det kommer til at skabe og fastholde deres kundegrundlag. På det bagtæppe skal vi så i dag diskutere et lovforslag, der implementerer en ændring i et EU-direktiv, og som bl.a. har de konsekvenser, at man ikke længere må markedsføre opvarmede tobaksvarer med aromastoffer, og at alderskontrollen skærpes ved onlinesalg. Det er alt sammen rigtig gode idéer, som vi i Radikale Venstre bakker op om, og vi er også altid klar til at drøfte yderligere skridt, hvis ministeren skulle finde på at invitere Folketingets partier over til kaffe. Tak for ordet.

Kl. 19:08

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Der er ingen korte bemærkninger, så tak til ordføreren. Næste ordfører er fru Mette Thiesen fra Dansk Folkeparti.

Kl. 19:09

(Ordfører)
Mette Thiesen (DF):
Tusind tak. Til at starte med vil jeg sige, at der faktisk har været flere på talerstolen her, som forveksler tobaksindustrien med nikotinbranchen, men det er bare to forskellige ting. Det er bare for lige at starte med at rette den. En anden ting er, at jeg egentlig godt kunne tænke mig, at vi delte det her lovforslag op, for jeg synes faktisk, at det her med aldersverificering er et rigtig, rigtig godt forslag, som jeg jo kan se har ligget i den tidligere aftale, men der har man ikke haft ordentlig hjemmel. Så hvis man på en eller anden måde kunne dele lovforslaget op, synes jeg, det ville være rigtig, rigtig godt, og så tænker jeg, at der faktisk vil være meget bred opbakning til det med aldersverificering.

Det, vi behandler i dag, er det med de her smagsstoffer, og vi har i Dansk Folkeparti stadig væk nogle ting, der lige skal afklares i udvalgsbehandlingen, men som udgangspunkt stiller vi os ikke videre positive over for det her. Der bliver talt rigtig meget om, at børn og unge kan overskue konsekvenserne af deres handlinger. Det er jeg sådan set ikke enig i, for der er noget, der hedder en frontallap, som først bliver udviklet forholdsvis sent. Så derfor har vi selvfølgelig et ansvar som voksne for at oplyse, eksempelvis hvor stor påvirkning nikotinprodukter har på en hjerne, som man kan sige er under opbygning – eller under ombygning, som jeg nogle gange siger til min egen teenager derhjemme. Så der har vi et kæmpe ansvar. Vi har et ansvar som forældre, og nu er jeg selv skolelærer, og der har vi også et ansvar i forhold til at fortælle de her unge mennesker, hvad det egentlig har af konsekvenser, hvis man begynder at ryge. Når det så er sagt, er det her marked jo helt exceptionelt overreguleret, og jeg er faktisk i tvivl om, hvor meget man egentlig har evalueret på de tiltag, der er sat i gang; hvad der virker, og hvad der ikke virker.

Så synes jeg, at det er ret paradoksalt, at vi ikke allerede nu har en ordentlig sikring af, at man faktisk overholder gældende lovgivning, i stedet for at begynde at ville lave ny lovgivning. Så der synes jeg faktisk, man skal starte med at sætte ind. Det er sådan set også derfor, at jeg sagde det her med at dele lovforslaget op, for det med aldersverificering synes jeg faktisk er en rigtig god idé, for vi skal sikre, at den lovgivning, som allerede er der nu, faktisk bliver overholdt. Det er den ene ting.

Jeg har også nævnt det forebyggende arbejde, og jeg skal være fuldstændig ærlig og sige, at jeg ikke synes, det er et godt tiltag, at man f.eks. har lavet røgfri matrikler forskellige steder osv., for det mener jeg ikke nødvendigvis er særlig positivt. Nu nævnte jeg tidligere en misforståelse, jeg hørte fra talerstolen, og der er endnu en misforståelse på et andet område nemlig i forhold til snus, som allerede er ulovligt i Danmark. De her puffbars, som også er nævnt, er også allerede ulovlige i Danmark. Der, hvor vi til gengæld skal sætte ind, er, at vi markant skal stramme op i forhold til dem, som fuldstændig uden skrupler sælger ulovlige produkter til børn. Det skal vi slå benhårdt ned på. Og der er vi i Dansk Folkeparti fuldstændig klar til at sige, at bødestraf er alt, alt for svagt. Hvis man oplever, der er en kiosk, der sælger illegale produkter til børn, skal den lukkes – punktum. Hvis der er en udenlandsk ejer og han får en dom for det her, skal han udvises konsekvent, for vi er simpelt hen nødt til at lukke ned for det her. Lur mig, om ikke det desværre er fuldstændig de samme kiosker, som fuldstændig skruppelløst står og sælger eksempelvis opioider og alle mulige andre virkelig dårlige ting til børn. Så det skal vi slå ned på.

Det her lovforslag indeholder som sagt flere forskellige ting. Vi har, som jeg startede med at sige, nogle opklarende ting i forhold til udvalgsbehandlingen på det her område, men som jeg også sagde, synes jeg, vi skal starte med for det første at håndhæve den gældende lovgivning; for det andet skal vi få evalueret på de tiltag, der er sat i gang; og for det tredje skal vi slå benhårdt ned på det her illegale marked, så vi netop sikrer børn og unge. Og så har vi jo også, som jeg sagde, et stort arbejde som forældre i forhold til at oplyse. Men jeg vil bede om, at lovforslaget bliver delt op. Tak.

Kl. 19:13

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Tak til ordføreren for Dansk Folkeparti. Så er det hr. Kim Edberg Andersen fra Nye Borgerlige.

Kl. 19:13

(Ordfører)
Kim Edberg Andersen (NB):
Det er sjældent, at forbud på tobaksområdet har virket til ret meget. Alligevel er det tydeligvis det, det her er. Det er noget, som jeg tidligere gav venstrefløjen skylden for, og der må jeg så køre Moderaterne og Venstre over på venstrefløjen, for det her er bare endnu et forbud. Opvarmet tobak bliver primært brugt som tobaksafvænning. Det vil man nu gøre sværere, og det synes jeg er problematisk. Der har været folk, der har været rygere, heroppe, og de ved alle sammen, at man bliver voldsomt afhængig af at ryge. Derfor er vi også alle sammen enige om, at det skal vores børn ikke gøre. De skal være voksne, før de får lov at træffe det valg. De regler har vi sjovt nok også, men vi håndhæver dem ikke, som fru Mette Thiesen også forklarede. Vi håndhæver dem ikke. Snus, der er voldsomt afhængighedsskabende, bliver brugt rigtig meget af unge mennesker.

Som sådan lidt en bondekarl fra Nordjylland har jeg været voldsomt overrasket over, hvad man egentlig kan finde af gode ting i kioskerne her i Københavnsområdet. Det er helt vildt, hvad jeg kan få lov at handle herovre, som jeg aldrig nogen sinde ville have en chance for at komme i nærheden af nede i den lokale kiosk ovre ved os – nej, den er lukket, men den lokale brugs så.

Vi skal til at håndhæve det her i stedet for at finde på nye regler, vi alligevel ikke håndhæver. Jeg er fuldstændig enig, og jeg håber, at det bliver delt op, sådan at vi kommer til at håndhæve en højere aldersgrænse, for det er faktisk det eneste i det her forslag, som jeg er helt enig i. Vi skal håndhæve aldersgrænsen. Vi skal være de voksne politikere, der siger til folk, at 18 år mener vi, og lad nu være med at sælge til børn under 18 år. Det er skadeligt, og de skal ikke lokkes til det. De er ikke klar til at overse konsekvenserne af det. Det skal vi håndhæve, og der er jeg faktisk enig med Dansk Folkeparti: Lad os endelig lukke dem – endelig! For der er ikke nogen, der er i tvivl, når de sælger de her ulovlige ting. De sælger dem, fordi der er forretning i dem, og det er pivulovligt. Det ville aldrig blive accepteret på andre områder, men det gør vi herovre i nogle kiosker. Og vi ved, de er der. Jeg har fået københavnske kanaler på mit fjernsyn, og der har jeg set historier om, hvad de handler herovre af opioider osv. Jeg tænker, at hvis en journalist kan finde dem, kan det ikke passe, at vi ikke har en betjent, der også kan. Men vi lukker det ikke, og så er det der bare igen næste uge. Så der er jeg fuldstændig enig med Dansk Folkeparti, og jeg håber, der kommer et beslutningsforslag om det. Det stemmer vi selvfølgelig for i Nye Borgerlige, når det kommer. Selvfølgelig skal de lukkes første gang og konsekvent, og er det udlændinge, må de også godt blive hjemsendt efter første dom.

Nye Borgerlige kommer ikke til at støtte forslaget, som det er nu. Vi håber ligesom Dansk Folkeparti, at I deler det op, for så vil vi hjertens gerne stemme for alderskravet. Men opvarmet tobak er primært et tobaksafvænningsprodukt, og der er jeg altså uenig. Det er ikke det, vi skal komme efter. Det skal hjælpe folk, som har været så uheldige ikke at have haft politikere, der tidligere i deres liv har hjulpet dem med ikke at træffe dårlige valg, inden de blev voksne, ud af rygning.

Kl. 19:16

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Der er en enkelt kommentar fra hr. Mike Villa Fonseca fra Moderaterne.

Kl. 19:16

Mike Villa Fonseca (M):
Det er bare lige en kort bemærkning, for nu syntes jeg, at fru Mette Thiesen og hr. Kim Edberg Andersen nævnte tyggetobak – det kan godt være, at jeg sagde snus, men jeg mente nu tyggetobak. Men lige i forhold til at håndhæve det kan det være, at hr. Kim Edberg Andersen kan give nogle konkrete eksempler på, hvordan vi skal håndhæve det bedre. For jeg er meget enig i ordførerens idé om, at vi skal håndhæve aldersgrænsen på 18 år, men realiteten er jo bare, at de starter, allerede når de er 14 år, med langt de fleste af de tobaksting, som allerede eksisterer, ikke kun i kioskerne, men som også bliver solgt over Snapchat, TikTok, Instagram og andre steder. Så hvordan skal vi eventuelt håndhæve det her bedre?

Kl. 19:17

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 19:17

Kim Edberg Andersen (NB):
Du vil aldrig nogen sinde kunne gøre det fuldstændig umuligt at skaffe ulovlige varer. Det vil du ikke kunne. Altså, godt nok er vi ude på landet hjemme ved mig, men jeg har da overværet en enkelt eller to, som også har røget hash, og det er da bestemt heller ikke lovligt. Alting kan skaffes, hvis man vil. Men virkeligheden er, at hvis vi slår ned på de åbenlyse salgssteder, hvor man kommer, og får taget det skidt af hylderne og får lukket de steder, hvor man gør det, så bliver det alt andet lige sådan lidt sværere at gå til den lokale pusher for at få en tobakspose, du kan putte i munden. Skal vi ikke bare plukke de lavthængende frugter først? Vi ved, at de er der, så lad os da få dem lukket.

Kl. 19:17

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Spørgeren.

Kl. 19:17

Mike Villa Fonseca (M):
Jamen hvad tænker ordføreren så? Skal vi give en højere bøde, eller skal vi eventuelt lave et forbud, så man fremadrettet ikke må sælge tobak i de her kiosker eller i supermarkedet?

Kl. 19:17

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 19:17

Kim Edberg Andersen (NB):
Nu er jeg heldigvis en blød mand, også lidt blødere end fru Mette Thiesen, så vi kan godt sige, at man får en advarsel første gang. Og næste gang kommer vi bare; så tager vi nøglen, vi tager skødet, og vi låser døren, og så giver vi dig en dom for det. Det er super nemt. Det er ikke så svært at komme det her til livs, hvis man vil og man ikke bare vil snakke om at lave en ny lovgivning, som vi heller ikke har tænkt os at håndhæve. Det er egentlig bare det, jeg siger: Vi skal til at være meget mere konsekvente, og hvis folk sælger ulovlige tobaksprodukter i kiosker rundtomkring, skal de jo bare lukkes. De er jo ikke til gavn for nogen som helst.

Kl. 19:18

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Hr. Stinus Lindgreen fra Radikale Venstre.

Kl. 19:18

Stinus Lindgreen (RV):
Tak for det. Det er bare for at følge op på min ordførerkollega her, for spørgsmålet var vel ikke, hvad straffen skulle være – jo, det var det sidste spørgsmål – men det første var: Hvordan skal vi håndhæve det? Så kan ordføreren lige forklare mig i dag, hvordan vi håndhæver lovgivningen i dag, og hvordan ordføreren synes vi skal gøre det bedre?

Kl. 19:18

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 19:18

Kim Edberg Andersen (NB):
Det har jeg ikke set herovre. Jeg lagde mærke til, at der også var politibetjente i København. Der findes også politi herovre. Det er jo dybest set stadig væk dem, der håndhæver loven i Danmark, på nær hvis der er demonstrationer ude midt på gaden, og så holder vi og kigger herover. Det er det, vi skal håndhæve det med. Vi skal simpelt hen have noget politiarbejde i gang og finde dem, og det er jo ikke så svært, for hvis en journalist kan finde dem, kan en betjent også. Det er jeg sikker på. Og så skal vi, når vi har fundet dem, lukke dem. Det er egentlig bare det, jeg siger.

Kl. 19:19

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Spørgeren.

Kl. 19:19

Stinus Lindgreen (RV):
Jeg kan så informere om, at i dag er det sådan, at Sikkerhedsstyrelsens ene medarbejder skal stå i en butik og observere et salg, som muligvis er til en mindreårig, og så derefter gå hen og spørge den mindreårige: Er du under 18 år? Og hvis vedkommende siger ja, må man så gå hen og sige til butiksindehaveren, at han har foretaget et ulovligt salg. Det er sådan, man håndhæver det i dag. Og det er måske forklaringen på, hvorfor der ikke er så mange sager, for det gør det alt andet lige temmelig svært at opdage, på trods af at vi alle sammen ved, at det foregår hele tiden, og rent faktisk at håndhæve lovgivningen. Så kan ordføreren komme med nogen idéer til, hvordan vi kunne gøre det bedre?

Kl. 19:19

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 19:19

Kim Edberg Andersen (NB):
Lad os nu sådan hypotetisk sige, at det her snustobak er ulovligt. Vi er enige om, at det er ulovligt. Du må ikke have det i en butik. Og politibetjente har lov til at håndhæve loven, også ved ulovlige produkter, der er i en butik. Det må de faktisk godt, for det er stadig væk ulovligt at have det der. I stedet for at sende det ud til en eller anden styrelse og undlade at give dem nogen beføjelser så bed betjentene om at gøre det. Det burde ikke være så vanskeligt, men vi kan selvfølgelig tale det op i en krog og gøre det mere vanskeligt, end det er, men vi har nogle, der håndhæver vores lovgivning, så lad os bruge dem.

Kl. 19:20

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Tak til ordføreren for Nye Borgerlige. Så er det indenrigs- og sundhedsministeren.

Kl. 19:20

Indenrigs- og sundhedsministeren (Sophie Løhde):
Tak for det, formand, og tak for bemærkningerne fra Folketingets partier og for en fin debat omkring lovforslaget, og man må sige, at vi også kom omkring væsentlige dele, der ligger uden for lovforslaget. Det fik mig egentlig til at tænke på, at når vi tidligere havde den her slags debatter i Folketinget, så snakkede vi jo altid kun om cigaretter. I dag må man sige, at der er et langt større udvalg af forskellige produkter, og det er næsten ikke til at følge med i i forhold til de mange forskellige slags e-cigaretter, opvarmede tobaksprodukter, nikotinposer og meget andet. Fælles for dem er, at de er skadelige, og vi er i regeringen meget optaget af at stoppe og forebygge børn og unges rygning og nikotinafhængighed, og derfor ser vi også med stor alvor og bekymring på udviklingen.

Som en ordfører var inde på tidligere i debatten, viste en undersøgelse for knap en måned siden, at der nu er 35 pct. af de 15-29-årige, som anvender mindst ét tobaks- eller nikotinprodukt. Bare til sammenligning var det tal for 2½ år siden 26 pct. Det synes jeg i sig selv er yderst bekymrende, og min bekymring bliver sådan set kun forværret af, at alt for mange kan få fat i produkterne alt for let, selv om de ikke overholder de eksisterende aldersgrænser.

Derfor ser jeg det også som en bunden opgave, at vi får gjort noget ved det. Det kan jeg høre – og det glæder mig – er noget af det, som flere af Folketingets partiers ordførere også er optaget af, og jeg ser også frem til de politiske drøftelser, vi skal have omkring det her vigtige emne, og jeg er sådan set klar på at drøfte hele værktøjskassen.

Med selve lovforslaget, vi behandler her i dag, så tager vi jo et lille skridt i den rigtige retning. Vi foreslår at implementere dele af et delegeret direktiv fra EU. Direktivet betyder, at opvarmede tobaksvarer fremover ikke må dufte eller smage af f.eks. blåbær eller andre søde ting, som man jo ved appellerer direkte til børn og unge mennesker. Med direktivet følger også flere krav til mærkning af opvarmede tobaksvarer, dog kun for dem, der er røgtobak. Det implementerer vi i en eksisterende bekendtgørelse, der i forvejen regulerer sundhedsadvarsler og mærkningskrav. Direktivet gør det med andre ord mindre attraktivt at bruge opvarmede tobaksvarer, og det er positivt, særlig fordi vi også oplever, at en stigende del af vores børn og unge desværre også har fået erfaring med den her opvarmede tobak.

Med lovforslaget foreslår vi også fra regeringens side at fastsætte, hvilke krav der er til alderskontrol online og i fysiske butikker ved salg af tobak, nikotin og alkohol, for det har vist sig, at kravene ikke er tydelige nok i dag. Det vil medføre, at Sikkerhedsstyrelsen konkret kan genoptage deres alderskontrol online, og at Sikkerhedsstyrelsen fremover kan pålægge online erhvervsdrivende en straf, hvis man ikke har et alderskontrolsystem. Det er ikke ensbetydende med, at vi så er i mål med alderskontrollen. Med den nationale handlingsplan mod børn og unges rygning fra 2019, som også har været fremhævet her i løbet af debatten, blev vi jo enige om, at der skulle være et krav om et system, der effektivt verificerer køberens alder online. Kravet skulle sættes i kraft, så snart den rette løsning var tilgængelig. Der arbejder mit ministerium ihærdigt på, at kravet kan sættes i kraft så snart som muligt; det er der behov for. Med lovforslaget bliver der derfor også givet en tilstrækkelig hjemmel i forhold til alderskontrollen, som kan bruges, indtil kravet om et mere effektivt alderskontrolsystem kan sættes i kraft. Hjemlen bygger i øvrigt på den eksisterende praksis på området. Afslutningsvis foreslår vi med lovforslaget at lave en række forskellige også mere tekniske justeringer.

Men lad mig slå fast: Det her er som sagt et lille skridt i den rigtige retning. Flere bække små bliver nok ikke til en hel å, men dog et skridt fremad. Vi kommer som sagt fra regeringens side til at se meget mere på, hvad vi kan gøre i forhold til børn og unges forbrug af tobak, nikotin og alkohol. Så med de ord vil jeg takke for Folketingets opmærksomhed, og vi ser frem til den videre udvalgsbehandling.

Kl. 19:25

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Der er et par kommentarer. Først er det fra fru Mette Thiesen, Dansk Folkeparti.

Kl. 19:25

Mette Thiesen (DF):
Tusind tak. Jeg har lige et par spørgsmål til ministeren. Vi er jo flere, der sidder herinde, som også er meget optaget af det her og af at få sikret, som ministeren netop så rigtigt siger, at børn og unge ikke bliver udsat for de her illegale produkter, og af det her med, at der desværre er nogle, der ikke overholder gældende lovgivning. Hvornår har ministeren tænkt sig at indkalde til de her forhandlinger? Det kunne jeg i hvert fald rigtig godt tænke mig at vide.

Kl. 19:25

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ministeren.

Kl. 19:25

Indenrigs- og sundhedsministeren (Sophie Løhde):
Vi påtænker jo fra regeringens side at indlede en række drøftelser, hvor der også bliver fulgt op på nogle af de ting fra den tidligere handlingsplan, der er blevet besluttet. Jeg synes, det er fint, at vi får gjort status på fremdriften og også på allerede vedtagne initiativer. I kombination med det forestiller jeg mig at vi her inden sommerferien også får påbegyndt drøftelserne om de områder, hvor vi ser at der er særlig grund til bekymring, og får kigget på, hvilke idéer til forskellige former for initiativer man har blandt Folketingets partier.

Kl. 19:26

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Spørgeren.

Kl. 19:26

Mette Thiesen (DF):
Betyder det, at ministeren har tænkt sig at indkalde alle Folketingets partier, også de partier, der ikke er med i aftalen om en handleplan mod børn og unges rygning? Det kunne jeg egentlig bare godt tænke mig at vide.

Så kunne jeg bare sådan helt lavpraktisk tænke mig at høre, om ministeren vil dele lovforslaget op, sådan som jeg foreslog fra talerstolen lige før.

Kl. 19:26

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ministeren.

Kl. 19:26

Indenrigs- og sundhedsministeren (Sophie Løhde):
Ja, når det handler om i fællesskab at følge op på det her og blive klogere, ser jeg ikke noget til hinder for, at vi starter drøftelserne med alle Folketingets partier, og at vi i den forbindelse også hører nogle oplæg om den seneste forskning og viden samt udviklingen på området.

I relation til spørgsmålet om, hvorvidt vi vil dele det her lovforslag op, så må jeg sige helt ærligt, at jeg simpelt hen synes, at det her lovforslag er for småt til, at vi skal til at dele det op i to. Jeg står altså ret fast på, at jeg synes, det er fornuftigt, at vi nu sidder og gennemfører et direktiv, der betyder, at opvarmede tobaksvarer fremover ikke må dufte eller smage af blåbær eller andre spændende ting og sager, der appellerer til børn og unge. Så hvis man mener det, man siger, om, at man gerne vil sætte ind over for børn og unges tobaksforbrug, så kan jeg simpelt hen ikke forstå, hvorfor man så ikke også kan se den samlede pakke som et fornuftigt skridt i den rigtige retning.

Kl. 19:27

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Tak. Så er det hr. Stinus Lindgreen fra Radikale Venstre.

Kl. 19:27

Stinus Lindgreen (RV):
Tak for det. Og tak til ministeren for en rigtig god tale. Jeg glæder mig til at blive indkaldt til forhandlinger om det her vigtige område og er meget glad for at høre de ord, der kommer oppe fra talerstolen.

Hvis jeg må blive lidt mere konkret, kunne jeg godt tænke mig at høre ministerens holdning til en øget pris på tobak. Det var noget, vi diskuterede rigtig meget tilbage i 2019. Det er ingen hemmelighed, at der var nogen, der gerne ville være gået videre, end man gjorde dengang. Så hvad er ministerens holdning til det?

Der er et andet emne, der har været oppe at vende her de seneste dage, og det kan være, at ministeren ikke har en holdning til det endnu, men ikke desto mindre vil jeg stille spørgsmålet, for nu har jeg jo chancen for at spørge om det. Det har været fremme fra Kræftens Bekæmpelse og Hjerteforeningen, at man burde have et forbud mod filtre på cigaretter, fordi det er en falsk tryghed, og fordi det oven i det er et problem for miljøet, fordi de ligger og sviner og ikke bliver nedbrudt naturligt. Så har ministeren en holdning til det forslag?

Kl. 19:28

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ministeren.

Kl. 19:28

Indenrigs- og sundhedsministeren (Sophie Løhde):
Først vil jeg sige i forhold til spørgsmålet omkring afgifter, at jeg synes, det er væsentligt, at vi ikke så at sige kun diskuterer spørgsmålet omkring tobaksafgifter, hvor der jo ganske rigtigt er blevet besluttet en række afgiftsforhøjelser hen over bl.a. den seneste periode, men jo også fra skiftende regeringers side, for der er også hele spørgsmålet omkring afgiftspålæggelsen, for så vidt angår alle de her forskellige nikotinprodukter, som også er noget af det, jeg synes man skal diskutere.

Så er jeg helt enig i, at de her filtre er udtryk for falsk tryghed, og jeg er sådan set klar på at se på spørgsmålet omkring et forbud mod filtre som en del af den samlede diskussion. Jeg synes da, at vi skal få det hele på bordet og tage en samlet drøftelse blandt Folketingets partier på det her område.

Kl. 19:29

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Så er det hr. Kim Edberg Andersen, Nye Borgerlige.

Kl. 19:29

Kim Edberg Andersen (NB):
Tak for det. Det vedrører det med at opdele lovforslaget. Jeg respekterer fuldt ud, at ministeren har gjort klart, at det ikke kommer til at ske, men så sagde ministeren, at dem, der var for det med alderen, også skal forholde sig til det med smagsstoffer. Men der er jo udelukkende smagsstoffer i opvarmet tobak, og opvarmet tobak bliver jo som udgangspunkt ikke brugt af unge mennesker; det bliver primært brugt til rygeafvænning. Hvis ministeren er uenig i det, vil jeg meget gerne se det; så må man meget gerne sende det til mig, for så er jeg da selvfølgelig blevet fejlinformeret.

Sådan som jeg ser det, er de her opvarmede tobaksprodukter – nu snakker jeg ikke om dampprodukter, men om opvarmet tobak – altså primært til rygeafvænning. Det siger jeg, fordi jeg er ked af, at vi gør noget sværere i forbindelse med noget, som teknisk set kan få folk til at holde op med at ryge, for den del af det kan vi godt blive enige om.

Kl. 19:30

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ministeren.

Kl. 19:30

Indenrigs- og sundhedsministeren (Sophie Løhde):
Den præmis køber jeg ikke. Jeg synes heller ikke, det er godt, at der er nogle, der bare bliver kørt sådan lidt over. Altså, at sige, at opvarmet tobak ikke bliver brugt blandt unge mennesker, er forkert. Det vidner de seneste tal jo også om; det kan vi se i forhold til antallet af børn og unge, der bruger nogle af alle de her mange forskellige produkter, herunder opvarmet tobak.

Jeg må sige, at når man sidder og tilføjer blåbærsmag, jordbærsmag og andet, er det jo, fordi det har en direkte appel til bl.a. børn og unge mennesker. Og det er sådan set derfor, jeg synes, det er ganske fornuftigt, at vi nu med det her lovforslag siger, at opvarmede

tobaksvarer fremover ikke må dufte og smage af slik og alle mulige andre ting, der kan appellere til børn og unge. Derfor synes jeg også, at det her lovforslag er af en sådan karakter, at hvis man har et ønske om også at være med til at sætte ind i forhold til børn og unge, så er det sådan set samlet en fin lille pakke.

Kl. 19:31

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Spørgeren.

Kl. 19:31

Kim Edberg Andersen (NB):
Den præmis køber jeg så slet ikke, for jeg er jo selv ryger, og jeg har brugt produkter med både blåbær- og mentolsmag og alle mulige duftstoffer, når jeg f.eks. har dampet for at holde op med at ryge. Så jeg køber ikke den præmis og den bås, ministeren vil have sat det ind i, altså at fordi man tilsætter blåbærsmag, så lokker man unge.

Derimod køber jeg præmissen om, at unge under 18 år naturligvis ikke skal starte med at ryge. Det er vi i Nye Borgerlige meget villige til at være behjælpelige med. Men jeg køber ikke den præmis eller den bås, som ministeren forsøger at sætte op i forhold til det.

Kl. 19:31

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ministeren.

Kl. 19:31

Indenrigs- og sundhedsministeren (Sophie Løhde):
Jamen så kan vi konstatere, at vi er uenige, for der er jo en klar sammenhæng der. Det kan vi jo se på en lang række forskellige produkter, og derfor synes jeg jo også, at man skal se på reguleringen, for så vidt angår nogle af alle de her mange forskellige nikotinprodukter, hvor der jo også bliver tilsat smage og andet, der kan appellere til børn og unge mennesker.

Som sagt mener jeg ikke, at lovforslaget her kan bære, at vi skal til at dele det op i to lovforslag. Det var ikke kun mig som minister, der indrømmede, at det ikke var verdens største lovforslag; det var der også adskillige andre her i Folketingssalen der gjorde. Så håber jeg også, at vi kan være enige om, at det lille forslag ikke skal gøres endnu mindre, men at vi skal holde det samlet. Det er fair nok, hvis man kan støtte dele af pakken, men ikke det hele, og så må man jo gøre op med sig selv, om man vil stemme gult eller rødt til det i sidste ende; det er fair.

Kl. 19:32

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Tak til ministeren.

Der er ikke flere, der har bedt om ordet, så forhandlingen er nu sluttet.

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Sundhedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget.

Det er vedtaget.

Det næste punkt på dagsordenen er:
21) 1. behandling af beslutningsforslag nr. B 62:
Forslag til folketingsbeslutning om forbud mod kirurgisk eller medicinsk kønsskiftebehandling af børn under 18 år.
Af Kim Edberg Andersen (NB) m.fl.
(Fremsættelse 14.03.2023).

Kl. 19:32

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren for forslagsstillerne ønsker at give en begrundelse for forslaget og får hermed 2 minutter. Hr. Kim Edberg Andersen, Nye Borgerlige.

Kl. 19:33

Begrundelse

(Ordfører for forslagsstillerne)
Kim Edberg Andersen (NB):
Jeg skal gøre det så kort, som det nu kan lade sig gøre. Det her er en sag, som jeg næsten er sikker på kommer til at dele os meget, men jeg håber også, at vi anerkender, at det er en sag, som har en kerne af mennesker, som rent faktisk oplever en vanskelig situation i deres barndom. Inden vi begynder at kaste stenene, fordi vi helt sikkert er uenige, så skal vi huske, at der er mennesker, som har stort behov for det her. Så er min påstand, at der er en persongruppe, som har udnyttet det til, at vi desværre har fået en behandling for kønsubehag, der gør, at vi er i ret stor risiko, hvis vi ikke allerede er der, for, at vi behandler folk i forhold til diagnoser, som i bedste tilfælde er bedste skøn.

Det, der er problemet med det her, er, at det er irreversibelt. Det er hele min pointe i det her. Vi ville ikke acceptere en irreversibel behandling af børn med så voldsomme konsekvenser på nogen som helst områder, hvis vi fik det smidt i ansigtet nu. Det ville vi ikke. Vi snakker om børn, som mister evnen til selv at få børn. Vi snakker om drenge, som i bedste fald, hvis de senere ændrer mening om, hvad køn de føler de er, vil have mikropenis og ikke vil kunne have et normalt sexliv. Vi snakker om hormoner, som, selv hvis man vælger dem, kan gøre, at man udvikler knogleskørhed, og som har ret voldsomme konsekvenser for de mennesker, der får de her behandlinger.

Som folketingsmedlem kunne jeg simpelt hen ikke se mig selv i øjnene, hvis ikke jeg, mens jeg var medlem af Folketinget, sagde stop. Vi bliver simpelt hen nødt til at holde med det her og sikre, at vi herinde ikke gemmer os bag læger, der synes én ting, og det er meget belejligt. Det her har voldsomme, voldsomme konsekvenser, og der er ikke nogen sikker diagnose. Så derfor har jeg fremsat det her forslag om, at vi stopper irreversibel behandling for kønsdysfori af børn under 18 år.

Kl. 19:35

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Dermed er forslaget begrundet.

Forhandlingen er åbnet. Den første, der får ordet, er indenrigs- og sundhedsministeren.

Kl. 19:35

Forhandling

Indenrigs- og sundhedsministeren (Sophie Løhde):
Beslutningsforslaget B 62 pålægger regeringen at forbyde kirurgisk eller medicinsk kønsskiftebehandling af børn og unge under 18 år inden udgangen af 2023. Lad mig starte med at slå fast, at ingen børn eller unge under 18 år med kønsdysfori nogen sinde har fået ki-

rurgisk kønsskiftebehandling i Danmark. Det indtryk kan man ellers godt få, når man læser beslutningsforslaget, hvoraf det fremgår, at forslagsstillerne ønsker et forbud mod kirurgisk fjernelse af bryster og kønsdele. Men det er altså misvisende. Ingen børn eller unge har nogen sinde fået kirurgi på det her område.

Beslutningsforslaget giver også indtryk af, at Storbritannien og Sverige helt er stoppet med medicinsk behandling til børn og unge under 18 år. Det er en misforståelse. Både i England og Sverige tilbyder man fortsat hormonbehandling til børn og unge. Nu sker det blot inden for forskningsmæssige rammer. Jeg kan i øvrigt forstå, at noget af det, man bl.a. gør i Sverige, jo også er at gå i retning af en højere grad af centralisering, som vi også har i Danmark, ved at det er samlet ét sted, nemlig på Rigshospitalet.

Lad mig også slå fast, hvad det er, der er op og ned. Der er tale om en meget lille gruppe af børn og unge, som kan have brug for medicinsk behandling. Selv om vi har set en stigning i antallet af børn og unge, som henvises til udredning, er andelen af børn og unge, som viderehenvises til behandling, altså faldende. Af de børn og unge, der i dag henvises til udredning, er 10 pct. henvist før puberteten. De øvrige 90 pct. er henvist i puberteten. Som udgangspunkt tilbydes behandling kun, hvis barnet eller den unge har oplevet kønsligt ubehag siden barndommen. Det vil sige, at det kun er en tiendedel af det samlede antal henviste børn og unge, som i udgangspunktet er i målgruppen for at kunne tilbydes medicinsk behandling.

På baggrund af egne og udenlandske erfaringer er Region Hovedstaden, der altså varetager behandlingen i Danmark, blevet mere tilbageholdende med at tilbyde hormonbehandling end tidligere. Det ser vi jo også i tallene. Det samlede antal af børn og unge, der behandles med hormoner, er derfor faldet det seneste år. I 2022 blev 352 børn og unge henvist til udredning, men kun 22 børn og unge blev henvist videre til hormonbehandling, og ud af de 22 var det alene 7, der startede i hormonbehandling i 2022, altså kun 2 pct. af det samlede antal henviste til udredning. Det er bare lige, for at vi også har proportionerne på plads i forhold til debatten her i Folketingssalen.

Lad mig slå fast, at behandlingen af langt de fleste børn derfor kun består af samtaler og rådgivning. De fleste finder altså en måde at leve i overensstemmelse med deres biologiske køn på. Der er derved ganske få børn og unge, som efter en grundig udredning vurderes at have brug for hjælp i form af medicinsk behandling, hvilket vel at mærke alene kan ske ud fra en konkret lægefaglig vurdering på baggrund af en grundig udredning.

Sundhedsstyrelsens eksisterende vejledning om sundhedsfaglig hjælp ved kønsidentitetsforhold er den, der sætter rammerne for behandling i Danmark. Den vejledning er udarbejdet med afsæt i faglige overvejelser og med inddragelse af erfaringer fra udlandet. Som nævnt er Region Hovedstaden nu i praksis blevet mere tilbageholdende med at tilbyde behandling end tidligere. Det flugter i øvrigt med det, vi også ser i andre lande.

Jeg er godt klar over, at der kan være faglige uenigheder på området, både i Danmark og internationalt. Det er bestemt ikke ualmindeligt. Det ser vi også på flere andre områder i sundhedsvæsenet. Men jeg mener altså ikke, at vi politisk skal gribe ind, så snart der er faglige uenigheder eller drøftelser på et område. I så fald skulle vi i hvert fald her i Folketingssalen tage konsekvensen og gribe ind rigtig mange steder i vores sundhedsvæsen, hvor der er faglige uenigheder om givne behandlinger, som vi tilbyder i vores sundhedsvæsen. I stedet mener jeg, at vi skal insistere på mere viden og forskning og på at få de lægefaglige miljøer på banen.

Kl. 19:40

Sundhedsstyrelsen er netop nu i gang med en revision af den eksisterende vejledning, og her vil der være et særligt fokus på behandlingstilbuddet til børn og unge. I arbejdet inddrages relevante faglige repræsentanter og organisationer. Uanset hvor få børn og unge der tilbydes behandling, er det naturligvis vigtigt, at vi løbende sørger for at holde os orienteret i Danmark og sørger for, at de faglige anbefalinger og behandlingstilbuddene afspejler den nyeste viden på området. Det er også derfor, jeg synes, at det er positivt, at der i praksis reageres på forskning og erfaringer, både egne og udenlandske, og det har jo konkret så også ført til, at man er mere tilbageholdende med at give behandlingstilbud.

Jeg vil gerne opfordre til, at vi lytter til eksperterne på området, også når der er faglige uenigheder, og at vi her i Folketinget nu lader Sundhedsstyrelsen og eksperterne om at fortsætte de faglige drøftelser, der er i gang i forbindelse med arbejdet med en revision af vejledningen. På den baggrund kan regeringen ikke støtte op om beslutningsforslaget.

Kl. 19:41

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Der er nogle korte bemærkninger, og den første er fra fru Mette Thiesen fra Dansk Folkeparti.

Kl. 19:41

Mette Thiesen (DF):
Altså, jeg er simpelt hen nødt til at sige, at ministerens argumentation bare ikke holder nogen steder. Det kommer desværre ikke bag på mig, at regeringen totalt kujonagtigt stikker halen mellem benene på det her område.

For det første vil jeg sige, at hvis der aldrig nogen sinde er foretaget nogen som helst kirurgiske indgreb, men det stadig væk er lovligt jævnfør den her vejledning, hvorfor så ikke bare udelukke den mulighed? Så kommer vi helt uden om det. Det er bare lige et lille hjælpeforslag. Hvis man er så politisk doven, at man ikke har lyst til at tage stilling til noget så grundlæggende som, om børn skal kunne skifte fysisk køn, jamen så kan det jo også give mening at sige i forhold til abort, at der også er mange, der har en sundhedsfaglig argumentation, i forhold til hvor man skal lægge abortgrænsen. Så skal det da slet ikke være noget, vi skal tage stilling til politisk – det må være en sundhedsfaglig vurdering. Så det hænger heller ikke rigtig sammen.

For det andet er jeg bare nødt til at sige, at de syv børn, som ministeren nævner, er syv børn for meget. I forhold til at børn bliver udsat for medicinske forsøg, troede jeg faktisk at vi var nået længere i dagens Danmark – med tanke på alle de skandaler, der har været tidligere med sterilisationer og med behandling for alt muligt forskelligt. Hvorfor vil ministeren og ministerens parti ikke tage aktivt stilling og behandle det herinde i Folketinget og mene, at det er en politisk beslutning, om man vil tillade kønsskifte på børn?

Kl. 19:43

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Tak. Ministeren.

Kl. 19:43

Indenrigs- og sundhedsministeren (Sophie Løhde):
Først og fremmest vil jeg godt sige, selv om der er nogle, der gerne vil bruge meget store ord og få debatten op i niveau her i Folketingssalen, at man også bare lige skal overveje, hvordan vi debatterer med hinanden her i salen.

Først vil jeg sige, at der nu er en eksisterende revision af vejledningen i gang. I øvrigt er der kommet en meget større tilbageholdenhed end det, der har været gældende tidligere, og vejledningen bliver nu revideret. Jeg skal jo ikke foregribe, hvad Sundhedsstyrelsen konkret kommer frem til sammen med de faglige eksperter på området, men jeg synes, det er interessant, hvis det synspunkt, man lægger for dagen nu fra Dansk Folkepartis side, er, at så snart der er faglige uenigheder på et område, må vi drage den konsekvens, at så skal

vi afbryde behandlingen og tilbuddet i det danske sundhedsvæsen på øvrige områder. For ellers forstår jeg ikke konsekvensen af den argumentation, som Dansk Folkeparti lægger for dagen. For det er jo det, der gælder her.

Jeg har det synspunkt, at selv de steder, hvor der er faglige uenigheder, må vi insistere på, også selv om vi snakker om et ganske, ganske lille antal børn og unge – var det 7, vi kom frem til, ud af de 22, vi taler om? – at de skal have den bedste hjælp. Og det er en lægefaglig vurdering og beslutning i sidste ende, hvad det tilbud skal bestå af. For langt de fleste børn og unge handler tilbuddet jo netop om samtaler, om rådgivning.

Kl. 19:44

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Tak. Spørgeren.

Kl. 19:44

Mette Thiesen (DF):
Der er sket en voldsom stigning i antallet af henvisninger. Og med den argumentation, ministeren lægger for dagen, mener ministeren åbenbart også, at der ikke skal være en abortgrænse i Danmark, for der er også mange forskellige medicinske vurderinger, i forhold til hvor den skal ligge.

Så det er simpelt hen at stikke halen mellem benene. Og jeg kan garantere ministeren for, at jeg er harmdirrende over det her, for det, man accepterer nu, og som man lukker øjnene for, er, at der foregår medicinske forsøg på børn. Og der er vi nødt til som ansvarlige voksne at sige: Det mener vi simpelt hen ikke skal være lovligt i Danmark. Men det kan jeg så høre at regeringen ikke tør – øv!

Kl. 19:45

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Tak. Ministeren.

Kl. 19:45

Indenrigs- og sundhedsministeren (Sophie Løhde):
Abortgrænsen er jo lige præcis et område, hvor man faktisk aktuelt er ved at se på en mulig revision, i forhold til hvilken ugegrænse der skal gælde. Så det er da et ufattelig dårligt eksempel, fru Mette Thiesen kommer med her i Folketingssalen i dag. For der har vi jo anerkendt, at det sådan set er en god idé, at man nu ser på det med faglige øjne, og at man får det her diskuteret også i lægefaglige kredse.

Så er jeg nødt til at anholde en bemærkning. Det nytter ikke noget, at man bliver ved med at snakke om de mange, der bliver henvist, uden også at forholde sig til, at på trods af at der er kommet langt flere henviste, er det en meget, meget mindre andel – den har været stærkt faldende – som rent faktisk går videre til behandling, fordi de fleste jo bliver hjulpet via samtaler og terapi.

Kl. 19:45

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Tak. Hr. Kim Edberg Andersen, Nye Borgerlige.

Kl. 19:46

Kim Edberg Andersen (NB):
Tak for det. Altså, for mig er det her bekymringen for dem, vi fejlbehandler. Det er det helt ret beset, og det er simpelt hen, fordi jeg er bange for, at vi ødelægger børn, og jeg synes ikke, det er i orden, at vi forsøger at tilsidesætte hverken den ene eller den anden form for argumenter. For virkeligheden er, at ministeren fremhæver Sverige, men at svenskerne jo siger, at det her kun skal bruges som medicinske forsøg. For de ved allerede nu, at der er så store problemstillinger med det, at de bliver nødt til at undersøge det. De siger faktisk, at styrelsen vurderer, at der er flere risici end fordele ved en hormonbehandling, og det er den, som ministeren henviser til.

Så synes jeg faktisk også, det er ret vildt, når vi ser, at selv overlægen på Rigshospitalets Sexologisk Klinik har sagt, at hov, vi er godt nok kommet til at gøre det her for meget, at det så bliver brugt som argument, at se, vi har også sat antallet ned. Men det er jo, fordi man allerede har fundet ud af, at man åbenbart har gjort noget galt. Det vil sige, at vi har nogle børn, vi risikerer at have gjort det her ved, som er irreversibelt. Og der er det bare, jeg appellerer til, at vi ikke gør nogle irreversible ting på vores børn.

Kl. 19:47

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ministeren.

Kl. 19:47

Indenrigs- og sundhedsministeren (Sophie Løhde):
Jeg vil gerne kvittere for det, som jeg jo opfatter som et udtryk for netop at ville sikre det bedste for børn og unge i Danmark. Der har vi så forskellige afsæt, i forhold til om vi skal lade vores sundhedsmyndigheder arbejde med den revision af vejledningen, de er i gang med på nuværende tidspunkt.

Og jeg er nødt til at korrigere i forhold til Sverige, som jeg også var inde på i min indledende besvarelse. Det er ikke korrekt, at man nu ikke længere tilbyder hormonbehandling. Det gør man fortsat. Man gør det inden for en forskningsmæssig ramme, og i modsætning til i Danmark har behandlingen sådan set været spredt ud på flere forskellige steder i Sverige. Der går man jo nu meget mere i retning af at gøre det samme som i Danmark, nemlig at centralisere det på ét samlet sted, som jeg forstår det, fordi man jo også anerkender, at vi her har at gøre med en meget, meget lille gruppe af børn og unge mennesker.

Men som sagt synes jeg nu, vi skal afvente den her vejledning, som er ved at blive revideret af Sundhedsstyrelsen. Jeg anerkender, at der er en faglig uenighed på området, og jeg synes også, det er vigtigt, at vi får den faglige uenighed afprøvet i forhold til at sikre, at vi får det hele belyst, at vi får synspunkterne frem i forbindelse med revisionen.

Kl. 19:48

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Spørgeren.

Kl. 19:48

Kim Edberg Andersen (NB):
Men svenskerne siger nøjagtig ordret det, jeg siger til dig, i december 2022, og det står i »Vård av barn och ungdomar med könsdysfori«. Det er jo bare, så I kan slå det op og se, at det, jeg siger, er rigtigt, altså at det er noget, de gør med forsøg, fordi de ved, at der er problemstillinger i det.

Men for mig er det bare sådan, at hvis vi ved, at der er problemstillinger i det, hvorfor er det så, vi behøver at forske på vores egne børn? Hvorfor er det så ikke bare sådan, at vi lever med, at svenskerne forsker videre på deres børn, og vi så beskytter vores, indtil der kommer et resultat, der viser, om det her virker eller ej? Hvorfor skal danske børn risikere at få ødelagt deres liv? Det er forsøg, og det gør mig frygtelig ked af det.

Kl. 19:49

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ministeren.

Kl. 19:49

Indenrigs- og sundhedsministeren (Sophie Løhde):
Jeg har stadig den opfattelse og mener, at man skal lade Sundhedsstyrelsen færdiggøre sin revision af vejledningen, så vi også kan se, hvad den nyeste faglige anbefaling for området er, inden man drager forskellige konklusioner på et område, hvor der, ja, er faglige uenigheder.

Men det er ikke korrekt, at man ikke tilbyder behandling i Sverige. Det sker inden for en forskningsmæssig ramme, og det gør det jo i øvrigt også i en dansk sammenhæng, fordi vi har at gøre med så lille en gruppe af børn og unge, som jeg er med på at forslagsstillerne med flere på højrefløjen i dansk politik gerne vil give indtryk af er kæmpekæmpestor, men hvor vi altså nu taler om, er det 6 ud af 22 børn og unge?

Kl. 19:49

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Tak. Hr. Mikkel Bjørn, Dansk Folkeparti.

Kl. 19:49

Mikkel Bjørn (DF):
Tak for det. Ministeren bliver ved med at nævne faglige vurderinger, at hun stoler på de faglige vurderinger. Udfordringen her er jo bare, at der ikke er noget fagligt diagnostisk apparat, hverken psykologfagligt eller lægefagligt, på det her område.

Jeg fremlagde for et par uger siden over for ministeren et brev fra en cheflæge på Aalborg Universitet inden for kønsskifteområdet til en ung mand, som har fortrudt sit kønsskifte, som har fået både medicinsk og kirurgisk kastration på baggrund af lægens anbefalinger til ham, og som spørger lægen, hvordan det her kunne lade sig gøre. Og hun svarer ham: Udfordringen er, at vi ikke har noget diagnostisk apparat til at forudsige, om det, vi gør, er det rigtige; det eneste, vi har at forholde os til, er det, folk selv kommer og siger til os.

Når vi samtidig ved, at langt hovedparten af de børn, der oplever udfordringer med kønsdysfori i barndommen, vokser fra det i løbet af puberteten, hvordan i alverden kan vi så forsvare at fortsætte den her praksis med meget store konsekvenser til følge, med børn, der bliver sterile resten af deres liv?

Kl. 19:50

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ministeren.

Kl. 19:50

Indenrigs- og sundhedsministeren (Sophie Løhde):
Som jeg var inde på i min indledende besvarelse, er det velkendt, at der er faglige uenigheder på det her område. Det er der i Danmark, og det er der i øvrigt også internationalt. Og det er jo netop også derfor, jeg synes, det er godt, at Sundhedsstyrelsen er i gang med en aktuel revision af den eksisterende vejledning, så vi på den måde kan få den nyeste faglige viden på området og dermed også anbefalingerne for området, i forhold til hvordan det fremadrettet skal være i Danmark.

Kl. 19:51

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Spørgeren.

Kl. 19:51

Mikkel Bjørn (DF):
Når vi har at gøre med børn, som bliver medicinsk kastreret – de bliver sterile resten af deres liv, de kan ikke nogen sinde få børn igen – og vi ved, at langt hovedparten af de her børn helt naturligt vokser fra den her tilstand i løbet af deres pubertet, hvordan kan vi så forsvare og fortsætte den praksis? Det spørger jeg igen ministeren om.

Kl. 19:51

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ministeren.

Kl. 19:51

Indenrigs- og sundhedsministeren (Sophie Løhde):
Jeg synes helt ærligt, at det er, som om man ikke ønsker at lytte til det, der er min indgang til det her, som også er fuldstændig på linje med andre behandlinger, vi har i vores sundhedsvæsen. Der er en faglig uenighed på det her område. Den kan jeg ikke gøre op med. Jeg konstaterer også, at det, i og med at vi har at gøre med områder, hvor der er en meget lille gruppe af patienter, så også er sværere at trække en meget klar evidens frem, og det gælder også på andre områder i sundhedsvæsenet.

Vi har bare det princip i Danmark, at vi jo ikke sidder her og stemmer om, hvilke behandlinger vi så skal tage ud af sundhedsvæsenet, når der ligger en lægefaglig vurdering indstillet af Danmarks øverste sundhedsmyndigheder, som de så er kommet med i deres vejledning til os.

Kl. 19:52

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Tak. Fru Louise Brown fra Liberal Alliance.

Kl. 19:52

Louise Brown (LA):
Tak for det. Jeg skal bare spørge ministeren om noget. Det, jeg hører ministeren sige, er, at der faktisk ikke er hundrede procents sikkerhed for diagnostikken i forhold til de her børn, og når der nu ikke er det, ville det så ikke give mening at sætte det her på hold, indtil der er et grundlag, sådan som ministeren fortæller at sundhedsmyndighederne er ved at undersøge nærmere?

Kl. 19:52

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ministeren.

Kl. 19:53

Indenrigs- og sundhedsministeren (Sophie Løhde):
Hvis vi skal anlægge det princip, at vi skal have hundrede procents sikkerhed for vores behandlinger i sundhedsvæsenet, så skal I bare lige vide, hvilken opgave I lige har sat jer selv på, i forhold til hvad vi skal have bremset af behandlinger i sundhedsvæsenet i morgen. Der er rigtig, rigtig mange områder, hvor der ikke er hundrede procents sikkerhed, men hvor der også er kæmpestor faglig uenighed. Lad os tage det seneste eksempel på kræftområdet, som der har været meget stor debat om, hele den behandlingsform, der bliver diskuteret på Aarhus Universitetshospital, den såkaldte HIPEC-behandling. Den er der kæmpe faglig uenighed om, for bare at tage et meget, meget konkret eksempel, som har været fremme i medierne på det seneste.

Men jeg har ikke hørt på nogen andre områder, at vi begynder at sige, at vi ikke længere vil respektere, at vi har en øverste sundhedsfaglig myndighed i Danmark, som vi har sat til hele tiden at følge et område, og at vi så kan håndtere, at der er faglige uenigheder, og agere og handle undervejs, i takt med at vi får mere viden, og dermed også sikre, at vi har det bedst mulige faglige grundlag at stå på, også på det her område.

Kl. 19:54

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Spørgeren.

Kl. 19:54

Louise Brown (LA):
Tak. Men skal vi så bare acceptere, at der er nogle børn, der får ødelagt deres krop og måske fremtid, for at andre børn kan blive behandlet for deres kønsdysfori?

Kl. 19:54

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ministeren.

Kl. 19:54

Indenrigs- og sundhedsministeren (Sophie Løhde):
Der er jo ikke nogen – hverken i Folketinget eller i Sundhedsstyrelsen, der laver de faglige vejledninger på områderne – der har et ønske om at ødelægge noget for nogen. Det handler om at sikre hjælp til en gruppe af børn og unge, som har brug for hjælp.

Langt de fleste kan heldigvis hjælpes via samtaleterapi og via andre former for indsatser, men der er også en gruppe, som har behov for en medicinsk indsats. Den kan bestå af forskellige ting. Der er det jo efter en meget grundig udredning, en lægefaglig udredning af den pågældende unge, at vedkommende så eventuelt kan komme i betragtning til medicinsk behandling. Men det er jo ikke noget, som hverken jeg eller andre beslutter; det er noget, der sker med afsæt i en konkret lægefaglig vurdering med afsæt i de sundhedsfaglige vejledninger på området, der, som jeg også har sagt flere gange, er underlagt en aktuel revision.

Kl. 19:55

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Dermed tak til ministeren, og vi går i gang med ordførerrækken. Den første er fru Camilla Fabricius fra Socialdemokratiet. Og inden hun får ordet, vil jeg lige sige, at jeg virkelig prøver at være sød og rar og få samtalen til at køre, men hvis ikke I kigger på det lille ur foran, bliver tirsdag til onsdag, inden vi er færdige, og det synes jeg er synd for dem, der kommer efter jer. Så kig lige på uret, og ellers siger jeg »tak« sådan lidt hårdere fra nu af.

Værsgo til ordføreren.

Kl. 19:55

(Ordfører)
Camilla Fabricius (S):
Tak, hr. formand, tak for ordet. Børn og unge, der føler ubehag ved deres ved fødslen tildelte køn, har brug for al mulig hjælp og støtte. Mange oplever en svær tid, og den tidlige ungdom kan i forvejen være svær nok. Så sent som i sidste uge havde jeg besøg af et ungt menneske med lgbt-baggrund, som kom med sine egne beretninger om, hvordan hun havde skiftet køn, og de samtaler, hun har med andre, der er i hendes sted.

Vi hører beretninger om ensomhed, om angst og manglende trivsel, om udenforskab og dårligt selvværd. Undersøgelser fra LGBT+ Danmark viser, hvordan lgbtq+-personer går med øgede selvmordstanker og tanker om selvskade, og helt ærligt, det skræmmer mig. De har brug for støtte, og det er ikke ensbetydende med, at alle skal i behandling, som ministeren også siger. Men det betyder, at vi skal lytte til den fagkundskab, der er, og til de mennesker, der er helt tæt på de unge, også når det er deres vurdering, at den bedste hjælp til børnene er behandling.

Jeg synes også, det er vigtigt her fra talerstolen at sige højt, at det drejer sig om kønsidentitet, ikke om seksualitet. For ifølge undersøgelser opfatter og tænker vi på det her ud fra et kønsperspektiv i forhold til identiteten, altså hvordan det er at være menneske – om det er han, hun eller hen, dig eller mig, de eller dem. Jeg synes helt ærligt, det kan være mærkeligt at stå her i Folketingssalen og lovgive om, at lægerne ikke må give den hjælp, som de vurderer er bedst. Derfor kan vi som Socialdemokrati heller ikke støtte op om forslaget.

Vi støtter i stedet for op om den faglige udvikling, der er på transområdet, og det vil være relevant at lade det personale, vi har både i Aalborg og i København, indgå i det, så de har mulighed for at opleve at gå ordentligt til opgaven. Det er en svær opgave. Som ministeren også sagde, er det en meget lille gruppe, og derfor skal vi også holde hånden under det personale, der er med til at træffe beslutningen.

Når man hører debatten her i dag og hører spørgsmålene, kan man næsten tro, at hormonerne er noget, som man sådan lige med et snuptag går hen og får, altså at hvis man får en fiks idé, kan man bare sådan skifte køn. Men som ministeren også redegør for, er det overhovedet ikke tilfældet. Det kræver en lang forudgående udredning, og som ministeren også var inde på, taler vi altså om en ufattelig lille gruppe, som modtager medicinsk behandling. Og som vi også kan høre, foretages der slet ikke nogen kirurgiske indgreb på børn og unge.

Jeg kan derfor sådan lade stå tilbage, at tingene måske bliver blæst en lille smule op, og i virkeligheden skal vi tage hensyn til, at det her er en meget lille og meget sårbar gruppe. Det er vores ansvar at hjælpe dem så godt, som vi kan.

Ministeren har også redegjort for, at vi nu står over for en revidering af vejledningen, og at vi skal have kigget på den. Jeg synes, det er vældig fornuftigt, at Sundhedsstyrelsen er gået i gang med det, og jeg synes også, det er positivt, at vi generelt som Folketing er opmærksomme og nysgerrige på, hvordan vores sundhedsvæsen revideres i det hele taget. Men det er og bliver en faglig vurdering. Og bare for kort at opsummere er vi simpelt hen nødt til at sikre, at det er fagfolk, der træffer beslutningerne, og derfor kan vi som sagt ikke støtte op om forslaget.

Kl. 19:59

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Der er nogle kommentarer. Først er det fra fru Mette Thiesen, Dansk Folkeparti.

Kl. 19:59

Mette Thiesen (DF):
Tak. Det var egentlig, fordi ministeren spurgte, om der så er nogle medicinske behandlinger, vi skal holde op med at have, fordi der er forskellige faglige vurderinger. Her er der ingen evidens. Det er raske børn, og man indsætter medicinsk behandling uden nogen form for evidens for, at det virker, overhovedet. Men vi ved til gengæld, at det har kraftige bivirkninger. Vi ved, at de her børn vil blive sterile. De vil miste sexlyst, og de vil få underudviklede kønsorganer. Vi vil se piger med skægvækst og dybe stemmer, som de heller aldrig kommer af med. Det her er medicinske forsøg på børn.

Nu nævnte jeg eksempelvis det her med, hvordan fortiden har været. Det var også en lægefaglig vurdering, der lå bag, da man steriliserede kvinderne på Sprogø. Det var også en lægefaglig vurdering, der lå bag, at man kastrerede mændene på Livø. Men det er altså nogen, man i eftertiden er kommet til at sige undskyld til. Tror Socialdemokratiet ikke, at man om 20-30 år kommer til at sige undskyld til nogle børn, som staten har lukket øjnene for simpelt hen har været udsat for medicinske eksperimenter?

Kl. 20:00

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 20:00

Camilla Fabricius (S):
Jeg synes i virkeligheden, når man lytter til ordføreren, at der tages et skævt perspektiv. Vi ved, at det at have en anderledes kønsidenti-

tet og opfattelse af sig selv i forhold til det køn, man er tildelt, har meget store og massive konsekvenser for det liv, man lever. Når man gør sig den ulejlighed faktisk at tale med børn og unge, som oplever at leve på en anden måde end den måde, samfundet har tildelt dem at leve på, bliver man altså simpelt hen rørt. Og det er ikke op til mig som politiker at være den, der vurderer, hvordan en behandling er.

Jeg synes, det er sundt, at vi som samfund bliver ved med at være opmærksomme på, hvordan det er, vi skubber på udviklingen, og det er jo faktisk også derfor, vi tager debatterne her.

Kl. 20:01

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Spørgeren.

Kl. 20:01

Mette Thiesen (DF):
Det her er en etisk debat, som vi bør tage stilling til inde i Folketinget. Det er ikke noget, man bør lægge ud til en lægefaglig vurdering. Det er så én ting.

Jeg har faktisk også gjort mig en ulejlighed. Jeg har gjort mig den ulejlighed faktisk at sætte mig ind i fakta på området. Desværre oplever jeg fra regeringens side, at det har man overhovedet ikke. Det synes jeg jo er rigtig, rigtig ærgerligt. Det er klart, at de her unge mennesker, som har det her, skal hjælpes. De skal have nogle samtaler, og de skal også have noget forskelligt terapi. Men vi må da aldrig nogen sinde acceptere, at man bare fuldstændig uden at skele til bivirkningerne laver medicinske forsøg på børn, eller hvad?

Kl. 20:02

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 20:02

Camilla Fabricius (S):
Jeg synes, vi har været meget tydelige med, at vi ikke støtter forslaget. Vi mener, at det er en skæv vej at gå. Vi mener, at man skal tage hensyn til den meget lille gruppe, der er. Vi mener, det er ret tydeligt, at det er fagfolk, og vi mener, at det giver god mening, at Sundhedsstyrelsen er i gang med en revision af vejledningen.

Kl. 20:02

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Hr. Mikkel Bjørn, Dansk Folkeparti.

Kl. 20:02

Mikkel Bjørn (DF):
Tak for det. Kunne ordføreren ikke uddybe, hvad det er for en læge- eller psykologfaglig empiri, der ligger til grund for, at man i første omgang indleder den her form for behandling? For ministeren nævner det her med, at der jo ikke er nogen behandlinger, der har 100 pct.s sikkerhed i diagnostikken. Nej, men langt de fleste – alle, vil jeg tro – behandlinger, vi har i vores sundhedsvæsen, har dog en eller anden form for sikkerhed i diagnostikken, hvad end det så er 1 pct., 2 pct. eller 12 pct. Den her behandling har 0 pct.s sikkerhed i diagnostikken, og her er der altså tale om en behandling med omfattende skadevirkninger på de børn, der får den behandling, til følge, nemlig at de bliver medicinsk kastreret eller steriliseret for resten af deres liv og aldrig nogen sinde kan få børn mere.

Så jeg vender tilbage til mit oprindelige spørgsmål: Hvad er det for en læge- eller psykologfaglig empiri, der er blevet lagt til grund for, at man har tilladt den her behandling i første omgang? For sådan er det jo i vores sundhedsvæsen: Når vi tillader behandlinger, ligger der jo som regel en eller anden form for positiv empiri til grund.

Kl. 20:03

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 20:03

Camilla Fabricius (S):
Jeg må sige, at jeg synes, at ordføreren er skæv i sit perspektiv. Og jeg får bare en tanke om, at hvis man ser på den tilgang, som ordføreren og Dansk Folkeparti har, så vidner det jo næsten om den tanke, som vi forlod – og undskyld mig – alt for sent, nemlig at trans- og lgbt-området tilhørte en sygdom, hvor man bare skulle have et par samtaler, og så gik det nok over.

Det er en tanke, vi gudskelov har forladt i Danmark – alt for sent. I virkeligheden er min oplevelse af det, ordføreren siger, at det bare er en måde at tale udenom på. Man tager simpelt hen ikke den her gruppe alvorligt. Man tager ikke lgbt- og transpersoner alvorligt, og det bekymrer mig, at Dansk Folkeparti ikke gør det.

Kl. 20:04

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Spørgeren.

Kl. 20:04

Mikkel Bjørn (DF):
Jamen det synes jeg er en dybt, dybt forrykt anklage. Det her handler om, at vi tillader en behandling af børn, som gør, at de aldrig nogen sinde kan få børn mere, uden den fjerneste afart af sikkerhed i diagnostikken – 0 pct.s sikkerhed i modsætning til alle andre former for behandling i vores sundhedsvæsen, hvor der trods alt er en eller anden form for sikkerhed i diagnostikken. Hvordan kan vi forsvare det i et land som Danmark?

Kl. 20:04

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 20:05

Camilla Fabricius (S):
Jeg synes, det er imponerende, at man som politiker herinde kan stille sig over Sundhedsstyrelsen. Jeg vil i hvert fald ikke være den politiker, der siger: Nå, men jeg ved simpelt hen lige mere end alle fagfolk i Danmark.

Sundhedsstyrelsen, som er dem, som vi har tillid til, sætter barren, og de har det store overblik og har fagligheden. Altså, vi er simpelt hen nødt til at dele tingene op. Jeg er *fuldstændig* uenig med Dansk Folkepartis ordfører.

Kl. 20:05

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Hr. Kim Edberg Andersen, Nye Borgerlige.

Kl. 20:05

Kim Edberg Andersen (NB):
Tak for det. Jeg prøver lige at føre debatten tilbage til det, jeg lagde ud med. Jeg er ikke imod transpersoner, og jeg er heller ikke imod lgbt+-personer – det er jeg ikke – men jeg er virkelig, virkelig bekymret for det her, for da der ikke er en sikker diagnose, vil der, når man behandler folk, nogle gange ganske sikkert succesfuldt, være tilfælde, hvor man rammer skævt, når man bruger den her behandling, og det er vi som politikere også nødt til at tage ansvar for.

Vi har en Sundhedsstyrelse, som godkender det her, og de siger selv, at det er et forsøg, og ministeren siger også, at det er et forsøg, men så skal vi også som politikere på et tidspunkt række hånden op og fortælle de her mennesker, at der også bliver ramt forkert. Jeg har

snakket med folk på begge sider, og det var også derfor, jeg startede med at sige, at jeg anerkender, at der er nogle, der har behov for hjælp – det anerkender jeg – men at jeg også har set den anden side af det, altså folk, der har fået den hjælp, som så har ødelagt deres liv. Så der er altså to sider af det.

Kl. 20:06

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 20:06

Camilla Fabricius (S):
Jeg sætter pris på både hr. Kim Edberg Andersens empati og tilgang, men jeg er simpelt hen ikke enig i den måde, man fra Nye Borgerliges side fremlægger det her på. Jeg mener, vi er nødt til at overlade det her til Sundhedsstyrelsen, og det er det, vi gør. Der kommer en revision af vejledningen, og det synes jeg er klogt.

Der, hvor jeg undrer mig en lille smule, er jo, når Nye Borgerliges ordfører siger, at han ikke har noget imod transpersoner, for man må sige, at der jo her er tale om unge mennesker, hvoraf der er en større gruppe, der bliver trukket ud og bliver undersøgt, men alligevel ender det, som ministeren siger, med, at der er tale om syv individer. Skal vi ikke tage hensyn til dem?

Kl. 20:07

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Spørgeren.

Kl. 20:07

Kim Edberg Andersen (NB):
Jo, det skal vi, men ikke med irreversible indgreb. Jeg har også mødt et af de individer, i hvis tilfælde vi lige nøjagtig tog fejl. Og det, jeg siger, er bare, at den person var et barn, da vi begik den fejl. Så kan vi gemme os bag Sundhedsstyrelsen og læger alt det, vi vil, men *vi* tog fejl.

Det menneske er også vores ansvar, lige så meget som det er vores ansvar at behandle dem, der virkelig har ondt i livet på grund af deres kønsdysfori. Men der mener jeg så bare, at vi bliver nødt til at behandle med reversible midler, altså med kognitive samtaler osv. Vi bliver nødt til at holde op med at give vores børn medicin, når vi ikke er mere sikre.

Kl. 20:08

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 20:08

Camilla Fabricius (S):
Altså, hvad er det, man skal med kognitive samtaler? Skal man erstatte sit eget billede af sig selv? Selvfølgelig kan man tale om, hvordan man håndterer at leve sit liv, men med hensyn til de syv, som har fået det her tilbud og gennemgået behandlingen, så har jeg fuld tillid til, at det er rigtigt, at de kan få tilbudt den behandling. Jeg må sige, at jeg faktisk synes, det er forbavsende få.

Kl. 20:08

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Så er det fru Louise Brown fra Liberal Alliance.

Kl. 20:08

Louise Brown (LA):
Tak for det. Jeg synes bare lige, jeg hørte ordføreren sige – da nogle fik det til at lyde, som om det var helt vildt nemt, og at man bare lige kunne gå ned og få nogle hormoner, og så var den klaret – at det jo ikke er sådan. Jeg tror måske, det er en uge siden, vi alle sammen, tror jeg, hørte en historie om en hr. Peter Rødbro, der fik foretaget et indgreb og efterfølgende fortrød det, og det var efter to lægesamtaler. En af dem var fysisk, og en foregik virtuelt. Så måske var det lidt for nemt alligevel, eller hvad mener ordføreren?

Kl. 20:09

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren

Kl. 20:09

Camilla Fabricius (S):
Det har jeg ikke nogen holdning til.

Kl. 20:09

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Så kan vi sige tak til ordføreren, og næste ordfører på talerstolen er fru Eva Kjer Hansen fra Venstre.

Kl. 20:09

(Ordfører)
Eva Kjer Hansen (V):
Tak, hr. formand. I det her beslutningsforslag berører vi en meget lille gruppe borgere, men det er en lille gruppe borgere, som befinder sig i en yderst sårbar situation. Og det synes jeg vi skal huske at tænke på, når vi behandler det her område, for der er jo ikke tale om personer, som modtager behandling, uden at der et vedholdende ønsker derom, uden at de har overvejet det nøje, og uden at der har været en lægefaglig vurdering ind over. Og i Venstre kan vi, nok ikke til stor overraskelse for de tilstedeværende, ikke støtte beslutningsforslaget.

For vi finder det afgørende, at det er fagligt kompetente læger, der skal være med til at vurdere, hvad det er for en hjælp, der kan være den bedste for det unge menneske i den her sårbare situation. Og i dag er det sådan, at behandlingen kun kan påbegyndes, såfremt der foreligger en klar sundhedsfaglig vurdering, og at behovet for behandling er vurderet ud fra den enkeltes biologiske, sociale og psykologiske udvikling og den enkeltes behov for sundhedsfaglig behandling med henblik på at afhjælpe kønsligt ubehag. Og det synes jeg er den rigtige tilgang, altså en meget omhyggelig, en meget grundig, en meget langstrakt vurdering af, hvad det er, det her menneske har behov for. Det betyder helt konkret, at den lægefaglige vurdering bygger på en række behov, der også indebærer, at den enkelte ikke skal risikere en forværret mental trivsel, hvis der ikke foretages noget i forhold til den situation, vedkommende er i.

Vi ved fra forskningen, som ministeren jo også redegjorde for, at personer med kønsidentitetsforhold har en markant højere andel af selvmordstanker og selvmordsforsøg og anden selvskadende adfærd. Og med en stadig større mistrivsel blandt børn og unge har vi ikke brug for at puste mere til det, men netop tage fat i, hvad det så er, vi kan gøre for at hjælpe de mennesker, der er i den situation.

Lad mig også anfægte et par ting i beslutningsforslaget, for man kan faktisk få det indtryk, når man læser beslutningsforslaget, at flere og flere unge får foretaget hormonbehandling. Men det er jo faktisk det modsatte, der er tilfældet. Vi ved, at andelen af børn og unge, som er blevet viderehenvist for udredning til behandling, har været faldende siden 2020, og vi ved, at der er sket et markant fald i 2022, og det er jo bl.a., fordi vores myndigheder og sundhedsfaglige personer også udveksler og tager ved lære af den viden og den indsigt, der er i andre lande. Det fremgår af beslutningsforslaget fejlagtigt, at Sverige og Storbritannien har stoppet medicinsk behandling til børn og unge under 18 år. Og som der har været meget diskussion om her tidligere i dag med ministeren, så er Sundhedsstyrelsen jo i gang med en revision af vejledningen omkring den sundhedsfaglige hjælp ved kønsskifteforhold, bl.a. for at sørge for, at den nyeste viden og erfaring bliver inddraget.

Så som sagt afviser vi det her beslutningsforslag, og jeg synes, det er vigtigt, at vi netop er meget opmærksomme på, at vi får inddraget den nyeste viden, og at vi har tillid til de lægefaglige kompetencer på det her område, fordi vi jo har at gøre med et meget vanskeligt område, et sårbart område, som kønsskifte og kønsidentitet jo er. Men det er også vigtigt at sørge for, at vi rækker ud i forhold til at hjælpe de unge mennesker, som står med de store problemer. Lad det være ordene fra Venstres side, i forhold til at vi som sagt ikke kan støtte beslutningsforslaget.

Kl. 20:13

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Der er et par ord fra andre sider, bl.a. fra hr. Mikkel Bjørn, Dansk Folkeparti.

Kl. 20:14

Mikkel Bjørn (DF):
Tak for det. Ordføreren nævner, at hun vel nærmest har blind tillid til de lægefaglige kompetencer. Jeg har en udtalelse her fra en speciallæge i børne- og ungdomspsykiatri, Lasse Sørensen, der udtaler i skarpe vendinger omkring vores behandling af børn på det her område:

Man kan ikke vide, om et barn med kønsdysfori vil have det livsvarigt. Det er umuligt at vide med sikkerhed. Det, vi ved fra tidligere, er, at 80-90 pct. vil vokse ud af deres kønsdysfori, hvis de får lov at gennemgå en naturlig pubertet. Vi ser en høj andel med andre psykiske lidelser.

Hvordan kan vi forsvare den her behandling, når der er læger, der meget, meget tydeligt afdækker det, og når der også er læger, der beskæftiger sig med det her område specifikt, som skriver til folk, der har fået foretaget kønsskifte og fortrudt det: Vi har ikke noget diagnostisk apparat; vi aner ikke, hvad vi laver; vi kan grundlæggende kun basere vores adfærd på mavefornemmelse?

Hvordan kan vi forsvare at fortsætte den praksis uden et bedre og mere brugbart diagnostisk apparat i behandlingen af børn på det her område?

Kl. 20:15

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 20:15

Eva Kjer Hansen (V):
Jeg synes, det er en rigtig dårlig vane, når kollegaer her i Folketingssalen tillægger en en retorik, som man ikke selv har givet udtryk for. Jeg talte om at have tillid til det sundhedsfaglige personale. Jeg talte ikke om blind tillid. Det er ordførerens formulering.

Jeg synes, det er vigtigt, at vi udtrykker tillid til det faglige personale, til dem, der har forstand på det, til dem, der har en indsigt, og jeg synes simpelt hen, at det er en urimelig påstand at komme med fra et folketingsmedlem, at vores sundhedsfaglige personale, at Sundhedsstyrelsen, og jeg citerer, ikke aner, hvad de har med at gøre, og ikke aner, hvad de laver.

Jeg synes, det er vigtigt, at vi tilbyder behandling til de unge mennesker, der har behov for det. Det, vi skal sikre os fra politisk hold, er, at det foregår forsvarligt, at det er velovervejet, og at man netop sørger for at indsamle erfaring, evidens, viden fra hinanden på tværs af landene, sådan at vi kan tilbyde den bedste behandling til vores unge mennesker i problemer.

Kl. 20:16

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Spørgeren.

Kl. 20:16

Mikkel Bjørn (DF):
Tak for det. Nu er det jo ikke mig, der siger det. Det er faktisk dem selv, der siger, at vi ikke har noget diagnostisk apparat til at finde ud af, om det er det rigtige, vi gør. Det eneste, vi kan forholde os til, er det, folk kommer og siger til os. Så det er ikke min påstand. Det er faktisk lægernes påstand her, at vi slet ikke har noget diagnostisk apparat; vi kan alene basere vores adfærd på mavefornemmelser, når vi foretager de her kønsskifter af børn.

Kl. 20:16

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ministeren. Nej, ordføreren.

Kl. 20:16

Eva Kjer Hansen (V):
Ja, gid det var så vel.

Der vil altid være en uenighed, også blandt det faglige personale, om, hvad den rigtige tilgang er. Det er jo ikke usædvanligt, at man kan finde en, der har de synspunkter, ligesom man kan finde andre, der har nogle andre synspunkter. Det er jo netop den diskussion, der finder sted på et område, hvor man ikke har så meget erfaring, hvor man ikke har så meget viden om, hvad konsekvenserne af det er, og det er jo derfor, det er vigtigt, at vi har et samarbejde på tværs af landegrænserne og indhenter den forskning, den evidens, den erfaring, der måtte være i forhold til at sikre de bedst mulige tilbud til vores unge mennesker.

Kl. 20:17

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Fru Mette Thiesen, Dansk Folkeparti.

Kl. 20:17

Mette Thiesen (DF):
Jeg er jo nødt til at kommentere på det, ordføreren fra Venstre, Danmarks woke parti, siger, og den her ordførertale, som ordføreren lige har holdt, for det virker simpelt hen, som om ordføreren overhovedet ikke har sat sig ind i, hvad det egentlig er, vi står og drøfter. Sexologisk Klinik har faktisk også været ude at sige, at vi absolut ingen evidens har for, at det her virker, og med hensyn til det, der bliver nævnt i forhold til selvmord, så er der absolut ingen evidens for, at det hjælper på de her selvmordstanker og selvmordsraten, overhovedet. Der er overhovedet ingen evidens for, at det her virker. Det, vi til gengæld ved helt entydigt, er, at det har nogle voldsomme bivirkninger, og at det har nogle voldsomme følgevirkninger. Hvor mange børn vil Venstre, Danmarks woke parti, tillade bliver skamferet, fordi man aktivt går ind og tillader medicinske forsøg med børn? Hvor mange?

Kl. 20:18

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 20:18

Eva Kjer Hansen (V):
Jeg er simpelt hen bare uenig i fru Mette Thiesens tilgang i den her sag, og det kan jeg forstå at fru Mette Thiesen har svært ved acceptere. Er man uenig, er det, fordi man ikke har sat sig ordentligt ind i sagerne. Det er simpelt hen ikke tilfældet. Jeg synes, det er vigtigt, at vi rækker ud, og at vi finder de bedst mulige behandlingstilbud til de unge mennesker, der er i så vanskelig en situation. Jeg har netop også understreget behovet for, at vi får mere viden, at der kommer mere forskning på området, og at vi internationalt set netop sørger for at koordinere, så vi får de bedst mulige tilbud til vores unge mennesker. Jeg synes, at vi her taler om en gruppe unge, som vi ikke

bare kan lade i stikken, og det lyder jo i virkeligheden lidt, som om det er det, fru Mette Thiesen vil, i forhold til ikke at udtrykke respekt for, at der her er et særligt behov, som nogle unge mennesker har. De er få, men de har et særligt behov.

Kl. 20:18

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Spørgeren.

Kl. 20:19

Mette Thiesen (DF):
Bla bla bla . Der kommer en hel masse, men der bliver overhovedet ikke svaret på det spørgsmål, jeg faktisk stillede. Dem, som Venstre, Danmarks woke parti, lader i stikken, er de børn, som bliver fejlbehandlet, og jeg fik simpelt hen ikke svar på mit spørgsmål. Ordføreren har overhovedet ikke styr på fakta. Men jeg kunne godt tænke mig at høre: Hvor mange børn vil Venstre stiltiende acceptere bliver skamferet, fordi man aktivt går ind for, at vi fortsætter med den praksis, som vi har i dag, nemlig at Danmark udfører medicinske forsøg på børn? Hvor mange?

Kl. 20:19

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 20:19

Eva Kjer Hansen (V):
Jeg accepterer simpelt hen ikke fru Mette Thiesens grundlag for at stille det her spørgsmål, altså at de unge mennesker bliver skamferet, og at de bliver fejlbehandlet. Den præmis kan jeg simpelt hen ikke acceptere.

Kl. 20:19

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Så er det hr. Kim Edberg Andersen fra Nye Borgerlige.

Kl. 20:19

Kim Edberg Andersen (NB):
Tak for det. Jeg kan selvfølgelig ikke bestemme, hvad ordføreren køber af præmisser, men virkeligheden er, at jeg har mødt et af de her mennesker, vi har behandlet forkert. Så de findes også. Og jeg synes meget, at det bliver kørt op, som om der kun findes den ene side, dem, vi ikke får behandlet, dem, som vi skal give kønshormoner rigtig hurtigt. Og jeg vidste, at debatten ville køre derhen. Det her er en udtrykt bekymring fra min side for, at der er børn under 18 år, der får irreversibel behandling.

Så vil jeg godt lige anholde noget, for socialstyrelsen i Sverige har jo sagt det her. I december 2022 melder de ud, at hormonbehandling, dvs. pubertetsblokkere og krydshormoner, ikke bør anvendes som almindelig behandling, men at de udelukkende bør benyttes som led i kontrollerede forsøg, fordi styrelsen vurderer, at der er flere risici end fordele ved hormonbehandling. Så svenske læger og den svenske socialstyrelse er helt ude i hampen, så vi bliver nødt til at fortsætte forsøg i Danmark for at komme frem til en konklusion, som vi normalvis og med glæde ville have taget fra vores nordiske naboer.

Kl. 20:20

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 20:20

Eva Kjer Hansen (V):
Akkurat ligesom vi har læger i Danmark, der er uenige om, hvad der er det bedste, har man også uenigheder blandt de svenske og hollandske læger eller for den sags skyld lægerne i Storbritannien. Der vil jo være de her drøftelser, især på et område, hvor man simpelt hen har brug for mere viden. Det, vi f.eks. ved, er, at der er forskning fra Holland, der viser, at der er unge mennesker dér, der virkelig er blevet hjulpet godt videre og har fået trivslen igen gennem behandling. Og det er jo der, vi netop bare skal blive klogere på, hvad det er for en indsats, der skal til, og hvordan vi hjælper de unge mennesker bedst muligt.

Kl. 20:21

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Spørgeren.

Kl. 20:21

Kim Edberg Andersen (NB):
Jamen jeg er ikke i tvivl om, at du kan finde folk, som har fået det godt af behandlingen. Det eneste, jeg bare beder om, er, at vi holder op med at gøre det på folk, der ikke er fyldt 18 år. Det er det, jeg beder om. For hvis man er 18 år gammel, går til en læge og træffer et oplyst valg som voksent menneske, men så senere fortryder det, kan jeg leve med det. Det, jeg ikke kan leve med, er, at du risikerer at komme derop, inden du er voksen, inden frontallappen er klar til at tage de her beslutninger, og du står som voksent menneske og kan kigge ind på mig i Folketinget, der gjorde ingenting. Det er det, der er min bekymring. Det er selvfølgelig mest en kommentar, men det er det, der er min bekymring.

Kl. 20:22

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 20:22

Eva Kjer Hansen (V):
I forhold til den holdning er min bekymring, at vi svigter nogle unge mennesker, der mistrives og har brug for hjælp, og som i årevis har døjet med de udfordringer, de har på det her område. Der synes jeg også, vi er nødt til at kunne tilbyde en hjælp til de mennesker og ikke bare sige til dem, at de må vente, til de bliver 18 år.

Kl. 20:22

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Dermed tak til ordføreren for Venstre. Den næste ordfører på talerstolen er hr. Mike Villa Fonseca fra Moderaterne.

Kl. 20:22

(Ordfører)
Mike Villa Fonseca (M):
Tak for ordet, formand. Monika Rubin er stadig på udrejse, så sygeplejersken træder til igen. Lad mig starte med at sige, at jeg synes, det her er en debat, som har mange aspekter i sig, og det er derfor også nogle gange lidt svært at se, hvor den lige skal lande. Nu er den landet her inden for sundhed, men det er også noget, der påvirker i forhold til det juridiske, det sociale og det psykiske, når vi snakker transkønnede og kønsskifte.

Moderaterne bakker ikke op om beslutningsforslaget. Det gør vi ikke, fordi vi mener, at det altid skal være en specialiseret beslutning, hvorvidt transkønnede børn og unge skal have medicinsk hjælp. Det skal ikke være en politikerbeslutning herindefra. Transkønnede børn og unge er blandt nogle af dem, som mistrives allerallermest i Danmark. Det er en lille gruppe mennesker, men en meget vigtig gruppe mennesker, som vi ikke må glemme. Og dem skal vi naturligvis hjælpe. Det vil forværre deres situation, hvis de mister muligheden for at bremse deres pubertet. Jeg har snakket med mange transkønnede, som jeg ikke vil stå og citere her. Men at bremse puberteten med medicin betyder meget for de børn og unge, det handler om, og også for dem, som tidligere ikke har kunnet få den

behandling, da de var børn og unge. Det er ikke en farlig behandling eller en behandling, der ikke kan stoppes igen. Det kan den godt.

Derudover er det vigtigt at understrege, at der aldrig er foretaget nedre kirurgi på børn under 18 år. Det er aldrig sket i praksis. Det drejer sig om ca. syv børn om året, der er henvist til hormonbehandling. De har været igennem et langt udredningsforløb på sexologisk klinik, og her møder de en masse professionelle og specialiserede fagfolk.

Så lad mig runde af med at sige: Lad det være de specialiserede sundhedsfaglige personer og ikke os politikere herinde, der skal være med til at bestemme sammen med den transkønnede og de myndige omkring den transkønnede. Det skal vi ikke bestemme her i salen. Tak for ordet, formand.

Kl. 20:24

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Selv tak. Der er en række korte bemærkninger, først fra fru Mette Thiesen, Dansk Folkeparti.

Kl. 20:24

Mette Thiesen (DF):
Nu vil jeg lige korrigere ordføreren, for der er selvfølgelig to former for hormoner. Der er krydshormoner, og der er stophormoner. Hvis man tager stophormoner et stykke tid, resulterer det faktisk i, at man eksempelvis ender med en mikropenis. Det vil sige, at hvis man gerne vil transitionere rigtigt, når man så bliver 18 år og faktisk kan få et fuldt kønsskifte, kan man ikke bruge den mikropenis til at skabe en vaginalplastik, altså det, det hedder, når man laver en vagina ud af penis. Det er fakta. Det vil sige, at så ødelægger du det bare for alle parter.

Så kunne jeg egentlig bare godt tænke mig at høre ordføreren for Moderaterne om det samme spørgsmål, jeg stillede til Venstre før, altså: Hvor mange børn skal man ofre på skafottet i forhold til det her, når vi ved, at der absolut ikke er nogen som helst former for evidens for, at det her virker? Hvor mange børn skal vi bare stiltiende acceptere bliver fejlbehandlet i så grov en grad, at de ender med manglende sexlyst, knogleskørhed og en krop, der er ødelagt for altid?

Kl. 20:26

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 20:26

Mike Villa Fonseca (M):
Nu ved jeg ikke med ordføreren, men nu er jeg selv sygeplejerske. Jeg er godt nok ikke selv uddannet læge, men i forhold til behandling er det jo sådan rent medicinsk og kirurgisk, når vi snakker sundhed, at der altid er nogen risiko forbundet med behandling, og det er der også her. Det er der ingen tvivl om. Men det er derfor, man kommer igennem det her lange udredningsforløb hos nogle specialiserede læger på klinikker, som sammen med den transkønnede er med til at vurdere, hvor relevant det er at få enten stophormoner eller krydshormoner – som ordføreren også er inde på – hvilket også er to forskellige behandlingstilbud, der kan være med til at bremse puberteten, som ordføreren rigtigt nok siger. Men der er jo flere aspekter i det her, når det både er kirurgisk og medicinsk, og der er i hvert fald aldrig nogen sinde tilbudt kirurgisk behandling, som det også er nævnt tidligere her i salen.

Kl. 20:26

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Spørgeren.

Kl. 20:26

Mette Thiesen (DF):
Nej, og derfor kunne man jo lige så godt bare forbyde det med det samme, så man ikke skærer i børn. Men det er så, hvad det er. Altså, i 95 pct. af de her tilfælde, hvor man giver stophormoner, leder det til krydshormoner. Og krydshormoner er jo ikke det samme som stophormoner. Stophormoner stopper puberteten. Krydshormoner er jo netop det modsatte hormon, sådan at man går ind eksempelvis og kan se piger med skægvækst og dybe stemmer og også de her unge mænd, som bliver meget, meget påvirket. Men jeg synes bare ikke, ordføreren svarede på det, for det her er børn. Hvor mange børn skal vi acceptere bliver fejldiagnosticeret og fejlbehandlet, fordi det måske vil hjælpe nogen?

Kl. 20:27

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 20:27

Mike Villa Fonseca (M):
Det kan godt være, jeg ikke er tydelig nok, men nu nævner ordføreren, at der bliver skåret i børn. Altså, så vidt jeg ved, er man ikke et barn, hvis man er over 18 år, og der er ikke nogen på noget som helst tidspunkt, som er blevet tilbudt kirurgisk behandling, som har været under 18 år, hvilket det her beslutningsforslag også lægger op til at forbyde, så aldersgrænsen er 18 år. Så jeg synes, det er meget misvisende, når ordføreren nævner, at der er blevet skåret i børn, for det er aldrig sket. Ja, der er blevet givet medicinsk behandling til de her syv børn og unge, som har ønsket en behandling.

Kl. 20:28

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Hr. Kim Edberg Andersen, Nye Borgerlige.

Kl. 20:28

Kim Edberg Andersen (NB):
Tak for det. Jeg har fremsat det her forslag, og jeg har ikke sagt, at der bliver skåret i nogen, men jeg siger, at loven giver mulighed for det. Det kan vi lige så godt få lukket af for, for det håber jeg da bestemt ikke der er nogen herinde der siger der skal være. For problemet er jo, at det bare er, indtil den næste læge lige pludselig vurderer, at man lige så godt kan gøre det ved en 16-årig, altså at det vil hjælpe vedkommende, tror man, og så skærer man, fordi det kan man ifølge loven. Så vi kan jo i hvert fald stoppe den del.

Det er ikke ret tit, at jeg bliver trist i Folketingssalen, det er det ikke. Altså, jeg tror, jeg tager det meste med oprejst pande. Men når nu I køber ind på præmissen om, at der er nogen, der har behov for behandling, så bliver alle jer, som er imod det her forslag, altså også nødt til at købe ind på den præmis, at der er folk, der får ødelagt deres liv af det her. Der er folk, der får ødelagt deres liv, og det er jo den anden side af mønten, altså den anden side af glæden over at kunne hjælpe nogen. Sådan er det jo bare, altså, fordi vi er så usikre på diagnosen og diagnostikken, så er der folk, der bliver ødelagt.

Så mit spørgsmål til ordføreren er helt enkelt: Hvor mange må blive ødelagt?

Kl. 20:29

Anden næstformand (Jeppe Søe):
Ordføreren.

Kl. 20:29

Mike Villa Fonseca (M):
Nu er der ikke blevet ødelagt nogen endnu, og jeg ved godt, at det her er blevet fremsat af ordføreren, og jeg kender også ordføreren rigtig godt. Men jeg synes, at der er mange aspekter i det her, og

det er ikke bare simpelt, altså, det er det virkelig ikke. Det er et dilemmafyldt emne.

Nu nævner ordføreren, at nogle på under 18 år kunne få fjernet deres kønsdele kirurgisk. Nogle af dem, jeg har snakket med, som er voksne nu, ville den dag i dag ønske, at de havde haft en mulighed for medicinsk at kunne få bremset puberteten, dengang de var transkønnede børn og unge. Og det aspekt synes jeg også man skal have med. Nogle af de her børn og unge, som har oplevet det her, mistrives helt vildt, altså, vi snakker om en stor psykisk påvirkning i form af depression og selvmordstanker.

Jeg synes faktisk, vi skulle have en debat om, hvordan vi kan sikre en bedre behandling for de her transkønnede børn og unge. Hvordan kan vi være sikre på, at vi fremadrettet måske kan give en bedre medicinsk behandling til de her børn og unge?

Kl. 20:30

Formanden (Søren Gade):
Hr. Kim Edberg Andersen.

Kl. 20:30

Kim Edberg Andersen (NB):
Jeg synes da også, at hvis der kunne opfindes medicin, som var reversibel, ville det være fint. Virkeligheden er bare, at det her ikke er reversibelt. Det bliver hele tiden ført et sted hen, hvor vi fortæller succeshistorierne. Dem er jeg sikker på der er, men der er bare også de andre. Og hvordan tror ordføreren at livet er, hvis du som 20-årig finder ud af, at det her er sket forkert og du skal leve med det, til du er 80 år? Tror du så også, at man får dårligt selvværd? Tror du, at man kan risikere at få en depression? Kan man risikere at få selvmordstanker? Vi skal holde op med at glemme dem, vi gør det forkert på. Det er bare det, jeg siger.

Kl. 20:30

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 20:30

Mike Villa Fonseca (M):
Det er rigtigt nok, at der jo er en hårfin grænse i forhold til det her, kan man sige. Men jeg mener helt konkret, at vi skal lade det være op til de transkønnede og vi ikke skal styre det og bestemme det herindefra. Jeg synes, at det skal være dem selv, der har en selvbestemmelse og ligesom er medinddraget i det her. De gør det jo så heller ikke alene; hvis de er under 18 år, har de nogle myndige forældre, som er omkring dem.

Derudover kommer de til klinikker, hvor de bliver mødt af specialiseret fagpersonale inden for sundhedsområdet og kommer igennem et forløb. Det er jo ikke sådan, at man bare lige går ned til den praktiserende læge, og så siger den praktiserende læge: Fint nok, du ønsker den her kirurgiske eller medicinske behandling, så det klapper vi lige af og får gjort med det samme. Det er jo ikke sådan, det fungerer.

Kl. 20:31

Formanden (Søren Gade):
Hr. Mikkel Bjørn, Dansk Folkeparti.

Kl. 20:31

Mikkel Bjørn (DF):
Tak for det. Ordføreren nævner, at det er folk selv, der skal træffe beslutningen. Men her er der altså tale om børn – børn, som ikke er i stand til at overskue langtidskonsekvenserne af at spise usund mad eller bestemme deres egen sengetid og meget andet. Og så nævner ordføreren, at der også er nogle forældre. Jeg kan fortælle ordføreren, at der er rigtig mange forældre, som er i dyb, dyb vildrede over det her, og som ikke aner deres levende råd, i forhold til hvad der er det rigtige. Så at tro, at forældrene altid ved, hvad der er bedst i den her henseende, er måske også en kende naivt.

Så vil jeg spørge ordføreren – ordføreren nævner, at ordføreren er sygeplejerske, godt nok ikke læge, men sygeplejerske – om ordføreren kender andre behandlinger i vores sundhedssystem, der er omfattet af så omfattende skadesvirkninger, og hvor der samtidig ikke eksisterer nogen som helst form for positiv empiri i behandlingen.

Kl. 20:32

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 20:32

Mike Villa Fonseca (M):
For at svare på det med at være sygeplejerske vil jeg sige, at jeg jo har en tavshedspligt, så jeg vil i hvert fald ikke fremhæve nogen patienter. Men i forhold til det, ordføreren spørger om, er det jo sådan med sygdom, når man skal behandle den, at der altid er en risiko ved det. Det har der været med mange sygdomme igennem tiden, som vi jo hen ad vejen bliver klogere på. Man kan bare nævne corona som et eksempel.

I forhold til det her med børn og forældre vil jeg sige, at det ikke står alene, at det kun er de børn og unge, som har selvbestemmelse og skal bestemme over det. De har jo nogle forældre, som forhåbentlig er myndige. Og nogle forældre er i vildrede, som ordføreren påpeger. Jeg har også snakket med forældre, som er i vildrede den anden vej rundt. Det er jo derfor, de transkønnede børn og unge ikke skal stå alene, og derfor, at de bliver mødt af et sundhedsfagligt personale, som er specialiseret på det her område og har en dialog og samtale med den transkønnede, familien og de parter, der skal involveres i den dialog.

Kl. 20:33

Formanden (Søren Gade):
Hr. Mikkel Bjørn.

Kl. 20:33

Mikkel Bjørn (DF):
Tak for det. Det var ikke helt svar på mit spørgsmål. Ordføreren nævner, at der også er andre behandlinger i vores sundhedsvæsen, som har skadesvirkninger. Ja, men er der andre behandlinger i vores sundhedsvæsen, som har så *omfattende* skadesvirkninger, og hvor der er absolut nul procents sikkerhed i diagnostikken, og hvor der ikke er nogen som helst form for positiv empiri til stede, inden vi begynder på den her form for behandling?

Kl. 20:33

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 20:33

Mike Villa Fonseca (M):
Så kan det godt være, jeg skal tilbage på sygeplejestudiet og lige have hentet nogle af mine bøger, for at være helt ærlig. Nu er det godt nok et halvt år, jeg har siddet herinde i Folketinget, og noget af det har jeg fortrængt, det skal jeg ærligt indrømme, men der er helt sikkert nogle sygdomme, hvis man dykker ned i historien, der gennem tiden har haft samme rate som det, vi står i nu. Om det, jeg siger dér, er rigtigt, må vi jo eventuelt have en samtale om, og så må vi prøve at dykke ned i, om der ikke har været behandlinger, som har været ud fra samme udgangspunkt, som vi er i lige nu.

Kl. 20:34

Formanden (Søren Gade):
Der er ikke flere korte bemærkninger. Vi siger tak til hr. Mike Villa Fonseca fra Moderaterne. Jeg byder nu velkommen til fru Astrid Carøe fra Socialistisk Folkeparti.

Kl. 20:34

(Ordfører)
Astrid Carøe (SF):
Tak for det. I SF mener vi, at beslutningen om behandlingen af kønsdysfori for børn og unge under 18 år skal bero på en sundhedsfaglig vurdering ligesom alle andre sundhedsbehandlinger, og vi er dermed imod Nye Borgerliges forslag.

Jeg har enormt stor tiltro til, at forskning og landets dygtige læger kan tilbyde den rette hjælp til de transkønnede børn, der tydeligt har givet udtryk for ønske om en anden kønsidentitet. Der er tale om børn, som har det rigtig svært, og det er enormt vigtigt, at de her børn bliver taget alvorligt og får den hjælp, de har brug for.

Når det er sagt, synes jeg egentlig også, at det er relevant at sige, at det jo ikke er, fordi vi i SF ønsker, at nogen får unødvendig hormonbehandling, men det er der jo sådan set ikke nogen der ønsker. Jeg har ikke hørt nogen forældre til transkønnede børn, der ønsker, at deres børn skal gå igennem hormonbehandling, medmindre det er bydende nødvendigt for deres helbred – og heller ikke læger, for den sags skyld.

Jeg mener virkelig, det er godt, at vi har et sundhedsfagligt system hvor der reageres på forskning og erfaringer, både egne og udenlandske, og at erfaringer fører til justeringer og ændringer i behandlinger. Det viser, at vi har et system i Danmark, der fungerer, hvis I spørger mig. Og vi mener ikke, at vi fra Christiansborg skal sætte os over den sundhedsfaglige viden og udstede et vilkårligt forbud. Vi har tillid til Sundhedsstyrelsen i SF.

Derudover vil jeg gerne aflive nogle ting, der står i beslutningsforslaget, som jeg synes er forkerte og direkte misvisende. For det første er der ingen børn i Danmark, der er blevet tilbudt kirurgi på baggrund af et behandlingstilbud. I den gældende vejledning for området fremgår det, at der i helt særlige tilfælde kan tilbydes henvisning til brystkirurgi – det er dog aldrig sket – og man tilbyder aldrig nedre kirurgi til mennesker under 18 år.

Derudover henviser beslutningsforslaget til nogle utrolig forældede undersøgelser, som ikke holder stik med den langt nyere forskning, der er på området, og de ændringer, der har været i vores samfund. Det er undersøgelser, der er tilbage fra dengang, hvor man blev diagnosticeret som psykisk syg, hvis man var transkønnet. Det kan man jo altså ikke basere sundhedsbehandling på i dag.

Når man læser beslutningsforslaget, får man også det indtryk, at samtalerne på Center for Kønsidentitet i København udelukkende er bekræftende samtaler. Det er de heller ikke. De er afklarende og også en hjælp til rigtig mange børn. Rigtig mange kan også nøjes med samtaler med psykologer osv., som ministeren også har været inde på, og kommer dermed ikke videre til hormonbehandling.

Derudover står der også i beslutningsforslaget, at et af argumenterne for, at det her skal indføres, er, at man kan have sin pubertet i fred som barn. Det kan jeg sådan set godt forstå at forslagsstillerne gerne vil have at man skal, men når man taler med transkønnede børn og unge eller børn og unge med kønsdysfori, så er det ikke en fred at gå igennem en pubertet. Det kan indebære en enormt stor grad af ubehag og være enormt sorgfuldt for transkønnede børn og unge.

Når det så er sagt, er der mange ting, man kunne sige om det her beslutningsforslag, men jeg kan ikke nå igennem det hele. Som sagt skal det være en sundhedsfaglig vurdering af den enkelte. Det er ikke Folketingets opgave at lave sundhedsfaglige vurderinger af behandlinger, og det skal det heller ikke være i den her situation.

Så har jeg bare lige en generel bemærkning her til sidst. Tidligere var der en ordfører, der sagde, at vi skal beskytte børnene. Rigtig tit hører vi også det her med, at børn skal have lov at være børn. Det er vi også enormt optagede af i SF, men måden, vi får børn til at have lov at være børn på, er også at give dem lov at være i den krop, de føler er rigtig, have den kønsidentitet, de føler sig som, og ved at anerkende dem. Vi kan se, at mistrivsel og selvmordstanker og også forsøg på selvmord blandt transkønnede børn falder markant, når man anerkendes i sin kønsidentitet, og derfor synes vi, det er enormt vigtigt, at vi hjælper de her børn.

Jeg hører også ordføreren sige, at det er et svært emne, og at ordføreren godt ved, at det er svært for de her børn. Jeg tror ikke, vi hjælper dem med et forbud, eller jeg ved, at vi ikke hjælper dem med et forbud. Vi hjælper dem med den rigtige støtte helt generelt, og så synes jeg ikke, at vi skal blande os i, hvad for nogle retningslinjer Sundhedsstyrelsen har på det sundhedsmæssige plan. Men det var bare lige sådan lidt generelt her til sidst. Vi støtter ikke forslaget.

Kl. 20:39

Formanden (Søren Gade):
Tak for det. Der er foreløbig tre korte bemærkninger, og først er det fra fru Mette Thiesen, Dansk Folkeparti.

Kl. 20:39

Mette Thiesen (DF):
Nu nævner ordføreren, at der er den her meget høje andel af selvmordstanker og selvmordsforsøg. Så kunne jeg godt tænke mig, at ordføreren oversendte et papir på den evidens. Ordføreren må jo have noget evidens for, at lige præcis den her behandling virker og gør, at man ser et fald i andelen af selvmordstanker og selvmordsforsøg – men det er der ingen evidens for. Så det er bare lige for at tage det til at starte med.

Så kunne jeg også godt tænke mig, at ordføreren forholdt sig til det ubestridelige faktum, at når man tillader det her, så tillader man altså nogle medicinske forsøg på børn, som kan resultere i, at der er nogle børn, der bliver deforme resten af deres liv, som aldrig nogen sinde kan få børn selv, og som ender med at skulle leve med nogle meget, meget voldsomme eftervirkninger af det her. SF slår sig tit op på at være børnenes parti, så jeg kunne bare godt tænke mig at spørge: Hvordan kan man acceptere, at bare ét barn bliver så voldsomt fejlbehandlet, når der absolut ingen evidens er for, at det her virker?

Kl. 20:40

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 20:40

Astrid Carøe (SF):
Først og fremmest synes jeg, det er godt, hvis Dansk Folkeparti anerkender, at hvis man anerkendes i sin kønsidentitet, så falder selvmordsraterne. Det viser undersøgelser i hvert fald. Men Dansk Folkeparti vil jo heller ikke være med til at hjælpe de her børn på nogen anden måde, hvis man så ikke skulle give dem sundhedsbehandling. Man vil ikke være med til juridisk kønsskifte, som er fuldstændig reversibelt – det kan man lave om igen.

Nu blev jeg lige slået helt ud af kurs, det beklager jeg, men prøv at høre her. Der er undersøgelser, både af transkønnede børn og unge og transkønnede voksne, der tydeligt viser, at hvis de anerkendes i deres kønsidentitet, får lov at identificere sig med det menneske, de er, så falder selvmordsraterne, så falder raten for selvmordsforsøg og selvmordstanker, og trivslen stiger.

Kl. 20:41

Formanden (Søren Gade):
Fru Mette Thiesen.

Kl. 20:41

Mette Thiesen (DF):
Men der er overhovedet ingen evidens for, at kønshormoner og fysisk kønsskifte til børn ændrer på det her. Det er der ingen evidens for, overhovedet. Og jeg kan godt forstå, at ordføreren bliver forvirret, for ordføreren står også og roder lidt rundt i nogle ting. Det her er medicinske forsøg på børn. Der er absolut ingen evidens, det siger de også på den sexologiske klinik. Der er masser af gode fagpersoner, der er ude at udtale sig. Vi ved, at 80-90 pct. af dem, som oplever kønsdysfori, ender med at leve rigtig dejligt i det køn, som de er født med.

Så kunne jeg til sidst godt tænke mig at spørge ordføreren: Mener ordføreren så også, at det var forkert at forbyde de ting, der skete på Sprogø og på Livø? Mener ordføreren også, det var forkert at forbyde eksempelvis brugen af thalidomid? Og er der andre steder, hvor vi som Folketing bare fuldstændig skal være med at blande os i de lægefaglige vurderinger?

Kl. 20:42

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 20:42

Astrid Carøe (SF):
Må jeg ikke lige starte med at punktere den der myte om, at 80-90 pct. skifter mening efterfølgende. De tal, der er i det her beslutningsforslag, er så sindssygt forældede, at jeg ikke mener, at det er respektfuldt over for den her debat overhovedet at bruge dem, når der er nyere tal, der viser, at det er langt, langt færre, som starter behandlingen på den sexologiske klinik, og som går ud af den igen, hvis man ser på dagens Danmark, hvor vi ikke definerer transkønnethed som en psykisk sygdom med al den stigmatisering, der følger med det. Må jeg så ikke bare lige understrege, at den her behandling jo ikke er noget, vi tvinger nogen børn til? Det beror på en lægefaglig vurdering, og det er børnene selv, der giver udtryk for kønsdysforien, og forældrene er med inde over det.

Kl. 20:42

Formanden (Søren Gade):
Hr. Mikkel Bjørn, Dansk Folkeparti.

Kl. 20:42

Mikkel Bjørn (DF):
Det er bare ikke korrekt, hvad ordføreren siger. Det er de nyeste undersøgelser, der siger, at langt hovedparten af de her børn vokser fra det. Og når vi så samtidig ved, at der ikke er noget diagnostisk apparat – det indrømmer cheflægen inden for kønsskifteområdet fra Aalborg Universitet selv over for en person, der har fortrudt sit kønsskifte – der kan forudsige, om det, vi gør, er det rigtige, hvordan kan vi så forsvare at fortsætte en behandling for børn, som har omfattende skadesvirkninger på de her børn? De kan aldrig nogen sinde få børn, og deres kroppe bliver deforme. Hvordan kan vi forsvare den behandling for børn?

Kl. 20:43

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 20:43

Astrid Carøe (SF):
Altså, 7 ud af 11 af de undersøgelser, der henvises til i det her beslutningsforslag, er mellem 30 og 55 år gamle. Der er langt nyere undersøgelser, også danske undersøgelser. Det er jo forskelligt, hvordan man behandler transkønnede og mennesker med kønsdysfori i forskellige lande, og når man kigger på det i Danmark, er det heldigvis de færreste, der fortryder. Men en fejlbehandling er en fejlbehandling, og selvfølgelig skal man ikke fejlbehandles i sundhedsvæsenet, hvis vi overhovedet kan undgå det. Men det er altså en sundhedsmæssig vurdering og ikke op til Folketinget at vurdere, om mennesker skal behandles eller ej.

Kl. 20:44

Formanden (Søren Gade):
Hr. Mikkel Bjørn.

Kl. 20:44

Mikkel Bjørn (DF):
Anerkender ordføreren dermed også, at de børn, der bliver fejlbehandlet, bliver sterile, bliver medicinsk kastreret eller steriliseret for resten af deres liv – at det sker som følge af den her behandling? Altså, det er en risiko, som man fra ordførerens partis side er villig til at løbe, for at der til gengæld er nogle andre, der eventuelt måtte kunne nyde godt af den her behandling.

Kl. 20:44

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 20:44

Astrid Carøe (SF):
Der er sundhedsfagligt personale på det her område, der arbejder med det her hver dag, som vurderer, at det her er den bedste behandling for børnene. Og konsekvenserne ved at lade være er altså enormt store, kan man høre, når man taler med de her børn. Jeg kan godt se, at spørgeren sidder og ryster på hovedet, men det er bare rigtigt. Hvis man tager sig tid til faktisk at gå ind i samtaler med de her børn, forstå den kønsdysfori og forstå, hvor ubehageligt det er for dem at gennemgå en pubertet, så vil man forstå, hvorfor det er nødvendigt for *nogle*.

Kl. 20:45

Formanden (Søren Gade):
Hr. Kim Edberg Andersen, Nye Borgerlige.

Kl. 20:45

Kim Edberg Andersen (NB):
Tak for det, og tak til ordføreren. Jeg anerkender fuldt ud, at ordføreren kæmper den her sag for børn, der har kønsdysfori, og virkelig føler for den. Det anerkender jeg fuldt ud. Det gør jeg også selv. Jeg har også selv snakket med børnene, og som jeg hele tiden har sagt, er der en lille gruppe af danske børn, som lider af kønsdysfori.

Som god borgerlig må jeg sige, at den her cost-benefit-analyse bare ikke går op for mig, altså cost-benefit-analysen om, at det er o.k., at der er nogle, der bliver fejlbehandlet og lever resten af livet med de her forfærdelige eftervirkninger, som der er – for det er der faktuelt. For det, at der er en, der skal leve den type liv efterfølgende, opvejer bare ikke, at man, ligesom man gjorde sidste år, får syv igennem en behandling over en ganske kort årrække i deres pubertet. For det er jo ikke i forhold til resten af deres liv, at jeg siger det her. Jeg siger, at vi bliver nødt til at behandle dem på en anden måde, indtil de er 18 år. Det er børn, jeg snakker om. Hver gang der går et barn i stykker, er det Folketingets ansvar at sørge for, at det ikke sker igen.

Kl. 20:46

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 20:46

Astrid Carøe (SF):
Jeg må simpelt hen bare erkende, at vi er dybt uenige på det her område. Noget af det, jeg så kan undre mig over, er, hvor Nye Borgerlige og Dansk Folkeparti ellers vil blande sig i Sundhedsstyrelsens retningslinjer. Det kan være, at vi får svar på det senere. Praksis er jo, at man lader fagpersonerne vurdere de her ting, og det skal vi selvfølgelig også på det her område. Så hvis fagpersonerne vurderer, at det her er bedst for børnene, er det da sådan, det skal være. Og så synes jeg, at det er rigtig godt, at man er forbeholden, at man har lange behandlingstider, og at man bruger samtaler og alt muligt andet for at sikre, at børnene virkelig mener det her. Det er rigtig godt. Men det er altså en sundhedsfaglig vurdering af den enkelte, der skal afgøre det.

Kl. 20:46

Formanden (Søren Gade):
Hr. Kim Edberg Andersen.

Kl. 20:46

Kim Edberg Andersen (NB):
Jeg skal ikke tale på Dansk Folkepartis vegne, men jeg kommer til at gå ind i hvilken som helst debat, hvor der er læger, der træffer beslutninger, som ødelægger børn – uanset hvad en styrelse eller sundhedsfaglige personer siger. For læger er også bare mennesker. Læger er bare mennesker, som laver fejl.

Hele debatten herinde går på, at det bare er casualties, og at det må vi bare leve med. Det her er altså også mennesker lige så meget som de folk herinde, der kæmper for det og siger, at de her kønshormoner får dem godt igennem puberteten. Det er bare mennesker; det er rigtige mennesker, som får ødelagt deres liv af de her behandlinger. Tak.

Kl. 20:47

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 20:47

Astrid Carøe (SF):
Der er heldigvis også læger, der hver eneste dag hjælper de her børn igennem en rigtig, rigtig svær tid og et rigtig svært liv. De skal leve med at have en anden kønsidentitet end det køn, de er født med, og det hjælper vi dem så vidt muligt med. Det mener jeg er op til en lægefaglig vurdering.

Der er rigtig mange læger, der hver eneste dag hjælper de her transkønnede børn og brænder for det her område og så vidt muligt forsøger at hjælpe dem med den behandling, som de har behov for – som det enkelte barn har behov for. Det er nemlig enormt forskelligt fra barn til barn.

Kl. 20:47

Formanden (Søren Gade):
Tak for det. Der er ikke flere korte bemærkninger, så vi siger tak til fru Astrid Carøe fra Socialistisk Folkeparti. Jeg byder velkommen til hr. Jens Henrik Thulesen Dahl fra Danmarksdemokraterne.

Kl. 20:48

(Ordfører)
Jens Henrik Thulesen Dahl (DD):
Tak for det. Jeg er blevet mere og mere bekymret under den her debat, for det står jo lysende klart. Nok er jeg helt sikker på, at den sundhedsfaglige vurdering gøres bedst muligt, og at det sundhedsfaglige personale gør, hvad de kan for at hjælpe de her børn bedst muligt. Men når det så bliver sagt, at det ikke kan være et ansvar for os herinde at tage stilling til, om man skal behandle børn eller ikke skal behandle børn, vil jeg sige: Jo, selvfølgelig er det det. Selvfølgelig er det vores ansvar at sige, om vi synes, det er acceptabelt eller ikke er acceptabelt, og at der er en risiko for, at nogle børn bliver fejlbehandlet. Selvfølgelig er det vores ansvar.

Jeg mener, vi er nødt til at tage diskussionen herinde – og *kunne* tage den – og sige: Nej, vi vil ikke have, at der laves eksperimenter med børn. Ja, der vil givet være nogle få af de børn, der bliver hjulpet, men risikoen for, at nogle børn bliver fejlbehandlet, gør det ikke berettiget at lave de her irreversible behandlinger. Vi skal gøre alt, hvad vi kan for at hjælpe børnene godt igennem deres pubertet; vi skal gøre alt, hvad vi kan, for at de får nogle rammer og får støtte og hjælp, men ikke give medicinsk eller kirurgisk behandling. Og nu ved jeg godt, at det så bliver sagt, at kirurgisk behandling ikke er aktuelt, og så vil jeg opfordre forslagsstillerne til at dele forslaget op, for så kunne der måske nok i hvert fald være flertal for at forbyde den kirurgiske behandling.

Helt grundlæggende støtter vi i Danmarksdemokraterne det her forslag, fordi vi bør beskytte børn og unge mod at få foretaget irreversibel kirurgisk og medicinsk kønsskiftebehandling. Vi anerkender, at der er mennesker, børn, der føler kønsligt ubehag i forbindelse med uoverensstemmelse mellem det køn, de er tildelt ved fødslen, og den kønsidentitet, de har opbygget med alderen. Men det mener vi sådan set fint at myndige voksne kan tage stilling til, altså om de ønsker medicinsk behandling, kirurgisk behandling. Det er helt fair, at når man er blevet 18 år og man er blevet voksen, kan man selvfølgelig tage stilling til det. Men når man som samfund ikke mener, at 16-årige er gamle nok til at købe en flaske spiritus, så bør de heller ikke kunne træffe beslutninger om kønsskifte, som ikke kan trækkes tilbage. Ungdommen er forbundet med et sammensurium af følelser, bekymringer og måske usikkerhed om egen krop, som følger med mange gennem puberteten, men passerer med alderen. Når det så ikke sker for alle, er der mulighed for behandling efterfølgende.

Så vi skal sikre, at børn og unge får lov til at gå igennem deres ungdom uforstyrret og med så meget hjælp og beskyttelse som muligt, men eventuelle behandlinger, der er irreversible, skal foregå efter det 18. år. Tak, formand.

Kl. 20:50

Formanden (Søren Gade):
Tak for det. Der er to korte bemærkninger, først fra hr. Mikkel Bjørn, Dansk Folkeparti.

Kl. 20:51

Mikkel Bjørn (DF):
Tak til ordføreren for en, synes jeg, egentlig glimrende tale. Jeg blev dog lidt nysgerrig på et ord, ordføreren brugte i sin tale, nemlig det, at køn er noget, vi bliver *tildelt* ved fødslen. Mener ordføreren og ordførerens parti, at køn er noget, vi bliver tildelt ved fødslen, eller mener ordførerens parti – som det jo rettelig er tilfældet – at køn er noget, vi fødes med?

Kl. 20:51

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 20:51

Jens Henrik Thulesen Dahl (DD):
Som udgangspunkt mener vi, at et køn er noget, man er født med, men vi anerkender også, at nogle oplever at være født i en forkert krop; at nogle oplever, at det køn, de synligt har, har de et ubehag ved. Og at de skal have mulighed for at få hjælp og behandling, er

vi sådan set også indstillet på, men vi skal bare ikke gøre det ved børn. Vi skal ikke gøre noget irreversibelt ved børn. Vi skal hjælpe dem, vi skal støtte dem, og vi skal anerkende dem, men vi skal ikke igangsætte irreversible behandlinger, før de er over 18 år.

Kl. 20:51

Formanden (Søren Gade):
Den næste er hr. Peder Hvelplund fra Enhedslisten. Værsgo.

Kl. 20:52

Peder Hvelplund (EL):
Tak for det, og tak til ordføreren for talen. Jeg vil også gerne starte med at anerkende, at ordføreren også anerkender begrebet kønsdysfori, og at det er noget, som børn oplever. Men så vil jeg bare gerne høre ordføreren, om ordføreren, når ordføreren siger, at vi skal hjælpe de børn, ikke også vil anerkende, at fravær af behandling også har konsekvenser. Altså, fravær af muligheden for at kunne give en behandling har jo enorme konsekvenser for børn, for når vi f.eks. taler om stophormoner, er det jo ikke nødvendigvis irreversibelt – det er det, hvis vi taler om krydshormoner, men stophormonbehandling er jo ikke irreversibel. Men i hvert fald vil det, at man fuldstændig fravælger en behandling, jo også have konsekvenser.

Så hvis der skulle være substans i det synspunkt, som ordføreren har, burde vi vel i stedet for stå med et forslag, hvor vi siger, at her skal vi styrke den indsats, altså at vi skal give yderligere midler, så vi kan sørge for, at antallet af fejlbehandlinger, uanset om det er fravær af behandling, eller om det er en behandling, bliver minimeret.

Kl. 20:53

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 20:53

Jens Henrik Thulesen Dahl (DD):
Som udgangspunkt står vi i en situation, hvor vi ikke er sikre på, at vi ved, hvad der kommer ud af det, vi gør. Vi kan ikke være sikre på, at det er den rigtige behandling; vi kan ikke være sikre på andet, end at nogle af de her børn, der i givet fald får en behandling, får en forkert behandling. Så vi er sådan set indstillet på, at vi skal hjælpe på alle mulige reversible måder, kan man sige. Og hvis man en dag er sikker på, hvad det er, man gør, kan vi tage diskussionen igen. Men der mener jeg ikke at vi er nu.

Kl. 20:53

Formanden (Søren Gade):
Hr. Peder Hvelplund.

Kl. 20:53

Peder Hvelplund (EL):
Men fravær af behandling har jo også konsekvenser. Altså, når vi ser på tallene, når vi ser, hvad det betyder i forhold til mistrivsel, når vi ser, hvad det betyder i forhold til selvmordstanker, og når vi ser, hvad det betyder i forhold til selvmordsforsøg, så har det jo også konsekvenser. Så skal det ikke indgå i den overvejelse, i forhold til at hvis vi bare siger, at det her afviser vi totalt, så har det også konsekvenser? Så betyder det også, at der er nogle børn, som vil ende i en situation, hvor det medfører selvmordstanker og nogle gange endda også selvmordsforsøg.

Kl. 20:54

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 20:54

Jens Henrik Thulesen Dahl (DD):
Selvfølgelig skal det indgå i overvejelserne. Men jeg mener sådan set ikke, at der er nogen evidens for, at de her behandlinger imødegår det. Jeg mener sådan set, at der godt kan være andre former for hjælp og støtte, der kan gøre, at man kommer bedst muligt igennem.

Kl. 20:54

Formanden (Søren Gade):
Hr. Kim Edberg Andersen, Nye Borgerlige.

Kl. 20:54

Kim Edberg Andersen (NB):
Tak for det. Og tak til ordføreren for støtten til det. Jeg har ikke et problem med at dele det op, men jeg bliver nødt til at sige, at mine nordjyske ører ikke hører, at der er nogen, der har tænkt sig at forbyde den kirurgiske del. Der var alle regeringspartierne jo meget, meget enige i, at alt det, de gør lige nu, er det rigtige.

Enhedslistens ordfører nævner det her med evidens, og der vil jeg bare spørge, om ordføreren ikke også har problemer med at se, hvordan man kan påstå at uddrage evidens ud fra de syv mennesker, som er blevet behandlet. Hvor faktuelt korrekt kan man lave en undersøgelse på syv mennesker om, hvorvidt risikoen for selvmordsforsøg bliver mindre? Og mener ordføreren ikke også, at den her debat nogle gange bliver afsporet, fordi man har sådan et dumstædigt synspunkt om, at det her bare *skal* fortsætte, i stedet for måske at sætte sig ned og sige: Jamen lad os da se noget evidens og så lave politik ud fra fakta?

Kl. 20:55

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 20:55

Jens Henrik Thulesen Dahl (DD):
Jamen det kan jeg jo sådan set kun erklære mig fuldstændig enig i. Altså, jeg kan ikke se, at man har nogen data eller evidens for, at det, man gør, rent faktisk er rigtigt og effektivt.

Kl. 20:55

Formanden (Søren Gade):
Den næste er hr. Stinus Lindgreen, Radikale Venstre.

Kl. 20:55

Stinus Lindgreen (RV):
Tak for det. Og tak for talen. Mit spørgsmål ligger meget godt i tråd med det, ordføreren netop sagde her om, at der ikke er nogen evidens. Nu findes der jo andre lande end Danmark, og derfor er der også flere end de syv personer, der er blevet behandlet på et år, også i Danmark, hvis man kigger over en årrække. Men hvis man kigger ud i verden, hvad ved vi så egentlig? Hvor mange procent tror ordføreren fortryder, at de har været igennem den her kønstransition?

Kl. 20:56

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 20:56

Jens Henrik Thulesen Dahl (DD):
Det skal jeg ikke påstå at jeg har noget tal for, for det ved jeg ikke – måske kan spørgeren komme med noget evidens for, hvad der rent faktisk virker. Det, som jeg synes er dybt problematisk, er, når jeg får oplevelsen af, at det, vi gør herhjemme, faktisk har karakter af et eksperiment og et medicinsk forsøg, for det mener jeg ikke vi skal udsætte børn for.

Kl. 20:56

Formanden (Søren Gade):
Hr. Stinus Lindgreen.

Kl. 20:56

Stinus Lindgreen (RV):
Jamen der findes heldigvis tal. Der findes en større undersøgelse, der kom sidste år, tror jeg det var, af omkring 8.000. Nu er det jo en relativt lille population, også på verdensplan, og derfor er der selvfølgelig meget evidens, vi ikke har så håndfast, som vi gerne ville. Det bliver vi klogere på hele tiden. Men faktum er, at omkring 1 pct. af de personer, der har været igennem den her behandling, fortryder – 1 pct. Og så kan ordføreren diskutere med sig selv, om det er meget, om det er lidt, og om vi kan gøre det bedre. Men i den her undersøgelse er det 1 pct., der fortryder deres behandling. Langt de fleste er tilfredse med den, og vi kan se, at det også påvirker i forhold til depression, det påvirker i forhold til selvmord – det er der også evidens for – og det påvirker i forhold til det, der hedder quality of life.

Kl. 20:57

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 20:57

Jens Henrik Thulesen Dahl (DD):
Jamen der vil jeg sige, at hvis der bare er én ud af de syv, vi behandler herhjemme, som fortryder, så er det for mange.

Kl. 20:57

Formanden (Søren Gade):
Tak for det. Der er ikke flere korte bemærkninger. Vi siger tak til hr. Jens Henrik Thulesen Dahl fra Danmarksdemokraterne. Jeg byder nu velkommen til fru Louise Brown fra Liberal Alliance.

Kl. 20:57

(Ordfører)
Louise Brown (LA):
Tak, formand. Det her er en super vigtig samtale. Der er ikke nogen tvivl om, at der er børn og unge i Danmark, der lider og har ondt i sjælen, fordi de føler, at de er havnet i den forkerte krop. Det er vigtigt for mig at slå fast, at jeg fuldt ud anerkender, at de findes, og at deres problemer er virkelige.

Jeg har som mange andre set en del dokumentarprogrammer på det seneste, der netop handler om at vokse op i den forkerte krop og føle sig som en anden. Jeg kender flere familier, hvor det her er eller har været en udfordring. Det er altså virkelighed for nogle mennesker – og det må vi aldrig glemme. En ting er, at de skal leve med at føle sig placeret i den forkerte krop, men en anden og lige så vigtig ting er, at de så oven i det også skal leve med frygten for ikke at blive taget alvorligt, hvis de åbner sig. Derfor er det vigtigt og godt, at vi taler om det. Vi skal skammen og frygten og tabuerne til livs. Alle mennesker er okay, og alle følelser er okay.

For mig og for Liberal Alliance er det dog også vigtigt, at vi passer på vores børn. Vi er som forældre rollemodeller, opdragere, hjælpere og beskyttere. Vi er programmeret til at beskytte vores afkom. Derfor kan jeg også godt forstå trangen til at fjerne smerte og bekymringer og utryghed fra vores børn – vi vil give vores eget liv for, at vores børn skal have det godt. Sådan er vi indrettet, i hvert fald de fleste af os, og det er sådan, det skal være.

Men med trangen til at hjælpe og fjerne smerte er der desværre også en risiko for, at vi gør vores børn en bjørnetjeneste – i ordets oprindelige betydning. Og lige i tilfældet, hvor et barn oplever kønsdysfori, tror jeg desværre at vi kan komme til at gøre barnet en kæmpe bjørnetjeneste, hvis vi behandler dem, mens de endnu er små, mens deres kroppe og ikke mindst deres hjerner ikke er fuldt udviklet.

Det er forvirrende at være teenager, og det er med garanti mere forvirrende i dag, end det var, da jeg selv var barn, for dengang skulle vi som børn ikke forholde os til nær så mange ting, som børn og unge skal i dag. I dag er alt muligt; hele verden ligger åben; du kan, lige hvad du vil; der er ingen begrænsninger. Det lyder umiddelbart fedt, men hvor må det også være forvirrende og utrygt på en måde.

Jeg har en veninde, der underviser i drama. På et af hendes dramahold faldt snakken en dag på køn og seksualitet. En pige fortalte, at i hendes vennegruppe på ti var der en, der var heteroseksuel. Det vil altså sige, at ni ud af ti har en anden seksualitet end heteroseksualitet. I en artikel i Illustreret Videnskab fra den 1. februar kan man så læse, at der er 86 seksualiteter. Men i en befolkningsundersøgelse lavet af SEXUS publiceret i august 2022 anslår man, at 8 pct. af befolkningen betegner sig selv som andet en heteroseksuel. Forvirret? Det er jeg i hvert fald.

Det er dog vigtigt for mig at sige, at jeg ikke sammenligner seksualitet og forvirringen over den med køn og forvirringen over det. Min pointe er bare forvirringen, forvirringen over verden, forvirringen over ens egen krop – og så det faktum, at alt er muligt. Min pointe er ikke, at det ikke føles virkeligt for de unge mennesker, der står i det. Jeg underkender overhovedet ikke deres følelser, men jeg mener, at det er vores opgave som ansvarlige voksne at se og høre de unge mennesker og så vejlede dem i bedste stil, indtil de selv er gamle og modne nok til at træffe en så livsindgribende beslutning som at skifte køn.

Der er desværre op til flere historier om mænd og kvinder, der er blevet opereret eller medicinsk behandlet, og som derefter har fortrudt. Desværre er skaden så sket, for man kan ikke lave det om igen, og det skal vi for alt i verden gøre alt for at undgå. Derfor mener jeg også, at vi her har pligt til at vejlede og tale med vores børn om deres følelser, indtil de er gamle nok til selv at træffe beslutningerne, indtil de er helt klar over konsekvenserne. Det kan vi som forældre ikke gøre for dem, uanset hvor meget vi ønsker at hjælpe dem. Og vigtigst af alt: Så længe der ikke findes et diagnoseapparat for det her, så længe lægerne ikke selv ved, hvordan de skal agere her, og at alt så beror på et skøn, så kan vi ikke være bekendt at tillade den slags indgreb på børn. Tak for ordet.

Kl. 21:02

Formanden (Søren Gade):
Tak for det. Der er ingen korte bemærkninger. Vi siger tak til fru Louise Brown. Nej, der kom lige en enkelt kort bemærkning – det var lige i sidste øjeblik, vil jeg gerne sige. Fru Astrid Carøe, Socialistisk Folkeparti.

Kl. 21:02

Astrid Carøe (SF):
Undskyld, det var, fordi jeg sad og ventede på at høre, om Liberal Alliance stemte for det her forslag, men det lyder, som om de gør det.

Jeg undrer mig lidt over, at Liberal Alliance stemmer for det her forslag, for det må jo så betyde, at man har mistillid til sundhedsmyndighederne og deres faglige ekspertise, med hensyn til om man skal behandle eller ej, eller hvordan skal det forstås?

Kl. 21:03

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 21:03

Louise Brown (LA):
Tak for spørgsmålet. Helt generelt har vi selvfølgelig ikke mistillid til sundhedsmyndighederne. Det her handler jo om, som jeg også sluttede af med at sige, at der ikke findes et diagnostisk apparat for det her. Lægerne udtaler selv, at det handler om skøn, og at de er i tvivl. Vi har også set eksempler på mennesker, der har fået lov til at få et kønsskifte og efterfølgende har fortrudt. De har fortalt, at det har drejet sig om to lægesamtaler – to lægesamtaler! – og en af de her personer havde endda også psykiske sårbarheder, som også spillede ind i det her. Det var heller ikke blevet opdaget inden. Det går simpelt hen ikke, og det går slet ikke, når vi taler om børn.

Som jeg siger, anerkender jeg fuldt ud, at det her findes, og det er virkeligt for nogle mennesker, men som forældre bliver vi simpelt hen nødt til at støtte og vejlede alt, hvad vi kan, så længe det er muligt, indtil det her barn selv kan træffe en beslutning, når det er over 18 år. For ellers kan man komme til at gøre skade på dem, og så er det forældrene, der står med ansvaret, og sikke et ansvar at have. Men selvfølgelig skal vi hjælpe de unge mennesker, det handler om.

Kl. 21:04

Formanden (Søren Gade):
Fru Astrid Carøe.

Kl. 21:04

Astrid Carøe (SF):
Der er ingen tvivl om, at det som forældre til et barn med kønsdysfori er enormt svært, og at der er sindssygt mange dilemmaer – det er jeg slet ikke i tvivl om. Jeg er bare lidt nysgerrig på, om det så kun lige er her, at Liberal Alliance mener, at man ved bedre end Sundhedsstyrelsen. For det må jo være det, man mener, og hvad så næste gang, der er en behandlingsform, Liberal Alliance ikke bryder sig om? Vil man så også mene, at man dér er klogere end Sundhedsstyrelsen? Det er da virkelig en glidebane at begynde at ændre på det princip, at det er Sundhedsstyrelsen, der vejleder om behandlinger til den enkelte.

Kl. 21:05

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 21:05

Louise Brown (LA):
Men Sundhedsstyrelsen er jo netop i gang med at kigge på det her, fordi der ikke er et diagnoseapparat. Man kan ikke sige: Det er tale om en bestemt diagnose med et bestemt efterstillet bogstav og tal. Og så længe man ikke kan det, er der jo tale om et skøn, så er det jo lægen, der selv skal sidde i klinikken og tage stilling til, om det her menneske virkelig mener det. Det er simpelt hen for risikabelt og usikkert. Som jeg foreslog ministeren før, så sæt det dog på hold, indtil vi ved med hundrede procents sikkerhed, hvordan det står til med det her, og om der findes en løsning.

Kl. 21:05

Formanden (Søren Gade):
Tak. Nu er der fire korte bemærkninger, først fra fru Camilla Fabricius, Socialdemokratiet.

Kl. 21:05

Camilla Fabricius (S):
Hørte jeg Liberal Alliances ordfører sige, at man skulle være 18 år, før man har en ret som individ til at bestemme over sig selv?

Kl. 21:05

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 21:05

Louise Brown (LA):
Du hørte Liberal Alliances ordfører sige, at man skal være 18 år, før man kan tage stilling til, om man skal have en kønsskifteoperation, enten kirurgisk eller medicinsk, fordi der er en pubertet, man skal igennem. Det er muligt, at man som 16-årig godt kan beslutte, om man har lyst til at gå i seng med et andet menneske, eller at man kan have en fornemmelse af, hvilket køn man er tiltrukket af, når det er det, det handler om. Sådan er det. Men der er altså også evidens for, at vores hjerner ikke er udviklede, og at vi skal igennem en pubertet. Og netop i forhold til at begynde at stoppe en udvikling mener jeg, det er vigtigt, at vi er færdigudviklede.

Kl. 21:06

Formanden (Søren Gade):
Fru Camilla Fabricius.

Kl. 21:06

Camilla Fabricius (S):
Liberal Alliance har jo været kendt for at mene, at når et menneske bliver født, har man værdi i sig selv (*Louise Brown* (LA): Præcis!), og at man har en ret i sig selv. Og nu hører man så ordføreren sige, at man lige skal være 18 år. Til trods for at Sundhedsstyrelsen faktisk godt kan bedømme det senere, vil Liberal Alliance, et liberalt parti, lade være med for det første at lytte til Sundhedsstyrelsen og for det andet at tilsidesætte alle tidligere beslutninger om, hvad Liberal Alliance står for. Det undrer mig bare.

Kl. 21:07

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 21:07

Louise Brown (LA):
Så har ordføreren misforstået, hvad Liberal Alliance står for. For Liberal Alliance står for, at vi har pligt til at passe på dem, der ikke selv kan, ligesom vi har pligt til at passe på vores børn og deres udvikling, indtil de selv er i stand til at træffe beslutninger, der har så livsindgribende konsekvenser for dem, ifald de fortryder.

Liberal Alliance tror på individet, men også på, at vi skal passe på dem, som ikke selv kan.

Kl. 21:07

Formanden (Søren Gade):
Hr. Mike Villa Fonseca, Moderaterne.

Kl. 21:07

Mike Villa Fonseca (M):
Det kan godt være, jeg blev lidt forvirret. Nu snakker ordføreren både om ansvar og om tillid og om pligt. Og så vidt jeg er orienteret, er ansvar noget, der er rigtig vigtigt for Liberal Alliance. Så hvem er det, der skal have ansvaret? Er det det enkelte individ? Er det dem, der er rundt omkring det enkelte individ? Eller er det i den her kontekst det sundhedsfaglige personale, der skal have ansvaret?

Kl. 21:08

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 21:08

Louise Brown (LA):
Jeg bliver i tvivl om, hvilket ansvar vi taler om her. Hvis vi taler om ansvaret for at træffe den her beslutning, er det individet, der har ansvaret. Jeg mener bare, at man ikke er i stand til at tage sådan en beslutning, før man er færdigudviklet, og vi har pligt til som forældre at tage ansvar for vores børn. Vi har pligt her til at tage ansvar for, at børnene ude i Danmark ikke bliver behandlet med ting og sager, vi ikke aner hvad er, og hvis konsekvenser vi ikke aner noget om, i det tilfælde, at de fortryder, og i øvrigt også, hvis de ikke fortryder.

Kl. 21:08

Formanden (Søren Gade):
Hr. Mike Villa Fonseca.

Kl. 21:08

Mike Villa Fonseca (M):
At træffe valg er jo en speciel ting. I forhold til det med aldersgrænse nævner ordføreren selv 16 år. Man kan tillade sig at gå i seng med en anden, og der er en kriminel og seksuel lavalder på 15 år. Jeg kan så orientere ordføreren om, at der faktisk også i sundhedsloven er en aldersgrænse for, hvornår man kan træffe egne beslutninger, og det er faktisk 15 i stedet for 18 år. Så hvorfor er det, at Liberal Alliance tænker, at den skal ligge ved 18 og ikke 15 eller eksempelvis 16, 17, 20 eller 40 år?

Kl. 21:09

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 21:09

Louise Brown (LA):
Det handler om, at vores hjerner ikke er færdigudviklet, og at de fleste mennesker ikke er igennem deres pubertet, når de er 15 eller 16 år.

Kl. 21:09

Formanden (Søren Gade):
Tak for det. Den næste korte bemærkning er fra fru Mette Thiesen, Dansk Folkeparti.

Kl. 21:09

Mette Thiesen (DF):
Tusind tak. Jeg vil egentlig bare bede ordføreren bekræfte, at det er sådan i det danske Folketing, at her tager vi også beslutninger af rent etisk karakter. Det vil sige, at hvis vi har en holdning til, om noget skal være lovligt eller ulovligt, jamen så er det noget, der tilfalder os, og mener ordførere ikke, at når vi har taget stilling til juridisk kønsskifte til børn, når vi har taget stilling til en abortgrænse, og når vi har taget stilling til alle mulige forskellige ting, at det er ganske naturligt, at man selvfølgelig tager stilling til, om vi laver medicinske forsøg på børn?

Kl. 21:09

Louise Brown (LA):
Jo.

Kl. 21:10

Formanden (Søren Gade):
Fru Mette Thiesen.

Kl. 21:10

Mette Thiesen (DF):
Tak. Det var bare, fordi venstrefløjen virkede til at være lidt forvirret på det område. Tak for det.

Kl. 21:10

Formanden (Søren Gade):
Tak for det. Den næste korte bemærkning er fra hr. Kim Edberg Andersen, Nye Borgerlige.

Kl. 21:10

Kim Edberg Andersen (NB):
Jeg havde ellers trykket mig ud, men jeg vil rigtig gerne stille det alligevel. Det er i forhold til venstrefløjen, som bruger den her stråmand med, at nu er Liberal Alliance pludselig et frygteligt parti, fordi de er imod sundhedsmyndighederne. Men er ordføreren uenig i, at Folketinget under den her coronapandemi, vi har haft lige for nylig, flere gange har truffet beslutninger, som ikke var bakket op af hverken den ene eller den anden sundhedsmyndighed, ud fra et princip om, at de nok vidste bedre selv, altså at Folketinget også nogle gange skal træffe beslutninger på befolkningens vegne, som ikke nødvendigvis er bakket op af sundhedsmyndighederne?

Kl. 21:10

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 21:10

Louise Brown (LA):
Jeg har enormt meget tillid til, at mennesker vil andre mennesker det bedste og gør deres bedste, og jeg er sikker på, at de beslutninger, der er blevet truffet, er blevet truffet af et godt hjerte, ligesom den her beslutning også bliver truffet af et godt hjerte.

Kl. 21:11

Formanden (Søren Gade):
Hr. Kim Edberg Andersen? Hr. Peder Hvelplund, Enhedslisten, værsgo.

Kl. 21:11

Peder Hvelplund (EL):
Tak for det, og tak til ordføreren for talen. Det var bare, fordi ordføreren nu nævnte det med, at man skulle være 18 år, før man tager stilling. Men normalt er det jo sådan i sundhedsvæsenet, at unge på 15 år kan give informeret samtykke til en behandling. Mener ordføreren ikke, at det skal være gældende på det her område?

Kl. 21:11

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 21:11

Louise Brown (LA):
Som jeg nævnte før, da hr. Mike Villa Fonseca stillede det samme spørgsmål, vil jeg sige, at nej, og det handler om, at vi ikke er færdigudviklede, at vi ikke har været igennem en pubertet. Man kan som 15- eller 16-årig sikkert godt træffe beslutningen og have et ønske om, at det er det, man vil, og det er også muligt, at det ønske står man ved, når man er igennem sin pubertet og man er blevet voksen, og så skal man bare give los.

Men jeg mener også, at vi har en pligt til at hjælpe de her unge mennesker og vejlede dem så godt, vi kan, og føre dem igennem resten af den pubertet med alle de muligheder, vi overhovedet har, for at støtte dem og anerkende deres udfordringer. Men jeg synes ikke, at vi skal give lov til, at vi kan behandle dem, før de er gamle

nok til at kunne tage beslutningen selv, og før deres pubertet er overstået.

Kl. 21:12

Formanden (Søren Gade):
Hr. Peder Hvelplund.

Kl. 21:12

Peder Hvelplund (EL):
Men jeg skal bare forstå det rigtigt, altså at Liberal Alliance ønsker at afskaffe muligheden for at kunne give informeret samtykke som 15-årig, og at man i stedet skal være 18 år? For de synspunkter, som ordføreren her giver udtryk for, er jo generelle betragtninger om, hvad unge mellem 15 og 18 år kan tage stilling til.

Så ønsker Liberal Alliance at fjerne muligheden for unge mellem 15 og 17 år for at kunne give informeret samtykke til behandling i sundhedsvæsenet?

Kl. 21:12

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 21:13

Louise Brown (LA):
På det her område: Ja. Og ellers ikke.

Kl. 21:13

Formanden (Søren Gade):
Den næste, der har bedt om ordet, er hr. Stinus Lindgreen, Radikale Venstre.

Kl. 21:13

Stinus Lindgreen (RV):
Tak for det, og tak for talen. Nu nævner ordføreren, at man skal vente, til man er fyldt 18 år, før man kan tage stilling til det her spørgsmål, fordi ens hjerne så er færdigudviklet. Det kan man diskutere, men mit spørgsmål er mere, om ordføreren kan se nogle udfordringer i, at en person er fyldt 18 år, og har været nødt til at vente, nødt til at gå gennem en pubertet, nødt til at få den biologiske udvikling, det nu engang medfører, og at man så ønsker at skifte fra mand til kvinde. Er der nogle udfordringer i at vente, til man har været gennem puberteten, med at gøre noget, hvis man er sikker på, at det er det rigtige at gøre, i stedet for at sætte gang i det tidligere, inden man er igennem puberteten?

Kl. 21:13

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 21:13

Louise Brown (LA):
Så vidt jeg har forstået, bliver det en vanskeligere proces, når man er igennem puberteten. Når det er sagt, er det for mig vigtigt, at vi ikke ødelægger nogens muligheder for at fortryde, fordi det er blevet gjort imod dem, inden de var igennem deres pubertet. Altså, jeg har den holdning, at vi skal beskytte børnene så godt, vi kan, og sørge for, at vi ikke fejlbehandler nogen. Det betyder så, at der er nogle, der kommer til at vente nogle år, før de kan få deres egen behandling. Men jeg mener faktisk, det er vigtigere, at vi passer på de få i det her tilfælde.

Kl. 21:14

Formanden (Søren Gade):
Hr. Stinus Lindgreen.

Kl. 21:14

Stinus Lindgreen (RV):
Jeg tror, alle er enige om, at vi ikke skal fejlbehandle. Vi skal gøre alt, hvad vi kan, for at beskytte både børn og voksne i vores sundhedsvæsen. Det er klart.

Men jeg kunne godt tænke mig at høre ordføreren reflektere lidt over noget: Når nu, hvilket ordføreren også anerkender, det selvfølgelig af helt oplagte årsager er mere vanskeligt, hvis man har været gennem puberteten, og når vi så samtidig kan se på studier, der kigger på hele verden og ikke kun på Danmark – dvs. også på lande, der er mindre restriktive, end vi er – at kun 1 pct. af personerne fortryder, at de har været igennem den her proces, sætter det så ikke nogle tanker i gang om, hvor vægten bør ligge?

Kl. 21:15

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 21:15

Louise Brown (LA):
Nej. Altså, jeg er meget enig med den tidligere taler, der sagde, at 1 pct. er 1 pct. for mange, når nu vi kan undgå det ved at vente.

Kl. 21:15

Formanden (Søren Gade):
Der kom et ønske om en kort bemærkning lige her til allersidst igen. Hr. Mikkel Bjørn, Dansk Folkeparti. Værsgo.

Kl. 21:15

Mikkel Bjørn (DF):
Jeg vil bare lige hjælpe ordføreren med at besvare hr. Stinus Lindgreens spørgsmål. For det her er undersøgelser, der ikke er langtidsstudier, som ikke er lavet af børn, og som er lavet, inden man så den her meget store eksplosion i behandlingen af folk med kønsdysfori.

Så det er ikke en undersøgelse, som i sådan særlig grad kan appliceres på det her område eller bruges i den her sammenhæng. Tak for ordet.

Kl. 21:15

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 21:15

Louise Brown (LA):
Tak for kommentaren.

Kl. 21:15

Formanden (Søren Gade):
Jeg kigger lige en ekstra gang – *nu* er der ikke flere korte bemærkninger. Vi siger tak til fru Louise Brown fra Liberal Alliance, og jeg byder nu velkommen til hr. Per Larsen fra Det Konservative Folkeparti.

Kl. 21:16

(Ordfører)
Per Larsen (KF):
Tak for det formand, og tak til Nye Borgerlige for at fremsætte det her forslag. Og det er bestemt ikke let på nogen måde, for det handler jo om mange ting, det handler om følelser, og det er heller ikke sådan en eksakt videnskab. Der kan vi også se, at der er uenighed, i forhold til at der sker en opstramning over tid, og det er jo en forholdsvis ny behandling. Altså, man startede jo i 2016.

I den bedste af alle verdener er børn børn, og det skal de have lov til at være med alt det, det nu indebærer. Men vi synes i Det Konservative Folkeparti, at vi her skal være meget forsigtige, og vi

glæder os også over, at fagligheden efterhånden har lidt mere at stå på, fordi man jo trods alt begynder at se nogle af konsekvenserne af det, man satte i gang i 2016. Eksempelvis nævner børnepsykiater og overlæge på Sexologisk Klinik Mette Ewers Haahr, at der ikke er sikker evidens for behandlingen i 2022, og i 2019 var den samme overlæge mere skråsikker på, at en hormonbehandling løste rigtig mange problemer.

Ligeledes skriver Rigshospitalet, at deres viden om mulige langtidseffekter af pubertetsudsættelse mellem 12 og 16 år på det sociale og kognitive plan er meget begrænset, og derfor er det et dilemma, om det er lægefagligt forsvarligt at hormonbehandle unge med pubertetsrelateret kønsubehag. Dertil kommer jo, at flere unge vælger at detransitere tilbage til deres oprindelige køn, fordi de fortryder deres behandling. Ved Sexologisk Klinik kender de til de ni børn og unge, som har fortrudt at have påbegyndt en hormonbehandling, men de har ikke overblik over, hvor mange der samlet set har fortrudt. Derfor er der jo blandt læger i både Danmark, Sverige, England og Finland i de seneste år opstået en øget påpasselighed med at give børn kønshormoner. Det har i Finland, Sverige og Storbritannien ført til, at landene har standset medicinsk kønsskifte til børn og unge under 18 år, og i Danmark bliver langt færre også henvist til hormonbehandling, og der kan man jo selvfølgelig godt sige, at det er, fordi man har fået mere fast grund under fødderne.

Nu nævnte ministeren så i sin tale, at man i Storbritannien stadig væk laver kønsskifte på forsøgsbasis. Det har jeg så ikke kunnet læse tidligere, men det tager jeg selvfølgelig til efterretning. Det viser sig også, at der er en stor andel af børn med kønsubehag, der er diagnosticeret med autisme. På den baggrund bør vi også fra politisk side sætte foden ned i Danmark. Vi anerkender bestemt, at der er et behov for kønsskifte, men et kønsskifte bør først kunne gennemføres på personer, der er myndige, altså fyldt 18 år. Så ved jeg godt, at der vil være få, som kommer i klemme, og som kommer til at glæde sig helt umanerlig meget til, at de fylder 18 år. Men af hensyn til dem, som senere vil fortryde deres kønsskifte, mener vi altså, at vi bør have en aldersgrænse på 18 år. Tak for ordet.

Kl. 21:19

Formanden (Søren Gade):
Tak for det. Der er ingen korte bemærkninger, så vi siger tak til hr. Per Larsen fra Det Konservative Folkeparti. Jeg byder nu velkommen til hr. Peder Hvelplund fra Enhedslisten.

Kl. 21:20

(Ordfører)
Peder Hvelplund (EL):
Tak for det, formand. Der er ikke nogen tvivl om, at der gennem de seneste år heldigvis er sket store fremskridt inden for området omkring transkønnethed og også omkring børn og unge, der lider at kønsdysfori. Alene det, at vi kan stå og have debatten her i dag, vidner jo om, at der er kommet langt større opmærksomhed på området. Men til gengæld synes jeg også, at det, at vi har debatten her i dag, kendetegner, at der også er en stor modstand og et ønske om at rulle de fremskridt, der trods alt er sket gennem de seneste år, tilbage.

Fremskridtene har betydet, at vi nu kan tale om det, det betyder, at vi kan give en form for anerkendelse til de børn, unge og også voksne, der er transkønnede, børn og unge, der lider af kønsdysfori, og at der også er en mulighed for at hjælpe dem. Men der er lang vej endnu. Når vi ser på de undersøgelser, der er lavet, bl.a. Sexusundersøgelsen, så viser det jo stadig væk, at hvis man ser på mistrivsel og bl.a. også selvmordstanker og selvmordsraten blandt unge, der har kønsubehag, så ligger den stadig væk væsentligt over, hvad vi ser hos resten af befolkningen.

Derfor synes jeg også, det er rigtig ærgerligt, når vi står med et forslag her, som beskæftiger sig med at rulle nogle af de fremskridt, der trods alt er opnået, tilbage. For hvis virkeligheden nu var, at det, man ønskede, var at møde de mennesker, der står med kønsdysfori, hvis man ønskede at møde dem med anerkendelse, støtte og tryghed, så burde det her forslag jo i stedet for handle om, at vi skulle styrke den behandlingsindsats, der er, at vi skulle fjerne nogle af de lange ventelister, der er for at kunne komme i behandling, at vi skulle sikre, at der var flere steder, hvor man fik muligheden, og at vi skulle sikre, at der var flere ressourcer til det. Og når jeg taler om at komme i behandling, er det ikke et spørgsmål om, at jeg så mener, at der absolut er flere, der skal have stophormoner, der skal have krydshormoner, eller som, når de bliver over 18 år, skal have kønsbekræftende kirurgi. Men det handler om, at vi skal tage de her mennesker alvorligt, vi skal forsøge at hjælpe dem så godt, som vi overhovedet kan, fordi vi kan se, at det, de oplever, har store konsekvenser for deres liv og deres livsmuligheder.

Derfor handler det jo både om at kunne give en anerkendelse af den situation, de står i, og også se på, hvilke behandlingsmuligheder der er. Og for nogle vil den rigtige behandlingsmulighed være at kunne give en hormonbehandling, og det er vel vidende, at vi også godt ved, at en sådan behandling heller ikke er uproblematisk. For det er jo fuldstændig rigtigt, at når vi f.eks. taler om langtidsvirkninger af en hormonbehandling, er der usikkerhed om, hvad langtidseffekterne er. Men til gengæld ved vi også, at det har enorme konsekvenser, hvis ikke vi har den mulighed for at tilbyde behandling.

Det er derfor, jeg synes, det er lidt ærgerligt, at vi skal debattere et forslag, som reelt handler om at begrænse muligheden for at kunne blive behandlet. For hvis det, det i virkeligheden handler om, er, at vi skal undgå, at der er nogen, der bliver fejlbehandlet, så skal vi i stedet for styrke de behandlingsmuligheder, der er i dag, og så skal vi sørge for, at de muligheder for at give rådgivning bliver bedre, vi skal sikre, at den tilgængelighed, der er for at kunne få behandling, bliver styrket. For det er den måde, vi normalt styrker en indsats i sundhedsvæsenet på, og det er det, der kan være med til at sikre, at dem, der så får hormonbehandling, også er dem, der har behov for det. Og det er, uanset om det er et stophormoner eller krydshormoner. Og dem, der så måske får stophormoner i perioden, men hvor behandlingen så stoppes, eller som finder ud af, at det faktisk ikke er en hormonbehandling, de har behov for, kan vi så også hjælpe i forhold til det.

Men det her forslag vil begrænse mulighederne, og det vil været et tilbageskridt i forhold til den anerkendelse af den problemstilling, som vi står med. Så derfor kommer Enhedslisten ikke til at støtte det her forslag, og jeg skulle også hilse fra Alternativet og sige, at det gør de heller ikke.

Kl. 21:24

Formanden (Søren Gade):
Tak for det. Der er to ønsker om korte bemærkninger. Først er det hr. Kim Edberg Andersen, Nye Borgerlige.

Kl. 21:24

Kim Edberg Andersen (NB):
Jeg synes, at det langt hen ad vejen var helt vildt at høre, at det var et fremskridt, at der nu er folk, der bliver behandlet med noget, som er så invaliderende for dem. Og så synes jeg, det lød, som om hr. Peder Hvelplund trak lidt i land, men så kendte man et venstrefløjsparti igen til sidst, hvor vi fik skudt i skoene, at vi faktisk ikke ville behandle nogen, for hele kampen går på ikke at behandle folk, der har kønsdysfori. Ved du hvad, jeg har prøvet hele aftenen at fortælle, at det ikke er det, det her handler om.

Det her handler om at beskytte de folk, der bliver behandlet forkert ud fra et skøn, som ingen diagnostik underbygger. Så jeg synes ikke, det var i orden, hr. Peder Hvelplund. Han burde kende mig bedre, men jeg køber fuldt ud ind på det, hvis hr. Peder Hvelplund

kommer med et forslag. Han skal bare støtte mit forslag her, for jeg skal nok bakke op om at finde midler til at hjælpe den gruppe, der har kønsdysfori. Det skal jeg nok, men bare ikke med irreversible behandlinger, for det er ikke det, det her går ud på. Det her går ud på at stoppe dér, hvor vi slår en skævert, for de mennesker ødelægger vi også, hr. Peder Hvelplund, lige så meget som vi gør, hvis ikke vi behandler de andre.

Kl. 21:26

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 21:26

Peder Hvelplund (EL):
Jeg synes bare, det havde været meget lettere, hvis nu hr. Kim Edberg Andersen så havde fremsat et forslag om, at vi skulle styrke den behandling. Men det er bare ikke det forslag, vi behandler her i dag. Det forslag, vi behandler her i dag, er, at man skal stoppe for at give den mulighed for at kunne give hormonbehandling. Jeg synes, at Nye Borgerlige i den her debat fuldstændig overser konsekvenserne af ikke at give behandling. For det *har* konsekvenser. Jeg tror ikke, der er nogen, der har en interesse i at give fejlbehandlinger, men det ikke at give en behandling er også en fejlbehandling i det her tilfælde. Når vi kan se, hvad det har af konsekvenser for de mennesker, som ikke bare oplever det her, men som har det her. Det har en direkte konsekvens hver eneste dag i deres liv, at de skal leve med det her, og der har vi en mulighed for at kunne give dem en behandling. Så er det også en fejlbehandling ikke at tilbyde den. Og så er det klart, at vi skal sørge for at minimere risikoen for, at der sker fejlbehandlinger, både den ene og den anden vej.

Kl. 21:27

Formanden (Søren Gade):
Hr. Kim Edberg Andersen.

Kl. 21:27

Kim Edberg Andersen (NB):
Det er fuldstændig rigtigt; de skal leve med det hver eneste dag, til de bliver 18 år. Se, det er forskellen, hr. Peder Hvelplund. Når vi først har givet dem de hormoner, der ødelægger deres kroppe, kan vi ikke gøre det om. Men det er rigtigt, at ved det her siger jeg selvfølgelig, at irreversibel behandling ikke er noget, du kan gøre, før du bliver 18 år. Det er rigtigt. Der tager jeg altså børnenes synspunkt, hr. Peder Hvelplund, og så siger jeg, at så vil jeg hjælpe – det står også i forslaget – alt, hvad jeg kan på reversible behandlinger; alt, hvad jeg kan.

Kl. 21:27

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 21:27

Peder Hvelplund (EL):
Så synes jeg, at hr. Kim Edberg Andersen skulle prøve at tage nogle samtaler med de børn og så prøve at forklare dem, at det, hr. Kim Edberg Andersen gør, er en hjælp for dem. Prøv at forklare dem, når de har selvmordstanker, når de har mistrivsel, at det i virkeligheden er en hjælp til de børn, for de skal bare leve med det, indtil de bliver 18 år. Det tror jeg de fleste børn ville betragte som en temmelig stakket hjælp. Derfor synes jeg, vi skal respektere både de børn og dem, der er de nærmeste, og den tværfaglige behandling, man får på sexologisk klinik, og have tillid til, at de rent faktisk kan tilbyde den rigtige behandling til dem.

Kl. 21:28

Formanden (Søren Gade):
Fru Mette Thiesen, Dansk Folkeparti.

Kl. 21:28

Mette Thiesen (DF):
Jeg er da sikker på, at datidens politikere og datidens folk også så det som et fremskridt at lave socialreformen og sterilisationsloven. Der er vi jo heldigvis kommet på andre tanker efterfølgende. Det her er jo selvfølgelig en drøftelse af noget fuldstændig lavpraktisk, i forhold til at man selvfølgelig ikke laver medicinske forsøg på børn.

Det, vi kan sige her, er, at der er ingen, der taler om, at man ikke skal hjælpe de her børn. Det, vi bare ved, er, at omkostningerne ved at gøre det her er nogle fuldstændig uoverstigelige konsekvenser for resten af det her barns liv. Vi ved også, at der absolut ingen evidens er for, at det her virker. Det ved vi også. Men det, vi så til gengæld også ved, er, at hvis man går i gang med at give f.eks. terapi til det her barn, imens det stadig er i puberteten, så har det barn, når det bliver 18 år, stadig mulighed for at tage en voksenbeslutning, i forhold til om vedkommende gerne vil transitionere til et andet køn. Men det, vi taler om i dag, er, at man herindefra mener, at det er okay, at man laver medicinske forsøg på børn, og der er vi bare politisk uenige.

Kl. 21:29

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 21:29

Peder Hvelplund (EL):
Nu ved jeg ikke, om det er blevet en ny tradition her i Folketingssalen, at vi bruger pluralis majestatis. Når man siger vi, så mener man i virkeligheden Dansk Folkeparti eller jeg. For det er ikke rigtigt, at »vi« ved de ting. Det er påstande, der kommer fra Nye Borgerlige. Til gengæld er det sådan, at hvis man ikke tilbyder den her behandling, så har det også enorme konsekvenser – det har det. Hvis man ikke tilbyder behandling, så har det konsekvenser i forhold til mistrivsel, det har konsekvenser, i forhold til at der ikke er tilstrækkelig anerkendelse, og det har konsekvenser, i forhold til at man ikke kan få lov til at leve et liv i overensstemmelse med den kønsidentitet, man har. Det *har* konsekvenser. Så derfor vil jeg sige til det, som fru Mette Thiesen siger, med, at det ved »vi«: Nej, det ved vi ikke; det er en påstand fra fru Mette Thiesen.

Kl. 21:30

Formanden (Søren Gade):
Fru Mette Thiesen.

Kl. 21:30

Mette Thiesen (DF):
Det er fakta, men det ved jeg godt at kommunister som udgangspunkt ikke går så meget op i. Men det, jeg kan fortælle nu, er, at vi ved – vi *ved* – at hvis vi behandler med hormoner, så har det irreversible konsekvenser. Det har ikke irreversible konsekvenser, hvis man hjælper et barn, der har det svært, undervejs, sådan at barnet kan tage en endelig beslutning, når det bliver 18 år. Men hvis man begynder at give barnet hormoner, når barnet stadig er i puberteten, så ender vi med, at det får nogle irreversible konsekvenser: Knogleskørhed, deforme kønsorganer og sterilitet. Det er ikke i orden.

Kl. 21:31

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 21:31

Peder Hvelplund (EL):
En behandling med stophormoner er ikke irreversibel. En behandling med stophormoner stopper den udvikling, der er. Det er fuldstændig rigtigt, at en behandling med krydshormoner har konsekvenser. Men en behandling med stophormoner ophører jo i det øjeblik, man stopper med at give stophormoner, og så fortsætter pubertetens udvikling efterfølgende. Men jeg bliver bare nødt til at fastholde, at hvis ikke man har den mulighed for at kunne give den behandling, så har det også enorme konsekvenser, og det er den fuldstændige mangel på anerkendelse af det synspunkt, som præger den argumentation, der kommer fra Dansk Folkeparti.

Kl. 21:31

Formanden (Søren Gade):
Hr. Mikkel Bjørn, Dansk Folkeparti.

Kl. 21:31

Mikkel Bjørn (DF):
Tak for det. Jeg tror, at ordføreren i løbet af debatten her og i løbet af talen fem-seks gange nævner, at hvis man ikke giver den her hormonelle behandling, har det også konsekvenser. Kunne ordføreren ikke nævne, hvad det er for en form for empiri, ordføreren refererer til, når han siger, at det har konsekvenser ikke at give den hormonelle behandling – altså konsekvenser, som ikke ville have været der, hvis man havde givet den hormonelle behandling? Hvad er det for en empiri, der understøtter den påstand? For jeg har ikke kunnet læse mig frem til den, og derfor er jeg så lidt nysgerrig på, hvad ordføreren egentlig mener.

Kl. 21:32

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 21:32

Peder Hvelplund (EL):
Ordføreren mener det, ordføreren siger her fra talerstolen. Og det, man kan henvise til, er jo bl.a. den SEXUSundersøgelse, der er blevet lavet, som også klart præciserer, at både mistrivslen og selvmordsraten blandt transkønnede ligger væsentligt over det gennemsnit, der er i befolkningen i øvrigt.

Det er klart, at så kan man altid rejse spørgsmål om, om man præcis kan sige, at det er på grund af transkønnetheden, at selvmordsraten ligger højere. Det kan måske være vanskeligt at sige, men man kan i hvert fald sige, at ifølge SEXUSundersøgelsen er det, tror jeg, omkring 24 pct., der har haft selvmordstanker eller har haft selvmordsforsøg, mens den ligger væsentlig lavere hos befolkningen i øvrigt.

Kl. 21:33

Formanden (Søren Gade):
Hr. Mikkel Bjørn.

Kl. 21:33

Mikkel Bjørn (DF):
Jamen SEXUSundersøgelsen handler jo ikke om hormonbehandling. Så ordføreren refererer til en undersøgelse, som slet ikke har noget at gøre med det, vi taler om. Det, jeg beder ordføreren redegøre for, er den påstand, han kommer med gentagne gange her i løbet af debatten, nemlig det, at hvis man ikke giver den her hormonbehandling, har det konsekvenser, som der ellers ikke ville have været, hvis man havde givet den. Hvad er det for undersøgelser og empiri, der understøtter den påstand? For jeg har ikke kunnet finde den.

Kl. 21:33

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 21:33

Peder Hvelplund (EL):
Det er jo bl.a. det, at når man kommer til behandlinger på sexologisk klinik, er der en tværfaglig behandling af sundhedsfagligt personale, som er med til at afdække de problemstillinger, der er, og ud fra den vurdering bliver der jo truffet en beslutning om, om den rigtige behandling er en behandling f.eks. med stophormoner eller med krydshormoner, når man kommer længere hen i forløbet. Men det er klart, at det jo er en sundhedsfaglig vurdering ud fra den lægefaglige ekspertise, man har, og den ekspertise har jeg sådan set en tiltro til også er på et tilstrækkelig højt niveau, men det er klart, at vi vel altid vil kunne gøre det bedre.

Kl. 21:34

Formanden (Søren Gade):
Tak for det. Der er ikke flere korte bemærkninger, så vi siger tak til hr. Peder Hvelplund fra Enhedslisten. Jeg byder nu velkommen til hr. Stinus Lindgreen fra Radikale Venstre.

Kl. 21:34

(Ordfører)
Stinus Lindgreen (RV):
Mange tak, formand. Vi er jo i gang med at diskutere et forslag fra Nye Borgerlige om at forbyde kirurgisk og medicinsk kønsskiftebehandling af mindreårige, og forslagsstillerne kan jo starte med at glæde sig over, at de allerede er halvvejs i mål uden at have foretaget sig noget som helst, idet kirurgisk kønsskifte af mindreårige allerede er forbudt – med undtagelse af muligheden for brystreduktion under specifikke forhold, hvilket dog aldrig har været anvendt i Danmark.

Baggrunden for forslaget er ifølge bemærkningerne risikoen for fejldiagnosticering, at det er en irreversibel proces og barnets ret til en barndom og pubertet i fred, og dertil henvises der til nogle, mener jeg, lidt bedagede videnskabelige undersøgelser.

Forslagsstillerne peger også på den enorme pludselige stigning i antallet af henvisninger som argument for et forbud. Det er selvfølgelig altid relevant at se på årsagen til pludselige ændringer i vores sundhedsvæsen. Skyldes det, som forslagsstillerne lader til at antyde, at det er trendy, eller at de unge mennesker lader sig inspirere af andre? Eller skyldes det, som bl.a. vores myndigheder også peger på, snarere det, at vi nu taler åbent om det, hvorfor der er flere med kønsdysfori, der er bekendt med, at der faktisk er en mulighed for behandling, og derfor også benytter sig af det, altså fordi det er mere anerkendt i samfundet?

Med til historien hører jo i hvert fald, at på trods af at antallet af henvisninger er steget, så er antallet af mindreårige, der rent faktisk kommer i hormonbehandling, faldet markant. Det er korrekt, at der som ved alle andre behandlinger er risiko for fejldiagnosticering, og derfor er det også helt afgørende, at behandlingen kun iværksættes efter en grundig udredning med fagligheden i orden, præcis som det er tilfældet i dag.

Men det at undlade behandling er ikke et neutralt standpunkt. Det har endog også store konsekvenser for dem, der ville have glæde af behandlingen, og det savner jeg virkelig at forslagsstillerne forholder sig til. Det er jo også klart, at behandlingen i sagens natur vil have stor indvirkning på den kropslige udvikling – det ligger lidt i, at der er tale om hormonbehandling – og de konsekvenser skal personen leve med i al evighed. Men det er lige så sandt, at puberteten er en irreversibel proces, og hvis man venter til 18-årsalderen, vil kroppen ligeledes have undergået store og permanente forandringer, som det unge menneske også skal leve med altid, og som i disse tilfælde jo

netop er imod det, personen ønsker. Igen vil jeg sige, at det ikke er en neutral handling at forbyde eller udskyde behandlingen; det har direkte menneskelige konsekvenser.

Forslagsstillerne ønsker også, at disse medborgere skal have en barndom og pubertet i fred. Det er et sympatisk standpunkt, som jeg går ud fra vi alle sammen kan bakke op om, men med til billedet hører jo, at disse personer netop ikke har en fredelig barndom og pubertet, for de føler sig jo netop forkerte, altså at deres krop ikke passer til deres køn. At lade dem alle sammen gennemgå en pubertet og en kønslig udvikling, som er i modstrid med det, de vil, er oplagt ikke en fredelig eller den mest harmoniske opvækst for dem; det burde være selvindlysende.

Betyder det så, at alle, der udtaler tvivl om deres køn i barndommen, skal behandles? Nej, selvfølgelig ikke. Langt de fleste skal ikke igennem en medicinsk behandling. Men det betyder, at man skal tage dem alvorligt, lytte til dem, tale med dem og finde ud af, hvad der er på spil. Nogle af dem vil helt oplagt have bedst af en rettidig behandling, og i andre tilfælde er der noget andet på spil, nogle andre problematikker, man skal tage hånd om. Det er jo netop det, en grundig, faglig, lægefaglig, sundhedsfaglig udredning skal klargøre: Hvad vil være til størst glæde for den enkelte?

Området her er komplekst, og derfor kræver det en grundighed, en faglighed og en indsigt, som skal være på plads. Jeg er også rigtig glad for, at man nu kigger på retningslinjerne igen for at se, om vi er fulgt med tiden. Men her er jeg langt mere tryg ved at overlade det til de sundhedsfaglige eksperter, vi har, i stedet for at lade et arbitrært politisk flertal herinde afgøre, hvilken behandling der er bedst for borgerne i samfundet.

I Radikale Venstre kan vi ikke – nok ikke så overraskende – støtte forslaget. Tak for ordet.

Kl. 21:38

Formanden (Søren Gade):
Tak for det. Der er en række korte bemærkninger. Hr. Kim Edberg Andersen fra Nye Borgerlige.

Kl. 21:38

Kim Edberg Andersen (NB):
Ordføreren startede sådan lidt friskt ud med at sige, at jeg var halvt i mål, fordi kirurgisk kønsskifte ikke var tilladt – og så var det jo lige i øvrigt stadig væk tilladt; vi brugte det bare ikke i Danmark. Der havde jeg nok forventet mere fra lige den ordfører på det område. Men vil ordføreren ikke bare lige bekræfte mig i, at worst case er det, der sker psykisk, hvis vi undlader at behandle irreversibelt. Så har man det skidt psykisk, og man kan blive hjulpet psykisk. Hvorimod hvis vi behandler irreversibelt og man fortryder, så er det fysiske skader, fysiske skavanker. Det er slut med at kunne gå ud at blive gravid, hvis du ønsker at blive kvinde igen. Du kan ikke få en vaginalplastik, fordi du har en mikropenis. Altså, vi skader jo et barn fysisk, kontra hvis vi nu venter, til puberteten er overstået, og de bliver 18 år. Så er det værste, der sker, psykisk.

Kl. 21:39

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 21:39

Stinus Lindgreen (RV):
Jeg vil starte med at korrigere min kollega og sige, at det, jeg sagde, var, at i Danmark er kønskirurgi ikke tilladt med undtagelse af brystreduktion i visse specifikke tilfælde – som jeg sagde – og det har heller aldrig været anvendt. Så nej, jeg vil ikke anerkende, at du har ret i din tolkning. Det var ikke det, jeg sagde.

Til dit andet spørgsmål vil jeg sige: Nej. Det værste udfald – det kan vi jo se i tallene, som også hr. Peder Hvelplund var inde på – er, at selvmordsraten er langt højere blandt transseksuelle. Så det vil være det værste udfald, at vi ser flere af dem. Derudover – som jeg også siger – hvis du går igennem puberteten, er det klart, at der sker nogle kropslige ændringer. Det kender vi, der sidder herinde, jo alle sammen. Det er en del af det at gå igennem puberteten. Derved vil behandling efterfølgende være markant mere vanskelig og også med øgede komplikationer.

Kl. 21:40

Formanden (Søren Gade):
Hr. Kim Edberg Andersen.

Kl. 21:40

Kim Edberg Andersen (NB):
Det er jo derfor, jeg ikke forstår Radikale Venstres politik. For kirurgi er kirurgi; uanset hvor meget man gerne vil tale det ned, er kirurgi på brysterne jo også kirurgi, kirurgisk kønsskifte, ikke?

Men nu når ordføreren sådan er ved at fortælle, at kirurgi ikke er kirurgi, forklarer det jo så også, hvorfor ordføreren er så stor fortaler for, at man kan ødelægge børns kroppe, uden nogen sinde på et eneste tidspunkt at anerkende det her med irreversible behandlinger. Selv den der påstand om 1 pct. er man villig til at stå på talerstolen og sige, at det lever man med.

Det er super – det skal man så også komme til at leve med, for prikkerne kommer op på tavlen på et tidspunkt, og så er det jo ordføreren, der rent politisk har et ansvar.

Kl. 21:41

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 21:41

Stinus Lindgreen (RV):
Jeg kan jo kun *forklare*, hvad reglerne er i Danmark; jeg kan ikke *forstå* det for ordføreren. Til det andet vil jeg sige: Ja, jeg står på mål for det sundhedsfaglige. Der findes masser af forskning på området. Jeg kan godt forstå, at ordføreren er lidt forvirret, for ordføreren henviser ikke til den nyeste forskning på området.

Der findes en masse viden derude, uden for landets grænser, som kigger på, hvad konsekvenserne er af disse indgreb, som jeg fuldt ud anerkender ikke er simple, og der er konsekvenser af dem. Det er der – det hører jeg ingen herinde underkende overhovedet. Derfor skal det gøres på et ordentligt grundlag, og vi kan jo se, vi har strammet op i Danmark.

Kl. 21:41

Formanden (Søren Gade):
Hr. Mikkel Bjørn, Dansk Folkeparti.

Kl. 21:41

Mikkel Bjørn (DF):
Tak for det. Ordføreren nævner i sin tale, at han ønsker en grundig behandling med fagligheden i orden. Udfordringen på det her område er jo, at vi ikke har noget diagnostisk apparat til at forudsige, om det er det rigtige, vi gør, når vi behandler de her børn. Det eneste – det citerer jeg en cheflæge ved Aalborg Universitetshospital inden for kønsskifteområdet for – vi har at forholde os til, er de udtalelser, som folk selv kommer med til os.

Altså, det svarer jo lidt til, at der kommer en pige med anoreksi, og at vi så bekræfter hende i det: Ja, det er nok rigtig nok; du er nok for tyk; vi kan hjælpe dig med at lave nogle kostplaner.

Altså, hvis det eneste diagnostiske apparat, vi har, er de udtalelser, folk selv kommer med, så er det jo ikke et brugbart redskab til at forudsige, om den behandling, vi udøver, på børn i det her tilfælde,

er den rigtige behandling. Så det vil jeg gerne spørge lidt ind til og høre ordføreren om, hvad han egentlig mener om det.

Kl. 21:42

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 21:42

Stinus Lindgreen (RV):
Det var dog en mærkværdig tilgang til psykiatrien og psykologien i Danmark. Jeg ved ikke, hvordan ordføreren tror man ellers taler med patienter derude. Man lytter da til dem. Jeg ved ikke, hvordan ordføreren forestiller sig man skulle måle, tage en blodprøve og sige: Ahr, jeg kan se, at du skal i behandling, og det skal du ikke. Det her er jo oplagt et område, hvor man er nødt til at have en dialog med personen, finde ud af, hvad der er på spil, spørge ind til, hvad det er for nogle følelser, der er, høre, hvor længe det har varet, og selvfølgelig også med det vigtige formål at se, om der er nogen kontraindikationer, altså om der er andre ting på spil, som kunne forklare det her. Ordføreren nævner anoreksi, og der kunne være andre psykiatriske diagnoser, som gør, at personen har det dårligt med sig selv. Det skal man selvfølgelig udelukke, og det er jo derfor, man er nødt til at tale med personen. Det er oplagt, at den eneste måde at gøre det her på er at tale med personen. Jeg kan ikke se, hvordan man ellers skulle finde ud af, hvad den rette behandling er.

Kl. 21:43

Formanden (Søren Gade):
Hr. Mikkel Bjørn.

Kl. 21:43

Mikkel Bjørn (DF):
Udfordringen er jo, at de mange andre eventuelle, potentielle psykiske diagnoser ikke bliver udelukket. Vi ved, at langt størstedelen af børn, der oplever de her følelser af kønsdysfori, faktisk har mange andre bagvedliggende psykiske diagnoser, og det er jo der, hvor jeg synes tingene bliver blandet sammen, og hvor vi potentielt risikerer at fejlbehandle en hel masse børn på baggrund af nogle ting, som slet ikke har noget med det at gøre, som vi tror det har noget med at gøre.

Kl. 21:44

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 21:44

Stinus Lindgreen (RV):
Det er jo synsninger. Der er jo intet, der peger på, at ordføreren har ret. Empirien viser jo, at ordføreren ikke har ret. Der er ikke et kæmpe flertal af dem, der kommer i hormonbehandling, som fortryder efterfølgende. Det, ordføreren måske blander sammen her, og som jeg også kunne høre af nogle af de tidligere spørgsmål, er, at langt de fleste, der oplever kønsdysfori som børn, kommer fra det igen og er tilfreds med det køn, de har fået fra fødslen af. Det er korrekt, og de kommer jo heller ikke i behandling. Det er jo et fåtal af dem, der bliver henvist til udredning, som kommer i behandling, men det glemmer ordføreren lidt i sin tilgang til spørgsmålet.

Kl. 21:44

Formanden (Søren Gade):
Tak for det. Der er ikke flere korte bemærkninger til ordføreren, og så siger vi tak til hr. Stinus Lindgreen fra Radikale Venstre. Jeg byder velkommen til fru Mette Thiesen, Dansk Folkeparti.

Kl. 21:45

(Ordfører)
Mette Thiesen (DF):
Børn, der ikke engang kan bestemme deres egen sengetid, skal heller ikke kunne skifte køn. Så simpelt kan det siges, og så simpelt er det. Alt andet er decideret uansvarligt, og det vil pålægge børnene en beslutningskraft, de hverken kan eller skal have, da de ikke er myndige og ikke fuldt kan overskue konsekvenserne af deres handlinger. Det, vi er i gang med i Danmark, er ganske enkelt medicinske forsøg på børn, og for at være helt ærlig troede jeg faktisk, at man efter de frygtelige fortællinger fra Sprogø, fra Livø om thalidomidskandalen var kommet længere – men desværre nej. Der er sågar partier, der argumenterer for den ualmindelige politiske dovenskab, at de simpelt hen ikke engang gider at forholde sig til det. Det må lægerne gøre. Tak for kaffe!

Men for at lade jer alle forstå, hvad konsekvenserne er for jeres beslutning her i dag, så lad mig tage jer med på en lille rejse. Året er 2043, vi er 20 år ude i fremtiden. Mine to drenge har klaret teenageskærene, de er blevet til mænd i ungdomsårene, og de er omsider godt på vej i tilværelsen. Det takker jeg Gud for, for de er vokset op i en periode, hvor der var rigtig meget på spil for børn og unge. Selv er jeg blevet gråhåret, jeg er blevet 61, og jeg håber også snart på at blive bedstemor. Måske ministeren skulle høre den her tale i stedet for at stå og snakke med sin kollega. Jeg håber på at se de to mennesker, som jeg elsker allermest, mine to drenge, skabe et nyt liv med den, de elsker, og måske se lidt af mig selv i sådan et lille nyt menneske. Min ældste er blevet voksen, han har fundet en kæreste, Emilie, jeg skal møde hende for første gang, og jeg glæder mig rigtig meget, for jeg har hørt meget om hende, jeg har set billeder. Hun ser rigtig sød ud, anderledes end hans tidligere kærester. Vores møde går rigtig godt – jeg er godkendt, hun er godkendt.

Emilie er ikke feminin i den gængse forstand, hvis den overhovedet stadig væk findes. Hun kører motorcykel, hun har kort hår og en dyb og lidt hæs stemme, og jeg kan let se, hvorfor min søn er faldet for hende; hun er både intelligent, sjov og unik. Der går et år, og jeg kan mærke, at det her altså er alvorligt, og det er hende, det skal være, det er hende, han vil lave en familie med. Men jeg har også haft på fornemmelsen, at der er noget, som han ikke fortæller mig. Kald det en mors intuition. En dag kommer min søn uanmeldt forbi, vi sætter os ned ved køkkenbordet som så mange gange før. Mor, siger han, Emilie vil gerne have, at jeg fortæller dig noget om hende. Jeg får et helt sug i maven. Er hun syg? Jeg er jo kommet til at holde utrolig meget af hende. Mor, Emilie kan ikke få børn. Jeg ser på ham og spørger forsigtigt: Hvorfor? Fordi de gjorde noget ved hende. Hun havde det rigtig skidt, da hun var teenager. Hvordan skidt? Hun troede, hun var en dreng, men det var hun alligevel ikke. Han behøver ikke sige mere, for lige præcis i det øjeblik falder alting på plads. Det falder fra hinanden, og den lille sorg, som jeg altid har kunnet skimte i Emilies smukke brune øjne, finder pludselig en forklaring, en årsag, og jeg kan mærke vreden, forbandelsen igen. Det vælder op i mig, og det samme gør tårerne. Min søn ser ulykkeligt på mig. Hvorfor fik de lov til at gøre det ved hende, mor? Og jeg forstår godt spørgsmålet, jeg forstår også godt svaret, for jeg kender det. Men kan jeg forklare, og kan jeg retfærdiggøre det?

Det kan vel egentlig ikke forklares med andet, end at de 179 såkaldt ansvarlige voksne herinde i Folketinget i årene fra 2015 groft svigtede deres ansvar over for de allermest sårbare børn. Er der overhovedet nogen anden forklaring, end at vi observerede børnenes smerte, men simpelt hen ikke evnede at forstå og behandle de reelle årsager til den, og at nogle i Folketinget mente, at det her var det rigtige at gøre, præget, som de var, af en amerikansk ideologi, der alt for hastigt lykkedes med at nedbryde det menneskesyn, som vi som danskere ellers var rundet af igennem århundreder? Kan jeg stå over for min søn og fortælle ham andet, end at man herinde

i Folketinget tillod psykisk sårbare børn at give samtykke til en behandling, der var både eksperimentel, uden evidens i forhold til gavnlighed, uden langtidsstudier over virkninger og bivirkninger, og som gjorde, at disse børn endte med at ødelægge deres kroppe både indeni og udenpå? På Folketingets foranledning tillod man at lave medicinske eksperimenter på børn. Det gælder piger uden bryster, uden livmoder, med dybe stemmer og skægvækst, og det gælder drenge uden penis, uden skuldre, uden adamsæble, androgyne børn og unge, som grundet en kønsideologisk drevet fejldiagnose blev deformeret på statens foranledning og på statens regning. Når min søn spørger mig, om jeg gjorde alt, hvad jeg overhovedet kunne for at forhindre noget, som i 2043 betragtes som et af de absolut mørkeste kapitler i det danske sundhedsvæsens historie, kan jeg så svare ja? Og det vil jeg kunne.

Derfor er vores job herinde så hurtigt som overhovedet muligt at standse kønsskifte til børn i Danmark og finde en helt anden måde at hjælpe disse meget, meget sårbare børn på. Der er tale om en gruppe børn, der i antal er steget med 8.650 pct., siden vi lagde det her eksperimentelle, uafprøvede, evidensløse, men stærkt tillokkende behandlingstilbud på hylderne i sundhedssystemet. Det påhviler os nu i denne samling at stoppe kønsskifte til børn i Danmark. Det er hvert enkelt parti, hvert enkelt folketingsmedlem, som skal afgøre med sig selv, hvilken side af historien de vil stille sig på, og historien vil dømme dem, der aktivt tillader medicinske forsøg på børn, hårdt. Tak for ordet.

Kl. 21:51

Formanden (Søren Gade):
Tak for det. Der er ingen korte bemærkninger. Vi siger tak til fru Mette Thiesen fra Dansk Folkeparti. Jeg byder nu velkommen til ordføreren for forslagsstillerne, hr. Kim Edberg Andersen, Nye Borgerlige.

Kl. 21:51

(Ordfører for forslagsstillerne)
Kim Edberg Andersen (NB):
Tak for det. Der var slet ingen tvivl om, da jeg fremsatte det her forslag, at jeg næsten ville kunne tegne en streg ned igennem salen. Jeg har hørt alle ordførerne, og jeg respekterer alle ordførernes holdninger. Men jeg bliver også bare nødt til at sige, at grunden til, at forslaget er kommet, er den ene procent. Det er den ene procent, hvor jeg ofte i løbet af debatten i dag er blevet skudt i skoene, at jeg ikke tænkte på børnene, men det er det, jeg gør. Jeg tænker på børnene. Jeg tænker på den ene procent, som påstanden er er dem, vi fejlbehandler. Og den ene procent har altså brug for, at dem, der er blevet valgt til Folketinget – alle 179 – også tager deres side, for konsekvenserne er en irreversibel fejlbehandling med hormoner eller kirurgi, som jeg godt nok fik forklaret af en ordfører ikke var rigtig kirurgi, fordi der kun er én slags kirurgi.

Virkeligheden er, at vi også skader nogle børn, og derfor bliver man som menneske nogle gange nødt til at tage kortet frem og gøre stillingen op. Min stilling er helt enkelt den, at jo, vi skal virkelig hjælpe folk og børn, som rent faktisk har kønsdysfori, for den har jeg anerkendt hele debatten igennem; det har jeg. Men vi bliver dæleme også nødt til at se i øjnene, at det kommer med en pris. Den pris er den ene procent. Der er 1 pct. af børnene, som vi ødelægger og skamferer, og sikkert mere, men jeg køber ind på den ene procent, for så starter vi i hvert fald ikke en eller anden strømandsdebat, om det er 1 pct. eller 1,5 pct. eller 2 pct., for for mig som voksen mand er det fuldstændig ligegyldigt. Det er børn, som vi behandler med noget, vi ikke kan gøre om.

Påstanden er, at i forhold til dem, vi så redder, er det o.k. med den ene procent. Det er det ikke. Vores ansvar som voksne mennesker er at beskytte vores børn, og det her er et område, hvor vi ikke har nogen empiri. Vi har ingen diagnostik, som med sikkerhed kan sige, at det virker. Vi har en masse, i bedste fald gætværk, og så kan man gemme sig bag ved læger eller Sundhedsstyrelsen, men det er gætværk. De siger det selv. De ved det ikke.

Hjælper det nogen mennesker? Ja, bestemt, det gør det. Det andet anerkender jeg fuldt ud, men jeg havde håbet på i dag, at debatten i Folketingssalen havde gået mere på den ene procent end på de 99 pct., for den ene procent er også børn – børn, som fortjener beskyttelse mod et system, som skønner forkert, føler efter i maven og behandler dem irreversibelt. Det var mit fromme håb med det her, at alle i Folketingssalen kunne se, at det nok var o.k., at vi lige trak den, til at folk var voksne, når vi træffer beslutninger, der er irreversible med så voldsomme konsekvenser i udseende, i krop, i muligheden for at have sex, få børn.

Jeg er jo heller ikke blind; selv i Nordjylland lærer vi at tælle til 90. Men virkeligheden er bare, at det ikke bliver noget kønt syn, når et flertal herinde kommer til at glemme den ene procent, og det er det, I gør. Det er den ene procent, der er min bekymring. Jeg køber ikke cost-benefit-analysen med, at det er o.k. Den ene procent er også børn, som fortjener vores beskyttelse, og derfor er beslutningsforslaget kommet i dag. Tak for debatten, og tak for jeres holdninger. Der var ikke meget nyt under solen, men jeg respekterer naturligvis, hvor I alle sammen står.

Kl. 21:55

Formanden (Søren Gade):
Tak for det. Der er en enkelt kort bemærkning. Fru Mette Thiesen, Dansk Folkeparti, værsgo.

Kl. 21:55

Mette Thiesen (DF):
Tusind tak. Og tak for debatten og for forslaget. Det er et fremragende forslag – jeg kunne næsten have skrevet det selv. Det er et rigtig godt forslag.

Jeg vil egentlig bare sige til ordføreren, at ordføreren ikke skal være så ked af det, der bliver sagt om de 99 pct. og den ene procent, for det er simpelt hen ikke rigtigt. Det er en gammel undersøgelse, som er blevet tilbagevist. Det er en tilfredshedsundersøgelse, man har foretaget for unge patienter over 18 år lige efter deres kønsskifte. Det er ikke et langtidsstudie, og den er altså blevet tilbagevist. Det er bare for at bekræfte ordføreren i, at det altså ikke er rigtigt.

I øvrigt har man i USA set, at procentdelen af patienter, der fortryder, nu er oppe på 30 pct. Det er bare for at sige: Stol på de fakta, som vi ved er de rigtige. Og tak for en god debat om noget, som burde være helt plain and simple, nemlig at vi selvfølgelig ikke laver medicinske forsøg på børn. Tak for ordet.

Kl. 21:56

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 21:56

Kim Edberg Andersen (NB):
Selv tak. Jeg tror nu også, jeg nævnte den ene procent, fordi jeg tænkte, at der så i hvert fald ikke var nogen, der kunne føle sig stødt og sige, at jeg pumpede tallene for meget op. Men virkeligheden er jo bare, at én ville have været én for meget for mig, så derfor var det ikke så vigtigt, om jeg sagde 1 pct. eller 30 pct. Den ene person er et barn. Det er ikke godt nok.

Kl. 21:57

Formanden (Søren Gade):
Ønsker fru Mette Thiesen sin anden korte bemærkning? Nej, så går vi videre i rækken til hr. Stinus Lindgreen, Radikale Venstre. Værsgo.

Kl. 21:57

Stinus Lindgreen (RV):
Tak for det. Tak for talen, og tak for debatten. Jeg synes, det har været en interessant debat, som belyser nogle vigtige etiske dimensioner her. Nu ved jeg ikke, hvad det er for et studie, fru Mette Thiesen henviser til, for det er i hvert fald ikke det studie, jeg taler om. Men det vil jeg gerne se bagefter. Jeg tror, vi taler om to forskellige studier her. Under alle omstændigheder anerkender jeg også, hvad ordføreren siger, i forhold til at det er 1 pct. Om det tal er korrekt eller ej, er svært at sige, for det her er et nyt felt, det er et lille felt, og derfor er det også klart, at evidensen er sparsom. Det anerkender alle fuldt ud. Men lad os bare holder fast i det. Det er ikke så vigtigt med det konkrete tal.

Vi kan nu se, at vi har strammet op i Danmark. Det har vi jo. Det kan vi se på tallene. På trods af at flere bliver henvist, er det færre, der kommer i behandling. Det samme ser vi i andre lande. Det vil alt andet lige betyde, at hvis den ene procent var korrekt i forhold til tal for tidligere, så vil det være et mindre tal nu. Men skal vi helt ned på 0 pct.? Er det den generelle tilgang til vores sundhedsvæsen, at vi skal have en nulprocentsfejlkultur derude, før ordføreren er tilfreds? Eller hvor er vægtningen?

Kl. 21:58

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 21:58

Kim Edberg Andersen (NB):
Spørgeren skal slet ikke være tvivl om, at hvis jeg finder ud af, at vi med en handling herindefra kunne have stoppet det i forhold til bare ét barn – det behøver ikke engang være 1 pct., bare ét barn – så vil jeg kæmpe for det, velvidende at det, vi laver, i bedste fald er gætværk. For det er det, hr. Stinus Lindgreen. Det er gætværk. Ellers må du komme med empirien. Virkeligheden er, at der er skåret ned på antallet, der kommer igennem. Og på Rigshospitalet var lektoren og chefen for sexologisk klinik jo selv ude at sige: Det her er gået for stærkt for os. Det sagde de selv. Alligevel fortsætter vi åbenbart herinde med at sige: Jamen det er o.k., vi forsætter med de danske forsøg. Og det er, på trods af at svenskerne allerede har været ude at sige: Vi ved ikke, hvad der sker. Det kan kun blive til forsøg i Sverige.

Hvorfor er det, vi skal lave forsøg på danske børn samtidig med det? Finland har helt forbudt det, svenskerne har sagt, at det her skal stoppes, og alligevel tænker vi, at vi bliver nødt til at få nogle danske børn, som der skal skæres i. Det er det, jeg ikke mener. Og jo, der kommer jeg til altid at kæmpe for, at ikke engang ét barn bliver skåret i uden grund.

Kl. 21:59

Formanden (Søren Gade):
Hr. Stinus Lindgreen.

Kl. 21:59

Stinus Lindgreen (RV):
Nu involverer hormonbehandling ikke, at man skærer i nogen som helst børn. Det er ret vigtigt at få frem, så vi taler om de samme ting her. Nu kender jeg ikke de finske regler, må jeg sige, men de svenske regler minder utrolig meget om de danske. Og jeg tror, at ordføreren er lidt forvirret omkring forsøgsordninger inden for medicinsk behandling. Det er ganske normalt, at man, når man har små populationer af patienter, uanset om vi snakker hormonbehandling, kræftbehandling eller noget tredje, så selvfølgelig laver studier på dem, så vi kan blive klogere på sigt. Alt andet ville da være tåbeligt.

Kl. 21:59

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 21:59

Kim Edberg Andersen (NB):
Der er ikke noget normalt i at lave forsøg på børn. Det bliver jeg bare nødt til at sige til De Radikale. Der er ikke noget normalt i at lave forsøg på børn, hr. Stinus Lindgreen. Det er ikke normalt. Det er – der var jeg lige ved at blive irettesat – frygtelig unormalt i forhold til at føle, at man, fordi man lige kan lindre noget ubehag, så skal lave forsøg på børn. Det er ikke normalt, hr. Stinus Lindgreen. Det er forkert – det er fakta.

Kl. 22:00

Formanden (Søren Gade):
Hr. Mike Villa Fonseca, Moderaterne.

Kl. 22:00

Mike Villa Fonseca (M):
Tak til ordføreren, og tak for debatten. Det er en debat med mange aspekter, og den er meget dilemmafyldt på mange områder. Hvorfor er aldersgrænsen sat til 18 år? Hvorfor er det ikke 15, 16, 17 eller 30 år? Hvad har ordføreren gjort sig af overvejelser i forhold til det?

Kl. 22:00

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 22:00

Kim Edberg Andersen (NB):
Jamen ordføreren er jo en praktisk nordjyde, der tænkte, at 18 år gav god mening, for der har vi på mange andre områder sat en grænse. Det gælder f.eks. med hensyn til tatoveringer eller permanent fjernelse af hår på benene – der har man tænkt, at det kunne folk ikke overskue, så der er aldersgrænsen sat til 18 år.

Men man kan da godt fremføre det argument, at der er noget med, hvordan hjernen er udviklet, når man er 21 eller 25 år, så man kunne sagtens have sat aldersgrænsen højere, men som udgangspunkt er man voksen som 18-årig i Danmark.

Kl. 22:01

Formanden (Søren Gade):
Ønsker hr. Mike Villa Fonseca yderligere en kort bemærkning? Nej. Så er der ikke flere korte bemærkninger, og vi siger tak til hr. Kim Edberg Andersen.

Da der ikke er flere, der har bedt om ordet, er forhandlingen nu sluttet.

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Sundhedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg dette som vedtaget.

Det er vedtaget.

Det næste punkt på dagsordenen er:
22) 1. behandling af lovforslag nr. L 128:
Forslag til lov om ændring af lov om en aktiv beskæftigelsesindsats. (Genindførelse af ret til uddannelsesløft med forhøjet dagpengesats på 110 pct. i 2023).
Af beskæftigelsesministeren (Ane Halsboe-Jørgensen).
(Fremsættelse 03.05.2023).

Kl. 22:01

Forhandling

Formanden (Søren Gade):
Forhandlingen er åbnet, og jeg byder den første ordfører velkommen. Det er hr. Jens Joel fra Socialdemokratiet.

Kl. 22:01

(Ordfører)
Jens Joel (S):
Tak for det. Det lovforslag, vi behandler nu, er et virkelig vigtigt lovforslag, synes jeg. Det er et lovforslag, som genindfører den mulighed for at tage en faglært uddannelse på 110 pct. dagpenge, som vi har haft de sidste par år, og som jeg mener faktisk har vist sig at være rigtig, rigtig gavnlig for borgere, som er blevet ramt af arbejdsløshed, men som jo også kan være rigtig, rigtig gavnlige for os som kollektiv og samfundet som helhed, fordi vi mangler faglærte. Og derfor er det en god ide, som man så har aftalt på finansloven, og som vi nu hermed genindfører, altså at der er mulighed for at tage en faglært uddannelse på nogle af de områder, hvor vi mangler faglærte, f.eks. på sosu-området eller i en række jobs inden for den grønne omstilling, hvor vi har virkelig meget brug for, at folk bliver faglærte, og hvor man har mulighed for at tage uddannelsen, mens man er i sin ledighedsperiode, mens man er dagpengeberettiget, og det er til 110 pct., fordi der jo ofte også selvfølgelig er økonomisk overvejelser i, om man, om jeg så må sige, har råd til at gå i uddannelse.

Jeg er rigtig glad for, at man med finansloven lavede den her aftale, og selv om vi ikke har lavet finansloven for næste år, vil det jo være en del af drøftelserne om finansloven for næste år. Jeg synes, det er godt, at vi nu genindfører det. Jeg mener faktisk, at vi både i forhold til corona, men også generelt vil kunne se, at det er en vej til sporskifte for nogle af de mennesker, der har behov for det, hvis de enten har en ufaglært baggrund eller måske en faglært uddannelse, der er forældet. Så alt i alt er det et rigtig, rigtig godt forslag, som vi selvfølgelig støtter helhjertet op om.

Kl. 22:03

Formanden (Søren Gade):
Tak for det. Der er ingen korte bemærkninger, så vi siger tak til hr. Jens Joel fra Socialdemokratiet. Jeg byder nu velkommen til fru Eva Kjer Hansen fra Venstre.

Kl. 22:04

(Ordfører)
Eva Kjer Hansen (V):
Tak, formand. Jeg deler jo fuldstændig den socialdemokratiske ordførers glæde over det her lovforslag. I Venstre har vi helt grundlæggende et ønske om at uddanne langt mere faglig arbejdskraft. Det mangler vi i den grad. Det er noget, som de danske virksomheder efterlyser, altså faglært og uddannet arbejdskraft, og med dette lovforslag giver vi jo muligheden for, at man som dagpengemodtager kan få 110 pct., så man i resten af indeværende år får mulighed for at have lidt flere penge mellem hænderne, hvis man nu starter på en erhvervsuddannelse. Det ved vi kan have stor betydning for de voksne, der måske har forpligtelser i forhold til bolig, familie osv., og hvor det kan være svært at få pengene til at række.

Det er en kendt ordning, og derfor er det heller ikke nødvendigt at sige en hel masse andet, end at vi i Venstre hilser det her lovforslag velkommen.

Kl. 22:04

Formanden (Søren Gade):
Tak for det. Der er ingen korte bemærkninger. Vi siger tak til fru Eva Kjer Hansen fra Venstre. Og jeg byder nu velkommen til hr. Karsten Hønge fra Socialistisk Folkeparti.

Kl. 22:05

(Ordfører)
Karsten Hønge (SF):
Alle er jo enige om, at vi kommer til at mangle faglærte, og at der samtidig vil være et stort overskud af ufaglærte, og den bro, der skal bygges, skal bygges med uddannelse, og skal vi flytte voksne til nye arbejdsliv, skal de også have en økonomisk tryghed. 110 pct. af dagpengene er jo faktisk ret billigt sluppet. Igennem en række år indtil 1990 var det faktisk 125 pct., man fik. Så der er på den måde fuld støtte fra SF til lovforslaget. Jeg bemærker jo alligevel også i høringssvarene, at FOA skriver, at den her ordning har bidraget væsentligt til uddannelse af flere social- og sundhedshjælpere og social- og sundhedsassistenter, og at muligheden for uddannelse med en forhøjet dagpengesats er et væsentligt redskab i rekrutteringen af flere inden for dette felt.

Så vil jeg sige, at det ikke duer med den lappeløsningsting, vi har kørt med her, hvor vi har haft en pause, hvor ordningen ikke gjaldt. Det duer ikke, at man derude skal håbe på, at der kommer midlertidige forlængelser, og der kan vi også se, at Fagbevægelsens Hovedorganisation i høringssvarene skriver, at de selvfølgelig er positive over for, at ordningen genindføres, men at de bemærker, at det er kritisabelt, at der har været en periode fra årsskiftet, hvor ordningen ikke har eksisteret. Det der med at gå i gang med en uddannelse som voksen er altså en stor beslutning i hele familiens liv, og det er noget, der skal planlægges i god tid. Derfor støtter SF det i høj grad også, når både FOA og Fagbevægelsens Hovedorganisation i høringssvarene skriver, at de opfordrer til, at den her ordning hurtigst muligt gøres permanent. Som lovforslaget ligger her, støtter SF det.

Kl. 22:07

Formanden (Søren Gade):
Tak for det. Der er ingen korte bemærkninger. Vi siger tak til hr. Karsten Hønge fra Socialistisk Folkeparti. Og jeg byder nu velkommen til fru Charlotte Munch fra Danmarksdemokraterne.

Kl. 22:07

(Ordfører)
Charlotte Munch (DD):
Vi befinder os i en tid, hvor der mangler hænder på det danske arbejdsmarked. Men det er ikke kun hænder, vi mangler, vi mangler faglærte hænder. Vi har jo i den grad brug for, at flere vælger at tage en erhvervsuddannelse, og det kræver politisk handling. Har man en lille drøm om at uddanne sig inden for et specifikt fagområde, skal man da gøre det. Jeg anerkender dog, at uanset hvilken uddannelsesvej man vælger her i livet, er det en stor beslutning. Igennem tiden har jeg mødt mange akademikere, som længe overvejede, om de skulle tage en erhvervsuddannelse, dengang de skulle vælge uddannelse.

Det er ikke nok, at vi taler erhvervsuddannelserne op. Hvis vi for alvor ønsker at få flere unge til at gå den faglærte vej, må og skal vi gøre uddannelserne mere attraktive. Ønsker vi flere faglærte hænder – og det gør vi – så kræver det politisk handling. Det kræver, at vi

investerer i erhvervsuddannelserne, så vi kan få dem gjort langt mere attraktive.

Ordningen, som vi ser præsenteret her, er målrettet ledige over 30 år, der er ufaglærte, eller som har en forældet faglært uddannelse. Det er et skridt i den rigtige retning. Hvis vi fra politisk hold kan give dem en uddannelsesmæssig håndsrækning, er vi på rette vej, men vi er dog langtfra i mål. Jeg hilser dette uddannelsesløft velkommen, og på den baggrund støtter Danmarksdemokraterne naturligvis forslaget.

Kl. 22:08

Formanden (Søren Gade):
Tak for det. Der er ingen korte bemærkninger. Vi siger tak til fru Charlotte Munch fra Danmarksdemokraterne. Jeg byder velkommen til fru Sólbjørg Jakobsen fra Liberal Alliance.

Kl. 22:09

(Ordfører)
Sólbjørg Jakobsen (LA):
Tak for ordet. Forslaget, vi behandler i dag, er en del af finanslovsaftalen, som Liberal Alliance er en del af. I politik bliver man, som alle ved her i salen, nødt til at gå på kompromis en gang imellem. Selv om vi i Liberal Alliance gerne vil kigge på, hvordan vi får afhjulpet den mangel på arbejdskraft, der er mange steder, især også på sundhedsområdet, mener vi ikke, at det er den rigtige vej at gå at sige, at man skal op på 110 pct. dagpenge, fordi man tager en uddannelse, der giver en endnu højere jobsikkerhed end for rigtig mange andre. Derfor er det ikke Liberal Alliances politik, og det har det heller aldrig været. Det tror jeg heller ikke er nogen hemmelighed, men som sagt er det en del af en aftale, hvor vi i Liberal Alliance også fik nogle af vores mærkesager igennem. Og en aftale skal overholdes, også i det her tilfælde, og derfor støtter vi forslaget.

Kl. 22:10

Formanden (Søren Gade):
Tak for det. Der er ingen korte bemærkninger. Vi siger tak til fru Sólbjørg Jakobsen fra Liberal Alliance. Jeg byder nu velkommen til hr. Per Larsen fra Det Konservative Folkeparti.

Kl. 22:10

(Ordfører)
Per Larsen (KF):
Tak for det, formand. Jeg står her og er på talerstolen denne gang som vikar for vores ordfører, fru Helle Bonnesen. Vi skal have taget stilling til forslag til lov om ændring af lov om en aktiv beskæftigelsesindsats eller, som det også hedder, genindførelse af ret til uddannelsesløft med forhøjet dagpengesats på 110 pct. Dette er et forslag, som Konservative på ingen måde kan støtte. Forslaget skønnes at medføre offentlige udgifter på ca. 200 mio. kr. over de næste 3 år. Allerede dér lyser en advarselslampe.

Konservative er naturligvis for uddannelsesløft, især inden for de fag, hvor der forventes behov for arbejdskraft, men det burde være en opgave, som der allerede er fokus på, især når vi ser, hvor mange virksomheder der efterlyser arbejdskraft for tiden: 46 pct. af danske virksomheder oplevede produktionsbegrænsninger på grund af rekrutteringsudfordringer; sidste år var der 120.000 forgæves rekrutteringsforsøg alene på et halvt år.

Det burde være simpelt: Hvorfor kaste penge efter det her? Dertil kommer, at vi helt grundlæggende ikke ønsker at hæve dagpengene. Derfor mener vi også, at det er en alvorlig knast i den kommende finanslov. Konservative indstiller lovforslaget til forkastelse. Tak for ordet.

Kl. 22:11

Formanden (Søren Gade):
Tak for det. Der er ingen korte bemærkninger. Vi siger tak til hr. Per Larsen fra Det Konservative Folkeparti. Jeg byder nu velkommen til fru Victoria Velasquez fra Enhedslisten.

Kl. 22:11

(Ordfører)
Victoria Velasquez (EL):
Tak, formand. Med lovforslaget foreslås det, at dagpengemodtagere fra og med den 1. juli 2023 og frem til udgangen af 2023 får ret til at påbegynde et uddannelsesløft på 110 pct.s dagpengesats inden for fag, hvor der kan forventes behov for arbejdskraft; fag med behov for arbejdskraft afgrænses af en opdateret positivliste.

Det er mig uforståeligt, hvordan man på den ene side kan tale stort og flot om, at regeringen har stort fokus på uddannelse, og udvise forståelse for lønmodtagernes dilemma omkring økonomi i forhold til at skulle betale for hus og familie og samtidig have drømmen om en uddannelse og tale om at genindføre en rettighed – for så på den anden side at nøle helt vildt med at få forlænget ordningen, så flere har fået forpurret deres mulighed for at kunne få uddannelsesløftet i det halve år, der kommer til at gå, for at retten så bliver genindført i 6 måneder. Det synes jeg er meget, meget skuffende.

Vi har netop startet noget godt her. Det er noget, der endelig har karakter af et skifte, hvor vi sikrer, at retten til uddannelse kommer tættere på at blive en realitet for flere lønmodtagere efter et årti, hvor alt for mange døre er blevet lukket i. Bare se på brugen af revalidering: En af de bedste ordninger, der virkelig har hjulpet mange godt videre og sikret gode sporskifter senere i livet m.m., er nærmest ikkeeksisterende i nogle kommuner lige nu.

Jeg synes faktisk, vi skal tage det alvorligt, at vi ser, at flere og flere lønmodtagere føler en økonomisk utryghed, i takt med at sikkerhedsnettet og velfærdsmulighederne er blevet forringet. Vi skal vende den kurve. Vi skal vende det og sikre tryghed, frihed og muligheder, og derfor vil jeg gerne bruge min taletid til at appellere til, at vi bruger den lovbehandling, der kommer nu, til at finde fælles finansiering til at gøre ordningen permanent og sikre, at vi samtidig også kan gøre det sådan, at nogle af de uddannelsesmuligheder, som regeringen vil afskære folk fra, bliver åbnet op, at de fagligheder, som vi ved der er brug for nu og i fremtiden, kommer i spil igen.

Det handler om et politisk valg, og vi *kan* vælge, at vi vil sikre lønmodtagere bedre muligheder for uddannelse og omskoling. Ved at gøre ordningen permanent sikrer vi også, at folk i højere grad har en større jobsikkerhed. De ved, at hvis de bliver arbejdsløse om 3 år, vil de kunne bruge den her ordning.

Positivlisten ser vi i Enhedslisten også gerne blive bredt endnu mere ud. Resultatet nu ville jo være, at vi kigger på fortidens arbejdsmarked, i stedet for at vi ser fremad – hvilket flere jo også er blevet talspersoner for at vi skal gøre – og ser ind i fremtidens arbejdsmarked.

Ved at man kan tilegne sig viden om de kompetencer, som der er brug for, bliver vi langt mere fleksible til at løse de udfordringer, som kan opstå med den grønne omstilling eller med velfærdsteknologiens udvikling. Der er det simpelt hen dumt at begrænse lønmodtageres ret til og mulighed for at kunne tilegne sig ny viden, nye kompetencer og nye arbejdsmetoder.

Vi ved, at uddannelse er nøglen til, at man kan få bedre fremtidsmuligheder, et bedre arbejdsliv, stærkere kompetencer og faglig stolthed. Det er vigtigt for os i Enhedslisten, og jeg ser frem til udvalgsbehandlingen, hvor jeg håber, at vi kan få opbakning til at gå endnu længere end dette lovforslag. Tak.

Kl. 22:15

Formanden (Søren Gade):
Tak for det, der er ingen korte bemærkninger. Vi siger tak til fru Victoria Velasquez fra Enhedslisten. Og jeg byder nu velkommen til fru Katrine Robsøe fra Radikale Venstre.

Kl. 22:15

(Ordfører)
Katrine Robsøe (RV):
Tak for det. Det er altid dejligt, når klokken runder 22 her i Folketingssalen. Det skal dog ikke tage glæden væk fra os alle sammen – og forhåbentlig heller ikke ministeren senere – ved et lovforslag, som jeg ved mange i hvert fald er glade for. I Radikale Venstre er vi jo også med i årets finanslov, hvor det her lovforslag finder finansiering. Vi er også rigtig glade for at kunne være med til at gennemføre det. Vi vil også rigtig gerne kigge på, hvordan man kan finde nogle mere varige løsninger, men det er klart, at skal man det, vil det nok være en god idé både at gå ind og kigge bredt på, hvordan vi rent faktisk ser på det her område, og – i hvert fald hvis man er radikal – hvordan vi finder en bred finansiering, som man f.eks. har gjort her med årets finanslov. Derfor støtter vi forslaget.

Kl. 22:16

Formanden (Søren Gade):
Tak for det. Der er ingen korte bemærkninger. Vi siger tak til fru Katrine Robsøe fra Radikale Venstre. Jeg giver nu ordet til hr. Torsten Gejl fra Alternativet.

Kl. 22:16

(Ordfører)
Torsten Gejl (ALT):
Tak, formand. Alternativet støtter selvfølgelig det her forslag, som gør det muligt for mennesker at tilegne sig viden til en pæn lille sats. Det er ikke noget, man bliver rig af, men det betyder, at flere mennesker får mulighed for at omskole sig, uddanne sig og efteruddanne sig, blive klogere på arbejdsmarkedet og ændre deres karriere, hvis det er det, der er nødvendigt. Vi håber også, det her bliver permanentgjort – det vil vi meget, meget gerne arbejde for. Et halvt år er jo en stakket frist. Vi støtter det i Alternativet, og vi håber, at det her vil vare ved i mange år, formand.

Kl. 22:17

Formanden (Søren Gade):
Tak for det. Der er ingen korte bemærkninger, så vi siger tak til hr. Torsten Gejl fra Alternativet. Jeg byder nu velkommen til hr. Kim Edberg Andersen fra Nye Borgerlige.

Kl. 22:17

(Ordfører)
Kim Edberg Andersen (NB):
Tak for det. Der er mange, der stemmer for, fordi de vil med i finansloven. Vi blev slet ikke ringet op. Jeg ved ikke, hvorfor vi ikke er med; jeg er ikke blevet spurgt. Én ting er helt sikkert: Hvis man er rigtig borgerlig og liberal, siger man jo ikke ja til 110 pct.s understøttelse i en periode med fuld beskæftigelse. Så bare ud fra det – og så det med, at der ikke var nogen fra Finansministeriet, der gad ringe til mig for at spørge, om jeg ville være med – bliver jeg nødt til at sige, at jeg heldigvis står helt, helt ren i forhold til at kunne få lov til at tage det borgerlige standpunkt, at vi naturligvis i en situation med fuld beskæftigelse ikke skal belønne nogen grupper med 10 pct. ekstra oven i hatten. Det burde ikke komme bag på jer – vi kan desværre ikke støtte forslaget.

Kl. 22:18

Formanden (Søren Gade):
Vi siger tak til hr. Kim Edberg Andersen. Den sidste i ordførerrækken er hr. Henrik Rejnholt Andersen fra Moderaterne.

Kl. 22:18

(Ordfører)
Henrik Rejnholt Andersen (M):
Tak for ordet, formand. Ja, det her er jo så lidt i sidste øjeblik, for vi har desværre et medlem, der er gået ned med sygdom. Så jeg er her på vegne af Jeppe Søe, og jeg vil bare sige kort og godt, at Moderaterne selvfølgelig støtter forslaget.

Kl. 22:19

Formanden (Søren Gade):
Tak for det. Der er ingen korte bemærkninger, så vi siger tak til hr. Henrik Rejnholt Andersen fra Moderaterne. Jeg giver nu ordet til beskæftigelsesministeren.

Kl. 22:19

Beskæftigelsesministeren (Ane Halsboe-Jørgensen):
Tak for det, formand. Og tak til den perlerække af ordførere, der har sagt noget pænt om lovforslaget. Jeg deler begejstringen. Det er, som flere har nævnt, en del af finansloven for 2023. Det er jo både SF, Liberal Alliance, Radikale Venstre og Dansk Folkeparti – tak til jer. Men også tak til de øvrige ordførere fra en række partier, som uden for finansloven alligevel melder støtte til det her lovforslag.

Det er et godt lovforslag, det er et vigtigt lovforslag, og med det her i hånden giver vi flere mennesker et incitament til at tage en uddannelse på et tidspunkt, hvor vi virkelig kan se, at vi kommer til at bruge kompetencerne. Vi genindfører uddannelsesløftet med ret til 110 pct.s dagpenge, hvis man mister sit arbejde. Det er jo vigtigt at sige, at de dagpengemodtagere, der begynder på en uddannelse under den her ordning, i løbet af resten af året kan fortsætte på uddannelsen på den højere dagpengesats, så længe de er berettiget til dagpenge på deres uddannelse. Det er vigtigt, og det er godt, for vi har brug for det her løft af de faglærte. Vi har simpelt hen brug for, at der er flere mennesker, der tager en af de her faglærte uddannelser på positivlisten.

Vi har i det hele taget i regeringen et stort fokus på uddannelse. Vi ved, at der er mangel på faglærte i vores virksomheder, og at vi kun ser ind i et behov, der vokser. Det betyder også, at vi støder på grund, hvis ikke vi får de rigtige kompetencer, både på vores offentlige og vores private arbejdspladser. Derfor er det her lovforslag selvfølgelig ikke løsningen på hele udfordringen, men det er en vigtig del af at komme et skridt på vejen.

Vi har set, at ordningen tidligere har gjort en stor forskel, for selvfølgelig betyder økonomien noget, når man vælger at kaste sig over en uddannelse, måske på et tidspunkt i livet, hvor man allerede har etableret sig og har en familie. Vi har også set, og det er noget af det, jeg selv har hæftet mig meget ved, når jeg er dykket ned i tallene, nemlig hvor mange på den her ordning der vælger at gå sosu-vejen. Alle, der bare kaster et enkelt blik på vores offentlige sektor, kan se, at vi har et massivt behov for lige præcis den faggruppe, især i de kommende år.

Jeg håber selvfølgelig, at vi med lovforslaget og genindførelsen af ordningen skaber en vej for, at der er endnu flere, der har mod på at vælge vejen som faglært. Tak for ordet og for støtten.

Kl. 22:22

Formanden (Søren Gade):
Tak for det, og der er en enkelt kort bemærkning fra fru Victoria Velasquez fra Enhedslisten. Værsgo.

Kl. 22:22

Victoria Velasquez (EL):
Tak for det. Jeg kunne godt tænke mig at spørge, om ministeren vil se på reglerne for forældet uddannelse, for vi står med flere lønmodtagere, som ikke kan bruge deres hidtidige uddannelse. Det er en skam, de burde være omfattet af det her forslag, og der kunne jeg godt tænke mig at høre, om ministeren vil se på det.

Kl. 22:22

Formanden (Søren Gade):
Ministeren.

Kl. 22:22

Beskæftigelsesministeren (Ane Halsboe-Jørgensen):
Altså, lovforslaget ligger, som det gør. Men jeg mener de ord, jeg sagde i min tale, i forhold til det generelle fokus på uddannelse fra den her regerings side, og det gælder jo også, i forhold til hvis man står uden uddannelse og ikke lige fik den taget, da man var ung, men har brug for den senere i livet, men det gælder jo også, hvis man har en uddannelse, man af den ene eller den anden grund ikke længere kan bruge.

Kl. 22:22

Formanden (Søren Gade):
Fru Victoria Velasquez.

Kl. 22:22

Victoria Velasquez (EL):
Tak for svaret. Skal jeg forstå det sådan, at der kommer noget fra ministeren i den nærmeste fremtid om rent faktisk også at give en mulighed til nogle af dem, der ikke kan bruge den uddannelse, som de har?

For det er et ærgerligt benspænd, at vi har nogle, der gerne vil, som bliver efterspurgt på arbejdsmarkedet, men at der er den her uddannelse, de ikke kan bruge til noget længere, der spænder ben for, at de kan gøre brug af muligheden. Vil det måske være inden for et år, at vi ser et forslag fra ministeren?

Kl. 22:23

Formanden (Søren Gade):
Ministeren.

Kl. 22:23

Beskæftigelsesministeren (Ane Halsboe-Jørgensen):
Jeg har det lidt ligesom den foregående ordfører, der understregede, at det er nødvendigt, at man ikke står og siger ting, man ikke ved om man har opbakning til og ikke mindst penge til.

Men det er et generelt løfte om at blive ved med at have et fokus på uddannelse og blive ved med at se på: Hvad er det, vores arbejdsmarked har brug for? Hvordan får vi flest mulige mennesker til at gå fra ufaglært til faglært eller til at lave et sporskifte senere i livet, sådan at de får de kompetencer, vi har allermest brug for? Og hvis man har en forældet uddannelse, der ikke er brug for, er det en relevant diskussion at få ind på bordet.

Kl. 22:23

Formanden (Søren Gade):
Tak for det, og der er ikke flere korte bemærkninger, så vi siger tak til beskæftigelsesministeren.

Der er ikke flere, der har bedt om ordet, og derfor er forhandlingen sluttet.

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Beskæftigelsesudvalget, og hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg dette som vedtaget.

Det er vedtaget.

Det næste punkt på dagsordenen er:
23) 1. behandling af lovforslag nr. L 129:
Forslag til lov om ændring af lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, lov om organisering og understøttelse af beskæftigelsesindsatsen m.v., lov om arbejdsløshedsforsikring m.v. og lov om aktiv socialpolitik. (Øget ansvar til arbejdsløshedskasser for kontaktforløbet i de første 3 måneder, et forenklet kontaktforløb m.v., permanentgørelse af forsøg om jobrettet indsats til unge, forenkling af krav til vejledning m.v.).
Af beskæftigelsesministeren (Ane Halsboe-Jørgensen).
(Fremsættelse 03.05.2023).

Kl. 22:24

Forhandling

Formanden (Søren Gade):
Forhandlingen er åbnet, og jeg giver nu ordet til den første ordfører, hr. Jens Joel fra Socialdemokratiet.

Kl. 22:24

(Ordfører)
Jens Joel (S):
Tak for det, formand. Med det her forslag er der i virkeligheden to ting, der er centrale. Det er for det første, at vi tager fat på noget af det, vi generelt set i Folketinget, tror jeg, har et ønske om, nemlig at forenkle beskæftigelsesindsatsen, prøve at reducere nogle af de generelle processuelle krav og prøve at sikre, at der er større og større frihed ude lokalt til at indrette det, som man gerne vil. For det andet er det her jo også en del af finansieringen af en aftale, vi tidligere har lavet om retten til tidlig tilbagetrækning, og som vi selvfølgelig varmt støtter op om og derfor også gennemfører med det her.

Når jeg siger, at det hænger lidt sammen, er det jo, fordi regeringen har en ambition om at få en større diskussion om beskæftigelsesindsatsen, som går i samme retning. Man kunne også sige, at vi kunne vente med at tage den her diskussion, til vi havde den store diskussion, men den store diskussion kræver bare, at vi gør det grundigt, og den kræver også, at vi tager fat allerede nu, for ellers har vi ikke finansieringen til den aftale, som vi allerede har indgået. Med det her lovforslag er nogle af de forenklingselementer, der ligger, at det i de første 3 måneder er a-kasserne, der har ansvaret for kontaktforløbet, at man reducerer antallet af obligatoriske samtaler fra ni til seks de første 6 måneder, og at man eksempelvis lemper uddannelsespålægget, sådan at man har mulighed for at lave jobrettede indsatser til nogle af dem, som ikke er motiveret for at tage en uddannelse.

Der er en række andre ting, men det her er nogle af de væsentligste ændringer, der er. Jeg synes generelt, det er klogt at gøre, og jeg håber også, det vil være retningsgivende for den store diskussion om forenklingen af beskæftigelsesindsatsen og indførelsen af en ny, forbedret beskæftigelsesindsats, at man lægger et større ansvar ud lokalt, og at man giver større frihed til at håndtere det tættere på borgeren, så man kan lave en mere målrettet indsats for at sikre, at vores ledige borgere kommer i job igen.

Så har jeg lovet at hilse fra Moderaterne, hvilket jeg glemte i forbindelse med det sidste forslag, og sige, at de også støtter forslaget.

Kl. 22:26

Formanden (Søren Gade):
Tak for det. Der er ingen korte bemærkninger. Vi siger tak til hr. Jens Joel fra Socialdemokratiet, og jeg byder velkommen til fru Eva Kjer Hansen fra Venstre.

Kl. 22:26

(Ordfører)
Eva Kjer Hansen (V):
Tak, hr. formand, og tak til den socialdemokratiske ordfører for at gøre mit job meget nemt her i aften, fordi den socialdemokratiske ordfører jo på glimrende vis har redegjort for de væsentlige elementer i lovforslaget. I Venstre hilser vi det velkommen, at vi nu får fjernet nogle af de processuelle krav og får givet lidt mere plads og rum til at tage hånd om tingene lokalt og finde ud af, hvordan man bedst hjælper folk tilbage i beskæftigelse. Det her er kun nogle små skridt i den rigtige retning, og vi ser frem til, at vi nu skal arbejde med, hvordan vi kan lave en større reform på området og i det hele taget få skabt det her frirum til fagligheden og til at gøre den indsats, som er den rigtige, og på den måde gøre hele indsatsen på det her område meget mere effektiv, end den er i dag. Men vi hilser fra Venstres side det her lovforslag velkommen.

Kl. 22:27

Formanden (Søren Gade):
Tak for det. Der er ingen korte bemærkninger. Vi siger tak til fru Eva Kjer Hansen fra Venstre, og jeg byder velkommen til hr. Karsten Hønge fra Socialistisk Folkeparti.

Kl. 22:28

(Ordfører)
Karsten Hønge (SF):
A-kasserne kender deres medlemmer godt, og det er et trygt sted at komme for de ledige, og det er godt at lade a-kasserne overtage kontaktforløbet de første 3 måneder, hvor de skal hjælpe de ledige hurtigst muligt i job. A-kasserne har typisk et godt kendskab til virksomhederne, og de foreløbige erfaringer med at lade a-kasserne overtage begyndelsen af ledighedsforløbet er gode. Jeg er overbevist om, at med endnu flere erfaringer vil det vise sig, at vi kan lade a-kasserne overtage endnu mere af kontakten med de ledige. Den debat må vi tage i forbindelse med de forhandlinger om en ny organisering af beskæftigelsesindsatsen, som regeringen har annonceret. Men SF støtter det lovforslag, der ligger her.

Kl. 22:28

Formanden (Søren Gade):
Tak for det. Der er ingen korte bemærkninger. Vi siger tak til hr. Karsten Hønge til Socialistisk Folkeparti, og jeg byder nu velkommen til fru Charlotte Munch fra Danmarksdemokraterne.

Kl. 22:29

(Ordfører)
Charlotte Munch (DD):
Bureaukrati er noget, vi skal bekæmpe alle steder, og når det kommer til jobcentrene og kommunernes frisættelse, skal der ikke herske tvivl om, at den nuværende konstellation langtfra er optimal. I efteråret bragte TV 2 dokumentaren »Håbløst arbejde«. Dokumentaren vidnede om, hvordan syge mennesker bliver holdt fast i et system, hvor de ikke hører til. Det skyldes bl.a. en masse rigide regler og proceskrav.

Der er mange borgere, som aldrig kommer i berøring med jobcentrene, og det er godt. Mange rådfører sig løbende med deres fagforening, a-kasse eller deres netværk. Vores arbejde er af stor betydning for os. Det er identitetsskabende, det er stedet, hvor nye venskaber dannes, og det er stedet, hvor man kan dygtiggøre sig. Derfor tror jeg ikke, at den almindelige dansker ønsker at stå uden for arbejdsmarkedet – tværtimod. Vi må aldrig ende i en situation, hvor vi mistænkeliggør ledige, i det sekund de står uden arbejde. Vi skal derimod styrke den enkeltes vilje og evne til selv at komme i arbejde, uden at der peges fingre.

Jeg ser det derfor som positivt, at forslaget lægger op til at forenkle kontaktforløbet for forsikrede ledige, og at arbejdsløshedskasserne får ansvaret for kontaktforløbet i de første 3 måneders ledighed. Når det kommer til den totale nedlæggelse af jobcentrene, tror jeg, at vi skal passe på, at vi ikke træffer forhastede beslutninger, og derfor bekymrer den del af forslaget Danmarksdemokraterne.

Når det er sagt, er jeg enig i, at vi skal effektivisere beskæftigelsesindsatsen samt rydde ud i de rigide regler og proceskrav. Derfor er vi åbne over for en reformering af jobcentrene og deres rolle i beskæftigelsessystemet. Tak for ordet.

Kl. 22:31

Formanden (Søren Gade):
Der er ingen korte bemærkninger, så vi siger tak til fru Charlotte Munch fra Danmarksdemokraterne. Og jeg byder velkommen til fru Sólbjørg Jakobsen fra Liberal Alliance.

Kl. 22:31

(Ordfører)
Sólbjørg Jakobsen (LA):
Tak. Der lægges op til nogle lempelser af bureaukratiet i jobcentrene i dag, bl.a. at a-kasserne skal spille en større rolle i beskæftigelsesindsatsen. Det mener vi i Liberal Alliance er meget positivt; det er faktisk noget, vi har foreslået længe. De er gode til det, og de ledige borgere, som er tættest på arbejdsmarkedet, har nok ikke brug for to instanser, altså dobbelt mandsopdækning, som det er tilfældet med dem, som er allerlængst væk fra arbejdsmarkedet.

I dag er den aktive beskæftigelsesindsats meget omfattende. I min optik kan der sagtens spares nogle milliarder på området – om det er 2, 3 eller 4 mia. kr., er på nuværende tidspunkt svært at sige, men jo, jeg tror sagtens, vi kan spare på området, samtidig med at borgeren får en mere værdig behandling. I Liberal Alliance mener vi, at beskæftigelsesindsatsen er blevet for indviklet og for fyldt med alt for meget, som enten bør varetages et andet sted eller også droppes helt. Der er behov for, at regeljunglen trimmes gevaldigt ned, så medarbejdernes faglighed kan blomstre. Jeg mener, at dette lovforslag bevæger sig i den rigtige retning, men vi er bestemt ikke i mål. Jeg undrer mig også gevaldigt over, at vi fortsat lapper videre på et system, som der er lagt op til skal reformeres – ja, der er endda brugt formuleringer, som at jobcentrene skal afskaffes. Med denne vision bør vi tænke langt mere ambitiøst og modigt.

Lovforslaget er ikke kun godt, fordi det bevæger sig i den rigtige retning – det forventes faktisk også at give en gevinst på bundlinjen. Gevinsten er med til at finansiere aftalen om ret til tidlig pension, også kendt som Arnepensionen – en pension, som Liberal Alliance er lodret imod. Problemet med den tidlige pension er, at den ikke nødvendigvis er for de nedslidte, men også trækker raske mennesker ud af arbejdsstyrken på det offentliges regning, på danskernes regning.

Sidste gang vi behandlede et forslag, som også skulle finansiere Arnepensionen, roste jeg også de gode elementer, men støttede ikke forslaget, da der var elementer, vi ikke bakkede op om. Der kom vist også en bemærkning om, at man ikke kunne forestille sig, at Liberal Alliance bakkede op om et forslag, som skabte finansiering til noget, vi ikke ville bruge pengene på. Men er man et ansvarligt parti, kan man også stemme for positive lovændringer, også selv om den økonomiske gevinst – i vores optik – bliver brugt på uforsvarlig vis. Det gør vi i dag i håb om, at vi kan prioritere midlerne anderledes på sigt. De overvejende elementer i lovforslaget *er* en forbedring af

systemet, og derfor stemmer Liberal Alliance for forslaget. Tak for ordet.

Kl. 22:33

Formanden (Søren Gade):
Der er ingen korte bemærkninger, så vi siger tak til fru Sólbjørg Jakobsen fra Liberal Alliance. Og jeg byder nu velkommen til hr. Per Larsen fra Det Konservative Folkeparti.

Kl. 22:34

(Ordfører)
Per Larsen (KF):
Tak for det, formand. Og igen er jeg her som vikar for vores ordfører, fru Helle Bonnesen. Jeg står nu her med en mulighed for endnu en gang at sige, at Arnepensionen altså ikke er vores kop te. Den fokuserer på, at raske kan trække sig tilbage, frem for at nedslidte kan. Det er vi ikke begejstrede for. Og det er for nylig kommet frem, at det er Arne faktisk heller ikke.

Jeg tror ikke, at nogen i salen kan blive overrasket over vores holdning på det punkt. Til gengæld er vi mere stemt for et af regeringens andre holdepunkter, nemlig at jobcentrene skal opdateres. Ligefrem at nedlægge dem vil vi ikke, men de skal i hvert fald optimeres. Vi ser dette forslag som et skridt i den rigtige retning, hvad det angår, men ikke i forhold til timingen. Nu er det anden gang på få måneder, at vi klatreparerer på området for jobcentrene, og hvis der er noget, jobcentrene ikke har brug for, så er det uro. Lad os dog én gang for alle få den store debat om jobcentrenes indretning og fremtid. Det her virker lidt som en lappeløsning på vejen derhen. Det er ikke kønt at se på, og det er ikke sjovt for dem, som det drejer sig om.

Men vi mener, at lovforslaget isoleret set er godt. Dele af sektoren har endda peget på, om man skulle udvide det til 6 måneder. Så alt i alt vil Konservative gerne støtte forslaget – trods knubs og sten på vejen. Tak for ordet.

Kl. 22:35

Formanden (Søren Gade):
Der er ingen korte bemærkninger. Vi siger tak til hr. Per Larsen, Det Konservative Folkeparti. Jeg byder nu velkommen til fru Victoria Velasquez fra Enhedslisten.

Kl. 22:35

(Ordfører)
Victoria Velasquez (EL):
Lovforslaget udmønter dele af aftalen om nytænkningen af beskæftigelsesindsatsen, som Enhedslisten er med i. Det indebærer bl.a. at give a-kasserne ansvaret for kontaktforløbet i de første 3 måneder af dagpengemodtagernes ledighed. Hvad er egentlig hensigten med arbejdsløshedsforsikringen? Jo, det er, at ledighed ikke betyder, at man overlades til forsikringsselskaber, familien eller gaden. Det handler om, at vi veksler den usikkerhed til tryghed. Det handler om et velfærdssamfund, hvor vi griber hinanden. Eller sådan skulle det egentlig være.

Men siden Nyrupregeringerne har reformer af social- og arbejdsmarkedspolitikken udsat kontanthjælp, fleksjob, dagpenge, førtidspension og efterløn for nogle meget voldsomme rusketure. Tillid er byttet ud med mistro, tilbud er skiftet ud med tvang, og det kan mærkes. Det kan ses på de beretninger, som mennesker, der har været i kontakt med systemet, fortæller os, og på undersøgelserne fra Psykiatrifonden og SIND, der viser, at alt for mange bliver mere syge af at være i systemet – et system, som er resultat af de knap 30.000 siders lovgivning, som Socialdemokratiet og Venstre har været sammen om at skabe, mens de har skiftedes til at have statsministerposten. Den beskæftigelsespolitik har været en fejl – en *grov fejl* – med fatale konsekvenser for alt for mange virkelige mennesker.

Egentlig burde det kunne gøres meget mere enkelt. Vi ved jo for søren, hvad det er, der virker; hvad der får folk i job; hvad der hjælper en videre. Hvad skal de ledige, som ikke har andre problemer end ledighed, overhovedet i jobcenteret for? De burde alene være i deres faglige a-kasse, der kender deres branche og har indsigt i eventuel relevant opkvalificering eller efteruddannelse. Så ville det kunne frigive ressourcer og tid til rent faktisk at hjælpe dem, som har brug for det, med en individuel indsats, der tager afsæt i det enkelte menneske ud fra en helhedsvurdering – og ikke som et nummer i rækken på et samlebånd, der trækkes igennem det aktiveringsregime, som Socialdemokratiets og Venstres beskæftigelsespolitik har skabt.

Det her lovforslag handler om den første gruppe: de arbejdsløse, der egentlig bare mangler et arbejde og ellers ikke har noget nævneværdigt at kæmpe med. I Enhedslisten synes vi, at det rigtige tal er 6 måneder i stedet for 3 måneder, men det var så langt, som vi kunne komme. Finansministeriets regnemaskine ser andet end det som en udgift, når der ikke er en kontrolgruppe, der kan verificere, at det vil frigive ressourcer og give energi, at a-kassen tager over. Så langt rækker logikken desværre ikke. Og så skyldes det nok også, at ja, der er nogle herinde, der ikke vil være med til at ændre udligningsreformen. For kommunerne straffes nemlig økonomisk, allerede efter at en borger har gået ledig i 3 måneder, og derfor vil de gerne have hånd i hanke med den arbejdsløse. Det er økonomisk kassetænkning på bekostning af borgerne, her udtrykt ved, at det kunne være blevet meget bedre end det, som der lægges op til.

Heldigvis er der dog tale om en forbedring og en bedre en af slagsen. Der venter dog en lang, sej kamp forude for en helt ny social- og arbejdsmarkedspolitik i stedet for den, vi kender i dag, og den kamp går vi fra Enhedslistens side fortsat ind i med oprejst pande. Tak for ordet.

Kl. 22:39

Formanden (Søren Gade):
Tak for det. Der er ingen korte bemærkninger. Vi siger tak til fru Victoria Velasquez fra Enhedslisten. Jeg byder velkommen til fru Katrine Robsøe fra Radikale Venstre.

Kl. 22:39

(Ordfører)
Katrine Robsøe (RV):
Tak for det. Lovforslaget her indeholder, som flere andre også har sagt, rigtig mange gode elementer, som vi i Radikale Venstre også bakker op om. Det er skridt i den rigtige retning for vores beskæftigelsesindsats. Så kan man jo altid snakke videre om, om vi skal gå længere, og jeg har i hvert fald et håb om, at der ikke går så lang tid, før vi rent faktisk kommer til de forhandlinger. Derfor vil jeg nok også bare lidt i forlængelse af den ærgrelse, som jeg også har hørt flere af mine ordførerkollegaer udtrykke, sige, at det er lidt ærgerligt, at vi sidder og gennemfører de her lovforslag et efter et i stedet for at have fået taget den store debat. Men ret skal være ret, og når vi går i den rigtige retning, er det trods alt også vigtigt at pointere det.

Vi er i Radikale Venstre ligesom andre af partierne heller ikke helt enige i, hvordan man har valgt at bruge det provenu, man finder her, men vi kan også godt være med til at stemme for ændringer, også ændringer, der finder penge, uden så nødvendigvis altid faktisk at være helt enige i, hvordan de bruges. Men vi ser i den grad frem til de kommende forhandlinger på beskæftigelsesområdet, og med det sagt støtter Radikale lovforslaget.

Kl. 22:41

Formanden (Søren Gade):
Tak for det. Der er ingen korte bemærkninger. Vi siger tak til fru Katrine Robsøe fra Radikale Venstre. Jeg byder velkommen til Torsten Gejl fra Alternativet.

Kl. 22:41

(Ordfører)
Torsten Gejl (ALT):
Tak, formand. I Danmark har vi verdens dyreste og formentlig også et af verdens ringeste beskæftigelsessystemer. Det er baseret på tvang, kontrol, umyndiggørelse, det er et system, der jager tusinder af syge danskere rundt efter arbejde, de ikke kan tage, fordi de er for syge til det, under truslen om at skære i deres kontanthjælp.

I Alternativet er vi trætte af at lappe på 30.000 siders dårlig beskæftigelseslovgivning. Vi mener, der er brug for en systemændring. Vi mener, at vi skal ophæve rådighedspligten. Vi mener, at vi skal forstå, at danskerne gerne vil arbejde, ligesom vi har arbejdet og bygget det her fantastiske velfærdssamfund, lang tid før nogen regering begyndte at tvinge os til at skulle arbejde.

Men hvad sker der, hvis vi ophæver rådighedspligten? Hvad sker der dér, hvor man prøver at give folk frihed og løse dem fra kontrol og tvang? Ja, der skete f.eks. det i Kalundborg, at man for nogle år siden satte de 100 mest udsatte borgere fri og sagde til dem: Vi kommer stadig væk til at tilbyde jer aktiviteter, men der er intet af det, som I er tvunget til. De spurgte: Skal vi så slet ikke komme til møder, er vi helt frie, behøver vi slet ikke komme? Og svaret var: Ja, I behøver overhovedet ikke komme; I er fuldstændig frie, men vi bliver ved med at banke på jeres dør, vi bliver ved med at give jer tilbud.

Resultatet var, at der kom flere af de udsatte borgere til møder med kommunen, end der nogen sinde havde gjort, da de var tvunget. Resultatet var også, at der var 60 pct. frivillig aktivering i Kalundborg mod 30 pct. på landsplan. Det, der viste sig, var, at selv de mest udsatte borgere, da de fik lov til at sige nej, begyndte at sige ja; de tog deres liv i deres egne hænder og begyndte at vokse og få det bedre og skabe et liv for sig selv.

Det samme skete i Finland, hvor 2.000 borgere blev sat fri fra det tvangsbaserede beskæftigelsessystem, og der var en kontrolgruppe på andre 2.000, som blev i det. Blandt de første 2.000 borgere fandt man marginalt mere arbejde end dem, der var i det traditionelle tvangsbeskæftigelsessystem, og man trivedes langt, langt bedre. Og trivsel og livskvalitet er en rigtig, rigtig god ting for ledige og udsatte mennesker, selvfølgelig både menneskeligt, men også samfundsmæssigt, fordi det jo er en kæmpe besparelse i resten af systemet, bl.a. i sundheds-, rets- og socialsystemet osv. osv.

Så når man kigger ud i verden, er der faktisk rigtig gode erfaringer med at sætte mennesker fri og lade dem bestemme over deres eget liv og lade være med at umyndiggøre dem. Og vi tror i Alternativet – vi er faktisk sikre på det – at mange flere ville komme på benene, mange flere ville komme i arbejde, mange flere ville komme i uddannelse, hvis man ikke tog folks myndighed fra dem, hvis de mister deres arbejde. Vi er sikre på, at folk gerne vil arbejde, og jeg forstår egentlig ikke, at det skal være en grøn politiker, der skal stå og sige det, for det burde venstrefløjen også mene, og det borgerlige Danmark burde da i sandhed sige: Lad da folk få deres liv tilbage og bestemme over sig selv.

Så kan vi diskutere, om den umyndiggørelse ligger bedst hos a-kasserne, eller om den umyndiggørelse ligger bedst hos jobcentrene; vi kan lappe på systemet osv. osv., og vi kan diskutere alle mulige små forbedringer og lapper på det system, som fylder 30.000 sider i beskæftigelseslovgivningen. Det er vi holdt op med i Alternativet. Vi gider ikke blåstemple et system, som vi ikke længere har tillid til. Vi vil have en systemændring, vi vil omtænke vores beskæftigelsessystem, og vi glæder os til de såkaldt store forhandlinger, og vi håber, der er mod og vilje til i det mindste at lave ét dansk forsøg med at ophæve rådighedspligten, med kontanthjælp uden modkrav i et par år for nogle kommuner, sådan at vi en gang for alle kan få testet, om det ikke er rigtigt, at der er målgrupper, som har det sådan, at de i virkeligheden har lettere ved at finde arbejde, hvis de ikke er tvunget. Det håber jeg at vi har modet til, og hvis det så viser sig at være forkert, skal jeg nok lade være med at nævne det nogen sinde igen.

På den anden side har vi også lidt svært ved at stemme imod små bitte forbedringer i beskæftigelsessystemet. Det er lidt forkert i forhold til vores udgangspunkt, så Alternativet kommer til at stemme gult. Vi vil ikke blåstemple et system, vi synes er dysfunktionelt, men vi vil selvfølgelig heller ikke forhindre, at der kommer nogle små lapper her og der.

Kl. 22:46

Formanden (Søren Gade):
Tak for det. Der er ingen korte bemærkninger. Vi siger tak til hr. Torsten Gejl fra Alternativet. Jeg byder nu velkommen til hr. Kim Edberg Andersen fra Nye Borgerlige.

Kl. 22:46

(Ordfører)
Kim Edberg Andersen (NB):
Tak for det. Nå, det sker sjældent, men man skal jo ikke forkaste muligheden for at sige, at vi er med i aftalen, så derfor støtter vi op. Men jeg bliver også nødt til lige at sige, at det alligevel et eller andet sted også har været en god aften, fordi hr. Torsten Gejl siger, at de blå skal være villige til at sætte folk fri, og det er vi i Nye Borgerlige. Vi synes bare ikke, de skal have skatteborgernes penge i lommen samtidig. Men det er jo så en dialog, vi kan have om det. Og så er det forfriskende at høre Liberal Alliance stå og skamrose, at de finder penge til at finansiere Arnepensionen. Det er ikke noget, jeg havde regnet med at høre sådan en dag som i dag. Men så kan man gå glad hjem og gå i seng. Det var stort at høre Liberal Alliance finansiere Arnepensionen, så tak for det.

Nye Borgerlige kommer til at støtte forslaget, fordi vi er med i aftalen, der ligger til grund for det.

Kl. 22:46

Formanden (Søren Gade):
Tak for det. Der er en enkelt kort bemærkning fra fru Sólbjørg Jakobsen fra Liberal Alliance.

Kl. 22:47

Sólbjørg Jakobsen (LA):
Ordføreren kan ikke være bekendt at indskyde sådan en bemærkning på det her tidspunkt! Men jeg bliver nødt til irettesætte ordføreren: Vi har *ikke* blåstemplet finansieringen af Arnepensionen. Vi blåstempler indholdet i lovforslaget, fordi det medfører nogle forbedringer af beskæftigelsessystemet. Med hensyn til at pengene bruges til noget, snakker vi meget om, at hvis man skal være med til at bruge pengene, skal man også være med til at finde dem. Vi mener, at det er ansvarlige lovændringer, og at det giver et provenu. Det betyder ikke, at vi blåstempler Arnepensionen.

Kl. 22:47

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 22:47

Kim Edberg Andersen (NB):
Sådan kan man høre tingene så forskelligt. Det kan man jo, og det er også rigtigt, at ordføreren selvfølgelig er med til at finde pengene, som ordføreren godt vidste blev brugt til Arnepensionen. Jeg ved det godt. Jeg kunne ikke lade være med at drille.

Kl. 22:47

Formanden (Søren Gade):
Ønsker fru Sólbjørg Jakobsen yderligere en kort bemærkning? Det gør hun ikke. Så siger vi tak til hr. Kim Edberg Andersen fra Nye

Borgerlige. Og jeg byder nu velkommen til beskæftigelsesministeren.

Kl. 22:47

Beskæftigelsesministeren (Ane Halsboe-Jørgensen):
Jeg smiler fortsat, og det skyldes, at det her er endnu en rigtig, rigtig god aftale og et godt lovforslag. Tak til de ordførere, der allerede har været oppe at sige, hvad der er af potentiale i det, vi kommer med her.

Det er jo lidt af en føljeton. Vi har vedtaget den første del af den aftale, der hedder »Anden delaftale om nytænkning af beskæftigelsesindsatsen«. Det her er anden og sidste del af den aftale, og der er en perlerække af gode ting i det her. Vi får simpelt hen taget et vigtigt skridt ind i et bedre og mere simpelt beskæftigelsessystem. Som det også har været pointeret, er nogle glade, andre er mindre glade, men jeg vil tillade mig at lægge mig i den første kategori, altså dem, der glæder sig over, at vi her finansierer tidlig pension.

Det er vigtigt at sige, at alle de gode ting, der ligger heri, jo er en trædesten til det store arbejde, vi i fællesskab også skal i gang med, og flere af ordførerne har også været inde på det, altså at det ikke stopper med det her. Regeringen har store ambitioner, og jeg kan fornemme, at det deles bredt i Folketinget, at vi markant vil nytænke vores beskæftigelsesindsats. Selv om der tages vigtige skridt her, erstatter det ikke den store øvelse, som naturligvis stadig væk er regeringens ambition, og jeg er glad for at høre, at der er så mange, der deler den.

Det er med det her lovforslag, at vi får a-kasserne mere på banen. Det synes jeg er rigtig godt. Flere har været inde på, hvordan der i a-kasserne er et kendskab til medlemmerne, som vi for alvor kan få i spil. Det er også her, vi lægger arm med de meget nidkære og også meget omfangsrige krav, der er til samtaler. Vi reducerer antallet af obligatoriske samtaler i de første 6 måneders ledighed fra ni til seks, og vi siger, at i fremtiden er der kun én samtaletype, nemlig jobsamtaler.

Vi tager også med det her lovforslag, synes jeg, et vigtigt greb, hvor vi gør op med tanken om uddannelsespålægget. I forhold til den tanke, der har været, om, at hvis du er ung og er i kontanthjælpssystemet, er uddannelse svaret på alt for alle, har vi med det her løsnet grebet og sagt, at man også godt kan give en jobrettet indsats til vores unge ledige uddannelseshjælpsmodtagere, hvis der ikke er en motivation for uddannelse, eller hvis det bare ikke vurderes at være det rigtige greb over for det menneske. Det er noget af det, der har været lavet forsøg omkring; trepartsaftalen om mangel på arbejdskraft fra oktober 2021 tog de første skridt ind i det her, og det permanentgør vi nu. Jeg synes, det er enormt klogt at have en åben dør for, at der for nogle mennesker kan være en rigtig vigtig vej frem i noget jobrettet, hvor man kommer ud på en arbejdsplads og kommer i gang ad den vej.

Derudover er der også, synes jeg, et virkelig vigtigt greb i den her aftale, der handler om at forenkle de, må man jo bare sige, ganske omfattende og detaljerede proceskrav, der i dag gælder for, både hvordan, men også hvornår kommunerne skal vejlede borgerne om både rådighed og ikke mindst sanktionerne ved at fejle i forhold til den rådighed, når man modtager sociale ydelser. Det skal fortsat ske skriftligt, men derudover fjerner vi de øvrige proceskrav.

Jeg mener, at det tilsammen virkelig er et lovforslag, der tager nogle vigtige skridt til en bedre beskæftigelsesindsats, og jeg glæder mig til, at vi får vedtaget det her, men jeg glæder mig ikke mindst til, at det skal bygge bro til det næste store, vi skal i gang med. Tak for ordet.

Kl. 22:52

Formanden (Søren Gade):
Der er ingen korte bemærkninger, så vi siger tak til beskæftigelsesministeren.

Der er ikke er flere, der har bedt om ordet, og derfor er forhandlingen sluttet.

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Beskæftigelsesudvalget. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg dette som vedtaget.

Det er vedtaget.

Det sidste punkt på dagsordenen er:
24) 1. behandling af lovforslag nr. L 124:
Forslag til lov om opsigelse af dobbeltbeskatningsoverenskomsten mellem Danmark og Rusland og gennemførelse af defensive foranstaltninger mod Rusland.
Af skatteministeren (Jeppe Bruus).
(Fremsættelse 03.05.2023).

Kl. 22:52

Forhandling

Formanden (Søren Gade):
Forhandlingen er åbnet, og jeg byder velkommen til hr. Anders Kronborg fra Socialdemokratiet.

Kl. 22:52

(Ordfører)
Anders Kronborg (S):
Tusind tak for det, formand. Det er altid lidt interessant, når man sidder og skal forberede taler på skatteområdet, for ofte er tingene yderst komplicerede, og vi vil jo gerne forklare dem i et let sprog, så jeg var tilbage i Erik Ballings gamle manuskripter og tænkte: Hvilke replikker ville han have skrevet, hvis han skulle have fremlagt det her forslag? Han ville nok have brugt et udtryk, som han skrev til Egon Olsen, nemlig svindler og bedrager. Det er sagt med et smil på læben, og oversat handler det her jo i virkeligheden om, at vi skal undgå skattely, og at vi skal undgå skatteunddragelse – et meget vigtigt fokus, som jeg ved at alle partier herinde i Folketingssalen har.

Det forholder sig sådan, at Rusland siden den 14. februar 2023 har været opført på EU's sortliste over skattely, og derfor ønsker Danmark opbakning til, at man kan opsige dobbeltbeskatningsoverenskomsten mellem Danmark og Rusland. Det finder Socialdemokratiet meget fornuftigt, for så kan Danmark gennemføre defensive foranstaltninger. Det vil oversat sige en form for skattesanktioner mod Rusland, hvilket også er en del af det lovforslag, som vi behandler. De defensive foranstaltninger har til formål at lægge pres på de sortlistede lande for at få dem til at ændre deres skatteregler, så de lever op til internationale skattestandarder og god skattepraksis. Vi ved, at danske erhvervsmæssige interesser i forvejen er reduceret i Rusland efter invasionen af Ukraine den 24. februar 2022, men det er også vigtigt, vil jeg sige, når jeg står og fremlægger det her forslag, at det ikke isoleret set bunder i den konflikt, men ganske enkelt i, at Rusland er på EU's sortliste, og at vi har en interesse i at undgå skattely og skatteunddragelse.

Vi finder, at det er hensigtsmæssigt i den forbindelse at opsige aftalen mellem Danmark og Rusland, og det vil jeg gerne på vegne af Socialdemokratiet have lov til at anbefale er den vej, vi går i forhold til det forslag, vi behandler, nemlig L 124.

Kl. 22:55

Formanden (Søren Gade):
Tak for det. Der er ingen korte bemærkninger, så vi siger tak til hr. Anders Kronborg fra Socialdemokratiet. Jeg byder nu velkommen til fru Eva Kjer Hansen fra Venstre.

Kl. 22:55

(Ordfører)
Eva Kjer Hansen (V):
Tak, hr. formand. Når vi i denne tid taler om Rusland, er det som regel i forbindelse med den fuldstændig utilgivelige krig og invasion i Ukraine, men i dag handler det om, at 10 dage før Rusland invaderede Ukraine, blev landet optaget på EU's sortliste over skattely, altså en liste over ikkesamarbejdsvillige skattejurisdiktioner. Når et land bliver registreret på sortlisten, er det helt almindelig praksis, at man opsiger den dobbeltbeskatningsoverenskomst, som man har med landet. Hvis ikke den opsiges, vil vi som land ikke have mulighed for at pålægge det andet land skattesanktioner i form af defensive foranstaltninger, og det er derfor, vi nu har taget initiativ til at få opsagt overenskomsten med Rusland.

Ved at opsige aftalen vil det være muligt fra dansk side at nægte fradrag for visse betalinger, og den anden del går ud på, at Danmark kan indføre en skærpet udbyttebeskatning, som jo så betyder, at personer og selskaber, som er hjemmehørende i Rusland og samtidig modtager udbytte, vil skulle betale en bruttoskat. Det er helt almindelig praksis fra dansk side mod lande, som er sat på EU's sortliste over skattely, og vi hilser det fra Venstres side velkommen, at vi nu får taget det her initiativ.

Det vil jo også være sådan, at det, at vi opsiger overenskomsten, får en række konsekvenser for virksomheder. Det er en del af konsekvenserne, og sagen er jo, at vi ikke vil tillade, at skattely er en mulighed, og derfor skal det også have konsekvenser for dem, der opererer i lande, som er på EU's liste. Så med disse ord hilser vi fra Venstres side det velkommen, at vi får vedtaget det her lovforslag.

Kl. 22:57

Formanden (Søren Gade):
Tak for det. Og der er ingen korte bemærkninger, så vi siger tak til fru Eva Kjer Hansen. Jeg byder nu velkommen til hr. Henrik Rejnholt Andersen fra Moderaterne.

Kl. 22:57

(Ordfører)
Henrik Rejnholt Andersen (M):
Tak for ordet, formand. Jeg vil gøre det kort. I Moderaterne mener vi, det er vigtigt, at vi har muligheden for at sanktionere gennem defensive foranstaltninger mod alle lande, der står på EU's sortliste over skattely. Det kan der ikke herske nogen tvivl om, og derfor kan vi naturligvis ikke opretholde dobbeltbeskatningsoverenskomsten med Rusland, som har været opført på listen siden februar i år. Moderaterne støtter dette lovforslag.

Kl. 22:58

Formanden (Søren Gade):
Tak for det. Der er ingen korte bemærkninger. Vi siger tak til hr. Henrik Rejnholdt Andersen fra Moderaterne. Jeg byder velkommen til hr. Karsten Hønge fra Socialistisk Folkeparti.

Kl. 22:58

(Ordfører)
Karsten Hønge (SF):
SF er svært tilfredse med, at vi nu opsiger dobbeltbeskatningsoverenskomsten med Rusland. Det er noget, vi så sent som for et par uger siden her fra talerstolen også efterspurgte. Danmark skal selvfølgelig ikke have samarbejdsaftaler med Rusland, og da slet ikke aftaler om gode skatteforhold. Den russiske invasion af Ukraine ændrede alt i forhold til Rusland, og med god grund. Invasionen er ikke kun et angreb mod et suverænt land, det er også et angreb på en verdensorden og på internationale aftaler, bl.a. også for samhandel og skat. Derfor skal Danmark tage alle de mulige skridt, der kan være for at sikre stærke sanktioner mod Rusland. Det skal vi gøre i EU, men når det er nødvendigt også gå foran i Danmark.

For SF er sagen klar: Danske virksomheder skal ikke gennem skatteaftaler opfordres til at operere i Rusland. De skal have et tydeligt signal om, at de skal trække sig ud hurtigst muligt. Vi kan se, at der stadig væk er dele af dansk erhvervsliv, der ikke helt har forstået budskabet. Måske kan den her lov være med til at sørge for, at det budskab siver ind. Vi har fælles i EU vedtaget sanktioner mod russisk økonomi, og derfor giver det i vores optik også kun mening, at vi opsiger dobbeltbeskatningsoverenskomsten. EU har tilmed føjet Rusland med på listen over skattelylande, og som det er praksis, bør vi i Danmark på den baggrund indføre skatterestriktioner og sanktioner mod Rusland. Derfor er SF svært begejstret for det her lovforslag, og vi stemmer selvfølgelig for.

Kl. 22:59

Formanden (Søren Gade):
Tak for det, og der er ingen korte bemærkninger. Vi siger tak til hr. Karsten Hønge fra Socialistisk Folkeparti. Jeg byder velkommen til hr. Hans Kristian Skibby fra Danmarksdemokraterne.

Kl. 23:00

(Ordfører)
Hans Kristian Skibby (DD):
Tak. Jeg ved såmænd ikke, om jeg kan byde ind med meget nyt. Man kan jo sige, at forventningens glæde er den største af alle, og vi har ventet siden vores gruppemøder i formiddag på at komme til at behandle det her punkt her i salen, og det blev så lidt sent på dagen, men bedre sent end aldrig, kan man jo godt sige, også i forhold til initiativer, som målrettet kan stikke en kæp i hjulet på den russiske aggression over for Ukraine.

Det er jo det, der er baggrunden for det her lovforslag, hvor regeringen foreslår den her opsigelse af dobbeltbeskatningsoverenskomsten mellem Danmark og Rusland. Det finder vi faktisk ganske positivt i Danmarksdemokraterne, og vi vil også støtte forslaget, men vi synes også, når vi nu er i gang, at man lige skal have undersøgt de bekymringer, som der kommer i forhold til selve fremgangsmåden, bl.a. fra Dansk Industri og Dansk Erhverv – nogle af de virksomheder, der jo også igennem tiden i hvert fald har haft god og frugtbar samhandel med det russiske marked og andre steder. Og der er det jo, at det efterspørges, om ikke at man kan bruge den her treaty override-model i stedet for, hvor man sådan set lægger skatteaftalen i dvale, og så vil man, i hvert fald efter deres vurdering, bedre være i stand til at komme hurtigere i gang med ganske almindelig samhandel, når den tid forhåbentlig kommer, hvor verdenssamfundet også kan begynde at glæde sig over fred og fremgang og stabilitet, også i de her dele af Østeuropa.

Så det vil vi selvfølgelig gerne have belyst under udvalgsarbejdet, altså hvad det er, der ligger i det, og hvorfor regeringen ikke også har kigget på, om man kan bruge nogle dele af det. Jeg er helt med på, at der bliver henvist til EU og den jurisdiktion, som der jo er, og når man har EU's sortliste over skattelylande, skal det selvfølgelig også være med den som udgangspunkt. I hvert tilfælde vil Danmarksdemokraterne gerne have det belyst, men vi hilser i øvrigt de her initiativer velkommen. Vi synes, det er vigtigt, at vi gør det, som vi har mulighed for fra dansk side, set i forhold til at stikke en kæp i hjulet på den her russiske aggression. Så vi støtter det.

Kl. 23:02

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Der er ingen korte bemærkninger. Tak til hr. Hans Kristian Skibby, Danmarksdemokraterne. Næste ordfører er hr. Steffen W. Frølund, Liberal Alliance.

Kl. 23:02

(Ordfører)
Steffen W. Frølund (LA):
Tak for det, formand. Rusland er oplistet på EU's sortliste over skattelylande. Det fordrer selvfølgelig, at Danmark tager sine forholdsregler, herunder opsiger vores dobbeltbeskatningsoverenskomst. LA støtter naturligvis. Og så skal jeg også hilse fra Alternativet og sige, at de også støtter forslaget.

Kl. 23:03

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Der er ingen korte bemærkninger. Tak til hr. Steffen W. Frølund, Liberal Alliance. Næste ordfører, der er til stede i salen, er fru Samira Nawa, Radikale Venstre.

Kl. 23:03

(Ordfører)
Samira Nawa (RV):
Mange tak. Lovforslaget, som vi behandler her, mens det endnu er tirsdag og ikke er blevet til onsdag, handler om opsigelse af dobbeltbeskatningsoverenskomsten mellem Danmark og Rusland, fordi Rusland for nylig blev opført på EU's liste over skattelylande. I Radikale Venstre støtter vi lovforslaget her, men jeg håber, at ministeren i sin tale vil sætte et par ord på, hvorfor det er en opsigelse, der er valgt, og ikke en suspension af aftalen, for som et par af høringssvarene påpeger, ville man godt kunne iværksætte de defensive foranstaltninger, hvis det var en suspension og ikke en opsigelse, der var valgt. Det håber jeg ministeren vil sætte et par ord på. Men Radikale Venstre støtter lovforslaget. Tak.

Kl. 23:04

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Der er ingen korte bemærkninger, så tak til fru Samira Nawa, Radikale Venstre. Jeg ser ikke flere ordførere til stede i salen, og så er turen kommet til skatteministeren. Velkommen.

Kl. 23:04

Skatteministeren (Jeppe Bruus):
Tak for det. Og også tak til Folketinget for at give mulighed for at lovbehandle det her forslag – også på det her lidt sene tidspunkt. Nu har jeg simpelt hen, da jeg sad og skriblede, fået rodet godt rundt i mine papirer. Det beklager jeg, så om 2 sekunder skal jeg være der. Der er masser af tid, ikke? Jeg mangler simpelt hen en side. (*Tredje næstformand* (Karsten Hønge): Jeg synes, at ministeren skal have mulighed for at gå ned og hente det på sin plads). Hvis det er okay med formanden, vil jeg lige sørge for, at jeg får det hele med her. (*Tredje næstformand* (Karsten Hønge): Men lad det gå lidt villigt).

Sådan der. Jamen altså, tak for modtagelsen. Det er jo klart, at kampen mod skatteunddragelser og aggressiv planlægning står højt, også på den her regerings prioriteringsliste. Det lovforslag, som vi behandler i dag, er jo endnu et i rækken af initiativer, som har det formål for øje. Med lovforslaget foreslås det, at Folketinget giver sit samtykke til, at regeringen opsiger den gældende dobbeltbeskatningsaftale med Rusland. Det sker, for at Danmark kan gennemføre defensive foranstaltninger, dvs. en form for skattesanktioner mod Rusland, hvilket også er en del af lovforslaget.

Rusland blev, som det er nævnt, den 14. februar i år optaget på EU's sortliste over skattelylande. Det har overordnet den konsekvens, at regeringen ikke længere finder det i dansk interesse at have en aftale om dobbeltbeskatning med Rusland. Regeringens forslag om at opsige aftalen er et resultat af en konkret afvejning, hvor en række forhold indgår. Forslaget om opsigelse af aftalen skal som nævnt ses i sammenhæng med reglerne om defensive foranstaltninger, som gælder over for alle de lande, der står på EU's sortliste over skattely. De defensive foranstaltninger er koordineret i EU, men kan variere landene imellem.

Formålet med de defensive foranstaltninger er at lægge et fælles pres på de sortlistede lande for at få dem til at ændre deres skatteregler, så de lever op til internationale skattestandarder og god skattepraksis og kan fjernes fra sortlisten igen. Et lovforslag om opdatering af de lande, som de danske defensive foranstaltninger gælder for, behandles også aktuelt her i Folketinget. Som vi drøftede under førstebehandlingen af det lovforslag, omfatter forslaget ikke Rusland, fordi den dansk-russiske dobbeltbeskatningsaftale på nuværende tidspunkt forhindrer, at vi kan gennemføre de defensive foranstaltninger over for Rusland. Det skyldes primært et diskriminationsforbud, der normalt indgår i aftaler om dobbeltbeskatning. Lovforslaget indfolder derfor også et forslag om at gennemføre defensive foranstaltninger mod Rusland, når aftalen er opsagt.

Det indgår i afvejningen af opsigelsen, at det strider mod de generelle hensyn ved Danmarks indgåelse af aftaler om dobbeltbeskatning at indgå aftaler med skattelylande. Den danske forhandlingspolitik ved aftaler om dobbeltbeskatning er i dag baseret på nogle overordnede sigtelinjer. De sigtelinjer indebærer, at der skal være væsentlige danske interesser i det land, der forhandles med. Derudover skal der være risiko for dobbeltbeskatning. Det vil sige, at formålet med en aftale om dobbeltbeskatning er at undgå, at den samme indkomst beskattes to gange. Aftalen må dog ikke samtidig skabe mulighed for, at en indkomst slet ikke beskattes. Og som det sidste skal der være udsigt til, at landene kan nå til enighed.

Der er ingen tvivl om, at vi i dag ikke ville indlede forhandlinger med Rusland baseret på de sigtelinjer. Det skal selvfølgelig også ses i lyset af den aktuelle situation med Rusland. I den forbindelse må det også konstateres, at de danske erhvervsmæssige interesser i Rusland er reduceret efter Ruslands invasion af Ukraine den 24. februar 2022. Tilsammen gør det, at regeringen finder det mest hensigtsmæssigt at opsige aftalen mellem Danmark og Rusland.

Jeg vil i den forbindelse også nævne, at regeringen har taget initiativ til en drøftelse i EU af en mulig fælles tilgang til spørgsmålet om opsigelse af dobbeltbeskatningsaftaler med Rusland, og mit håb er naturligvis, at de andre EU-lande vil følge Danmarks gode eksempel. Hvis forslaget bliver vedtaget, vil jeg hurtigst mulige iværksætte en opsigelse af aftalen, så opsigelsen kan få virkning allerede fra den 1. januar 2024. Herefter vil de defensive foranstaltninger mod Rusland blive gennemført med virkning fra samme tidspunkt.

Så er der både fra Radikales og Danmarksdemokraternes side blevet spurgt, om vi ikke kunne lave en ensidig opsigelse af dobbeltbeskatning i stedet for helt at opsige selve aftalen. Det er klart, at vi i regeringen i den her proces naturligvis har overvejet, om vi kunne træffe sådan en beslutning. Det er vurderet, at der ikke er et folkeretligt grundlag for, at Danmark ensidigt kan suspendere aftalen. Og vi har ikke i dansk ret samme mulighed for treaty override, som man har i Tyskland. Det vil sige, at den eneste effektive mulighed for at fjerne virkningen af aftalen og dermed give mulighed for at gennemføre de defensive foranstaltninger over for Rusland er at opsige selve aftalen. Jeg håber, det kan give svar på de spørgsmål, der har været.

Så vil jeg selvfølgelig gerne takke for behandlingen, og jeg er selvfølgelig klar til at svare på yderligere spørgsmål. Tak for ordet

Kl. 23:10

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Der er ingen korte bemærkninger. Tak til skatteministeren.

Da der ikke er flere, der har bedt om ordet, er forhandlingen sluttet.

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Skatteudvalget. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget.

Det er vedtaget.

Kl. 23:10

Meddelelser fra formanden

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Der er ikke mere at foretage i dette møde.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 10. maj 2023, kl. 10.00.

Jeg henviser til den dagsorden, der vil fremgå af Folketingets hjemmeside.

Mødet er hævet. (Kl. 23:11).